

Rezümé-gyűjtemény a tagozat munkájához

35. OTDK Állam- és Jogtudományi Szekció

Debrecen, 2021. április 12-15.

AGRÁRJOGI ÉS KÖRNYEZETJOGI TAGOZAT

BARTL BÁLINT

Pázmány Péter Katolikus Egyetem
Jog- és Államtudományi Kar

Témavezető:

*Tabyné Dr. Kovács Ágnes
adjunktus, PPKE JÁK*

Fenntartható fejlődés megjelenése a gyorséttermi vendéglátás jogi szabályozásában

A XXI. század legjelentősebb kihívását jelenti a globalizmus miatt megnövekedett fogyasztás. A pazarló életmód egyre nagyobb nehézség elé állítja a nagy cégeket, hogy integrálni tudják a fenntarthatóság elvét a vállalati struktúrájukba.

Hogyan tud mégis egy gyorséttermen életében teret nyerni a környezetjogi szabályozás?

Az Európai Unió tagjaként számos másodlagos jogforrás igyekszik fenntarthatóságra kötelezni a nagyobb, hulladékot termelő vállalkozásokat. Ez jelentheti a gyorséttermeknél környezetbarát termékek alkalmazását, a szelektálási és újrahasznosítási rendszerek kidolgozását, illetve a menedzsment, valamint audit rendszerek gyorséttermi fejlesztését is. A legjelentősebb problémát és nehézséget a biohulladék képezi. A dolgozat „de lege ferenda” javaslatként utal az élelmiszerhulladék keletkezésének megelőzésére, mely szorosan kapcsolódik a megelőzés elvéhez. A dolgozat javaslatot fogalmaz meg vállalkozások számára a megelőzési rendszerek korszerűsítésére. Egyrészt a HACCP rendszer megfelelő alkalmazását, felügyeletét és korszerűsítését, másrészt az anyaghányadok megfelelő számítását és a rotációs rendszerek, főként a FIFO rendszer használatát javaslom. A biohulladék elkülönített gyűjtésére – de lege ferenda – jogalkotási javaslat került megfogalmazásra a dolgozatban. A másik koncepcionális újítást a műanyag-hulladék kiváltása jelentheti. Összhangban a SUP irányelvvel, a gyorséttermeknek aktív magatartással kell reagálniuk a műanyag-hulladék keletkezésének megelőzésére, illetve annak hatékony kezelésére.

A McDonald's számára előnyös lehet, ha csatlakozik az EMAS-hoz, amely az Európai Unió környezetvédelmi vezetési és hitelesítési rendszere. Az EMAS olyan többletet képes nyújtani a csatlakozott szervezeteknek, melyek a jogi szabályozás egyszerűbb áttekinthetőségében, a vállalati felelősség (tudatosság) erősödésében, valamint a (hatósági) eljárások egyszerűsödésében jelennek meg. A hitelesítési független szakértők általi rendszeres ellenőrzés pedig az önszabályozás tökéletes megtestesülését jelenti. A vállalat csatlakozása célszerű, mivel hatékonyan működteti az ISO 14001-es szabványt, amelyet a szakmában az EMAS-ba való belépés előszobájának szokás nevezni. A sikeres csatlakozás az EMAS logó és cím használatát jelenti, mely egy erős védjegynek számít és népszerűsítő kampányokban is felhasználható.

BURKA ESZTER LAURA

Pécsi Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezetők:

*Dr. Pánonics Attila
adjunktus, PTE ÁJK*

*Dr. Hohmann Balázs
tanársegéd, PTE ÁJK*

A nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű beruházások környezeti kockázatai

OTDK dolgozatomban a nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű beruházásokra vonatkozó jogszabályi követelmények változása kapcsán potenciálisan kialakuló környezeti kockázatokat vizsgálom. E témakörön belül, elsősorban az ezekhez az ügyekhez kapcsolódó hatósági eljárások felgyorsításának esetleges környezeti kockázatairól, visszasságairól szól a dolgozat.

A téma hazai megítélésének szempontjából irányadó, 2006. évi LIII. törvény megszületése óta rengeteg módosítást élt meg, amelynek következtében a nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű ügyek köre napjainkra jelentős mértékben kibővült. Az ezzel szemben támasztott, leggyakrabban megfogalmazott szakmai kritikának tekinthető, hogy a mindenkori magyar kormány e jogintézmény segítségével olyan ügyeket is kiemeltté nyilváníthat, amelyekben nem mutatható ki értékelhető nemzetgazdasági jelentőség, illetve e projektek társadalmi megítélése is vitatottá válhat több esetben.

A dolgozat szerkezetét tekintve, elsőként a nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű beruházás és a kiemelt jelentőségű ügy fogalmának tisztázásával és változásaival foglalkozik, annak érdekében, hogy feltárja a jogszabályi változások hatásait ezekre. Ezt követően hangsúlyt fektet a vizsgált témakör jogszabályi és jogpolitikai előzményeinek feltárására, majd a hatályos jogszabályi előírások kritikai elemzését végzi el. A jogszabályok mellett különböző szakirodalmi forrásokat is felhasználok, hogy a témát minél alaposabban körbejárjam. A fenti tapasztalatok alapján igyekszem végezetül levonni a következtetéseimet a megvizsgált kérdéskörökről, a tapasztalt visszasságokról és azok jövőbeni elhárítási lehetőségeiről, a szabályozás módosítására tett javaslatokkal.

A vizsgálataim és véleményem alapján úgy ítélem meg, hogy célját tekintve az eredeti törvényjavaslat által megfogalmazott elképzelések részben indokoltnak tekinthetők. Azonban a módosítások során már olyan mértékben enyhültek a nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű beruházássá történő nyilvánítás feltételei, hogy napjainkban gyakorlatilag szinte bármilyen projekt „elnyerheti” ezt a státuszt, ezért sérül a jogbiztonság elve is. Szigorúbb feltételek meghatározását javaslom a nemzetgazdasági szempontból kiemeltté nyilvánításhoz, illetve az érintettek minél szélesebb körben történő tájékoztatását tartanám indokoltnak és ideálisnak.

EMBER DIÁNA MAGDOLNA

Szegedi Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Farkas Csamangó Erika

adjunktus, SZTE ÁJK

Radioaktív hulladékok és kiegészített nukleáris fűtőelemek kezelésének szabályozása: biztonságosan "megőrizzük" az utókornak?

A kiegészített fűtőelemek kezelése során radioaktív hulladékok keletkeznek, melynek tárolása komoly problémákat okoz. Dolgozatomban arra kerestem a választ, hogy létezik-e biztonságos „atomhulladék” tárolás, elhelyezhető-e biztonságosan ezek a hulladékok a jövő generációk számára? Az ún. "atomtemetőket" lehet-e őrizni, akár több 10 ezer évig? Miként lehetne megakadályozni, hogy e temetőkhöz tudatosan – vagy akár szándékosság nélkül – hozzáférjenek? Kutatásom során arra az eredményre jutottam, hogy a kiegészített fűtőelemek hosszútávú tárolása máig nem megoldott sehol a világon. A nukleáris hulladékok végleges kezelésére nincs tökéletes megoldás, ezeknek ugyanis több százezer évig kellene elszigetelniük a hulladékból származó radioaktivitást a környezettől, ami érthető módon nem garantálható.

Azt a következtetést vontam le, hogy a jövőben fontos feladatnak tekintendő, hogy modernebb, környezettudatosabb módszert alakítsunk ki a sugárzó anyagok kezelésére. A megoldás az újrafelhasználás lehet, ám a mai napig még nem sikerült megtalálni azt a módszert, amely a tökéletes megoldást jelentené.

A jövő generációknak tudniuk kell, hogy pontosan hol, milyen típusú és mennyiségű hulladék található, és a tároló milyen védelmi rendszerrel rendelkezik. Ez elengedhetetlen a biztonság fennmaradásához. Ehhez véleményem szerint olyan átfogó intézkedési, intézményi és jogi rendszert kell kidolgozni, amely a lehető legnagyobb mértékben garantálja az információk hosszú távú fennmaradását.

Kutatásom eredményeként szolgál az is, hogy amíg nincs egy műszaki/technológiai szempontból bizonyított és társadalmilag elfogadott hosszú távú kezelési módszer, addig a nukleáris hulladékok tárolását a legnagyobb biztonsággal kell megoldani úgy, hogy a hulladék visszanyerhető legyen a hosszú távú kezelés céljára.

Kutatásom során összefoglalva azt állapítottam meg, hogy napjainkra már kialakultak a radioaktív hulladékok biztonságos kezelésének nemzetközi és uniós jogszabályi keretei. Ezeket azonban a műszaki fejlődés és a tapasztalatok figyelembevételével folyamatosan fejleszteni kell és be kell építeni az államok nemzeti jogrendjébe.

FARKAS LEVENTE TAMÁS

Szegedi Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Hegyes Péter István

adjunktus, SZTE ÁJK

Jogi kalandozások "egy falat csokoládé mámorában", avagy a kakaóbab ellátási láncának vizsgálata

A kutatás célja a csokoládé, illetve annak alapanyagát képző kakaóbab ellátási láncának felkutatása volt, másrészt annak vizsgálata, hogy egy fogyasztó mennyire tud tájékozódni az ellátási lánc egyes szereplőiről és arról, hogy a csokoládé előállítása esetében hogyan érvényesül a fenntarthatóság elve.

A kutatás eredményei a következők:

1. Az ellátási lánc konkrét szereplőire vonatkozóan szűkkörű a tájékoztatási kötelezettség és a forgalmazón, illetőleg adott esetben a gyártón, származási helyen kívül semmilyen információ megadására nincsenek kötelezve az élelmiszerrel kapcsolatos tájékoztatásért felelős élelmiszer-vállalkozások.
2. Az összetevők oldaláról vizsgálva az ellátási láncot sem juthatunk közelebb a csokoládé előállításához szükséges kakaóbab származási helyéhez, hiszen az összetevők származási helyének feltüntetése főszabály szerint nem kötelező, az elsődleges összetevő kapcsán is csak bizonyos esetben. Ha feltüntetésre kerül valamilyen okból az elsődleges összetevő származási helye, úgy nem a kakaóbabról, hanem a kakaóvaj-kakaópor előállítójáról szerezhetünk némi információt, mivel a vonatkozó jogszabályok ezeket a feldolgozott termékeket tekintik fogalmi szempontból elsődleges összetevőnek.
3. A fogyasztók élelmiszerekkel kapcsolatos önkéntes tájékoztatása köréből kiemelhetők a különböző tanúsító védjegyek, amelyek információt nyújthatnak a fogyasztó részére arra vonatkozóan, hogy az adott termék ellátási lánc, illetőleg a termelés tekintetében a fenntarthatósági követelmények érvényesítésre kerültek-e. A fogyasztó azonban semmilyen intézkedést nem tud beazonosítani, amely az általa kifizetett többletköltséghez lenne kapcsolható és átláthatatlan számára, hogy az általa támogatott fair kereskedelem az ellátási láncnak pontosan mely szereplői esetében bír pozitívummal.

Álláspontom szerint – de lege ferenda – a fogyasztói tájékoztatásnak egyes, különösen „érzékeny” termékek (pl. kakaóbab, kávé) esetén át kellene lépnie a csomagolás, mint tájékoztatási felület adta szűk kereteket és kötelezni kellene a gyártókat, hogy egyéb felületeken (saját internetes felületükön) az ellátási láncra vonatkozó részletesebb információkat tegyenek közzé. Ezt a kötelezettséget a tanúsított védjeggyel ellátott termékek esetén fokozottan érvényesíteném. Továbbá előremutatónak tartanám olyan technológiák alkalmazását, amelyek a fogyasztók számára közvetlenül is lehetőséget adhatnak a termelési folyamat visszakövethetőségére (blokklánc-technológia alkalmazása).

HORVÁTH PÉTER

Eötvös Loránd Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Bak Klára

egyetemi adjunktus, ELTE ÁJK

A magánerdő, mint egy jó lehetőség a fenntartható erdőgazdálkodásra

Az erdők, mint a nemzet közös öröksége számtalan az egészséges emberi élethez és az ország környezeti állapotának védelméhez és javításához hozzájáruló szolgáltatást nyújtanak. Csökkentik például a klímaváltozás hatásait, védik a termőtalajt, valamint Magyarország felszíni és felszín alatti vizeit, élőhelyet biztosítanak a növény- és állatvilág számára, számos közjóléti rendeltetéssel bírnak, s elvitathatatlan a gazdaságban betöltött szerepük is.

Annak érdekében, hogy e kincs a jövő nemzedékei számára is fennmaradjon, az erdőgazdálkodást a már 16. században is meghatározó - Mária Terézia által törvényileg kimondott - tartamosság, ma fenntartható erdőgazdálkodás jegyében kell folytatni.

Fenntartható erdőgazdálkodás alatt ma az olyan módszerek alkalmazására való törekvés értendő, amelyek az erdei haszonvételek gyakorlása során biztosítják, hogy az erdő megőrizze biológiai sokféleségét, természetességét vagy természetszerűségét, termőképességét, fel- és megújuló képességét, életképességét, továbbá megfeleljen a társadalmi igényekkel összhangban az erdők hármas védelmi, közjóléti és gazdasági funkciójának.

A kutatás célja, hogy a hatályos magyar szabályozás magánerdőkre vonatkozó rendelkezéseinek, valamint a magán-erdőgazdálkodás területén felmerülő problémák ismertetésével rávilágítson a magánerdők jelentőségére a fenntartható erdőgazdálkodás megvalósításában.

A magánerdők szerepét a fenntartható erdőgazdálkodás megvalósításában a jogalkotó is felismerte. Számos új rendelkezés megalkotásával támogatja a magánerdő-tulajdonosokat, egyes szabályozási tárgykörökben azonban a hatályos joganyag felülvizsgálata illetve továbbfejlesztése javasolható.

ISTVÁN ANDREA

Károli Gáspár Református Egyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Csáki-Hatalovics Gyula Balázs

Egyetemi docens, KRE ÁJK

Az afrikai sertéspestis megjelenése és hatása az eurázsiai kontinensen, különös tekintettel a magyarországi vadászati igazgatásra

Dolgozatom témaválasztása vadászati érdeklődésemnek köszönhető. Fontosnak tartom, hogy aktuális témákat a rendelkezésünkre álló jogszabályi rendelkezéseknek megfelelően dolgozzunk fel, így szeretném bemutatni az afrikai sertéspestis magyarországi vadászatra gyakorolt hatását.

Kutatásom forrásai az e témában megjelent kis mennyiségű jogi szakirodalom révén a téma szempontjából jelentős jogszabályok, szakirodalmak, különböző kutatói munkák és természetesen saját tapasztalataim. Bemutatom, milyen főbb eljárások vonatkoznak a vírus megfékezésére, milyen hatást gyakorolt ez a magyar vadászati kultúrára és gazdasági hatásokról is teszek említést.

Továbbá bemutatom a hazai védekezésről szóló szabályrendszert, a mentesítési terveket. Tekintettel arra, hogy ez a vírus nemcsak Magyarországot érinti, hanem európai és ázsiai térségeket is, több e témában releváns tanulmányt is feldolgoztam.

Fontosnak tartom a vadászetikai kérdéseket összekapcsolni a jogi szabályozással, hiszen e kettő egymás nélkül teljesen elképzelhetetlen, valamint közvetlenül megkérdeztem a vadásztársadalmat kérdőív formájában is, hogy osszák meg tapasztalataikat e témát illetően.

Azért, hogy érzékeltessem e betegség jelenlétének a súlyát, párhuzamba állítottam a koronavírus járvánnyal.

Bízom abban, hogy sikerül felkeltenem dolgozatommal az olvasók érdeklődését a vadászat iránt, és sikerül betekintést nyújtanom ebbe a tevékenységbe, valamint átfogó képet adnom mind jogászok, mind vadászok számára.

KAPOSVÁRI LÓRÁNT ATTILA

Miskolci Egyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Olajos István
egyetemi docens, ME ÁJK

**A tulajdonosi és használati jogok ütközése
az állai földek magántulajdonba adásával kapcsolatosan**

A 2020-as események rávilágítottak arra, mennyire fontos, hogy egy adott állam – jelen esetben hazánk – megfelelő önellátó képességgel rendelkezzen. Ennek alapja az élelmiszerellátás biztosítása a mezőgazdasági termelés zavartalanságának fenntartásával. Ezen termelés alapja pedig a megfelelő mennyiségű és minőségű termőföld és annak mindenkorai tulajdon, birtok és használati viszonyai.

Dolgozatom célja, hogy a földtulajdonra és földhasználatra vonatkozó szabályanyag és a joggyakorlatban felmerült gyakorlati kérdések bemutatása által rávilágítson a különböző jogi érdekek, jogosultságok ütközéséből eredő problémákra. Továbbá az állami földek történetének és jelenlegi helyzetének, valamint az állami vagyonekezelés sajátosságainak bemutatása is részét képezi dolgozatnak.

A dolgozat elsősorban a vonatkozó jogszabályokon (Ptk. Fftv.), a joggyakorlatból vett eseteken és az Alkotmánybíróság témához kapcsolódó határozatain alapszik. Kutatásom során igyekeztem a különböző jogi érdek, értelmezési lehetőségek széles körét alapul venni, hogy lehetőség szerint minden lényeges nézőpontra rávilágíthassak.

LACZIK ANNA

Miskolci Egyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Prof. Dr. Szilágyi János Ede

tanszékegyetemes, ME ÁJK

A GMO-mentes mezőgazdaság koncepciója: különös tekintettel az ezt támogató nemzetközi megállapodásokra

Dolgozatomban megkíséreltem bemutatni a GMO-kra vonatkozó hatalmas nemzetközi, uniós és magyar joganyag leglényegesebb részeit, figyelembe véve a magyar álláspontot, amely a GMO-mentes mezőgazdaság megteremtését tűzte ki célul. Ez alapján elmondható, hogy ezen cél nem csupán Magyarország szempontjából jelentős, hanem az Európai Unió is a GMO-s növények visszaszorítására törekszik.

Magyarországon az Alaptörvény XX. cikke fogalmazza meg a GMO-mentes mezőgazdaság koncepcióját és ezzel jogforrási hierarchia csúcsán álló rendelkezések közé építi be. Dolgozatomban ennek a koncepciónak a megteremtése érdekében tett döntéshozói tevékenységet mutattam be. Az Alaptörvény mellett ismertettem a genetikai tevékenységről szóló törvényt és az abban foglalt védzáradáki eljárást és koegzisztencia szabályokat, amelyek alátámasztják a GMO-mentes mezőgazdaság megteremtése iránti törekvéseket.

A dolgozatomban egy nemzetközi kitekintésben próbáltam azt bemutatni, hogy más országokban, hogyan jelenik meg a többek között a GMO-mentes szabályozás vagy éppen annak az ellenkezője. Lényegesnek tartottam a Brexit-tel kapcsolatosan felmerülő kérdések bemutatását, mivel az Európai Unióból való kilépést követően az Egyesült Királyság maga határozhatja meg és akár el is térhet az eddigi GMO-kra vonatkozó szabályozásától.

Fontosnak tartottam röviden bemutatni, hogy az egyes nemzetközi megállapodásokban hogyan jelenik meg a GMO-mentesség koncepciója, amely során kifejezetten az Európai Unió néhány kereskedelmi megállapodását vizsgáltam, amelyek között egyaránt szerepelt GMO-mentes mezőgazdaságot támogató illetve nem támogató államokat. Ezt követően megállapítottam, hogy az EU a szerződő partnereitől minden esetben elvárja, hogy betartsák GMO-ra vonatkozó előírásait és attól nem térhetnek el. Hazánk a bármely megállapodás esetén élhet kivülmaradási záradékkal, amellyel biztosítja számára az Alaptörvényünk GMO-mentes mezőgazdaság koncepciójának érvényesülését.

Dolgozatom végén a GMO-mentes Európa megteremtése iránti kezdeményezését is ismertettem. A GMO-mentes mezőgazdaság megteremtése érdekében nem csak helyi, hanem globális szinten kell gondolkodni, amelyet a DS, ES, Alpok-Adria GMO-mentes Régió is bizonyít. Hazánk aktívan részt vesz és uniós szinten is élen jár a GMO-mentes mezőgazdaság megteremtésének elérésének támogatásában.

MERCZ MÓNKA

Miskolci Egyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Olajos István
egyetemi docens, ME ÁJK

Az Alaptörvény P) cikkének elemzése

Tudományos Diákköri Dolgozatommal az Alaptörvény P) cikkének rendelkezéseit, azok környezetjogi vonatkozásait és gyakorlati hozadékát vizsgálom. Azokra a kérdésre keresem a választ, hogy az Alaptörvény rendelkezése a jövő generációk számára megőrzendő értékekről vajon a gyakorlatban szükségtelenül korlátozó vagy pozitív eredmények elérésére alkalmas? Előnyös-e, hogy bekerült ez a rendelkezés az Alaptörvénybe? Az Alkotmánybíróság hogyan járul hozzá a környezetvédelem fejlesztéséhez? Az elővigyázatosság elvét miért szükséges figyelembe venni jogalkotáskor, mi a hozadéka?

A témához kapcsolódóan rövid történeti áttekintés után vizsgáltam a P) cikk által védett értékeket, valamint kapcsolódó alapelvként a visszalépés tilalmát és az elővigyázatosság elvét. Kimutatást készítettem ezen alapelvek megjelenéséről a jövő nemzedékek érdekeinek védelmét ellátó biztoshelyettes és a jövő nemzedékek biztosának gyakorlatában, amely kutatómunka keretein belül 6834 jelentést, valamint minden elérhető éves beszámolót tanulmányoztam.

Az említett alapelvek, és maga a P) cikk fejlődésére vonatkozóan figyelmet szenteltem az Alkotmánybíróság fejlesztő értelmezésének. Ezzel összefüggésben táblázatot készítettem arról, hogy az egyes AB határozatok hogyan gondolkodnak a tárgyalt alapelvek környezetjogban betöltött szerepéről.

A P) cikk (1) bekezdésében foglaltak részletes bemutatására törekedtem. Munkám tartalmazza neves jogtudósok gondolatait, valamint a téma új szempontok szerinti vizsgálatát, és javaslatot is teszek saját levont konklúzióimból kiindulva esetleges intézkedések megtételére.

A téma kutatására dr. Andréka Tamás 2020. február 14-én, Miskolcon megtartott előadása inspirált.

MÉSZÁROS KINGA

Nemzeti Közszolgálati Egyetem
Államtudományi és Nemzetközi Tanulmányok Kar

Témavezető:

Dr. habil. Remek Éva

egyetemi docens, NKE HHK

Környezeti biztonság: az Európai Unió környezetpolitikájának megvalósulása a szomszédspolitikában

A dolgozat az Európai Unió szomszédpolitikáját állítja a fókuszpontba, az elemzés a szomszédpolitika keretében végzett környezetvédelmi tevékenységet vizsgálja az európai szomszédpolitika második felülvizsgálatát követően, 2016-tól a szomszédpolitika déli térségében. A szerző ennek keretében, megvizsgálja a biztonság és a környezeti biztonság fogalmait, továbbá az Európai Unió vonatkozó szakpolitikáinak (környezetpolitika, szomszédpolitika) kialakulását, főbb elveit. Ezt követően, a konkrét, a környezeti biztonsághoz hozzájáruló szomszédpolitikai tevékenységekről ad számadást a déli szomszéd térségében. A kutatás elsősorban elméleti vetületű, célja bemutatni az Európai Unió környezetpolitikájának megvalósulását a déli szomszédpolitikában, s ennek a fellépésnek a szükségességét, a gyakorlati tevékenységeiben fellelhető mintákat, illetve a főbb környezetpolitikai elveinek megvalósulását. A szerző a fellépés szükségességét a főbb biztonságtudományi nézetekkel és napjaink környezeti történéseivel kívánja igazolni, míg a környezetpolitikai elveket a környezetpolitika kialakulásának folyamatában keresi a főbb dokumentumokat alapul véve, s ezen elveknek a megvalósulását elemzi az EU déli szomszédpolitikai gyakorlati tevékenységében. A térségben a környezeti biztonság érdekében végrehajtott európai uniós tevékenységekben emellett gyakran előforduló jellegzetességeket is keres a szerző. Az elemzés során, bebizonyítódott, hogy az Európai Unió fellépése a térségben szükséges, s mindezen tevékenysége keretében elsősorban a korszerű technológiai eszközöket, információkat, eljárásokat igyekszik a térségbe exportálni. A gyakorlati tevékenység elemzése során bizonyítást nyert, hogy a környezetpolitikai elveket az Európai Unió többségében sikeresen átültette ebbe a szakpolitikába is.

NAGY MÁRTON

Miskolci Egyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Prof. Dr. Csák Csilla

intézet igazgató, dékán, ME ÁJK

A mező- és erdőgazdasági hasznosítású földek bírósi végrehajtási árverés útján történő értékesítésének jogi sajátosságai

Kutatásom célja az érintett téma törvényi szabályozásának vizsgálata, valamint joggyakorlati sajátosságainak megismerése. Céloom továbbá az esetleges ambivalens rendelkezések feltárása, adott esetben de lege ferenda javaslat tétel az ellentmondásos vagy alulszabályozott kérdések tekintetében.

Tanulmányomban kiemelten vizsgálom az osztatlan közös tulajdonban álló földek megszüntetésének, mint birtokpolitikai célnak az előtérbe helyezését az árverési eljárások során, valamint a hatályos földforgalmi törvény szerint azonos ranghelyen álló elővásárlási joggal rendelkező árverezők között kialakuló árverésen belüli sorrendiség megállapításának kérdését. Dolgozatomban külön kitérek az árverésen történő földtulajdon szerzőmódjának vizsgálatára is.

Eredményeként megállapítom, hogy amennyiben nem az árveréssel kell megszüntetni egy föld közös tulajdont, de lehetőség lenne az árverés során a közös tulajdon megszüntetésére, viszont a tulajdonostárs a 20 kilométeres kritériumnak nem tesz eleget, abban az esetben nem vehet részt az árverésen, annak ellenére, hogy így a birtokösszevonás lehetősége, mint birtokpolitikai cél és jogalkotói akarat véleményem szerint sérül.

Indokoltnak tartom továbbá, hogy árverés során a licit nyertese előjogot élvezzen az ugyanazon ranghelyen álló elővásárlási jogosultakkal szemben úgy, mint adásvétel során a szerződő fél a kifüggesztés esetében. Ezt egyértelműen nem állapítja meg jogszabály és a bírói gyakorlat sem szolgáltat precedenseket ezen a téren, így kénytelen vagyok a logika és az analógia, mint jogértelmezési eszközök használatával következtetéseket levonni.

Dolgozatomban megállapítom, hogy a földek az ingatlanok között is speciális helyen állnak az árverési szerzőmód tekintetében. A mező- és erdőgazdasági területek esetében az árverési szerzés semmiképpen sem tekinthető származékos szerzésnek, csak speciális, garanciális feltételekhez kötött olyan szerzőmódnak, amely az eredeti szerzés sajátos változata.

A vizsgált jogszabály folyamatos változása azt igazolja, hogy az általam feldolgozott téma nem egy kiforrott szabályozás tárgyát képezi, hanem egy a joggyakorlat kihívásaihoz igazodó, mai napig folyamatosan fejlődő szabályrendszert alkot.

SELMECI LAURA

Károli Gáspár Református Egyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Gyüre Annamária Csilla
egyetemi adjunktus, KRE ÁJK

**A műanyag hulladék uniós és hazai jogi szabályozás tükrében -
különös tekintettel az egyszerhasználatos műanyagokra**

„A földi élet jövője attól függ, hogy képesek vagyunk-e cselekedni. Sokan egyénileg is megtesznek minden tőlük telhetőt, ám valódi sikert csak akkor érhetünk el, ha gyökeres változások mennek végbe a társadalomban, a gazdaságban és a politikában.”

David Attenborough

Az elmúlt húsz évben a műanyag előállítása hússzorosára nőtt, e közben a valaha termelt műanyag hulladék 91%-a nem került újrahasznosításra. Jelen mértékű termelésének következtében 2050-re több műanyag lesz az óceánokban, mint hal. A kérdéskör legfőbb problematikáját az egyszerhasználatos műanyagok jelentik, melyek az óceánokba kerülő műanyag hulladékok több mint felét képezik, s nem csak a környezetet, és az ivóvizet szennyezik, az emberi egészség, és szervezet számára is kiemelten károsak.

Kutatásom kezdetekor már bizonyosságot nyert számomra, hogy a világ műanyag kezelésével kapcsolatos adatainak fényében a kapcsolódó jogi szabályozás kialakítása számtalan kihívás rejt magában.

Dolgozatomban bemutatom és értékelem a műanyagokra és az egyszer használatos műanyagokra vonatkozó uniós, és magyar jogi szabályozást. Kutatásom célja azon kérdés megválaszolása, hogy az Unió által megfogalmazott kötelezettségek gyakorlati szempontból megvalósíthatóak, konzekvensen végigvihetőek-e, s ezeket lehetséges-e a hazai jogi környezetbe implementálni. Azon kérdés megválaszolására is törekszem, miszerint a jelenleg fellelhető hatályos magyar jogszabályok megoldást nyújthatnak-e a műanyagokkal kapcsolatban?

Pályamunkám során különböző alternatív megoldásokra is kitérek, de lege ferenda javaslatok formájában történő felvázolásával egyetemben.

ALKOTMÁNYJOGI TAGOZAT 1 (JOGALKOTÁS)

BUBORI NÓRA BEÁTA

Pécsi Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

FEKETE KRISTÓF BENEDEK

Pécsi Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

KÉRI VALENTIN

Pécsi Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezetők:

Dr. Tilk Péter

tanszékegyetemi docens, PTE ÁJK

Dr. Varga Zsolt

óraadó, PTE ÁJK

Jogbiztonság veszélyhelyzetben

A dolgozat a jogbiztonsággal összefüggő, elsősorban a magyar helyi önkormányzatokkal kapcsolatot mutató szabályozási megoldások, illetve anomáliák összegyűjtését és vizsgálatát tűzte ki célul, különös figyelmet fordítva a COVID-19 (hivatalos elnevezésén: coronavirus disease 2019, magyarul: koronavírus-betegség 2019) okozta veszélyhelyzetre.

A tanulmány során alkalmazott elsődleges kutatási módszer a rendelkezésre álló magyar és nemzetközi szakirodalom, valamint szabályozási megoldások elemzése és értékelése a gyakorlatban történő megvalósuláshoz viszonyítva, az ismert értelmezési technikák (elsősorban a nyelvtani, a joglogikai, valamint a jogszabály, illetve a jogalkotó akarata/szándéka szerinti értelmezés) segítségével.

A dolgozat mellett foglal állást, hogy a COVID-19 okozta (világ)járvány komoly próbatétel elé állította a jelenlegi magyar szabályozást. Ehhez kapcsolódóan a dolgozat több példán keresztül mutatja be azt, melyek azok a neuralgikus pontok, amelyek kiigazítása a hasonló jövőbeni helyzetek elkerülése érdekében indokolt.

A kutatás a tárgyává tett veszélyhelyzettel összefüggő jogbiztonsági kérdések tekintetében arra a megállapításra jutott, hogy heterogén a gyakorlat. Ezt a kutatás a megvizsgált jogi anomáliákon keresztül igyekszik szemléltetni kizárólag azzal a szándékkal, hogy hozzájáruljon a hazai szakirodalom gyarapításához, ezzel elősegítve a hasonló szituációk megértését, elkerülését és amennyiben szükségeltetik, orvoslását.

GERA ANNA

Eötvös Loránd Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezetők:

Dr. Gosztonyi Gergely
adjunktus, ELTE ÁJK

Dr. Szentgáli-Tóth Boldizsár
tudományos segédmunkatárs, ELTE ÁJK

**Dsuang Dszi álma az Alkotmánybíróságról - Az Alaptörvény történetisége,
valamint történeti alkotmányunk vívmányai a jogtudományban,
illetve az alkotmányértelmezési és jogalkotási gyakorlatban**

Kutatásom során az Alaptörvény és a történeti alkotmány kapcsolatát a történeti alkotmány vívmányaira normatív szabályként utaló R) cikk (3) bekezdésén keresztül vizsgáltam. E rendelkezés pontos tartalmának és lehetséges alkalmazási köreinek feltárása azért kiemelt jelentőségű, mert amellet, hogy az Alaptörvényen keresztül a teljes jogrendszerre képes hatást gyakorolni, egyben ez veti fel az alkotmányozó hatalom által létrehozni kívánt speciális, a kartális és történeti alkotmány kettősségével működő alkotmányos berendezkedés gyakorlati megvalósíthatóságának kérdését is.

Kutatásom során öt fő terület, az Alaptörvény megalkotásának történelmi és közvetlen előzményei, a normaszöveg, a jogirodalomban megjelenő értelmezési elméletek, az Alkotmánybíróság, illetve ez egyéb alkalmazó szervek, így az Országgyűlés és a rendesbíróságok gyakorlatának teljeskörű feltárására törekedtem. Ezek vizsgálata során arra a következtetésre jutottam, hogy az alkotmányozó hatalom által létrehozni szándékolt speciális, a kartális és történeti alkotmány kettősségét meghaladó berendezkedés a dogmatikus-pozitivisták gyakorlatban az előzetes jogirodalmi várakozásokkal összhangban nem valósítható meg, az értelmezési szabályt alkalmazó szervek azt az Alaptörvény kartális vonásainak erősítésére alkalmazzák.

Megjelennek ugyanakkor mind az Alkotmánybíróság, mind az Országgyűlés tevékenysége során olyan minták, amelyek megfelelő szabályozás mellett ki tudják bontakoztatni a történetiség hatályos, kartálisként viselkedő jogrendszerben való relevanciáját. Ilyen különösen a történetileg ismert intézmények újbóli bevezetését megelőző történeti áttekintés, illetve az európai uniós identitáskontroll során az egyes alapelvek mögött meghúzódó kulturális, nemzeti tartalom történeti elemzésén keresztüli feltárása. Dolgozatomban elsődlegesen a normaszöveg megváltoztatását javaslom, ám annak hiányában e gyakorlatok erősítése, illetve egy fogalom meghatározás két vívmányteszt keretei között koherenssé és kiszámíthatóvá tétele lehetővé tudja tenni a történeti érvelés érdemi alkalmazását.

Ahogy Szabó Lőrincnél Dsuang Dszi a lepkét, a lepke őt, és mindhármukat a költő álmodja, úgy az Alaptörvény a történeti alkotmányból született, történeti alkotmány csak az Alaptörvény vonatkozásában érthető meg, és mindkettő értelmezésére, lényeges tartalmának a feltárására a gyakorlat, különösen az Alkotmánybíróság képes.

HIMPLI LÉNÁRD

Károli Gáspár Református Egyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezetők:

Prof. Dr. Rixner Ádám

Tanszékvezető egyetemi tanár, KRE ÁJK

Dr. Szabó Zsolt

egyetemi adjunktus, KRE ÁJK

DePolitizáljunk - Értekezés és javaslat a politikai diskurzusok és a demokratikus közvélemény minőségének javítása érdekében

A jog körülvesz bennünket, egy „jogias” világban, illetve jogállamban élünk. A jog és a politika szervesen összefügg. A legfőbb jogalkotó szerv, a törvényhozó hatalmat megtestesítő Országgyűlés pártpolitikusokból áll. A társadalmi viszonyok politikai motivációk mentén, normatív módon kerülnek szabályozásra.

Jótékony hatást gyakorolhat hazánkra a politikai kultúra minőségi javítása. Utóbbira a demokratikus közvélemény intézményén keresztül kerülhet sor. A magyar politikai életet az ideológiai szerveződés dominálja, mely okán a választói társadalmat a párttal való azonosulás modellje jellemzi. Emellett, egy általános, illetve a fiatalság körében egy kifejezett elfordulás tapasztalható a politikai aktivitástól. Ezek a tények, a demokrácia, kiváltképp a plurális demokrácia aláásásával is fenyegethetnek. Utóbbi meglátás okán a dolgozat politikai témával foglalkozik.

A tanulmányban a demokratikus jogállamiság keretrendszerébe illeszkedő megoldások, garanciák és javaslatok kerülnek megfogalmazásra, a politikai diskurzusok és a demokratikus közvélemény minőségének javítása érdekében. A dolgozat megkísérli a politikai kultúra, illetve a politizálás fogalmának definiálását, és vizsgálja hazánkban történő érvényesülésüket. E helyen a tanulmányt a jogi mellett, szociológiai kutatási módszerek is jellemzik.

A dolgozat bemutatja a demokratikus közvélemény alkotmánybírósági gyakorlatát és hazánkban történő érvényesülését, prezentál egyes választásokat megelőző garanciális javaslatokat, végül mérlegre tesz két, a választásokat követő garanciát.

Léteznek a demokratikus jogállamiság keretrendszerébe illeszkedő garanciák, melyek a demokrácia alapelveinek érvényesítését, illetve érvényesülését még jobban szolgálják vagy szolgálhatják, és melyek a politikai természetű visszaéléseket, hatalmi visszaéléseket a rendszeren belül minimalizálni képesek.

A felsorolt témáknál az érvelés alapját, többek között, Alkotmánybírósági határozatok, tudományos források, jogszabály módosítási javaslatok, egyéb jogszabályok, aktualitást igazoló felmérések, tudományos cikkek és nemzetközi összehasonlítások képezik.

KISS REBEKA

Nemzeti Közszerológati Egyetem
Államtudományi és Nemzetközi Tanulmányok Kar

Témavezető:

Dr. Horváth Attila

adjunktus, NKE ÁNTK

Hasznos vagy haszontalan? Mérlegen a törvények jogalkotói indokolása

Kutatásom a minőségi jogalkotás egyik garanciális elemének, a törvények indokolási kötelezettségének vizsgálatára irányul, melynek kiemelkedő fontossága és aktualitása megalapozott azáltal, hogy egy régóta problémaként fennálló és mind a mai napig nem orvosolt problémakör átfogó vizsgálatára vállalkozik.

Napjainkban az Országgyűléshez benyújtott törvényjavaslatok ugyan pro forma tartalmazzák a kötelezően csatolandó, iránymutatásként szolgáló indokolásokat, melyek elvi szinten alkalmasak kell legyenek arra, hogy bemutassák azokat a társadalmi, gazdasági, szakmai okokat, amelyek indokolttá teszik a szabályozást, valamint az elérni kívánt célokat, a várható hatásokat. Ezzel szemben a gyakorlatban az indokolások sokszor csupán a normaszöveget ismétlik meg, vagy annak szövegszerű átíratát képezik, ezáltal az indokolások számos esetben formálissá és üressé válnak.

Kutatásom során vizsgáltam a jogalkotói indokolások kialakulásának elvi és történeti alapját, az indokolások intézményesített rendszerét, funkcióját. Különböző indikátorok segítségével lehatároltam az indokolások normativitásának kérdését. Választ adtam arra, hogy a jogalkotásban – a vonatkozó jogszabályok folyamatos módosítása mellett – miért maradt az indokolási kötelezettség mind a mai napig kvázi lex imperfecta. Kvantitatív kutatás keretében adatgyűjtést végeztem és egy olyan komplex adatbázist állítottam össze, amelyben az 1990–2018 között kihirdetett törvények és az azokhoz csatolt indokolások számbeli mutatóit rendszereztem. A kapott eredmények alapján megállapítást nyert, hogy 1990-től 2018-ig az indokolások átlagos hossza a törvények átlagos hosszától egyre nagyobb arányban tér el.

A szakirodalomban a jogalkotással kapcsolatos diskurzusok túlnyomó többsége a diszfunkciók között említi meg a törvények jogalkotói indokolásának gyakorlatát, a problémakör kifejtésére, a feltárt problémák mögött meghúzódó okok elemzésére és megoldási módok felállítására senki nem vállalkozott. Éppen ezért elmondható, hogy a törvényalkotás e szegmensét vizsgáló kutatásom eredményeként megírt pályamű hiánypótló jelleget kíván betölteni, olyan kutatási kérdésekre választ adva, melyek a hazai szakirodalomban még nem kerültek megválaszolásra.

Kutatásom zárásaként a normatív szabályozások részletezését és a gyakorlattal együtt történő továbbfejlesztését előmozdító, a minőségi jogalkotással szemben támasztott követelményeknek való megfelelés irányába való elmozdulást segítő de lege ferenda javaslatokat fogalmaztam meg.

KORMÁNYOS JUDIT KATALIN

Károli Gáspár Református Egyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Szabó Zsolt

egyetemi docens, KRE ÁJK

Törvényhozás a kétkamarás parlamentekben

A 2012. január 1-jén hatályba lépett Alaptörvény előkészületei során merült fel, hogy Magyarország is álljon át a kétkamarás parlamenti rendszerre. A vitát illetően konferencia is szerveződött, ám sok érv és még több ellenérv mellett ezt az ötletet elvetették, így maradt az egykamarás parlament. Pályamunkámmal a céloom az volt, hogy az elmúlt 10 év jogalkotási gyakorlatát látva, valamint reményeim szerint új érvekkel és adatokkal a kezemben, újra induljon a kétkamarás parlament bevezetéséről szóló vita.

Pályamunkám középpontjában a korábban a szocialista blokkhoz tartozó, de az 1990-es éveket követően demokratikussá vált, napjainkban kétkamarás parlamentet működtető országok, és a nagy hagyományokkal rendelkező nyugat-európai demokráciák kétkamarás parlamentjeinek összehasonlítása állt. Vizsgálatom központi eleme a törvényalkotás hatékonyságának vizsgálata volt, mely alapján bizonyítható, hogy a kétkamarás parlamentet alkalmazó államok törvényhozása jobban átgondolt, mivel több fórumon, olvasaton kell keresztülmennie egy javaslatnak, valamint hatékonyabb is abban a tekintetben, hogy az egyes országok alkotmánybíróságai (ahol intézményes formában alkotmánybíróság működik) kevesebb törvényt semmisítenek meg, valamint kevesebb alkotmányellenességet állapítanak meg. A vizsgálat során öt kérdésre kerestem a választ: Milyen gyakran fordul elő, hogy a második kamara törvényjavaslatot kezdeményezzen? Milyen gyors az adott parlamentekben a jogalkotási eljárás? Mennyi törvényt fogadott el a parlament az elmúlt 10 évben? Mi a szerepe a felsőbb kamarának a javaslat módosításában? Milyen gyakran fordul elő, hogy az alkotmánybíróság megsemmisít egy törvényt? Minden esetben európai uniós országok (2020. évvel bezárólag) álltak a vizsgálatom középpontjában: a számok tekintetében sok hasonlóság megállapítható, vagyis sok esetben kiegyensúlyozott az új törvények és javaslatok száma, valamint a megsemmisített törvények száma is, de vannak olyan esetek, amikor a kétkamarás rendszer ellenére kimagaslóan sok törvény születik és az alkotmánybíróság is többet semmisít meg.

KÜHRNER LÁSZLÓ

Eötvös Loránd Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Milánkovich András

tanárság, ELTE ÁJK

Hatástalan vizsgálatok, hatásos megoldások

Magyarország előzetes hatásvizsgálati rendszere jelenleg rendkívül sok hiányosságtól szenved. A hatásvizsgálatok nem, vagy nem érdemi formában készülnek el, melynek következtében nem képesek betölteni döntéshozatali segítő szerepüket. Ennek következményei megfigyelhetők a hazai jogalkotásban is, melynek jelentős szeletét teszik ki a hibajavító jellegű módosítások. Kutatásom megállapításai szerint létezik olyan helyzet, amelyben a nem megfelelő előzetes hatásvizsgálatból később komoly alkotmányjogi deficit származik. Átgondolt rendszer felállítását javaslom ezeknek a kiküszöbölésére, valamint a jogalkotás minőségének fejlesztésére.

A jól elkészített előzetes hatásvizsgálatoknak számos előnye lenne mind az állam, mind a társadalom számára. Az elemzések egyfelől átgondoltabb döntéshozatalt és így stabilabb jogszabályokat eredményezhetnének, másfelől azok nyilvánossága javíthatná a demokratikus vita színvonalát azáltal, hogy tudományosan megalapozott érvelési segédletet biztosítana a feleknek az egyes kérdések vonatkozásában.

Kutatásomban bemutatom a jelenlegi hatásvizsgálati rendszert, a rendelkezésre álló adatok, valamint elkészült hatásvizsgálatok elemzésével rámutatok arra, hogy milyen tendenciák és rosszgyakorlatok jellemzik azt. Ezt követően áttekintem a V4 országok hatásvizsgálati struktúráinak jellemzőit, fejlődését, működését. Reflektálok továbbá az Alkotmánybíróság hatásvizsgálattal kapcsolatos felfogására és felvázolok egy érvelési utat, mely alkalmas lehet arra, hogy a testület az elemzések elvégzésére sarkallja a jogalkotót. Végül pedig javaslatot teszek a haza szisztéma újjáalakítására, mely lehetővé teszi, hogy a döntéshozatal érdemben segíteni képes vizsgálatok készüljenek. E javaslatok reflektálnak a korábban elbicsaklott (így az államszervezet számára nem ismeretlen) hazai változtatási kísérletek törekvéseire is, továbbá adaptálják a régiós és szélesebbkörű nemzetközi tapasztalatokat, gyakorlatokat.

POPJÁK ESZTER

Miskolci Egyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Panyi Béla

címzetes egyetemi docens, ME ÁJK

A helyi önkormányzatok rendeletalkotásának elméleti és gyakorlati kérdései, különös tekintettel a veszélyhelyzetben történő rendeletalkotásra

A helyi önkormányzatok fontos szerepet töltenek be a közigazgatási szervezetrendszerben, a helyi szintű közigazgatás bástyájaként tekinthetünk rájuk. A helyi rendeletalkotás kulcsfontosságú szerepet tölt be, hiszen a rendeletek megalkotása során előtérbe kerülnek a helyi sajátosságok, a település közössége szempontjából irányadó célkitűzések.

Dolgozatom első részében a helyi jogalkotás történetiségét vázolom fel, majd ezt követően a hatályos önkormányzati jogalkotással foglalkozom. Ennek keretében elhelyezem a helyi önkormányzati rendeletet a jogforrási hierarchiában, említést teszek a rendeletalkotás jogi szabályozásáról, majd a Borsod-Abaúj-Zemplén megyében található önkormányzatok rendeletalkotásra térek ki. Ezt követően a helyi önkormányzatok feletti törvényességi felügyelet szabályozását mutatom be, valamint a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal által a 2014-2019. közötti időszakban tett törvényességi felügyeleti intézkedések alakulását is szemléltetem.

Magyarországon 2020. márciusában különleges jogrend lépett életbe, amely mindenki számára, mind a jogalkotók, mind a jogalkalmazók számára újdonságot, kihívást jelentett. A veszélyhelyzet kihirdetése a helyi jogalkotást is érintette, hiszen a képviselő-testületek döntéseit – törvényi felhatalmazás alapján – polgármesteri döntések váltották fel. Munkám további részében a veszélyhelyzetben történő rendeletalkotásra helyezem a hangsúlyt. Az irányadó jogi háttér áttekintését követően a gyakorlatra fókuszálok. A dolgozat írása kapcsán megkereséssel fordultam a fővárosi és megyei kormányhivatalokhoz, amelynek tárgya az volt, hogy a veszélyhelyzetben hozott polgármesteri döntésekkel kapcsolatban érkezett-e valamilyen panasz hozzájuk, előfordult-e olyan eset, amikor a kormányhivatalokhoz fordultak, mert nem tartották jogszerűnek a polgármester döntését. Dolgozatomban a kormányhivatalok által megküldött adatokat elemzem, továbbá feltárom, hogy milyen problémák merültek fel a veszélyhelyzetben a jogszabályok alkalmazásával, a követendő eljárásokkal kapcsolatosan. A veszélyhelyzet fennállása alatti helyi döntéshozatal összegzése során a felmerült problémákra vonatkozóan megoldási javaslatokat fogalmazok meg.

SCHNEIDER REBEKA

Pázmány Péter Katolikus Egyetem
Jog- és Államtudományi Kar

Témavezetők:

Dr. Berkes Lilla
egyetemi adjunktus, PPKE JÁK

Dr. Varga Ádám
megbízott oktató, PPKE JÁK

Diskurzusok a jogállamiságról

Kutatásom során a jogállamiság témakörének áttekintésére, fogalmának meghatározási nehézségeire koncentráltam, illetve az értelmezések sokszínűségének a bemutatására egy Magyarországon nem számottevően ismert jogelméleti irányzatot hívtam segítségül, a Critical legal studies mozgalmat.

Elsőként a jogállamiság fogalmának európai kialakulási alapjait, valamint hazai és nemzetközi meghatározásait, értelmezéseit és az ezek kapcsán felmerülő vitákat vizsgáltam meg. Ezek a fejezetek a fogalom-meghatározások változásait, különbségeit szolgálja bemutatni, illetve igazolja, hogy eltérő társadalmi, fejlődéstörténeti és kulturális alapokból nem egyformán fejlődött ki a jogállam.

A Critical legal studies mozgalom kialakulása, elméleti alapjai, valamint alapvető téziseinek elemzésében sor került a határozatlansági tézis vizsgálatára, tehát, hogy egy adott jogszabályt mennyire lehetséges determinálni. Az állam-jog-politika hármását vizsgáló fejezetben helyet kapott az ideológia, és annak befolyásoló szerepe a jogalkotás, a jogértelmezés, valamint a jogállami kritériumok meghatározása során, és a formális egyenlőség problematikája, mely a mozgalom képviselői szerint érdemi egyenlőtlenségre vezet. Majd a más szerzők elméleteivel való hasonlóságot mutattam be.

Végezetül a kutatásból levonható következtetéseket foglaltam össze, illetve a felvetett problémákra kínáltam válaszlehetőséget.

A téma aktualitása vitathatatlan és ebből eredően az értelmezés körüli viták, konfliktusok mindennaposok, így egy kritikus jogelméleti mozgalommal való foglalkozás új irányokat, új megközelítéseket vethet fel.

ALKOTMÁNYJOGI TAGOZAT 2 (BÍRÓSÁGOK, BÍRÁSKODÁS)

ANGYAL MÁRTON

Eötvös Loránd Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Pozsár-Szentmiklósy Zoltán

egyetemi docens, ELTE ÁJK

Bírói függetlenség és a korlátozott precedensrendszer

A dolgozat a jogegységesítés 2019. évi CXXVII. törvénnyel bevezetett új modellje, az ún. korlátozott precedensrendszer és a bírói függetlenség alkotmányos elvének összefüggéseit vizsgálja, kitekintést téve egyes, a bírói függetlenséggel szoros kapcsolatban álló alapjogokra is.

A pályamunka első egysége áttekinti a bírói függetlenség tartalmát és az abból fakadó követelményeket, különös hangsúlyt fektetve a korlátozott precedensrendszerrel való összefüggés szempontjából releváns kérdésekre. Ezt követően a dolgozat második része azokat a kapcsolódási pontokat mutatja be és értékeli, ahol a korlátozott precedensrendszer törvényi szabályai érdemben érintik a bírói függetlenség elvéből folyó követelményeket.

A dolgozat bemutatja, hogy a kúriai határozatoktól való eltérés esetére előírt indokolási kötelezettség ellentétbe kerülhet a bíró törvényeknek való alávetettségének klasszikus értelmezésével. A jogegységi panasz eljárás kapcsán a dolgozat elemzi a Kúria elnökének ítélező bíróként és igazgatási vezetőként való párhuzamos eljárásának az ítélező és igazgatási tevékenység elválasztásának elvével való konfliktusát, valamint megvizsgálja a törvényes bíróhoz való jog érvényesülésének lehetőségeit az eljáró jogegységi panasz tanács megalakulására vonatkozó szabályok tükrében.

CSAPODI MÁRTON

Pázmány Péter Katolikus Egyetem
Jog- és Államtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Schanda Balázs

tanszékvezető egyetemi tanár, PPKE JÁK

A magyar és a lengyel alkotmánybíróság múltja, jelene és jövője – Quis custodiet ipsos custodes?

Magyarország és Lengyelország gyakran emlegetett barátságának történelme egy évezrednyi múlttra tekint vissza, és most, a 21. században is szoros ez a részben a történelmi sorsközösségen alapuló kapocs. Napjainkban ez a kapocs azonban már nem csak történelmi vagy kulturális, hanem alkotmányjogi szempontból is értékelhető, vizsgálható. Az Európai Unió már évek óta kiemelten foglalkozik a magyar és a lengyel közjogi berendezkedéssel, lévén, hogy egyre nagyobb szerephez jutott az Unióban a jogállamiság fogalma. A jogállamisági kritériumok térnyerését mutatja, hogy a közösség történetében először bevetésre került a hetes cikkely szerinti eljárás – először éppen Lengyelországgal, majd ezután Magyarországgal szemben. A jogállamiság eszméjének felívelő pályája azonban nem állt meg itt – 2020-ban a jogállamisági kérdés az Európai Unióban zajló talán legfontosabb vita tárgyát képezi, mely vita kimenetele egyelőre bizonytalan, a tétje ugyanakkor akár igen magas is lehet.

Az Európai Bizottság 2020-as jogállamisági jelentése a két „fekete bárány” országgal szemben meglehetősen kritikus úgy általában a jogállamiság, ezen belül pedig a független igazságszolgáltatás helyzetét illetően. Ez természetesen nem okozott meglepetést, hiszen Magyarországon 2010 óta, míg Lengyelországban 2015 óta ezeken a területeken jelentős átalakulások történtek, mely átalakulások sorát végigkísérték a nemzetközi kritikák. A jelentős átalakulások az alkotmánybíráskodást is érintették. A kritikáknak természetesen csak egy része érinti konkrétan az alkotmánybíróságok helyzetét. Mégis a jogállamiság állapotát érintő kritika tulajdonképpen az alkotmánybíróságokat is mindig érinti, ugyanis az alkotmányvédelem útján a jogállam védelme is alapvető feladatuk – aki a jogállamiság helyzetét kritizálja, az implicit módon az alkotmánybíráskodást is.

Ahhoz, hogy a két alkotmánybíróság szerepét napjainkban tisztán láthassuk, a dolgozat összehasonlítja a két testület létrejöttének történetét, a rendszerváltásban és a jogállami átalakulásban betöltött szerepét. Ezt követően áttekinti, hogy milyen változásokon esett át a magyar Alkotmánybíróság 2010 óta és a lengyel Alkotmánybíróság 2015 óta, kiemelve mind a párhuzamokat, mind a különbségeket, keresve az átalakulások mögötti alkotmányjogi vagy politikai, esetenként pedig történelmi tárgyú motivációkat. A leglényegesebb kérdés azonban az, hogy a milyen jövő elé néz az alkotmánybíráskodás a két országban? Erre a kérdésre is válaszokat törekszik adni a dolgozat.

FEKETE KRISTÓF BENEDEK

Pécsi Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezetők:

Dr. Tilk Péter

tanszékegyetemi docens, PTE ÁJK

Dr. Petrétei József

egyetemi tanár, PTE ÁJK

Az alkotmányjogi panasz perjogi vonzatai, eredményeinek hatása a bírósági jogalkalmazásra

A dolgozat részletesen bemutatja az alkotmányjogi panaszok perjogi vonatkozásait, valamint azok eredményeinek és úgy általánosságban az Alkotmánybíróság döntéseinek rendes bírósági jogalkalmazásra gyakorolt hatását.

A téma kifejtése az általános vizsgálatok felől igyekszik a konkrét elemzések, azok analizálásának irányába haladni, amely elsősorban kvalitatív (vonatkozó jogi dokumentumok értelmezése, elemzése az ismert értelmezési technikák segítségével; fogalommeghatározások boncolgatása; összefüggések, tendenciák körül járása), másodsorban kvantitativ (főként matematikai-statisztikai) módszerek használatát követeli meg.

A tanulmány mellett érvel, hogy a magyar alkotmánybíráskodás individualizálódik, amely szükségessé teszi az ezzel összefüggő korábbi szabályozás bemutatását, valamint jelenlegi részletes ismertetését, irányvonalainak felrajzolását az alkotmányjogi panasz perjogi (tágabb értelemben: eljárásjogi) vetületeinek mélyreható fejtegetésével, egyben mint viszonyítási pont meghatározásával.

A kutatás eredményeképpen elmondható, hogy a perjog fogalmának tisztázását követően, az alkotmányjogi panasz perjogi vonatkozásait két aspektusból (folyamat és kifejtett hatás) vizsgálva három főbb csomópontot azonosíthatunk: (i) az alkotmánybírósági döntést megelőző eljárást, (ii) az azt követő eljárást, valamint (iii) döntés által a bírósági ítékezésre kifejtett hatást. Mindegyik csomópont lehetőséget kínál további lépésekre vonatkozó javaslatok (pl. korrekció, finomhangolás) megtételére, amelyet a szerző meg is ragad.

KÉRI VALENTIN

Pécsi Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Tilk Péter

tanszékegyetemi docens, PTE ÁJK

A bírói tisztséghez méltó magatartás és az etikai szabályok érvényesítése

Ez a dolgozat a bírói tisztséghez méltó magatartás feltérképezését tűzte ki célul, a magyar bírókra vonatkozó a magyar etikai szabályokon át vizsgálva, összevetve más külföldi országok bíróra vonatkozó szabályozással. A dolgozatnak mindazonáltal nem célja minden egyes külföldi ország bírói etikai kódexének feltérképezése, a tanulmányban szereplőket is csupán összehasonlításképpen jeleníti meg. A kutatás alapvetően az Országos Bírói Tanács etikai állásfoglalásaiból indul ki, illetve az Alkotmánybírósági határozatait veszi figyelembe, természetesen a szakirodalom teljes körű áttekintésével.

A vizsgálat legfőbb módszere a vonatkozó dokumentumok elemzése az elsődleges értelmezési technikák (például nyelvtani, joglogikai) segítségével. A kutatás főbb tételei közé tartozik, a bírói tisztséghez méltó magatartás, bíróság tekintélyének megvizsgálása és összehasonlítása más országok hasonló szabályozásával. A kutatás tárgyának részletes vizsgálatát követően a dolgozat átfogó képet ad a vonatkozó etikai szabályokról, azokat rendszerbe foglalja, ezzel bővítve a jogi szakirodalmat.

LUTRING ERIKA

Pécsi Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

MOLNÁR KITTI ERIKA

Pécsi Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Tilk Péter

egyetemi docens, PTE ÁJK

Bírói jogértelmezés és a bíróságok mozgásteré a magyar jogszabályok nem-alkalmazása terén

A dolgozat fő témája a bírói jogértelmezés határa és korlátai, valamint a bírói jog létezésének kérdése. Emellett a vizsgálat célja bemutatni, hogy a jogalkalmazás – avagy adott esetben nem-alkalmazás – során mennyire érvényesíthető a bíró szubjektív meggyőződése, morális értékítélete és formális igazságkeresése. A dolgozat továbbá kitér a bírói önkény megállapításának problematikájára is.

Kutatásunk során elemeztük a bírói gyakorlatot, összevetettünk különböző tudományos publikációkat, értelmeztük a témához kapcsolódó hatályos jogszabályok szövegét és az Alaptörvénnyel való összhangját, megvizsgáltunk külföldi példákat és a gyakorlatot, valamint tanulmányoztuk a releváns alkotmánybírói határozatokat. Mindezek alapján értékeltük az olvasottakat és megtettük a szükséges konklúziók levonását.

A dolgozat vizsgálódásának tárgya az a nehezen eldönthető, számos tudományos és politikai vitát is kiváltó kérdés, hogy a bírói jogértelmezés meddig mehet el annak érdekében, hogy kiküszöbölje az esetek sokféleségéből, a gyorsan változó élethelyzetekből és társadalmi körülményekből származó jogszabályi hiányosságokat – és így igazságtalannak tűnő döntések meghozatalát –, viszont elkerülje a contra legem jogértelmezést és jogalkalmazást. Mit válasszon a bíró az ítélethozatal során: a hatályos jogszabályokat követve, szövegű értelmezés alapján szolgálja a jog absztrakt ideáját egyet nem értés esetén is, ezáltal akár a felekre hátrányos döntés meghozatalát kockáztatva, vagy ítéljen a morális és szakmai meggyőződése alapján, a célszerűségi szempontokat szem előtt tartva, de ezzel az egységes joggyakorlatot veszélyeztetve és a jogállamiság követelményét megsértve.

A kutatás eredményeképpen elmondható, hogy bár a bírói jog egy létező jelenség, de a jogegység, a jogbiztonság és a jogforrási hierarchia érvényesülése, továbbá a hatalmi ágak közötti egyensúly fenntartása céljából a bíróságoknak kifejezett figyelmet kell fordítaniuk arra, hogy ne menjenek szembe a jogszabályokkal, hanem azzal való egyet nem értés esetén az illetékes intézményekhez forduljanak, majd ezen intézmények döntése alapján hozzanak az Alaptörvénnyel összhangban álló és a jogszabályoknak megfelelő ítéletet, hiszen egyedül így juthat érvényre a jogbiztonság és ezáltal a jogállamiság eszméje.

ŐSZE ÁRON

Széchenyi István Egyetem
Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Erdős Csaba

egyetemi docens, SZE ÁJK

A nemzetbiztonsági szolgálatok felett gyakorolható alkotmányossági kontroll lehetséges eszközei

A nemzetbiztonsági szolgálatok működése a társadalom biztonsága érdekében nélkülözhetetlen. E szervek strukturális és funkcionális meghatározása normatív szinten megtörténik. Ennek ellenére mégis egyértelműen konstatálható, hogy a titkosság mereven átszövi a nemzetbiztonsági szolgálatok működését. Tény, hogy a nyilvánosság kizárása nélkülözhetetlen eleme a titkosszolgálatok hatékony működésének, viszont e szervek sem létezhetnek kontroll nélkül. A nyilvánosság több dimenzióban ragadható meg: egyrésztől beszélhetünk a lakosság titkosszolgálatokról való bármiféle ismeretről. Ez azért érdekes, mert a nemzetbiztonsági szervek titkos információgyűjtést folytatnak le törvényben meghatározott feltételek fennállása esetén. A nyilvánosság egy másik dimenziója a titkosszolgálatok ellenőrzésére hatáskörrel rendelkező szervekhez kapcsolódik. Ez abból a szempontból vet fel kérdéseket, hogy vajon a nemzetbiztonsági szolgálatok feletti ellenőrzést gyakorló szervek milyen információkhoz juthatnak hozzá kontrollfunkciójuk teljesítése érdekében. Egyáltalán rendelkeznek-e olyan jogosítványokkal, melyek képessé teszik őket az ellenőrzéshez szükséges információk megszerzésére?

A fentiek alapján vizsgálom a nemzetbiztonsági szolgálatokkal kapcsolatos kérdéseket alkotmányjogi megközelítésben. Kutatásom során kitérek a nemzetbiztonsági szervekkel párhuzamba vonható alapjogi kérdésekre, ugyanis a titkosszolgálatoknak hatékony eszközeik vannak az egyes alapjogok korlátozására, nemzetbiztonsági érdekekre hivatkozva.

Ezt követően elemzem a titkosszolgálatok feletti parlamenti ellenőrzés eszközeit. Itt rávilágítok a politikai és jogi fogalmának elhatárolására, illetve problematikájára, hiszen a parlament a politikai érdekek által leginkább meghatározott fórum. Ez a politikai meghatározottság pedig befolyásolhatja a nemzetbiztonsági szervek feletti ellenőrzés hatékonyságát. Majd a titkos információgyűjtés intézményét vizsgálom, mint a nemzetbiztonsági szolgálatok alapjogokat leginkább érintő tevékenységét, végezetül az egyéb kontrolleszközöket mutatom be.

Dolgozatom befejező részében pedig összegzem megállapításaimat, illetve megteszem javaslataimat egy hatékonyabb jogszabályi környezet kialakítása érdekében.

SEVARACZ LUCA

Szegedi Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Sulyok Márton
adjunktus, SZTE ÁJK

Hogyan tovább, semleges állam? - A közhatalmi szervek semlegességének múltja, jelene és jövője a választási kampányban

Dolgozatomban a közhatalmi szervek semlegességének érvényesülését vizsgáltam a választási kampányban. A kutatás tárgyát két nagyobb egységre lehet felbontani: (i) egyrészről a választási kampány alapjogvédelmi vonatkozásaira a jogalkotás, valamint a kampányidőszakban megvalósuló tájékoztatás kapcsán. A jogalkotáson belül megkülönböztettem az általános esélyegyenlőséget biztosító jogalkotói kötelezettséget, valamint annak egy speciális területét, a sajtót érintő törvényhozói tevékenységet. (ii) Másrészről a kutatás nem titkolt célja volt az új Ve. hatályba lépése óta kialakult alkotmánybírói, kúriai, valamint nemzeti választási bizottsági „választási kampány-joggyakorlat” értékelése. A judikatúra terén végzett eredményeket is két részre lehet tagolni: (ii)/i az állami semlegesség, továbbá a kiegyensúlyozott és pártatlan tájékoztatás követelményének kapcsolatára, valamint (ii)/ii kampányidőszakban, a közhatalmi pozícióból eredő tájékoztatás és ezen pozíció felhasználásával kifejtett kampánytevékenység közötti differenciálásra.

Utóbbi értékelésében a kúriai joggyakorlat éles fordulatot vett a Ve.-módosítás következtében, így felmerül a kérdés, hogy a korábbi esetjog által kimunkáltak mennyiben tarthatók fenn a későbbiekben. A fenntarthatóság igazolására a dolgozat végeredményeként felállítottam egy értelmezési keretrendszert, figyelembe véve a Német Szövetségi Alkotmánybíróság következetes joggyakorlatát. Végezetül felmerül annak a kérdése is, hogy értelmezhető-e a semlegesség alkotmányos értéknek és hogy milyen fő érvek szólnak emellett.

SZABÓ PATRIK

Eötvös Loránd Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezetők:

Dr. Kukorelli István

egyetemi tanár, ELTE ÁJK

Dr. Orbán Endre

tanársegéd (NKE-ÁNTK), NKE ÁNTK

Az alkotmányos identitás koncepciója összehasonlító és kritikai perspektívában

Az Alaptörvény R) cikk (4) bekezdése 2018 júniusában a következő mondattal egészült ki: „Magyarország alkotmányos önazonosságának és keresztény kultúrájának védelme az állam minden szervének kötelessége.” Az alkotmány módosítása egybecseng a 22/2016. (XII. 5.) AB határozat (a továbbiakban: ABH) tartalmával, amely az alkotmányos identitás koncepciójának kifejtésére tett kísérletet. Az ABH a közvetlenül 2016. októberében rendezett ún. kvótanépszavazás és az egy szavazat híján hamvába hullt alkotmánymódosítási kísérlet után látott napvilágot és ezekkel több tekintetben is egyező álláspontra helyezkedve bevezette a magyar jogrendszerbe az alkotmányos önazonosság fogalmát, amely középpontjában a közösségi jog végső érvényessége, elsőbbsége és hatékony érvényesülésének kérdése áll.

Dolgozatom öt fejezetre oszlik. Előbb a téma elemzéséhez nélkülözhetetlen elméleti alapokat foglalom össze, ezután az Európai Unió Bíróságának (továbbiakban: EUB) az Európai Unióról szóló Szerződés (továbbiakban: EUSZ) 4. cikk (2) bekezdésre alapozott legfontosabb döntéseit mutatom be. A harmadik fejezetben a Német Szövetségi Alkotmánybíróság (továbbiakban: BVerfG) vonatkozó gyakorlatát ismertetem. Az első három fejezetben foglaltak az értekezés következő nagyobb gondolati egységének ágyaznak meg, amelyben a magyar Alkotmánybíróság (továbbiakban: AB) gyakorlatát összegzem, és vetem kritikai olvasat alá. Végül három megoldási javaslatot fogalmazok meg. Amellett érvelek, hogy (1) az AB az alkotmányos identitást érintő kérdésekben kezdeményezzen előzetes döntéshozatali eljárást (a továbbiakban: EDH), (2) az uniós rendeleteket egyaránt vonja a normakontroll eljárás körébe és (3) generálklauzulákra támaszkodva szabjon gátat az önkényes, visszaélészerű alkotmánymódosításoknak.

Az általam megfogalmazott kritikai javaslatok két feltevésből indulnak ki. Egyrésztől, hogy a bírósági fórumokra jellemző hierarchikus megközelítés helyett az Európai Unió és a tagállamok relációjában egy újfajta, heterarchikus felfogás érvényesítése lenne célravezető. Másrésztől, hogy az alkotmányos identitás homályos fogalmából és a német alkotmányos rendszerben érvényesülő garanciák hiányából kifolyólag e koncepció olyan veszélyeket hordoz, amelyek kiküszöbölése érdekében az AB egyfajta aktivista, párbeszédre nyitott, a tagállami szuverenitás védelmét és az európai érdekeket egyaránt szem előtt tartó bíraskodásra kényszerül.

VEREBÉLYI VIKTÓRIA

Széchenyi István Egyetem
Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Erdős Csaba
egyetemi docens, SZE ÁJK

Szuverenitás és hatáskörök, avagy az alkotmányos identitás egyes kérdései az Európai Unióban

Az Európai Unió tagállamainak alkotmányos identitása túlzás nélkül nevezhető a jelenkori alkotmányos rendszerek egyik legnagyobb kérdésének. Az *sui generis* európai uniós jogrend hatékony érvényesülésének záloga, hogy az uniós jogforrásokat a tagállami jogrendszerek normái nem ronthatják le. Az uniós jogrendje kapcsán megjelenő elsőbbségi igény éles ellentétben áll azzal az alaptétellel miszerint a belső jogrendszer élén az alkotmány áll. Az így létrejövő paradoxon feloldása az alkotmányértelmező szervre hárul. Az Európai Unió és tagállamai közötti konfliktus abból ered, hogy a tagállamok integrációs klauzulájukban foglalt hatáskör átengedés ellenére nem mondtak le szuverenitásukról, kitartva nemzeti szuverenitásuk mellett kritikával szemlélve az uniós gyakorlatot, amely egyre több hatáskört kíván magához vonni.

A két jogrend különbözőségéből származó kihívások egy része az egymásnak ellentmondó uniós és nemzeti jog érvényessége és alkalmazhatósága kapcsán kialakuló anyagi jogi természetű viszonyokból származó konfliktus, míg a kihívások másik része eljárásjogi természetű. Az előzetes döntéshozatali eljárások és ennek kapcsán a tisztességes eljáráshoz való jog érvényesülése olyan eljárásjogi kérdés, amelynek keretében lehetőség nyílik az alkotmányos identitás gyakorlati vizsgálatára.

Dolgozatomban az alkotmányos identitás elméleti kérdésének áttekintése után igyekszem a fent említett gyakorlati aspektusból rávilágítani a tagállami alkotmányos identitás mögött rejlő kompetencia kérdésre. A probléma ugyanis nem csupán a tagállami alkotmányos identitás fogalmi elemeinek meghatározási nehézségeiben rejlik, hanem annak tisztázásában is, hogy mely szerv jogosult az alkotmányos klauzulát valódi tartalommal kitöltve, autentikusan és kötelező hatállyal értelmezni.

ALKOTMÁNYJOGI TAGOZAT 3 (VÉLEMÉNYSZABADSÁG)

CZÉRNA ENIKŐ

Károli Gáspár Református Egyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Klein Tamás

tanszékvezető-helyettes, egyetemi docens, KRE ÁJK

Az újságírókat megillető előjogok, különös tekintettel a belépési jogra és annak szerepére a tájékozódáshoz való jog érvényesülése során

A kutatás célja, hogy bemutassa az újságírókat megillető előjogokat -különös tekintettel a belépési jogot-, továbbá az újságírói tevékenység értelmezésén túl, az újságírók gyakorlati információszerzésének eszközeit. A dolgozatban részletes bemutatásra kerül a tájékozódáshoz való jog és az újságírói tevékenység összefüggének vizsgálata. A kutatásban hangsúlyos szerepet kap a 9/2013. számú házelnöki rendelkezés módosításának rendelkezései az újságírók parlamenti munkavégzésének korlátozására vonatkozóan és az, hogy a módosított rendelkezés veszélyezteti-e az állampolgárok tájékozódáshoz való jogát.

A kutatás legfőképpen az újságírói előjogok kategóriáján belül a speciális belépési jogosultságra koncentrál, melyet a Parlamentbe történő belépés és az ott tartózkodás szabályain keresztül mutat be. A kutatás az újságírói tevékenységet érintő korlátozások szükséges és arányos vizsgálatával zárul.

DÖNDŐ CSILLA

Pécsi Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Tilk Péter

egyetemi docens, PTE ÁJK

A kommentelésért való felelősség szabályozása és a véleménynyilvánítás szabadságának egyes további aspektusai az interneten

Napjainkban a számítógépes technológiák, illetve az internet térnyerése és évek óta töretlen népszerűsége a jogalkotót, valamint a jogalkalmazót egyaránt új kihívások elé állítja, továbbá korábban megalkotott jogi szabályozás újraértelmezését és folyamatos korrekcióját is szükségessé teszi. A tudományos diákköri dolgozat részletesen ismerteti a kommentelésért való felelősség szabályozását a hazai jogban, valamint kitér egyes külföldi megoldásokra is. Különösen nagy hangsúlyt fektet az Alkotmánybíróság kapcsolódó határozata tartalmának kifejtésére, elemzésére. Bemutatásra kerül továbbá az Emberi Jogok Európai Bíróságának kapcsolódó gyakorlata. A dolgozat részét képezi a véleménynyilvánítás szabadságának online térben történő érvényesülése egyes további aspektusainak vizsgálata.

A diákköri munka keretében szűkebb körű közvélemény-kutatás készül arról, hogy a közösségi média felhasználói szerint érvényesülnek-e alapvető jogaik az interneten. A kérdőívek összesítéséből levont következtetések ismertetésére, illetve megállapítások megfogalmazására kerül sor a lakosság egy része elégedettségét illetően a témában releváns jogi szabályozásról.

ILLYÉS DÁNIEL

Szegedi Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Pongó Tamás

adjunktus, SZTE ÁJK

„Miért piszkálnak?” - A köznevelésben megvalósuló bullying és a diákok védett tulajdonságainak kapcsolata a magyar intézményrendszerben

Dolgozatom új irányból közelíti meg a bullying (megfélemlítés) kérdéskörét. Ezen problémát a szakirodalom általában a véleménynyilvánítás szabadságának oldaláról vizsgálja. A téma diszkriminációval kapcsolatos aspektusára egy észak-karolinai kutatás hívta fel a figyelmem, amely a „bias-based bullying” vizsgálatával foglalkozott, s eredménye rávilágított a védett tulajdonságon alapuló bullying markáns jelenlétére. Ennek köszönhetően, kutatásom első lépcsőjeként áttekintettem a magyar, illetve a nemzetközi szakirodalmat, feltárván a bullying és a cyberbullying fogalmi hátterét. Annak érdekében, hogy a diszkrimináció és a bullying közötti kapcsolatot megalapozzam, elengedhetetlen volt az alapvető bullying és cyberbullying fogalmak tisztázása.

Ezzel párhuzamosan vizsgálatom tárgyát képezte a hazai köznevelési és diszkriminációs intézményrendszer, különös tekintettel az Oktatási Jogok Biztosának, illetve az Egyenlő Bánásmód Hatóságnak tevékenységére. Arra kerestem a választ, hogy a magyar intézményrendszer rendelkezik-e olyan sajátos szervvel, amely saját hatáskörében eljárva képes hatékony védelmet biztosítani a bullying áldozatok számára. A probléma hazai jelenlétét már a Tabby in Internet kutatás is igazolta, 2011-ben, azonban a Magyarországon erre vonatkozóan jogalkotói lépés még nem történt.

A diszkrimináció tilalma és az egyenlő bánásmód követelménye, jogrendszerünk egészét átható általános alapelv, melynek érvényesülése állami kötelezettségvállalás tárgya. Kutatási kérdésként merült fel bennem, hogy a védett tulajdonságon alapuló megfélemlítés és a hazai diszkriminációs intézményrendszer között kiépíthető-e olyan kapcsolat, amely lehetőséget teremtene a hazai köznevelésben tanulók számára a bullying és cyberbullying magatartásokkal szembeni védelemre. E kérdésre nyújt választ dolgozatom de lege ferenda javaslata, amely az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló törvény módosítására tesz szövegszerű javaslatot. E törvénymódosítás lehetővé tenné a köznevelésben tanulók számára az EBH-hoz fordulást bullying ügyekben, valamint a hatályos eljárási törvényekkel összhangban, az Alkotmánybíróság előtti eljárás is megnyílna. Ennek köszönhetően a hazai bullying és cyberbullying kutatás alkotmánybírói értelmezése is elérhetővé válna.

KRÚDY DOMONKOS

Pázmány Péter Katolikus Egyetem
Jog- és Államtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Schanda Balázs
egyetemi tanár, PPKE JÁK

A véleménynyilvánítás szabadsága és a személyiség lényegét alkotó vonások

Magyarország világszinten is kimagaslóan széles körben biztosítja a vélemények szabad kinyilvánításának lehetőségét. Ez pedig a rendszerváltást követően az Alkotmánybíróság tudatos értékválasztásának köszönhető. A fiatal intézmény úgy látta, hogy az elnyomás alól felszabadult ország demokratikus újjáéledésének egyik sarokköve lehet a szólás szabadságának széleskörű biztosítása. Az idő múlásával azonban fokozatosan felerősödtek azok a hangok, amelyek a szólásokkal okozott ártalmakra hívták fel a figyelmet, és az emberi méltóság védelmét szerették volna megerősíteni. Az emberi méltóságnak az emberi mivolt lényegét meghatározó és óvó magját a véleménynyilvánítás szabadságának is tiszteletben kell tartania. Bizonyos esetekben tehát indokolt lehet a célzottan ezt a legbensőbb emberi szférát sértő szólásoknak a jogi szankcionálása. Az emberi méltóság tartalmának meghatározása azonban ingoványos terep. Az embermivolt teljességének megragadása a filozófia, teológia, pszichológia vagy bármely más diszciplína számára is lehetetlen feladat, nem csoda hát, hogy idegenül hat a jog behatolása erre a területre.

Dolgozatomban megvizsgálom, hogy az Alaptörvényben felsorolt magyar nemzet, a nemzeti, etnikai, faji és vallási közösségek méltóságának védelmét vajon mi alapján tekinti kitüntetettnek alkotmányozó. Arra a megállapításra jutok, hogy noha az emberi méltóság védelmével indokolja kiemelésüket, az alkotmányozó valódi motivációja közrendi-alapú: az idézett közösségeket kiemelt társadalmi szerepük miatt kezeli kitüntetetten. Az emberi személy legbensőbb identitásának vizsgálatára felállítok egy mércét az Alaptörvény és az Alkotmánybíróság határozatai alapján. E mérce szerint csupán a vallási és a nemzeti/etnikai identításokról lehet alkotmányos bizonyossággal megállapítani, hogy az ember legbensőbb szférájába tartoznak. Azonban még e kettő esetében sem biztos, hogy a védelem megfelelő eszközét választotta a jogalkotó. Legalábbis erre a következtetésre jutok a vallási közösségek védelmének vizsgálata során. Összességében a fő problémát abban látom, hogy a közösségek védelmének előmozdítására nem az emberkép alakítása a megfelelő módszer. A jogalkotói szándék eléréséhez ebben az esetben nem a megfelelő eszközt választották. Az emberkép-alakítás lehetőségének megnyitása, akár a legnemesebb államfenntartó társadalmi-kohéziós célok mellett is egy olyan hatáskör-túllépés bármely jogi szint számára, mely könnyen eredményezheti a jogrendszer torzulását.

PÁPA LAURA

Debreceni Egyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Fazekas Flóra
egyetemi adjunktus, DE

No comment! – A névtelen internetes kommentek a véleménynyilvánítás szabadsága fényében

Dolgozatomban a névtelen internetes kommentek kérdéskörével foglalkoztam, a véleménynyilvánítás szabadságával összefüggésben. Napjainkban – az infokommunikációs forradalom egyik következményeként – különös jelentősége van az interneten megjelenő tartalmakhoz kapcsolódó olvasói hozzászólásoknak, közkeletű elnevezéssel a kommenteknek. Ennek számos pozitív hatása van, azonban megjelenhetnek jogsértő hozzászólások is. Amennyiben egy komment névtelen, felmerül a kérdés, hogy ki felel érte? Az az internetes oldal, amelyen a komment megjelent, vagy esetleg az anonim kommentelőt lehet azonosítani? Valamint, hogy mindezek hogyan hatnak a véleménynyilvánítás szabadságának eszméjére, az meddig védelmezi a hozzászólásokat? Dolgozatomban ezekre a kérdésekre keresem a választ, először az Emberi Jogok Európai Bíróságának (a továbbiakban EJEB), majd az Egyesült Államoknak a gyakorlatát vizsgáltam, ezt követően kitekintést tettem keletre és a Dél-Koreai Alkotmánybíróság egy internetes kommentekkel kapcsolatos döntését tekintettem át. Végül, pedig megnéztem, hogy hogy néz ki mindez a gyakorlatban, különböző híroldalak kommentelési protokollját tanulmányoztam.

A kutatásaim során, az az eredmény mutatkozott, hogy a különböző bíróságok nagy szerepet tulajdonítanak az interneten megjelenő anonim hozzászólásoknak. Megállapították azt, hogy a kommentek a véleménynyilvánítás oltalmát élvezik és ezek alapján a kommentekért fenálló felelősség megállapítása csak nagyon szűk körben történhet. Az EJEB gyakorlatában különböző személyiségvédelmi szempontok alapján reális lehetőség van a kommentekért fennálló felelősség megállapítására, a tartalomszolgáltató vonatkozásában. Ellenben, az USA-ban ez nem történhet meg, ott a felelősségre vonás az azonosításra kötelezéssel valósítható meg. Az látható, hogy a kommentek, mint vélemények korlátozására csak nagyon szűk körben kerülhet sor. Azonban az egyes híroldalak kommentelési protokolljait vizsgálva arra a következtetésre jutottam, hogy habár a lehetőségük megvan rá, hogy a kommentszekciót működtessenek mégis egyre kevésbé élnek ezzel a lehetőséggel.

STOCK SZABOLCS

Pázmány Péter Katolikus Egyetem
Jog- és Államtudományi Kar

Témavezető:

*Dr. Kurunczi Gábor
adjunktus, PPKE JÁK*

A tetteges véleménynyilvánítás dogmatikai kérdései

A dolgozat egy olyan alapjog-gyakorlási forma dogmatikájának kidolgozásával foglalkozik, mely a 2019-es évben kezdett el kopogtatni az Alkotmánybíróság ajtaján. Tetteges véleménynyilvánításról akkor beszélünk, amikor valaki véleményének közvetítésére nem a kommunikáció megszokott eszközeivel kerít sort, hanem azt fizikai formába önti. Ezen alapjog-gyakorlási forma azonban sok kérdést vet fel a jogalkalmazó számára, hiszen bizonytalan a határ a tetteges alapjog-gyakorlás és a bűncselekmény vagy szabálysértés miatti felelősségrevonás között. Az átfogó elméleti megalapozás a szólásszabadság jogának igazolásán keresztül közelíti meg az alapjog gyakorlásának védett jellegét, valamint foglalkozik a szólás definiálásával. Ezek a szilárd alapok olyan érveket sorakoztatnak fel, melyekhez a szerző gyakran nyúl vissza a tetteges véleménynyilvánítás megengedhetőségének, valamint a véleménynyilvánítási szabadság kiemelt fontosságának hangsúlyozásakor. Az alkotmánybírósági határozatok elemzése mélyebb megértést biztosít a testület álláspontjával kapcsolatban, valamint megismerteti azokat az érveket, amelyek mentén elkezdődhet a dogmatika kidolgozása. Ezt a szerző egy alapjogi teszt felállításával végzi el. A tetteges véleménynyilvánítás határainak megállapításához egy háromlépcsős teszten kell végigmenni. Elsőként a cselekmény objektív értelmezhetőségének vizsgálatát kell elvégezni, vagyis hogy a címzettek értik-e hogy a cselekmény mögött a közvetítendő üzenet. Ezt követően vizsgálendő, hogy a cselekvés képes-e arra, hogy ezt az üzenetet közvetítse. E körben definiálni kell, hogy mi az üzenet tárgya és mi a közvetítés eszköze. Minél szorosabb kapcsolatban áll e két szempont, annál jobban értelmezhető a cselekmény. Erre eklatáns példa a 14/2019 (IV.17.) AB határozat, ahol az üzenet tárgya a járdaszakasz hibás állapota volt, a közvetítés eszköze pedig szintén e repedezett felület. Utolsóként figyelmet kell fordítani az alapjogra, amellyel esetlegesen kollízióba kerül a véleménynyilvánítás szabadsága. Ez a vizsgálat még magas szinten sem absztrahálható, minden eset egyedi vizsgálatot érdemel.

Összességében elmondható, hogy a tetteges véleménynyilvánítás, mint alapjog-gyakorlási forma létezik, ezért dogmatikájának kidolgozására szükség van az állampolgárok jogkövető magatartásának előmozdításához, valamint a jogalkalmazó bíróságok munkájának megkönnyítéséhez.

SZAKMÁRY ESZTER ZSÓFIA

Eötvös Loránd Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Somody Bernadette
adjunktus, ELTE ÁJK

Az álhírek szabályozásának alapjogi szempontjai

Az álhírek léte nem újkeletű jelenség, azonban az informálódási szokások átalakulásával, és a social media felületek megjelenésével az elmúlt években rohamosan felgyorsult a terjedésük és rendkívül nehézé vált a kiszűrésük. Alkalmazzák a propaganda, illetve a dezinformálás eszközeként. Az álhírek terjedése rontja a tájékozódás esélyét, akadályozza a szabad informálódást, ami bizonytalanságot eredményez és hosszútávon a demokrácia kiüresedéséhez vezet, mivel ellehetetleníti a demokratikus diskurzust, azáltal, hogy a polgárokból az informáltság illúzióját kelti. Ezen folyamatok hatására, az állampolgárok kiábrándulnak és közömbössé válnak a társadalmi problémákkal, a politikai vitákkal kapcsolatban, egyre kevésbé vesznek részt a választási folyamatokban.

Az álhíreket el kell helyezni az alkotmányjogi fogalomrendszerben, annak érdekében, hogy láthatóvá váljon a leghatékonyabb fellépés lehetősége. Kutatásom során megállapítottam, hogy számos közös ponton azonosítható átfedés a klasszikus alapjogi dilemmák és az álhírek között. A közügyek szabad vitatása, a tényállítás-értéktétel, a gyűlöletbeszéd és a rémhírterjesztés alkotmányos gyakorlata is tartalmaz olyan elvi tételeket, amelyekből kiindulva meghatározható az álhírek alapjogi vonatkozása, azonban egyik említett kategória sem feleltethető meg teljes mértékben az álhír dogmatikai rendszerének, éppen ezért fontos elkülöníteni az álhírt a dolgozatban vizsgált jelenségektől. Továbbá, egyik véleményszabadság korlátozása körében jelenleg alkalmazott teszt sem bizonyult megfelelőnek az álhír körében, mivel azok nem alkalmazkodnak a megváltozott médiaszociológia körülményekhez.

Az álhír szabályozására a legkevésbé korlátozó megoldás az aktív állami szabályozás, mivel ennek segítségével nyílik lehetőség a megfelelő szempontrendszerek figyelembe vételére és a garanciák érvényesítésére. Az álhírek megítéléséhez a szükségességi-arányossági teszt egy speciális alfaját, a dolgozatban kidolgozott az álhír tesztet kell figyelembe venni. E teszt keretei között vizsgálni kell, hogy a megszólalás közügyekkel kapcsolatos-e, hogy a közlő tudatában van-e kijelentés a megtévesztő jellegnek, valamint hogy a megszólalás az emberek megtévesztésén keresztül a közügyek alakulásának befolyásolására törekszik-e. E szempontok mérlegelésével lehetőség nyílik egy olyan állami szabályozás kialakítására, amely nem korlátozza aránytalanul a véleménynyilvánítás szabadságát, de proaktív módon fellép a demokrácia védelme érdekében.

ALKOTMÁNYJOGI TAGOZAT 4 (ALAPJOGOK)

ADLER BRIGITTA

Károli Gáspár Református Egyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Tóth J. Zoltán

egyetemi docens, KRE ÁJK

A perinatális jogsértések alapjogi szempontú vizsgálata, különös tekintettel az emberi méltósághoz való jogra.

A kutatás célja a Magyarországon megszüldött szülészeti rendszer és szokásjog alapjogi szempontú elemzése, különös tekintettel a szülés körüli jogsértésekre.

A tiszteletteljes, méltóságteljes szülészeti ellátás („RMC”) alapvető emberi jog. A dolgozat elemzi az emberi méltóság tartalmát, természetét, a jog rendszerében elfoglalt helyét. A fogalom feldolgozásához, annak jobb megértéséhez az Alkotmánybíróság határozatait is segítségül hívom a jogtudósok megállapításai mellett.

A dolgozat aktuális helyzetet vizsgál, problémafeltáró, elemző-értékelő, kritikai szemléletű.

Az elméleti megalapozást követi a szülés jogszabályi kereteinek és környezetének ismertetése, a szülő nő jogai az Egészségügyről szóló törvény alapján.

A dolgozat gerincét a szülő nők körében végzett saját felmérés adja. A cél az, hogy a szülést adatokká alakító statisztikák és intézményi tényezők mellett megjelenjen az ember, akinek az élete, a szülésélménye ezeket a statisztikákat adja, akinek az életét formáló eseményt csak számadatokként ismerjük.

A kapott válaszokból kirajzolódik a szülészeti rendszer képe, az, hogy hogyan élték meg a nők a szülésüket, a kórházban töltött időt, milyen tapasztalataik voltak a bánásmódról.

A kérdésekre adott válaszokat, a tapasztalatokat és a „papíron létező jogot” összehasonlítva a dolgozat megmutatja és elemzi a perinatális jogsértéseket, bemutatja a protokoll primátusát a törvényekkel és az alapjogokkal szemben.

A válaszok értékelése során a dolgozat minden kérdéskörben szembeállítja a szülőszobai szokásjogot a legfrissebb nemzetközi ajánlásokkal, kutatási eredményekkel, törvényi szabályozással, az Alaptörvénnyel. Ebből az összehasonlításból válik láthatóvá az, ahogy rendszerszinten sérülnek a szülő nők emberi jogai, mint – amely joggal a dolgozat különösen foglalkozik – a méltósághoz való jog.

Nem kívánom az észet helyettesíteni az érzelemmel, pusztán a racionalitást árnyalom a tapasztalatokkal, bizonyítékokkal.

A dolgozat célja megvilágítani azt a tényt, hogy a szülés körüli jogsértések nem néhány elszigetelt esetből származnak, hanem egy berendezkedésből, megszüldött gyakorlatból.

A kutatás eredményeinek összefoglalása és ismertetése során a dolgozat de lege ferenda javaslattal igyekszik megoldásokat keresni arra, hogy az absztrakt jogot miképpen lehetne a realitás szintjére emelni, valamint, hogy hogyan lehetne előremozdítani az alapjogok érvényesülését a háborítatlan szülésért.

*Témavezető:
Dr. Beretka Katinka
egyetemi docens*

Union Egyetem, Dr. Lazar Vrkatic Jogi és Üzleti Tanulmányok Kara, Újvidék

A „szabad levegőre való jog”, avagy az alapjogok korlátozása a rendkívüli állapot idején

A dolgozat fő témája a rendkívüli állapotra vonatkozó szabályok ismertetése Szerbiában, különös tekintettel az alapjogok korlátozására, amely a Covid19 vírus terjedésének megfékezését célzó intézkedések között központi helyet foglalt el 2020 tavaszán az országban.

Időnként minden állam megtapasztal olyan helyzeteket, amelyek a „normális”, megszokott élet felfüggesztését és a rendkívüli állapot bevezetését indokolják. Ilyen esettel találtuk szemben magunkat a kínai Vuhan városából kiinduló Covid19 vírus miatt, amelynek következményeként 2020. március 15-én a köztársasági elnök, a Népképviselőház elnöke és a miniszterelnök egyhangú döntése alapján azonnali hatályú rendkívüli állapot lépett érvénybe. Ugyan a döntés meghozatala a Népképviselőház hatáskörébe tartozik, erre mégsem kerülhetett sor a megfékező intézkedések végett, főként a személyek zárt helyiségekben és nyílt téren való tartózkodásának korlátozása miatt.

Ezeknek a célja a koronavírus lelassítása volt, a meghozataluk az alapjogok korlátozását vonta maga után. Szerbiában az alkotmány tartalmazza a rendkívüli állapotra vonatkozó általános rendelkezéseket és sorolja fel azokat a jogokat, amelyek sérthetetlenek még ebben az időszakban is.

Feltehetjük tehát a kérdést, hogy egyáltalán milyen esetekben történhet ez meg, melyik szerv illetékes meghozni az idevágó döntést milyen feltételek mellett és mely jogszabály(ok) alapján, és amivel a legtöbbet foglalkozunk – nem csak a jogászok – milyen hatása van/lesz mindennek az emberek mindennapi életére.

A dolgozat célja a jogtudomány módszereivel sorra venni a témához kapcsolódó alapfogalmakat, alkotmányos rendelkezéseket és ezen keretek között bemutatni a Szerbiában előállt helyzetet és a hozzá kötődő intézkedések foganatosítását 2020 tavaszán, ideértve az alapjogokat korlátozó kormányrendeleteket és az Alkotmánybíróság állásfoglalását is. A kutatás rámutat az Alkotmánybíróság „békeidőben”, illetve rendkívüli helyzetben hozott döntései közötti párhuzamosságokra és érvelési különbségekre, elsősorban a mozgásszabadság korlátozása terén.

HOLLÓS DOMINIKA KINCŐ

Eötvös Loránd Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Somody Bernadette
adjunktus, ELTE ÁJK

Vannak az államnak alapjogai? - A közhatalmat gyakorló szervek alkotmányjogi panaszhoz való joga az Alkotmánybíróság gyakorlata alapján

Dolgozatomban a közhatalmat gyakorló szervek alkotmányjogi panaszhoz való jogát kutatom az Alkotmánybíróságról szóló törvény 2019. december 20-a óta hatályos módosítása tükrében. A módosítás az alkotmányjogi panasz szabályozásához hozzátette, hogy „[k]özhatalmat gyakorló indítványozó esetén vizsgálni kell, hogy a panaszában megjelölt, Alaptörvényben biztosított jog megilleti-e.” Ez a változás alapjaiban módosíthatja az alapjogi jogalanyiságról alkotott fogalmunkat, mivel az új törvényi rendelkezés szövegezése azt implikálja, hogy közhatalmat gyakorló személyeknek, szervezeteknek – még ha korlátozott körben is – vannak alapjogaik.

Dolgozatom célja, hogy bemutassam a törvényt módosítást követő értelmezési lehetőségeket elsősorban a magyar Alkotmánybíróság gyakorlata, valamint a közös európai és német jog alapján, emellett javaslatot teszek a dogmatikai keretbe illeszthető interpretációra.

A közhatalmat gyakorló szervek alkotmányjogi panaszhoz való joga tekintetében egy fejlődési ív írható le az Alkotmánybíróság gyakorlatában. A klasszikus álláspont axiómának tekintette, hogy az alapjogi jogviszony jogosulti oldalán az egyén, kötelezetti oldalán pedig az állam áll, így fogalmilag kizárt az állami szervek alapjogérvényesítése. Főszabály szerint minden állami szervtől érkező panaszindítványt visszautasított az Alkotmánybíróság. A kivételekkel kapcsolatos gyakorlatban az autonómia koncepció kiteljesedését láthatjuk.

A kialakult gyakorlatban a fordulópontot a 3091/2016. (V. 12.) AB határozat jelentette. Ettől kezdve az indítványozói jogosultság megállapításánál nem az autonómiavédelem vált a legfőbb szemponttá, hanem az, hogy a panasz alapjául szolgáló ügyben magánjogi vagy közjogi jogviszonyban vett-e részt az indítványozó állami szerv. A magánjogi koncepció lényege, hogy elismeri, hogy az állam egy magánjogi jogviszonyban egyenrangú félként szerepel, így ugyanazon jogok illetik meg, mint a másik felet, ebbe pedig az Alkotmánybírósághoz fordulás lehetősége is belefoglaltatik. Az Alkotmánybíróság a későbbi határozatokban már ezt az elvet követte, számos közhatalmat gyakorló indítványozó panaszát bírálva el érdemben még az Abtv. módosítása előtt.

A törvényt módosítás óta eltelt döntések alapján bemutatom, hogy a testület saját gyakorlatának kodifikálásaként tekint a törvényt módosításra, mégis kitágulni látszik az indítványozói jogosultság megítélése. Konklúzióként a kimunkált gyakorlathoz való ragaszkodásra és a megfontolt jogfejlesztésre teszek javaslatot.

KONCZ PÉTER

Szegedi Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Sulyok Márton
adjunktus, SZTE ÁJK

A CSR és a környezethez való jog - Javaslatok a hathatósabb jogvédelmet biztosító szabályozási környezet irányába

Dolgozatomban a transznacionális és a multinacionális vállalatok emberi jogvédelmi szerepét vizsgáltam a vállalati társadalmi felelősségvállalás (corporate social responsibility, CSR) keretein belül, a környezethez való jog vonatkozásában. Írásomban arra kívánok rámutatni, hogy a globalizáció folytán egyes vállalatok olyan politikai, gazdasági hatalomra tettek szert, amely nemcsak lehetővé, hanem szükségessé is teszi, hogy a vállalatok emberi jogvédelmi feladatokat vállaljanak át az államtól.

A vállalatok ezirányú felelősségvállalásának terjedelmét tekintve megállapítható, hogy azokban az országokban, ahol az állam csak korlátozottan, vagy egyáltalán nem képes biztosítani az emberi jogi védelmet, fontos, hogy a vállalat ne helyettesítse az állam alapjogvédelmi szerepét, hanem kiegészítse azt, illetve hozzájáruljon az adott ország alapjogvédelmi szintjének növeléséhez. Ott pedig, ahol az állam megfelelő alapjogvédelmi mechanizmusokkal rendelkezik, az állam kiegészítő és támogató szerepének kell érvényesülnie.

Előbbiek hatékony megvalósításához mindenképpen szükséges egy, a vállalatok számára emberi jogi kötelezettségeket megfogalmazó, jogi kötőerővel rendelkező nemzetközi jogi norma megalkotása. Ugyanakkor a jelenleg domináns soft law szabályozást sem szabad figyelmen kívül hagyni, ezért a vállalatok hatékony emberi jogi felelősségre vonásában elsősorban a puha és a kemény jogi szabályozás együttes érvényesülése vezethet eredményre.

A környezethez való jog szempontjából annak emberi jogi dokumentumokban történő kifejezett nevesítése a vállalatok környezeti károkozásai folytán megvalósuló emberi jogi visszaélések elleni fellépést is hatékonyabbá teheti. Mindezek mellett nem elhanyagolható a judikatúra szerepe sem, ezért kiemelten fontos, hogy a bíróságok lépést tartsanak a környezethez való jog nemzetközi szintű szabályozásával és dinamikus fejlődésével.

Nemzeti szinten a CSR emberi jogi – és így a környezethez való jogot is érvényesítő – követelményeinek hatékony érvényesítése adott esetben a vállalatok felelősségre vonását előírányzó elvek (pl. „szennyező fizet” elv) alkotmányos szintű rögzítését is megkövetelheti.

KORPONAI ÁKOS

Szegedi Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezetők:

Dr. Sántáné Dr. Szakály Zsuzsa
egyetemi adjunktus, SZTE ÁJK

Dr. Tóth Judit
tanszékegyetemi docens, SZTE ÁJK

A prostitúció jelensége az emberi jogok hálójában

Dolgozatomban alapjogi szemléletű elemzésnek vetem alá a prostitúció és az ahhoz kapcsolódó élősdijellegű cselekmények szabályozását magukban foglaló univerzális és regionális (európai) nemzetközi jogforrásokat, különös tekintettel az Emberi Jogok Európai Bíróságának és az Európai Unió Bíróságának joggyakorlatára. A prostitúció erkölcsi és rendészeti megítélését, valamint a társadalmi jelenség jogi szabályozásának elméleti modelljeit a dolgozat elején áttekintésszerűen ismertetem a témakörhöz fűződő jogdogmatika bemutatása érdekében. Ezt követően a prostitúció és az emberi jogok közötti nemzetközi szintű viszonyrendszerrel foglalkozok, mivel gyakorlatilag minden ország másként szabályozza a prostitúciót, ami rendkívüli jelentőséget ad a területen megszülető nemzetközi jogforrásoknak.

A vizsgálatom körébe vont jogforrásokat négy kategóriába soroltam aszerint, hogy a prostitúcióban érintett mely személyek állnak azok fókuszában. Az újszerű kategorizálás révén számos átfedést, illetve hiányosságot azonosítottam a prostituáltak emberi jogi védőhálójában. Konzekvenciáim összegzésére egy átfogó táblázatot alkottam. Kutatási eredményeim alapján de lege ferenda javaslatokat fogalmaztam meg, szem előtt tartva a prostitúcióhoz kapcsolódóan megjelenő rabszolgaság és kényszermunka tilalma, valamint a foglalkozás megválasztásának szabadsága és a munkavállaláshoz való jog közötti összeütközés feloldásának szükségességét.

MERCZ MÓNKA

Miskolci Egyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Panyi Béla

címzetes egyetemi docens, ME ÁJK

A DNS-tesztek által felvetett adatvédelmi kérdések vizsgálata

Ki ne szeretné tudni, milyen vér csörgedezik az ereiben? Időben értesülni róla, hogy mekkora esélye van arra, hogy öröklődő genetikai rendellenességek alakuljanak ki nála? Rokonokkal találkozni, akiknek eddig a létezéséről sem tudott? A DNS-tesztek ezeket a kérdéseket válaszolják meg a világ bármely állampolgárának, alacsony áron. Rohamos elterjedésüknek hála, ma már több millió ember genetikai háttere került elemzésre, különböző cégek által. De vajon milyen veszélyekkel jár az, hogy különleges adatainkat, védett tulajdonságainkat egy általunk elérhetetlen adatbázisban tárolják, valahol Amerikában?

Adataink védelme hazánkban alkotmányos alapjog, s az Európai Unió is kiemelt figyelmet fordít a jogi szabályozásra. A harmadik országban székhellyel rendelkező cégekkel szembeni jogérvényesítés azonban problémás lehet. Hogyan tudjuk megvédeni a magyar emberek Alaptörvényben garantált jogait egy külföldi adatkezelővel szemben?

Dolgozatomban a legnagyobb DNS-teszteléssel foglalkozó cégek adatvédelmi szabályzatait vizsgálom. Összehasonlító módszer segítségével tárom fel a cégek szabályozásában megjelenő különbségeket és hasonlóságokat, ezáltal átfogó képet adva a gyakorlatról és a hiányosságokról. A tesztelés által felvetett kérdések jogi és szociális vonatkozásainak elemzése mellett bemutatom az adatvédelem szabályozásának fejlődését, s ezzel összefüggésben javaslatot teszek a probléma megoldására. Kitérek a büntetőjogban történő alkalmazás által felvetett kérdésekre, valamint az állam információs hatalmának problémájára is. A kérdéskör gyakorlatban megjelenő aspektusait AB határozatok és NAIH állásfoglalások, valamint jogesetek bemutatása által vizsgálom. Munkám során csekély mennyiségű magyar nyelvű szakirodalom állt rendelkezésre a terület fiatal volta miatt, így kutatási tevékenységem magába foglalta az elérhető források idegen nyelvről történő lefordítását.

Célom a figyelem felhívása egy olyan témára, amely a közeljövőben rengeteg embert fog érinteni, s amelyre a jognak szabályozásával és gyakorlatával reagálnia kell, hogy megvédje a polgárok alapjogait.

MIHALJEVIC ANNA

Szegedi Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Siket Judit

adjunktus, SZTE ÁJK

Manifesztálnak-e a gyakorlatban kellő mértékben a nemzetiségek jogai?

A dolgozat a mohácsi nemzetiségi önkormányzatok működésének elemzésével arra keresi a választ, hogy a gyakorlatban hogyan érvényesülnek a nemzetiségek jogai. A vizsgálat középpontjában a nemzetiségi választójog problematikája, valamint az anyanyelv, a nemzetiségi nyelv ismeretének, a nyelvtudás elmélyítésének kérdése, a nemzetiségi kultúra ápolása, az identitás megőrzése áll. A dolgozat azt hivatott bemutatni, hogy a nemzetiségi önkormányzatok mennyiben szolgálják a nemzetiséghez tartozók jogainak érvényesülését.

A vizsgálatom legfontosabb következtetései az alábbiakban összegezhetők.

Mivel bárki felkerülhet a nemzetiségi névjegyzékbe, ezzel jogot szerezve arra, hogy nemzetiségi önkormányzati képviselőként éljen választójogával, ezért csorbul a nemzetiségekhez tartozók akarata és jelenléte a nemzetiségi önkormányzatokban.

A nemzetiségi önkormányzati képviselőket nem terheli az a kötelezettség, hogy választási programot kelljen hirdetniük, hogy megismertessék a választóikkal, mit szeretnének elérni az elkövetkezendő öt évben, ha erre törvény kötelezné őket, csökkenthető lenne az etnobiznisz.

A jelenleg hatályos nemzetiségek jogairól szóló törvény alapján a nemzetiségi önkormányzati képviselőjelöltnek csupán nyilatkoznia kell arról, hogy beszéli az általa képviselni kívánt nemzetiség nyelvét. A nyelvtudás ellenőrzésére viszont nincs előírás, így újabb tere nyílna az álnemzetiségek tovább élésére. E tekintetben változtatásra lenne szükség, ezzel kapcsolatos javaslataim a dolgozatban kifejtésre kerültek.

Az állami költségvetésből kapott források túlnyomó része a nemzetiségek véleményének kikérése nélkül kerül felhasználásra, sok esetben olyan rendezvények támogatására, melyek egyáltalán nem a közösség érdekeit szolgálják.

A nemzetiségi önkormányzatok döntéseit csak törvényességi szempontból lehet felülvizsgálni, viszont, azt már senki nem kontrollálja, hogy döntéseik kielégítőek-e a közösség érdekei szempontjából. A nemzetiségi civil szervezetek ebből a szempontból hatékonyabban működnek, mert ott a legfőbb szerv ellenőrzése alatt tartja a vezetőség által felhasznált forrásokat.

A kutatási előfeltevésem, miszerint a nemzetiségek jogai nem, vagy nem kellő mélységben érvényesülnek a gyakorlatban, részben igazolásra került. Bebizonyosodott, hogy amennyiben az álnemzetiség-kérdés megoldásra kerülne és a nemzetiségi választópolgárok kontrollfunkciója megvalósulna, akkor a nemzetiségek jogai jobban érvényesülhetnének.

MOLNÁR DÓRA

Debreceni Egyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Sólyom Péter

egyetemi docens, DE

Az életvégi döntések szabadsága: asszisztált öngyilkosság

A dolgozat első részében az összehasonlító jogi vizsgálatok segítségével arra törekedtem, hogy az asszisztált öngyilkossághoz való jog lehetséges tartalmáról és igazolásairól egy átfogó áttekintést adjak, illetve az elismert jog gyakorlásának feltételeit és korlátait próbáltam meg rendszerezni. A második részben tértem rá a német alkotmánybíróság asszisztált öngyilkossággal kapcsolatos határozatának elemzésére. A dolgozat harmadik részét azon reflexiók alkotják, amelyek a döntés által megteremtett új jogalkotási helyzet lehetséges kimeneteleire vonatkoznak. Végül megpróbáltam összefoglalni azt, hogy a dolgozatban elvégzett összehasonlító jogi elemzések nyomán milyen várakozásokat fogalmazhatunk meg a magyar szabályozással kapcsolatban.

A német alkotmánybíróság ítéletéből kiolvasható volt, hogy a szabad döntéshozatal garanciáiként a jogalkotó mely feltételekben fog majd valószínűleg gondolkodni: önkéntesség, belátási képesség megléte, és hogy az egyén megfelelő tájékoztatás mellett megalapozott döntést hozzon. Ezenfelül a Szövetségi Közigazgatási Bíróság 2017-es ítéletében meghatározott kivételes szükséghelyzet koncepciója lehet irányadó: első feltétel lehet a növekvő fájdalommal és szenvedéssel járó gyógyíthatatlan betegség fennállása. Ezzel Németország az európai szabályozás mintáját követve az egyének szélesebb körét teszi jogosulttá. A második lehetséges feltétel, hogy az egyén szabad és megfontolt döntést hozzon életének befejezéséről. Ez a kritérium valamennyi szabályozási modellben megjelenik, hiszen az önkéntesség és befolyásmentesség az autonóm döntés legalapvetőbb előfeltételei. Végül, a harmadik feltétel, ha az egyénnek nem áll rendelkezésére lehetőség a jogának gyakorlására. Svájchoz hasonlóan sajátos jellemző, hogy segítséget nem csak orvosok nyújthatnak majd.

A német döntés példaértékű lehet a magyar gyakorlat számára abban a tekintetben, hogy deklarálja az egyéni autonómia értékességét. De a magyar Alkotmánybíróság 2003-as érve, amely szerint a megfelelő eljárás feltételei nem állnak fenn: nem megfelelő az orvosi ismeretek fejlettségi szintje, nem megfelelő az egészségügyi intézményrendszer állapota, illetve nem áll rendelkezésre kellő számú és felkészültségű szakember, továbbra is releváns, így Magyarországon az intézményrendszer hiányosságai miatt nem lehetne biztosítani az autonómia tiszteletét az életvégi döntéseknél.

MOÓR VIVIEN RITA

Pázmány Péter Katolikus Egyetem
Jog- és Államtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Berkes Lilla

egyetemi adjunktus, PPKE JÁK

A biometrikus azonosítás és lehetséges adatvédelmi kockázatai

Egy-egy új fejlesztés megjelenése során a társadalom tagjai szembesülnek azzal, hogy milyen szintű nehézséget okoz a fejlődő világgal való lépés megtartása és a komfortérzetük megteremtése a napról napra változó világban. A változások oka betudható annak, hogy az embereknek egyre nagyobb szüksége van olyan megoldásokra, amelyek megkönnyítik a hétköznapijait.

Vajon milyen kihívásokat állítanak elénk a modern technológia által eszközölt újítások? A jogszabályok bizonyos szintű rugalmassága végett lehetőség van arra, hogy bevezetésre vagy módosításra kerüljenek bizonyos szabályok az újítások kapcsán, azonban egy technológiai fejlesztés mellé társított szabályozás meglete elengedhetetlen szempont. Dolgozatom témája a technológiai újítások során felmerülő jogrendszeri nehézségek vizsgálata, központi hangsúlyt fektetve a biometrikus rendszerek bevezetésére, működésére és az adatvédelmi joggal való kapcsolatára a hétköznapi, elsősorban munkahelyi azonosítások területén. Azért ezt a kérdéskört kívánom vizsgálni, mert véleményem szerint nagy igény van a témában szereplő válaszok feltárására, illetve ez még egy nagyon gyerekcipőben járó jogi probléma Európában, így kutatómunkám során az eddig még tisztázatlan kérdéseket igyekeztem megválaszolni. A biometrikus azonosítás szoros kapcsolatban áll az adatvédelmi joggal, a téma alapját az Általános Adatvédelmi Rendelet adja. A GDPR megjelenésével vált hangsúlyossá a kérdés megválaszolása, ugyanis a legfőbb problémát a fejlett technológia, alapelvekkel összhangban történő gyakorlati alkalmazása okozta. Milyen irányelveknek kell megfelelni egy biometrikus azonosítórendszer használatakor? Mennyire könnyű a gyakorlatban való megjelenése a rendszernek? A többi, általános adatvédelmi kérdéssel szemben mennyivel több kérdést vet fel egy ilyen szinten fejlett rendszer bevezetése? A jogszabályok mennyire állnak készen arra, hogy a közjó érdekében eszközölt technológiai újításokat be tudják fogadni és teret adjanak az alkalmazásuknak?

A fent említett kérdéseket középpontba helyezve keresem a választ a biometrikus azonosítás és adatvédelmi jog kapcsolatára vonatkozó problémákra. Kutatásom során feltérképeztem, hogy milyen jogi problémákba ütközhet egy biometrikus beléptetőrendszer bevezetése, hogy a GDPR rendelkezései a gyakorlatban mennyire működőképesek, mennyire előrehaladott már az adatvédelmi jog területe, illetve a gyakorlatban hol találkozhatunk biometrikus azonosítórendszerekkel.

**BÜNTETŐELJÁRÁS-JOGI, BÜNTETÉSVÉGREHJTÁSI JOGI ÉS
KRIMINALISZTIKAI TAGOZAT**

BICZI DOROTTYA

Széchenyi István Egyetem
Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Váczi Péter

tanszékegyetemi docens, SZE ÁJK

Pénzre válthatók-e az emberi jogok? A fogvatartottak életkörülményeinek szabályozásai és azok változásai hazánkban

Az OTDK dolgozatom témája aktuális probléma, ami a közgondolkodásban is egy érzékeny terület, megosztva az erről véleményt alkotókat. A kutatásom célja, hogy felderítsem a hazai fogvatartottak életkörülményeinek szabályozásait, ezek változásait, továbbá, hogy milyen irányba mutatnak a jelenlegi viszonyok. Véleményem szerint a jogalkotó nem a legmegfelelőbb megoldást dolgozta ki, de jelenleg is zajlanak intézkedések. Bemutatom a szükséges intézkedésekhez vezető okokat, valamint további megoldásokra is keresem a választ. Magyarországon a börtönök túlszűfoltással küzdenek, ennek okán pedig nincsenek megteremtve az elvárt életkörülmények a fogvatartottak számára. Vizsgálatom fókuszában a minimális élettér követelményének megsértése áll. Dolgozatomban kitérek a hazai szabályozás változásaira és rövid nemzetközi kitekintést is teszek. Strasbourgban tömegével születtek döntések hazánkat illetően, hogy a minimum élettér hiánya és a körülmények sértik a kínzás és embertelen bánásmód tilalmát. Két főbb döntést mutatok be részletesebben, amelyek jelentős változásokat hoztak az elítéltek jogi helyzetének tekintetében. A rendszerszintű problémára egy kártalanítási lehetőséget „kínálnak” megoldásként a raboknak, de a fennálló viszonyok sokáig nem látszottak javulni. A szabályozást megvizsgálva megállapítható, hogy olyan lehetőséget adott, ami alapján szinte kockázat nélkül fordultak bírósághoz a fogvatartottak jogsérelmük miatt. A kártalanítási eljárások olyan mennyiségűek lettek, hogy „börtönbiznisz” néven is elterjedt a köznyelvben az eljárások és az azok kapcsán megítélt összegek ügye. A kormány 2020 februárjában ezt a helyzetet visszaélésekre hivatkozva megszüntette, a korábban megítélt kártalanítások kifizetését pedig felfüggesztette. Jelenleg új szabályozást és megoldási terveket helyezett kilátásba a jogalkotó. A magyar szankciórendszer szabadságvesztés centrikus, így egy távolabbi célként a Büntető Törvénykönyv módosítása lenne megoldás. A férőhelyek bővítése zajlik, amely új intézmények építését is tartalmazza, viszont kérdéses ennek hatékonysága. Bár emberi jogaink megsértését lehetetlen beárzni, kompenzációra szükség van. Az állam azonban célként tűzte ki a problémás helyzet megoldását, de a témát illetően egyelőre a helyzet bizonytalan.

BOTTYÁN SÁNDOR BV. ŐRMESTER

Nemzeti Közszerológáti Egyetem
Rendészettudományi Kar

Témavezető:

*Dr. Czenczer Orsolya bv. őrnagy
egyetemi docens, NKE RTK*

Bezárt emberi jogok, szabad mesterséges intelligencia

Napjainkra hatalmas teret nyert a mesterséges intelligencia, és egyre több helyen és módon alkalmazzák azt. Hamarosan jó eséllyel meg fog jelenni a rendvédelmi szervek eszköztárában, és a büntetés-végrehajtás börtöneiben is. Dolgozatomban a mesterséges intelligencia büntetés-végrehajtás sajátos közegében történő megjelenésének emberi jogi hatásait vizsgálom. Bemutatom az intelligencia és a mesterséges intelligencia fogalmi meghatározásait. Bemutatok néhány külföldön alkalmazott, az igazságszolgáltatás rendszerével kapcsolatos, vagy abban alkalmazott mesterséges intelligencia alapú eszközt, valamint kitérek arra, hogy alkalmazásuk során fellépő hatások hol érintik az emberi jogokat és szabadságokat. Kutatásom eredményeként a vizsgálatok alapján megállapítom a mesterséges intelligencia várható térhódítását a magyar büntetés-végrehajtásban, majd meghatározom a hamarosan megjelenő mesterséges intelligencia térnyerését, hatékonyságát, valamint jogszerű alkalmazását biztosító átfogó szabályozási és fejlesztési környezetet.

BREZOVSZKI ANNA LUCA

Eötvös Loránd Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Lévay Miklós

tanszékegyetemes, egyetemi tanár, ELTE ÁJK

A megelőző pártfogásról és gyakorlatáról

A dolgozat a megelőző pártfogás jogintézményével foglalkozik, azt három kutatási kérdés alapján vizsgálja;

Az első, hogy milyen kriminálpolitikai indokok alapján került bevezetésre az intézkedés;

A második, hogy a megelőző pártfogás melyik kriminálpolitikai modellbe illeszthető ügy koncepciója, mint gyakorlati megvalósulása tükrében;

A harmadik a jogintézmény működési mutatóira fókuszál. A dolgozat több oldalról vizsgálja a gyakorlatot, kiemelve a visszatartó erő és a használt eszközkészlet kérdéskörét vagy az ártatlanság vélelmét sértő aspektussal kapcsolatos kritikát.

A kutatást az interakcionista kriminológiai paradigma gondolatiságán és keretrendszerén belül végeztem. A dolgozat empirikus része kvalitatív vizsgálat, fókuszában a megelőző pártfogók szakemberi véleményei, az az azokból levonható konzekvenciák állnak. Három megyében folytattam empirikus vizsgálatot; Baranya megye, Nógrád megye és Pest megye (Budapesttel együtt), 30 megelőző pártfogóval készítettem interjúkat. Az interjúk alapján szakmai beszélgetést folytattam a gyermekvédelem kérdéseiben jártas szakemberekkel és fiatalok ügyészeivel. Kikértem a pártfogó felügyelők tapasztalatait illető reflexióikat, továbbá személyes meglátásaikat ezen gyermekvédelmi intézkedés kapcsán.

A dolgozat magyar jogtörténeti bevezetővel kezdődik, ahol a fiatalok büntető igazságszolgáltatásának jogalkotói változására mutat rá, kiemelve azon vonásokat és fiatalokat illető nézeteket melyek tetten érhetőek a megelőző pártfogásban. A dolgozat a jogintézményt életre hívó kriminálpolitikai indokokat is ismerteti, illetve részletezi a bevezetéssel kapcsolatos parlamenti vitát az ott elhangzott érvekre és gondolatiságra építve. A megelőző pártfogás jogszabályi keretét és módszertanát illetően a dolgozat kiemeli annak a kutatás szempontjából legfontosabb vonásait.

Összegzés:

A bevezetés kriminálpolitikai indokai;

- Speciális szakemberi figyelem a bűnelkövetés után;
- A fiatalok szabálysértéseinek csökkentése, devianciakontroll;
- A kriminogén veszélyeztetett fiatalokat illetően eszköztelen védelembe vétel.

A kriminálpolitikai modellbe sorolásnál a dolgozat a koncepciót az inkluzív modellbe illeszti, míg a gyakorlatot félúton, a két modell közé helyezi el.

A megelőző pártfogás működési mutatói nincsenek dokumentálva, ezért a hatékonyságról nem lehet időtálló kijelentéseket tenni.

Kulcsszavak: megelőző pártfogás, gyermekvédelem, interjú vizsgálat, kriminálpolitika

DÉNES DANIELLA

Széchenyi István Egyetem
Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Czebe András

egyetemi adjunktus, SZE ÁJK

A forenzikus DNS fenotipizálás jogi szabályozásának egyes kérdései

A forenzikus DNS fenotipizálás (FDP) egy viszonylag újkeltű módszere a bűnfelderítés tudományának. Szemben a hagyományos DNS-analízis folyamatával, az FDP keretében a kérdéses biológiai anyagmaradványt az ismeretlen tettes külsejének és magatartásának a jellemzésére, földrajzi származásának vagy éppen vezetéknevének a meghatározására használják. Minthogy az igazságügyi genetika eme újdonsült módszerét rengeteg jogi kérdés övezi, még nem alakult ki egységes nemzetközi álláspont annak mindennapi alkalmazásáról. Talán a legfontosabb jogi kérdések e tekintetben az emberi méltóságot, az adat- és a magánélet védelmét érintik. A jogalkotás és a jogirodalom mégis túlságosan óvatosnak tűnik e téren. A külső tulajdonságok (pl. szemszín, hajszín, bőrszín) és magatartásformák (pl. balkezesség, dohányzási hajlam) predikciója mellett ugyanis komoly természettudományos érvek szólnak. A homoszexualitáshoz vagy az agresszivitáshoz fűződő genetikai információk nyilvánosságra hozatala ezzel szemben szigorúan mellőzendő. Az átmeneti csoportba tartozó „nem túl érzékeny” tulajdonságok (pl. az olyan korán jelentkező rendellenességek, mint az albinizmus vagy az alkoholizmus) predikciója ugyancsak engedélyezhető. Az alapvető emberi jogokkal emellett az etnikai származás és a vezetéknev fenotipizálása is összeegyeztethető, amennyiben a megfelelő intézkedések alkalmazásával kiszűrhető a diszkrimináció kockázata. Megfontolandó lenne ugyanakkor a gyanúsított értesítése is, rábízva az FDP eredményének a megismerését.

MÓCZI KORINA

Pécsi Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

*Dr. habil. Fenyvesi Csaba
Egyetemi tanár, PTE ÁJK*

Kriminalisztikai hibák a német nyelvterületen

„Tévedni emberi dolog”, tartja a mondás. Sokan hiszik azt, hogy a kriminalisták és a jogalkalmazók tévedhetetlenek, a bíróságok minden esetben helyes ítéletet hoznak. A valóság azonban korántsem ilyen problémamentes, gyakran csúszik hiba az „igazságszolgáltatás gépezetébe”.

A „kriminalisztikai hibák a német nyelvterületen” című dolgozatom témaválasztását jelentősen befolyásolták a hazánkban felmerülő justizmord esetek. Felkeltette az érdeklődésemet, hogy a többi európai jogállamban, különösen a németajkú országokban melyek a leggyakrabban előforduló kriminalisztikai hibák a büntetőeljárások során, amelyek justizmord esetekhez vezethetnek. Dolgozatomban tisztázom magát a justizmord fogalmát is, és kitérek arra, hogy a különböző gondolkodók miként vélekednek róla.

Gyakorlati példákon keresztül ismertetem a leggyakoribb német kriminalisztikai és eljárásjogi hibákat, amely a téves és hamis tanúvallomás, a téves szakvélemény, a hamis beismerő vallomás, az „első csapás” hibái, a felismerésre bemutatás hibái, és a bírói hibák. Párhuzamba állítom példákon keresztül a német és magyar kriminalisztikai hibákat, amely alapján megállapítható, hogy sok hasonlóságot mutathatnak, hiszen a kontinentális jogrendszerbe sorolhatók, és közös alapon nyugszanak.

Végső soron fontosnak tartom, hogy a téves ítéletekhez vezető kriminalisztikai hibákra figyelmet fordítsunk, vizsgáljuk és orvosoljuk őket. Magyarország számára a német nyelvterület igazságszolgáltatási hibái alapján üzenetek és ajánlások fogalmazhatók meg annak érdekében, hogy a jövőben elkerülhető legyen a nem bűnös személyek felelősségre vonása.

NEMES NIKOLETT

Szegedi Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Juhász Zsuzsanna
egyetemi docens, SZTE ÁJK

A bebörtönzés "láthatatlan" áldozatai.

A fogvatartottaknak szóló, szülői készségeket fejlesztő és gyermeknevelési programok

Dolgozatom megírásával és az azt övező kutatómunkával legfőbb célkitűzésem az volt, hogy bemutassam a nemzetközi és hazai szintéren rendelkezésre álló, fogvatartottaknak szóló, szülői készségeket fejlesztő és gyermeknevelési programokat. Véleményem szerint a téma legalább annyira innovatív szemléletű, mint amennyire aktuális kérdéskört érint.

Tekintettel arra, hogy a témában kevés magyar nyelvű tanulmány áll rendelkezésre, kutatómunkámat alapvetően az angol nyelvű szakirodalom feldolgozására alapoztam. Egyrésztől nemzetközi vonatkozásban sikerült viszonylag átfogó képet kapnom a fogvatartott szülők számára biztosított programkínálatról és megállapítottam, hogy rendkívül változatos projektek állnak a fogvatartott szülők rendelkezésére, amelyeknek ugyanakkor közös ismérve, hogy alapvetően a különféle szülői készségek elsajátítására, illetve a családi kapcsolatok erősítésére irányulnak. Másrésztől a releváns „jó gyakorlatok” bemutatását követően, a feldolgozott szakirodalom alapján igyekeztem összegyűjteni a foglalkozások lehetséges hatásait mind a fogvatartottak, mind pedig a gyermekeik oldalán. Ezeknek a lehetséges kihatásoknak a számbavétele egyértelműen a pozitívumokat nyomatékosította, így a különféle programok szükségessége mellett, azok hatékonyságát is megállapíthattam. A témakör hiteles és holisztikus bemutatása szükségszerűen megkövetelte a hazai projektek feltérképezését is. A magyar gyakorlat áttanulmányozása alapján egyrésztől arról győződtem meg, hogy a fogvatartottak sikeres reintegrációját szem előtt tartva a magyar büntetés-végrehajtásban is vannak törekvések az egészséges szülő-gyermek kapcsolatok elősegítésére, illetve a projektek elsősorban a családi kapcsolatok erősítését célozzák. Másfelől a nemzetközi szintéren kecsegtető eredményeket produkáló programokat igyekeznek a honi rendszerbe integrálni. Dolgozatom utolsó részében, a megismert projekteknek a pozitív jellemzőit kiválogatva igyekeztem az általam ideálisnak vélt programok eszményképét felvázolni. Végző következtetés gyanánt megállapítottam, hogy a fogvatartott szülőknek szóló, szülői kompetenciákat fejlesztő és gyermeknevelési programok rendkívül újító szellemiséget képviselő, reintegrációt célzó megoldásokat jelentenek, amelyeknek jótékony hatásai az elítélt szülő és gyermeke vonatkozásában egyaránt tetten érhetők. Ezek a projektek pedig egyértelműen hozzájárulhatnak ahhoz, hogy a dolgozat főcímében szereplő „láthatatlan” jelzőt enyhíteni lehessen.

PAPP ÁDÁM ANTAL

Debreceni Egyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Sipos Ferenc

egyetemi adjunktus, DE ÁJK

A pártfogó felügyelők szerepe a büntetőjogban

Áttekintőnek szánt dolgozatomat három nagy fejezetre osztottam, első a pártfogáshoz vezető út, azaz a történeti előzmények, azok az eszmeáramlati, fejlődéstörténeti csomópontok, amelyek elősegítették a pártfogás szankciórendszerbe történő integrálását. Röviden szólok a büntetés, illetve a büntetési célelméletekről, ezzel kontrasztba állítva a pártfogás intézkedések közötti szabályozását. Az egyetemes illetve a magyar történeti előzményeket párhuzamban kezelve, ám két külön szálon vezetve tárom az olvasó elé. A következő nagy fejezet a hatályos szabályozás, amelyet egy sajátosnak, mondható felosztás szerint vizsgálok. Az anyagi, eljárásjogi, és büntetés-végrehajtási aspektusokat elkülönítve, ezáltal a pártfogók meglehetősen bonyolult, jogterületeket áthidaló munkáját egy könnyedén átlátható rendszerben vázolom fel. A rendelkezések ismertetése mellett a gyakorlati példákon keresztül, a valós statisztikai adatokkal prezentálom a valós helyzetet. A harmadik rész a nemzetközi kitekintésé. Dánia, Svájc és Románia szabályozását elemezve, hasonlítom őket össze a magyarral.

A záró gondolatokban, kitérek a külhoni mintákra, amelyek utat mutathatnak, már csak a megfelelő jogi aktusok kellenének, hogy a fejlődés megindulhasson. A távfelügyeleti eszközök alkalmazása, és a reintegrációs őrizet megjelenése mind-mind olyan eszközök, amelyek a pártfogók munkáját is megkönnyíthetik, az erőforrásaikat még hatékonyabban tudják felhasználni, a telekommunikációs eszközök rendelkezésükre bocsátásával pedig akár magát a költséges utazást is meg lehetne spórolni. A célom, hogy nagyobb figyelmet irányítsak arra a hihetetlenül nehéz, összetett és sokrétű tevékenységre, amely a büntetőjog érvénysüléséhez, eredményességéhez, sikeréhez elengedhetetlen. A módszertanom a klasszikus jogi vizsgálati módszerek közé sorolhatóak. A fogalomelemző módszer mellet, az összehasonlító jogi metodikát sem nélkülözöm. Az empirikus tapasztalatokat, vizsgálatok eredményeit, a statisztikai adatokat pedig ennek alárendelve szerepeltetem.

RENGEL DÓRA

Pécsi Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Dr. habil. Fenyvesi Csaba
Egyetemi tanár, PTE ÁJK

Felismerésre bemutatás az Emberi Jogok Európai Bírósága döntéseinek tükrében

Témaválasztásom oka dolgozatom társadalmi jelentőségével függ össze, mivel a felismerésre bemutatás eredménye a gyakorlatban sokszor perdöntő szereppel bír annak ellenére, hogy ezt a fajta azonosítást számos tényező befolyásolja.

Fontos volt tehát számomra, hogy az emberi sorsokat ilyen mértékben befolyásoló bizonyítási cselekményt egy új aspektusból tanulmányozzák, így született meg a döntés, hogy az Emberi Jogok Európai Bíróságának (továbbiakban: EJEB) jogesetein keresztül közelítem meg a felismertetés problémakörét.

Meglátásom szerint a külföldi jogesetek vizsgálatával felszínre kerülhetnek olyan hibák, amelyek a hazai bizonyítási eljárás során még nem merültek fel, így a prevenció jegyében céлом, hogy felhívjam a figyelmet olyan problémákra, melyek a későbbiekben nálunk is felbukkanhatnak. Ezzel összefüggésben további célkitűzésem, hogy az EJEB jogeseteinek jogi, illetve kriminalisztikai elemzésével, következtetések levonásával rávilágítsak a hazai szabályozásban felmerülő hibákra, hiányosságokra, majd ezek alapján javaslatokat fogalmazzak meg a haza eljárásra nézve.

A kutatásom eredményeként ugyanis azt állíthatom, hogy egy Janus-arcú intézménnyel állunk szemben. Egyfelől valóban rászolgál a bizonyítási cselekmények között ilyen kitüntetett szerepére – tekintve, hogy valóban gyorsan kézre kerítheti az elkövetőt – másfelől viszont, mint justizmord forrás számos tényező okán mégsem tekinthetünk rá, mint a bizonyítékok királynője. Ennek ellenére a hazai büntetőeljárás törvényben kevés olyan garanciális szabályt találhatunk, mely teljeskörűen biztosítani tudja a tárgyilagos, objektív eljárást. Úgy gondolom, hogy ennek megalkotása lehetetlen vállalkozás lenne a törvényhozók részéről, mert az ember mindig megtalálja a szükséges kiskapukat céljai elérése érdekében.

Dolgozatomban mégis arra kerestem a választ, hogy a meglévő eljárásjogi biztosítékok mellett, kiegészíthető-e a büntetőeljárás törvényünk, olyan befolyásmentességet biztosító rendelkezésekkel, melyek mégis képesek néhány kiskaput bezárni. A problémák jogi szempontú megoldása mellett, tanulmányomban abban a kérdésben is igyekeztem állást foglalni, hogy megfogalmazható-e olyan kriminalisztikai ajánlások, melyek a hibák felmerülésének a kockázatát a gyakorlatban a legkisebbre csökkentik. Végül a dolgozat legfontosabb kérdése az, hogy milyen szempontokat tartunk szem előtt a bizonyítás során. Az eljárás tisztességének, jogszerűségének a biztosítását, vagy a hatékony, eredményes nyomozás elősegítését?

SCHLACHTA BOGLÁRKA LILLA

Károli Gáspár Református Egyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Czine Ágnes

Tanszékegyetemes-helyettes egyetemi docens, KRE ÁJK

„Leplezett eszközök leplezetlenül”

Az operatív bizonyítás alkotmányos kérdései történeti előzményekkel

A „Leplezett eszközök leplezetlenül” Az operatív bizonyítás alkotmányos kérdései történeti előzményekkel című dolgozat célja, hogy bemutassa a leplezett eszközök, a titkos információgyűjtés, a titkos adatszerzés szabályozását, akként, hogy feltárja a hatályos szabályozást megelőző szabályozási rendszert az 1950-es évek másodikfelétől kezdődően. A cím megjelölése utal arra, hogy dolgozat tárgya a leplezett eszközök vizsgálata, míg a leplezetlen jelző arra utal, hogy a leplezett eszközök vizsgálata a hatályos szabályozáson túlmutat, a korábbi szabályozást is górcső alá veszi, ugyanis e jelzővel kívántam érzékeltetni, hogy a rendszerváltás előtti időszakban az operatív bizonyítékok gyűjtése, majd később a büntetőeljárásban való felhasználása aggályokat vet fel, amelyek az állami büntetőhatalommal való visszaélésre adtak lehetőséget. A dolgozat forrásbázisát a hatályos jogforrások mellett, a rendszerváltást megelőző korszak tekintetében levéltári források, valamint a korabeli jogszabályok anyaga képezi. A primer források az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárában kerültek feltárára, amelyek között elsősorban az operatív munkáról, operatív eszközök használatáról készült tanulmányok, előadások kerültek bemutatásra a dolgozatban. A levéltári kutatás során egy levéltári folyóméternyi anyag került feldolgozásra. Az áttekintés során a téma szempontjából releváns Alkotmánybírósági határozatok, valamint a fontosabb EJEB döntéseik is bemutatásra kerültek. A dolgozat összeveti a korábbi szabályozást a hatályos szabályozással a leplezett eszközök tekintetében és bemutatja azokat a jogállami garanciákat, amelyek alapjául szolgálnak a büntetőeljárás, illetve a bizonyítás jogszerűségéhez.

SZÁK DONATELLA

Eötvös Loránd Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

dr. Horváth Georgina
tanárségéd, ELTE ÁJK

A vádalku a magyar jogrendszerben, avagy az egyezség a büntetőeljárásban

A kutatásomban az amerikai vádalkut és a hatályos magyar büntetőeljárás törvény egyezségét hasonlítom össze. Arra a kérdésre keresem a választ, hogy mennyiben helyes az egyezség megkötésére irányuló eljárást vádalkunak nevezni, és milyen kapcsolata van az amerikai vádalku intézményével.

Azért az amerikai vádalkut hasonlítom össze az egyezséggel, mert minden vádalku, illetve a vádalku jellegű megoldás gyökereként értelmezhető az amerikai jogintézmény. Hiába alkalmazzák sok országban az Egyesült Államokon kívül is a vádalkut, a jogintézmény és az állam jogrendszere annyira mélyen összekapcsolódott, hogy a vádalku jellegű megoldások vizsgálatánál elengedhetetlen az amerikai mintával való összehasonlítása.

Ezen kívül pedig megvizsgálom, mennyiben váltak be a vádalku megoldások a magyar jogrendszerben és ehhez képest a magyar jogalkotó várakozásai megvalósultak-e. Továbbá a hatékonyság növelésével és a szabályozási aggályok kiküszöbölésével kapcsolatban pár észrevételt és megoldási javaslatot is megfogalmazok.

TÓTH REGINA KRISZTINA

Pázmány Péter Katolikus Egyetem
Jog- és Államtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Vókó György

professor emeritus, PPKE JÁK

„Az élet egyetlen-ezért vedd komolyan!” – A tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés büntetőjogi és emberi jogi kérdései

A tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés kérdése minden időben foglalkoztatja a jogtudományt, hiszen ez a legsúlyosabb büntetés, melyet Magyarországon ki lehet szabni. Ezért is összetett a kérdés, hogy vajon van-e létjogosultsága egy olyan büntetésnek, mely egy életre büntetés-végrehajtási intézetbe zárja a bűnelkövetőt, s melyet többen a halálbüntetéshez hasonlítanak? A súlyos következményekre is tekintettel rendkívül megfontolt a hatályos szabályozás, és a törvény taxatív felsorolja vagy iránymutatást ad, hogy mely bűncselekményekért szabhatnak ki tényleges életfogytig tartó szabadságvesztést.

A büntetéssel kapcsolatban érdekes tényként vizsgálom meg, hogy Európa legtöbb országa nem alkalmazza, sőt hasonlóan szigorú szankció sem található rendszerükben. Ebből a nemzetközi környezetből is fakadhat, hogy az Európai Unió Bírósága számos magyar ügyet tárgyal az utóbbi években, melyekben a kérelmezők az Emberi Jogok Európai Egyezményének cikkeire hivatkoznak, miszerint a fent említett büntetés emberi méltóságukban sérti őket, kínzásnak és az embertelen bánásmódnak tartják. Fontos kiemelni, hogy a büntetés nem egyezményesértő, ám a végrehajtásában a Bíróság szerint vannak kifogásolható rendelkezések. Dolgozatomban körüljáróm a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés jogi hátterét, megvizsgálom az elítéltek Hosszúidős Speciális Részlegén történő elhelyezését, ahol több lehetőségük van az egyéniesített életkörülmények kialakítására. Egyik következtetésemként az intézetben belül megfontolandónak tartom egy motivációs rendszer kialakítását a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélték körében, melynek segítségével ösztönözni lehetne a rabokat a jó magaviseletre, illetve arra, hogy ne keserendjenek meg az intézetben töltött életük miatt.

Az emberi jogi normáknak megfelelően létezik a kötelező kegyelmi eljárás, melynek keretében negyven év elteltével vizsgálják meg, hogy az elítélt érdemes-e a köztársasági elnök által adott kegyre. Ez az eljárás sok szempontból nem felel meg a Bíróság által támasztott követelményeknek, így érdemesnek tartanám egy újabb felülvizsgálati rendszer kialakítását. Összegezve megállapítom, hogy bizonyos változtatásokkal fenntarthatónak látom ezen büntetés alkalmazását, hiszen szükséges egy olyan szankció, mely a legelvetemültebb elkövetőkkel szemben hatékonyan tud működni. Azt viszont mindenképpen fontosnak érzem szem előtt tartani, hogy sosem az ember felett ítélkezünk, csupán a tetteit ítéljük meg.

BÜNTETŐELJÁRÁS-JOGI TAGOZAT

FEKETE KRISTÓF BENEDEK

Pécsi Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezetők:

Prof. Dr. habil. Herke Csongor
tanszékegyetemi tanár, PTE ÁJK

Dr. habil. Tilk Péter
tanszékegyetemi docens, PTE ÁJK

A bíró kizárása az Alkotmánybíróság gyakorlatának tükrében

A dolgozat a bírókizárás intézményének részletes vizsgálatát, elemzését tűzte ki célul, azonban – a terjedelmi korlátokra figyelemmel – nem szándéka a szabályozás minden aspektusára kiterjedő részletességű ismertetése.

A tanulmány kizárólag az Alkotmánybíróság eddigi gyakorlatának kibontására és szintetizálására szorítkozik, fokozott figyelemmel a hazai ítélkezési gyakorlatra. A téma kifejtése ennek megfelelően megköveteli a magyar Alaptörvény, valamint a hazai jogforrások értelmezését és elemzését az ismert értelmezési technikák (elsősorban a nyelvtani, a joglogikai, valamint a jogszabály, illetve a jogalkotó akarata/szándéka szerinti értelmezés) segítségével. Ezt egészíti ki a rendelkezésre álló magyar, továbbá nemzetközi szakirodalom és gyakorlat feltérképezése, illetve szintetizálása, valamint empirikus vizsgálatok analízisa is.

Az írás mellett érvel, hogy a vizsgálat tárgyát adó intézmény a tisztességes, független és pártatlan ítélkezés egyik legfontosabb intézményes biztosítója, amelynek tényleges érvényesülését a hatályos hazai eljárási törvények garantálják, így a polgári perrendtartás, a közigazgatási perrendtartás és nem utolsósorban a tanulmányban végig tárgyalt büntetőeljárásról szóló törvény.

A kutatás eredményeképpen elmondható, hogy az Alkotmánybíróság a tisztességes eljáráshoz, illetve a független és pártatlan bírósági eljáráshoz való jogon keresztül – a nemzetközi trendeket figyelembe véve – a társadalmi változásokra tekintettel folyamatosan konkretizálja a bírókizárás intézményének tartalmát feloldva, ezzel az esetleges jogértelmezési problémákból fakadó gócpontokat. Ebből kifolyólag prognosztizálható, hogy a hazai szabályozás – köszönhetően a bírói, alkotmánybírói és jogalkotói hozzáértésnek – továbbra is megfelelő irányba halad.

HORVÁTH ÁRON

Károli Gáspár Református Egyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Czine Ágnes

Tanszékegyetemi-helyettes egyetemi docens, KRE ÁJK

Az ülnökök szerepe a büntetőeljáráásban

A büntetőeljárásról kapcsolatos korábbi kutatómunkám során került a kezembe az 1862-ben kiadott Czuczor-Fogarasi-féle, A magyar nyelv szótára, amely szerint az ülnök főnév jelentése: „(...) törvényhatósági testületnek, illetőleg tanácsnak, törvényszéknek tagja, ki a testület tanácskozásaiban részt vesz, és szavazati joggal bír.” Ugyanez a forrás már abban az időben is elavultnak tartotta az ülnök szó definícióját.

Tanulmányom célja a büntetőeljárásban résztvevő laikus elemek közül kifejezetten az ülnök szerepének vizsgálata. Választ keresek arra a kérdésre, hogy eltérő jogrendekben hogyan alakult a laikus elem részvétele a bírászkodásban, illetve ez hogyan valósult meg a magyar igazságszolgáltatás történetében.

Problémafelvetésem középpontjában a jogalkotói szándék vizsgálata áll, amely a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény megalkotása során arra irányult, hogy az ülnök szerepének szűkítése továbbra is garanciákat jelentsen a jogkeresők számára. Igazolást keresek arra vonatkozóan, hogy az eljárásban résztvevők alkotmányos jogai nem sérülnek a jelen hatályos jogszabályok alkalmazása során.

Dolgozatom kitér a büntetőeljárásban jelentős szerepet betöltő laikus elemek nemzetközi ismertetésére is. A jogtörténeti fejlődés ismertetésével igyekszem rámutatni arra, hogy miért volt szükség szerű az ülnökök alkalmazási feltételeinek speciális szűkítése.

KASÓ GERGŐ LEVENTE

Eötvös Loránd Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

dr. Horváth Georgina
tanárság, ELTE ÁJK

Az előkészítő ülés joghallgatói szemmel - felmerülő kérdések a jogintézménnyel kapcsolatban

A 2010-es évekre visszatekintve feltétel nélkül mondhatjuk, hogy a magyar jogrendszerben sarkalatos átalakulás zajlott le. Értem ez alatt, az Alaptörvény megalkotásán túl, hogy számos meghatározó törvény esett át kisebb, nagyobb átalakításon, de új kódexben került szabályozásra többek között a polgári és büntető anyagi, illetve eljárásjog is. Jelentős változtatások kerültek be így a hazai büntetőeljárásba, többek között e tanulmány központi eleme, az előkészítő ülés vonatkozásában is.

Hipotézisem alapvetően a jogalkotói célok ismeretében az, hogy a feltehetően gyorsuló büntetőeljárásokkal párhuzamosan érvényesülhet-e a tisztességes eljárás követelménye az előkészítő ülésen.

A jogintézmény büntetőeljárásban elfoglalt kardinális helye miatt, valamint – ahogy munkám címében is utaltam rá – a vele kapcsolatban felmerülő kérdéseim okán, kezdtem el mélyebben vizsgálni a jogintézményt. Az elmúlt egy évben számos, e kérdéskört tárgyaló, szerző munkáját áttekintettem, részt vettem előkészítő üléseken járásbírói, törvényszéki fórumon, az így megszerzett ismereteket, valamint az általam tett megállapításokat, osztott nézeteket öntöttem e tanulmány keretében formába.

Dolgozatomban több szempontból vizsgáltam az előkészítő ülést. Rámutatam, hogy a kézirat lezárásakor ismert statisztikai adatok tükrében - a szlovén előkészítő üléssel sok átfedést mutató - jogintézmény gyorsítja az eljárásokat, továbbá az alkotmánybírói döntések értelmében a tisztességes eljárás követelményeinek alapvetően megfelel.

Az előkészítő üléssel kapcsolatban rögzítettem, hogy további esetben szükségesnek tartom a kötelező védelem bevezetését. Ezentúl, amellet érveltem, hogy az anyagi igazság eléréséhez indokolt lenne, ha az eljáró bíróság egy törvényileg meghatározott maximumon túl nem szabhatna ki súlyosabb büntetést, illetve intézkedést az előkészítő ülésen. Tehát bizonyos esetekben szükségesnek tartom a közvetlen, kontradiktórius eljárás lefolytatását. Vizsgáltam a terhelti beismerést és annak elfogadhatóságát, az előkészítő ülésen a korlátozott bizonyítás lefolytatásának indokoltságát, valamint a mértékes indítvánnyal kapcsolatban néhány homályos rendelkezésre hívtam fel a figyelmet.

MAJOR FRUZZSINA

Pázmány Péter Katolikus Egyetem
Jog- és Államtudományi Kar

Témavezető:

dr. Nagy Gábor Bálint

megbízott oktató, PPKE JÁK

Az Európai Ügyészség és az OLAF: tényleges vagy látszólagos előrelépés az Unió költségvetésének védelmében?

Az Európai Unió költségvetésére komoly fenyegetést jelent a csalás és egyéb, az Unió pénzügyi érdekeit sértő jogellenes tevékenység. Az Európai Parlament és Tanács álláspontja szerint az Európai Unióról szóló szerződésben biztosított valamennyi lehetőséget kihasználva kell a leghatékonyabb módon erősíteni a fogyasztók bizalmát a közös belső piac tranzakcióiban, így a védekezés első bástyáját jelentő tagállamok mellett fontos törekvés az uniós szintű fellépés fejlesztése.

Ezt a célt szolgálja az Európai Csalás Elleni Hivatal, amelynek elsődleges feladata kivizsgálni az Unió költségvetését károsító csalásokat, az uniós intézményekben előforduló korrupciós cselekményeket és súlyos kötelezettségzegéseket, vizsgálatainak eredményéről indokolt esetben ajánlást ad át az érint tagállam hatóságainak. Feladat- és hatásköréből adódóan arra azonban nincs lehetősége, hogy önállóan nyomozást vagy büntetőeljárást indítson a tagállamokban, vagy akár kötelező erővel rendelkezzen az ajánlászai figyelembevételéről. Ez tekinthető az OLAF hatékonysági deficitjének. Ebbe a fennálló rendszerbe kíván belépni a 2020 végére felállítandó Európai Ügyészség, mely már büntetőjogi vizsgálat lefolytatására lesz jogosult, az OLAF eszköztáránál tehát szélesebb körben rendelkezik felhatalmazással a részes államokban.

Dolgozatomban azt a problémakört vizsgálom, miszerint a megerősített együttműködés keretében létrejövő, decentralizált, a nemzeti jogra és hatóságra erősen támaszkodó új uniós intézmény feltűnése az uniós költségvetés védelmét szolgáló intézményi palettán valóban olyan szimbolikus előrelépést jelent a büntetőjogi együttműködésben, mint amit az Ügyészség legnagyobb támogatói jósoltak, vagy jelen megvalósulási formájában sokkal inkább egy újabb koordinációs szerv funkcióját tölti be, mely bár számos előnyt hordoz magában mind a Hivatallal, mind a tagállamokkal, adott esetben a magyar ügyészséggel történő együttműködés terén, korántsem drasztikus fejlődés.

Érvelésemben szerepet játszik az OLAF ajánlásainak tagállamok általi elutasításának okai, és az Európai Ügyészség ezekre adott lehetséges válasza, külön kitekintve arra a körülményre, hogy az Európai Ügyészség működése során a standard, csak részes államokat érintő ügyek mellett találkozhat komplex, részes és nem részes, valamint kizárólag nem részes vagy harmadik államokat érintő ügyekkel, így előremutató jogosultságai is csupán e körben értelmezhetőek.

MÁTYUS ANDRÁS

Szegedi Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Prof. Dr. Szomora Zsolt
egyetemi tanár, SZTE ÁJK

A polgári jogi igény érvényesítésének elméleti és gyakorlati problémái

Dolgozatomban több, 2018. július 1. után meghozott ítélet polgári jogi igényre vonatkozó rendelkezéseinek feldolgozása útján áttekintem és elemzem, hogy milyen döntések hozhatók a polgári jogi igény elbírálása során, rávilágítva az esetleges szabályozási diszfunkciókra vagy esetleges *contra legem* joggyakorlatra. Munkám e tisztán empirikus és alapvetően eljárásjogi jellegű része mellett bemutatom, hogy mennyiben sikerül átültetni a büntetőeljárások körébe a dogmatikai szempontból eltérő magánjogi szabályozást, hiszen a polgári jogi igényként érvényesíthető kártérítésre, dolog kiadására és pénz fizetésére irányuló követelések olyan sajátos polgári anyagi jogi fogalomrendszerrel rendelkeznek, amelyre a büntető anyagi jog és eljárásjog nem feltétlenül érzékeny.

A polgári jogi igény törvényes elbírálása, a magánfél és a terhelt közötti anyagi jogi jogviszony minősítése, valamint a polgári jogi igény jogalapjának a meghatározása mindig az éppen hatályos Ptk. dologi jogi és kötelmi jogi rendelkezésének megfelelően kell, hogy történjen. A jogalkalmazással szemben kritikaként fogalmazható meg, hogy az ítéletekben sok esetben helytelenül minősítik a terhelt és a sértett között fennálló polgári jogi jogviszonyt, emiatt a magánfél igénye nem a helyes polgári jogi jogalapon kerül megítélésre. A bírák elnagyoltan kezelik a problémakört és ismétlődő jelleggel a deliktuális kárfelelősség jogalapját hívják fel még akkor is, ha felek között nyilvánvaló szerződéses kapcsolat áll fenn. Kiváltképp a csalásszerű cselekmények szerződési jogi szempontú megítélése jelent a gyakorlat számára nehézséget.

A korábbi Be.-hez képest kétségtelenül letisztultabb képet mutat a polgári jogi igény érvényesítésének és elbírálásának hatályos szabályozása, azonban sarkalatos hibája a törvénynek, hogy kizárja a polgári jogi igény részbeni elbírálásának lehetőségét [Be. 560. § (4) bekezdés], ami ellentmond a kötelező elbírálást kimondó rendelkezésnek [Be. 571. § (2) bekezdés]. A kutatásaim alapján egyértelműen megállapítható, hogy a bíróságok egyáltalán nincsenek tekintettel az 560. § (4) bekezdésre és továbbra is egyéb törvényes útra utasítják a polgári jogi igény megítéltet meghaladó részét a kötelező érdemi elbírálás mellett. Jóllehet ez a gyakorlat *contra legem*, azonban kétségtelenül az adhéziós eljárás alapvető célját, vagyis a sértett minél gyorsabb reparálásának követelményét szolgálja.

NAGY ZSUZSANNA MÁRIA

Miskolci Egyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Prof. Dr. Róth Erika

egyetemi tanár, intézeti tanszékegyetemes vezető, ME ÁJK

A telekommunikációs eszközök használata a büntetőeljáráásban

A technika fejlődésével számos új lehetőség nyílt meg előttünk a büntetőeljárási területén is. A jogalkotók ezt felismerve az igazságszolgáltatás eszköztárát kibővítve előnyt kovácsoltak a korszerű technika megjelenéséből, és törvényi keretek között szabályozták a telekommunikációs eszközök használatát. Nem Magyarország volt az első, ahol a videotechnika bírósági alkalmazását bevezették, ezért szükséges megvizsgálni, hogy honnan is származik ez a jogintézmény. A különböző országokban más-más elnevezéssel találkozhatunk, ebből kifolyólag több fogalom is használatos a téma kapcsán: telekommunikációs eszköz, távmeghallgatás, audiovizuális segédeszköz, videokonferencia, egyidejű zártláncú televízió útján történő kihallgatás, live-link, zártcélú távközlő hálózat, Via Video, Closed Circuit Television (CCTV), Vernehmung via Bildschirm, Simultanbefragung.

Tanulmányomban ismertetem, hogy hogyan alakult ki a jogintézmény, kitérve annak külföldi előzményeire. Dolgozatom célja a telekommunikációs eszközök használatának bemutatása a büntetőeljárási területen. Szeretnék rávilágítani a modern technológia jelentős szerepére az életünkben, és arra, hogy mindez hogyan jelenik meg az igazságszolgáltatás világában.

Arra a kérdésre keresem a választ, hogy hogyan hat a telekommunikációs eszközök használata a büntetőeljárási területre, milyen pozitív és negatív következményei vannak. Bemutatom a jogintézmény használatának feltételeit és eseteit, a tanúvédelemben betöltött szerepét, valamint kitérek annak alkalmazási lehetőségeire a gyakorlat tükrében. Az eddigi tapasztalatokat az Országos Bírósági Hivatal által közzétett adatokra és a szakirodalomban olvasható információkra támaszkodva összegzem.

A dolgozat záró része a kutatás eredményeinek áttekintése mellett a témakör feldolgozása során kialakult véleményemet tartalmazza.

NÉMETH JÁNOS

Debreceni Egyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Prof. Dr. Elek Balázs

Egyetemi tanár, tanszékegyetemes, DE ÁJK

Kamera által homályosan látunk? – Avagy a járványhelyzet hatása a távmeghallgatás szabályozására és gyakorlatára

A 2020. tavaszán kihirdetett veszélyhelyzet által kikényszerített változások nagy mértékben kihatottak a büntetőbíróság előtti távmeghallgatások alkalmazására is. Ezek a változtatások pedig olyan elméleti és gyakorlati kérdéseket is felvetettek, amelyek eddig is kérdésesek voltak a jogintézmény alkalmazása kapcsán: ilyenek különösen a távmeghallgatás és a közvetlenség elvének kapcsolata, a tárgyalás pszichológiai tényezőinek változásai és az új eszközök alkalmazásához való hozzáállás az eljárásokban. Kutatásomat arra a feltevésre alapoztam, hogy ami az elmúlt hónapokban végbement, az ezekben a kérdésekben akár gyökeres szemléletmódbeli változásokat is eredményezhet.

A dolgozatomban megalapozó kutatás során igyekeztem a vonatkozó hazai szakirodalom feldolgozása mellett gyakorlati szempontokat is figyelembe venni, így megvizsgáltam a távmeghallgatásra hatást gyakorló, a veszélyhelyzet kihirdetését megelőzően és azt követően született szabályozást, annak változásait, részt vettem távmeghallgatás igénybevételével tartott eljárási cselekményen, tanulmányoztam a hazai gyakorlatra vonatkozó statisztikai adatokat. Egyéni kérdőíves felmérést végeztem a Debreceni Törvényszéken és Járásbíróságon dolgozó, büntető ügyszakos bírók között, valamint – a járványhelyzet világméretű voltára tekintettel – külföldi országok megoldásaiból is igyekeztem egy külön fejezetben néhány pozitív és negatív tapasztalatra vonatkozó példát ismertetni.

Kutatásom alapján arra a következtetésre jutottam, hogy a távmeghallgatás nem képes hiánytalanul pótolni a személyes jelenléttel járó tárgyalások pszichológiai funkcióit, valamint részben a közvetlenség érvényesülését is korlátozhatja – a tényleges személyes jelenléthez viszonyítva –, azonban más esetekben éppen, hogy lényegesen elősegítheti azt. Ezek mellett pedig a járvány elleni védekezés kiemelkedő eszközeinek bizonyult, s így a jövőben is nagy szerepe várható a büntetőeljárásokban.

PFEIFFER DOROTTYA ILDIKÓ

Szegedi Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezetők:

Dr. Fantoly Zsanett
egyetemi tanár, SZTE ÁJK

Dr. Lichtenstein András
tanársegéd, SZTE ÁJK

Előkészítő ülés az új büntetőeljárás törvényben. Kompromisszum vagy megalkuvás?

Kompromisszum vagy megalkuvás? A pályamunka többek között erre a kérdésre is keresi a választ. Álláspontom szerint, a dolgozat által érintett témakörök vizsgálatához elengedhetetlen a megfelelő kérdések feltevése, hiszen ezek révén érhető el, hogy a dolgozat eredményeként megteremtett gyümölcsöt végül az olvasó is ízlelgethesse.

A pályamunkában lényeges szerepet kap az 1998. évi XIX. és a 2017. évi XC. törvény összehasonlítása, majd az előkészítő üléssel kapcsolatos hatályos szabályozás ismertetése. Történik ez abból az okból kifolyólag, mert a dolgozatban felvetett problémák érzékeltetése akkor valósulhat meg a teljesség igényével, ha azokat az olvasó a vizsgált jogintézményre vonatkozó ismeretanyag nyújtotta szemüvegen keresztül vizsgálja.

Az előkészítő ülés mellett górcső alá vont kriminalisztikai kérdéskörök (értve ezalatt a hamis beismerő vallomások és sztereotípiák problematikáját) vizsgálatának nem titkolt célja az olvasó rádöbbenése elsősorban arra, hogy milyen könnyedén lehet akaratlanul is hamis a terhelti- vagy a tanúvallomás, másodsorban pedig arra, hogy ezen gyakori hibásságnak miért van az előkészítő ülés szempontjából kiemelkedő jelentősége.

A befejezőrészi összegzéssel, valamint az előkészítő ülés jogintézménye vonatkozásában felvonultatott változtatási lehetőségekkel a pályamunka eleget tesz a felvetett kérdésekkel és problémákkal együtt járó válaszadási, valamint megoldáskeresési kötelezettségeknek.

SZABÓ MARCELL

Debreceni Egyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Prof. Dr. Elek Balázs

egyetemi tanár, tanszékegyetemes vezető, DE ÁJK

A büntetőeljárás gyorsítása és folyamatosságának fenntartása, a koronavírus árnyékában

Dolgozatomban a büntetőeljárások lefolytatásának idejével és a gyorsításra szolgáló eszközökkel foglalkozom. Azt vizsgáltam, hogy az egyes gyorsítást célzó újítások és a koronavírus járvány idején bevezetett kényszerű változtatások miként állják meg a helyüket a gyakorlatban. A különleges jogrendi állapot és veszélyhelyzet áttekintése után a gyorsításra szolgáló eszközöket az eljárás menetében elfoglalt helyük szerint, időrendben tekintem át.

Egy korszakhatárnak tekinthető időszakban vagyunk, így különösen fontosnak tartottam a mindennapi gyakorlatra történő reflektálást, az elméleti kérdésfelvetéseken túl. Ez a határpont pedig temérdek számú eljárásjogi nehézséget és problémát generált és jutatott a felszínre. Természetesen a gyorsaság és az ésszerű időn belüli eljárás elérése nem konkurálhat más alapjogokkal, emiatt kitérek arra, hogy ezek miként egyeztethetőek össze.

Minden nehézség ellenére a vírushelyzet táptalajt is adott a változtatásoknak a jövőt tekintve is, hiszen az átmeneti periódus egyfajta éles tesztüzemnek is tekinthető. Ezek a nehézségek egy kényszerhelyzetet szültek mind a jogalkotónak, mind pedig a jogalkalmazóknak, hogy az eljárások menetét valamilyen formában fenntartsák, és a személyes jelenlétet minimálisra redukálják. A személyes jelenlét háttérbe szorítása az egyik legjobb példa arra, hogy az egészségügyi védekezés kapcsán hogyan módosult több eljárásjogi szabály.

Előnyöket is hozhat számunkra a járvány következtében létrejött válság, hiszen az már kétségtelenül bebizonyosodott, hogy a hirtelen bevezetett új szabályok nagy hányada kifejezetten előnyös és előremutató. Úgy gondolom hazai és nemzetközi példákra támaszkodva, hogy a veszélyhelyzet alatt bevezetett egyes újítások sok helyen több éves lemaradást pótolnak. Ezek kapcsán élek javaslatokkal, hogy mely változtatások megtartása lenne célszerű és bizonyos esetekben igen progresszív.

URBÁN DÁVID

Szegedi Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezetők:

Prof. Dr. Fantoly Zsanett
egyetemi tanár, SZTE ÁJK

Prof. Dr. Karsai Krisztina
intézetvezető egyetemi tanár, SZTE ÁJK

Egyes büntető eljárásjogi kérdések az Európai Ügyészség jövőbeni működésével kapcsolatban

Az Európai Unió fejlődésével kapcsolatos diskurzus egyik legellentmondásosabb és legtöbb vitát generáló kérdése volt az elmúlt évtizedben az Európai Ügyészség (EPPO), vagyis az Unió pénzügyi érdekeit sértő bűncselekmények elkövetőivel szemben eljáró uniós szerv felállítása. A Tanács 2017-es rendeletével biztossá vált, hogy bár csak megerősített együttműködés keretei között, de létrejön ez az új szerv, amellyel az Unió megpróbál utat törni magának a tagállami büntetőeljárások lefolytatásába is. Az Ügyészség körüli ellentétes tagállami vélemények és álláspontok, valamint a szervnek az uniós integráció fejlődésében betöltött kiemelkedő szerepe okán érdemesnek találtam annak vizsgálatát, hogy hogyan, milyen célokkal, és ezeket elérendő, milyen szabályozással is jön létre az EPPO.

Dolgozatomban először is megvizsgáltam az Európai Ügyészség létrejöttének történeti folyamatát, az annak során mind az Unió, mind a tagállamok által hozott kompromisszumokat, ezáltal megmagyarázva azt, hogy miért is jelen formája szerint állítja fel az EPPO-t a rendelet. Ez után választ kerestem arra, hogy az EU ius puniendi-ért folytatott harcában vajon tényleg elérte-e azt a célját, hogy az Ügyészség által a tagállami büntetőeljárások teljes értékű szereplőjévé válhasson. A rendelet szabályozását vizsgálva pedig az azáltal hozott fejlődést a jelenleg érvényesülő bűnügyi együttműködési rendszerhez és a tagállami gyakorlatokhoz hasonlítva kívántam igazolni azt, hogy az EPPO valóban hatékonyabban képes eljárni a hatáskörébe utalt büntetőeljárások során, mint a tagállami vádhatóságok. A rendelet azonban nem hibáktól mentes, ezért két, véleményem szerint kiemelten fontos probléma, a forum shopping lehetősége és a büntető eljárásjogi alapjogok nem megfelelő szintű érvényesülése területén felvázolok az azok megfelelő szabályozása céljából hozható lehetséges válaszlépéseket. Végezetül pedig, bár Magyarország jelenleg nem szándékozik csatlakozni az Európai Ügyészséghez, megvizsgáltam, hogy amennyiben ezen álláspont változna, melyek azok a legalapvetőbb módosítások, amelyeket a jelenleg hatályos büntetőeljárásról szóló törvényünkön el kellene végezni a zökkenőmentes csatlakozáshoz és az abból eredő kötelezettségek teljesítéséhez.

BÜNTETŐJOGI TAGOZAT 1 (ÁLTALÁNOS RÉSZ)

BODNÁR BEÁTA

Debreceni Egyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

*Dr. Pápai-Tarr Ágnes
egyetemi adjunktus, DE ÁJK*

A rágalmazás és a becsületsértés dekriminalizációja, különös tekintettel a büntetőjog alapelveire

2013-tól napjainkig 8506 ügy. Évente átlagosan 1215 eset. Járásbíróságoként 7 év alatt megközelítőleg 75 sérelem elbírálása. A számok nem rablást, nem hamis vádat és nem is költségvetési csalást takarnak, bár az elkövetési adatok meglepően azonosak. Ezen statisztikai adatok mögött a rágalmazás és becsületsértés bűncselekmények bújnak meg. Mindez az összбүнözés 0,004%, ahol sorozatos alapelvi sérelmek, és egyéb dogmatikai anomáliák figyelhetők meg. Éppen ezért a dolgozat nem titkolt célja a dekriminalizáció időszерűségének és szükségességének alátámasztása.

Ennek érdekében a dolgozat első harmadában a téma szempontjából kulcsfontosságú fogalmak – mint például a kriminalizáció és dekriminalizáció vagy az emberi méltóság tartalmának – vizsgálatára kerül sor, továbbá igyekszünk mélyebben betekinteni a két tényállással kapcsolatos dogmatikai problémák sorába. Álláspontom szerint ezen hiányosságok a mindennapi jogalkalmazást nehezítik, így már ezek is nagy mértékben megalapozzák a dekriminalizáció szükségességét.

A dekriminalizációt alátámasztó tények részletes bemutatására a dolgozat utolsó harmadában kerül részletesen sor, miután a rövid nemzetközi kitekintés során más államok álláspontjával is közelebbről megismerkedtünk. A büntetőjog alapvető elveinek tükrében világítható meg igazán a büntetőjogi üldözés megszüntetésének szükségessége. Reményeim szerint az ultima ratio és a ne bis in idem elv ezen kontextusban történő megvilágítása, valamint a magánindítvány és magánvád problematikájának felvetése, világossá teszi azon határozott elképzelésemet, hogy miért fontos az, hogy a rágalmazásra és becsületsértésre ne legyen büntetőjogi tényállás.

DANCS TAMÁS

Eötvös Loránd Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Ambrus István
egyetemi docens, ELTE ÁJK

Az analógia és a szokásjogi jogalkalmazás büntetőjogi értékelése

Dolgozatom középpontjában az analógia és a szokásjogi jogalkalmazás hazai büntetőjogi vizsgálata áll.

Pályamunkámban kiindulópontként a nullum crimen/nulla poena sine lege büntetőjogi alapelvek, azon belül is a nullum crimen/nulla poena sine lege scripta, azaz, a bírói jog és a büntetőjogi szankciót és a büntethetőséget szigorító szokásjog tilalma, illetve a nullum crimen/nulla poena sine lege stricta, azaz, a bírának a törvényben írt normaszöveghez kötésének a követelménye, illetve az analógia tilalma került kifejtésre.

Kutatásom célja az volt, hogy bebizonyítsam, hogy bár a fent említett tilalmak alapvető szinten kell(ene), hogy érvényesüljenek a büntetőjogban, a jogterület azonban mégsem mentes, és a történeti fejlődése során sem volt mentes az analógiától, illetve a szokásjogi jogalkalmazástól. Az elméleti bevezetőt követően arra törekedtem, hogy a magyar büntetőjog fejlődése, és a hatályos szabályozás kapcsán minél szélesebb körben, különös részi gyakorlati példákon keresztül (például: a zsebtolvajlás, az áramlopás, a csalás és a magánlaksértés tényállásai, és a hozzájuk kapcsolódó bírósági döntések) mutassam be azokat a szabályozásokat, eseteket, melyek során a jogalkalmazó nem tartotta, vagy a jogszabályi szabályozás hiányossága miatt nem volt képes tartani magát a nullum crimen/nulla poena sine lege elv szerinti tilalmakhoz.

Kérdésként merült fel bennem a pályamunka megírásakor, hogy egyáltalán szükséges-e alapvető szinten kimondani a fent említett tilalmakat. Véleményem szerint, a nullum crimen /nulla poena sine lege elvek helye a büntetőjogban, a jogbiztonság szempontjából megkérdőjelezhetetlen, azonban vannak olyan esetek, melyek során a túlzottan megszorító értelmezése az analógia és a szokásjogi jogalkalmazás tilalmának pusztán ésszerűségi okokból sem indokolt. Minden összevetve megállapítható, hogy amennyiben szükségesnek tekintjük alapvető szinten a tilalmakat, a jogalkalmazó csak akkor képes teljes körűen betartani azokat, ha a Btk-ban megfogalmazott, azonban külön értelmezést igénylő fogalmak jogszabályi szinten, *expressis verbis* kerülnek a jogalkotó által megfogalmazásra.

DORANG ZSANETT

Károli Gáspár Református Egyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezetők:

Prof. Dr. Domokos Andrea

Intézetvezető egyetemi tanár, KRE ÁJK

Dr. Wiedemann János

egyetemi tanárségéd, KRE ÁJK

Összbüntetés aktuális kérdései

Dolgozatom célja, az összbüntetés problematikájának a bemutatása. Betekintést kívánok nyújtani a jogintézmény sajátosságaiba, rávilágítani, hogy mitől is vélekednek róla ellentétesen. A Csemegi-kódextól egészen napjainkig ismertetném az összbüntetés fejlődését és az alkalmazásával kapcsolatos változásokat.

Az összbüntetés szoros kapcsolatban áll a halmazattal, így az azzal való viszonyára is kitérek. Kifejtem az Alkotmánybíróság által a 3116/2016. (VI. 21.) AB határozatban tett megállapításokat, ahol a jogbiztonságból fakadó egyértelműség követelménye volt a vizsgálat tárgya. Felmerült az összbüntetés és a halmazat szabályainak egymáshoz való viszonya és megállapítást nyert, hogy a jogalkotónak nem volt célja a két elkövetői csoportot ugyanazon büntetéssel súlytani, és jogellenes megkülönböztetésről sem lehet szó, mert az elítélés módja az nem azonos, így nem beszélhetünk homogén csoportról. Azon álláspontra helyezkedtem, hogy jelen esetben nincs alkotmányossági probléma. De valóban ellentmondásos a megfogalmazás, mivel a jogintézmény célját és rendeltetését nehezíti el az alkalmazása, de az egy jogalkotói hiba, nem jogbiztonságot sértő kérdés, mivel a szabály és annak az alkalmazása tiszta és világos.

Ezt követően egy nemzetközi kitekintés keretében a hazai és a német jog összbüntetésre vonatkozó szabályai keretében végezek egy összehasonlítást. Megállapítva azt a tényt, hogy a német szabályozás által nemcsak a teljes kiküszöbölésre van lehetőség, hanem a több eljárásban való elbírálásból kifolyólag az elítéltek hasznát sem szerezhettek.

Az Alkotmánybíróság 10/2018. (VII. 18) AB határozatában hozott döntésével, nevezetesen a Btkátm. 3. §-ának megsemmisítésével, teljes mértékben egyetértek a norma alkalmazása esetén visszaható hatállyal kellett volna alkalmazni a Btk. rendelkezéseit, amelyek az elkövetők helyzetét elnehezítették volna. Bár az összbüntetés egy kettős természetű intézmény, de mivel közvetlen befolyása van a jogkövetkezményekre nézve, így véleményem szerint az elkövetőknek mindenképp tisztában kell lennie e szabályokkal is már az elkövetéskor.

Dolgozatomban azon következtetésekre jutottam, hogy a hazai szabályozás nem alkalmas a teljes kiküszöbölésre, valamint nem képes a külön elbírált cselekmények okán keletkezett előnyök megszüntetésére. Ezen kívül szükséges a nagyobb bírói mérlegelés, a jogintézmény céljának elérése érdekében. Végezetül szigorítani vagy éppen enyhíteni a halmazati büntetéssel összhangban indokolt.

CSÁKAY CECÍLIA

Pázmány Péter Katolikus Egyetem
Jog- és Államtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Belovics Ervin

egyetemi tanár, PPKE JÁK

Az egység megjelenése a büntetőjogban

Dolgozatomban az egyik legellentmondásosabb büntetőjogi problémával foglalkoztam, az egység, többség, halmazat kérdéskörére, melynek determináló szerepe van mind a büntető jogtudományban, mind a büntető jogalkalmazói gyakorlatban. Azt a kérdést, hogy az egy elkövető által megvalósított több büntetendő cselekményt miként kell értékelni, jelentőséget kell-e tulajdonítani a létrehozott deliktumok milyenségének, egymáshoz fűződő viszonyának, már hosszabb ideje áll a jogirodalom érdeklődésének fókuszában. Tekintettel arra, hogy a legtöbb vita a bűncselekményi egység körében merül fel, kutatásom során ezt a tárgykört igyekeztem minél szélesebben bemutatni.

GÖRBE BOLDIZSÁR

Szegedi Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezetők:

Dr. Törő Sándor

címzetes egyetemi docens, SZTE ÁJK

Prof. Dr. Karsai Krisztina

intézetvezető egyetemi tanár, SZTE ÁJK

A katona büntetőjogi fogalma. Érvelés egy fogalom teljességéért

Dolgozatomban a katona büntetőjogi fogalmával foglalkozom, vagyis, hogy kit kell büntetőjogi értelemben katonának tekinteni. A dolgozat elkészítésében támaszkodtam neves katonai büntetőjogászok írásaira. A kortárs szerzők, noha foglalkoztak ezzel a témával, mégsem találtam olyan munkát, amely megfelelően megindokolná – egyébként jogilag helyes – álláspontjukat, vagyis, hogy a Nemzeti Adó- és Vámhivatal hivatásos állományú tagjainak is büntetőjogi értelemben katonának kellene minősülniük.

A témát több irányból közelítettem meg. Elsősorban jogtörténeti szempontból. E körben a magyar katonai büntetőjog-történetet tekintettem át az 1855. évi osztrák Katonai Büntetőtörvénykönyvtől, az 1978. évi IV. törvényig. A vizsgálódásom fő iránya, a katona büntetőjogi fogalmának változásának a nyomon követése. Megállapítottam, hogy a jogalkotó minden korban, kicsit bizonytalanul nyúlt a katonai büntetőjoghoz, így a katona büntetőjogi fogalma tekintetében történeti korszakokénti fogalmi bővülés illetve szűkülés figyelhető meg.

A vizsgálódás ezt követően a hatályos, 2012. évi C. törvénynek, a Btk-nak a vizsgálatával folytattam. Ennek során megállapítást nyert, hogy a kodifikáció során meg volt a jogalkotói szándék arra, hogy a pénzügyőr katonai büntetőjog hatálya alá kerüljön, azonban ez mégsem történt meg. Ennek valódi okát a jogalkotó helytelen indokolási mechanizmusa miatt teljesen felfedni nem lehet. A Btk. katona fogalmának elemzése során kiemeltem azokat a lényeges ismérveket – személyzet, feladat, a szolgálati jogviszony sajátosságai – amelyek a pénzügyőrökkel történő analógia során fontosnak tartok. Dolgozatom végén a Nemzeti Adó- és Vámhivatallal, azon belül is a hivatásos állománnyal, a pénzügyőrökkel foglalkozom. E részekben nyer bizonyosságot az az elvem – és egyben kutatásomnak ezt tekintem fő eredményének – hogy a pénzügyőr katonai bűncselekmények megvalósítására képes, azonban azt a jogalkotó büntetőjogi szempontból nem értékeli. A jogalkotó ezzel egy Alaptörvény ellenes állapotot hozott létre, hiszen a szervek közötti analógiával az volt a célom, hogy megmutattassam, ugyanazért a cselekményért más rendvédelmi szerv hivatásos állományú tagját büntetőjogilag felelősségre vonják, míg a pénzügyőrt – holott rendvédelmi szerv hivatásos állományú tagjának minősül – nem. Az Alaptörvény ellenes állapot megszüntetésére egyébként dolgozatomban több megoldást is javaslok, ez egyrészt a szervezeti átalakítás, másrészt a katona büntetőjogi fogalmának sürgős módosítása.

KOVÁCS RÉKA

Széchenyi István Egyetem
Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Nogel Mónika

egyetemi adjunktus, SZE ÁJK

A jogos védelem: A laikusok jogismerete és a hatályos szabályozás diszkrepanciája

Jelen dolgozatom a büntetőjog egyik legtöbb elméleti vitát felvető és legkomplexebb jogintézményét kívánja bemutatni, a jogos védelmet. A témaválasztásom oka, hogy ennél a jogintézménynél kiemelkedően fontosnak tartom, hogy szabályozása szorosan kötődjék a társadalom természetes jogérzetéhez, ezért ennek meglétét vagy hiányát szerettem volna vizsgálni egy kvantitatív méréssel. Kutatásom eredményeit egy, a jogszociológiát és a büntetőjogot ötvöző interdiszciplináris kérdőív segítségével kívánom szemléltetni, mely több pontban bizonyította a társadalom jogismeretének fogyatékoságait. A téma tárgyalásához elengedhetetlen fogalmak és háttér-információ kellő mértékben történő kifejtése (a jogos védelem elhelyezése a büntetőjog normái között, történeti visszatekintés, jogelméleti háttér) után tehát megismerhetjük a jogos védelem fogalmi elemeit, és hogy ezeket hogyan látja, ismeri-e, és ha igen, mennyire tudja értelmezni a laikus ember. A Kérdőív a társadalom azon tagjainak válaszait rögzíti, akik korukból és beszámítási képességükből eredően bűncselekmények alanyai lehetnek, jogi ismereteik pedig nem haladják meg az átlag „civilékét”. A felmérésem adatai csaknem ötszáz válaszadótól érkeztek, akiknek életkorából és lakóhelyéből, valamint iskolai végzettségéből eredeztethetően kijelenthető, hogy az így kapott statisztika társadalom-reprezentatív. Végül szükségesnek tartom feltenni a kérdést: mi okozhatja az egyes jogszabályi rendelkezések és a társadalmi jogérzet közti diszkrepanás viszonyt, illetve hol a hiba a kommunikációban, mi lehet annak az oka, hogy a jog nem jut el megfelelően a laikusokhoz?

KRAIVICH DORINA

Szegedi Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

*Dr. Molnár Erzsébet
adjunktus, SZTE ÁJK*

Tettesi életkor szabályozásának kérdései a tizenkettedik életévét be nem töltött sérelmére elkövetett szexuális erőszak vonatkozásában

A büntetőjogi szabályozás a kiskorúak zavartalan nemi fejlődésének biztosítása érdekében folyamatos változáson ment keresztül, egyre szigorúbb normatív eszközökkel igyekezve elérni a legteljesebb védelmet. A jogalkotó bizonyos passzív alanyi életkor betöltéséhez mérten eltérően szankcionálja az egyes szexuális magatartásokat. A büntetési tétel mértékén túl azonban az elkövetői specifikációban is különbséget lehet felfedezni. A tényállások azonos elkövetési magatartásai ellenére pedig ezáltal egy eltérő a kriminálpolitikai megítélést ad. Felmerült bennem tehát a kérdés, hogy a jogalkotó miért tesz különbséget elkövetői oldalról az egyes hasonló jogi konstrukciók esetén, illetve hogy a hatályos jogszabály alkalmas-e egyáltalán megfelelően biztosítani az általa kitűzött jogtárgyvédelmi célokat, vagy egy olyan diszfunkcionális jogi helyzetet teremt, ami lehetővé teszi végső soron hátrányt okozó helyzet megteremtését az egyébként védeni kívánt személyi kör számára.

Dolgozatom fókuszába a tizenkettedik életévüket be nem töltött személyekkel megvalósított kényszerből mentes szexuális cselekmények vizsgálatát helyeztem, kifejezetten a fiatalok elkövetőkre reflektálva. A kutatásomat akként építettem fel, hogy mindenek előtt megvizsgáltam a jelenlegi szabályozási modellt, rávilágítva a tettesi kvalifikáció hiánya okozta helyzet egyes problémáira. Ezt követően feltártam az elkövetői specifikáció meghatározása mellett szóló érveket, így többek között kitértem a hasonló bűncselekményeknél megjelenő, életkoron alapuló büntethetőségi feltétel szabályozási indokaira, továbbá a gyermekek szexuális fejlődésének alakulására, mint védeni kívánt jogi tárgy tényleges megjelenésére, a beleegyezésszerű magatartások jogi értékelésére, illetve a pönalizáció viktimológiai területen is megjelenő egyes aspektusaira. Végezetül a büntetőjog dogmatikai eszköztárában jelenleg is meglévő lehetőségeket vizsgáltam, hogy miképpen van lehetőség jelenleg is az általam vizsgált személyi kör védelmére, de megjelenítem hogyan is lehetne beépíteni a hatályos szabályozás keretei közé az elkövetői életkor meghatározását, hiszen a cél a szexuális fejlődés védelmének lehető legmagasabb fokának a megteremtése.

MELEG VERONIKA

Pázmány Péter Katolikus Egyetem
Jog- és Államtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Belovics Ervin

egyetemi tanár, PPKE JÁK

Halálos iram vagy jogos védelem? – A jogos védelem dogmatikai elemzése, különös tekintettel a vagyon elleni támadás körében kifejtett védekezésre

Dolgozatom célkitűzése a jogos védelem körül már évek óta tartó ellentétek, a jogalkotó és a jogalkalmazó közötti konfrontáció feltérképezése, valamint válaszok keresése volt, kifejezetten a vagyon ellen irányuló támadások körében kifejtett védelemi magatartások jogosságára fókuszálva, a szembenálló érdekek egymáshoz való közelítésének céljával.

Kutatásom első pilléreként tárgyaltam a jogos védelem hazai jogfejlődésének főbb állomásait, az önvédelemhez való jog körüli kérdéseket, valamint a jogos védelem létrejöttének esszenciális feltételeit. Ezen felül elengedhetetlennek tartottam a szükségesség és arányosság kérdése körüli vizsgálatot, szem előtt tartva a hazai jogtudomány kiemelkedő alkotóinak álláspontjait. A szükségesség és az arányosság definíciójának egymástól elkülönült értelmezését, a védekezési szándék meglétét és irányultságának vizsgálatát, továbbá a támadás aktív és passzív magatartásként való megvalósulását tartom nélkülözhetetlen pontoknak.

Vizsgálatom másik pillérét a Kúria 11/2018 számú büntető elvi határozata képezte, melyben a közúti közlekedésben részt vevő nőt érte vagyona ellen irányuló támadás, aki védekezését – táskájának és a benne levő értékek visszaszerzése érdekében – a lopást megvalósító tettesek utáni indulásban valósította meg. A szinte filmbe illő autós üldözés során a lopást elkövető utas életét veszítette és ezen felül jelentős vagyoni kár is keletkezett.

Felmerül a kérdés: hol húzható meg a határ a vagyon ellen irányuló támadások során kifejthető védekezés körében? Meddig kell és egyáltalán el kell-e tűrnünk az ellenünk megvalósuló deliktumok elkövetőinek jogtalan magatartását? Tulajdonunk védelme érdekében már túlzó az ilyen elhárító tevékenység?

Ilyen és ehhez hasonló elméleti és gyakorlati kérdések vizsgálatára vállalkoztam dolgozatomban, bemutatva az ideális szabályozási környezet, melyben a jogalkalmazó számára sem maradnának megválaszolatlan kérdések.

NÉHER DÓRA

Széchenyi István Egyetem
Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Czebe András

egyetemi adjunktus, SZE ÁJK

A jogi személyek büntetőjogi megfelelésének aktuális kérdései

A gazdasági társaságok jogszerű működéséhez egyszerre fűződik köz- és magánérdek. Közérdek, hiszen bizonyos üzemméret felett a cégek működése jelentős piacbefolyásoló hatással jár, ugyanakkor az állami bevételeket a nagyvállalatok pénzügyi döntései jelentős mértékben befolyásolhatják. A jogszabályi megfelelés egyben magánérdek is, ugyanis a vállalaton belüli működési zavarok akár könnyen érzékelhető veszteséget okozhatnak a cég tulajdonosai számára, hosszabb távon ronthatják az adott vállalkozás piaci helyzetét, rombolhatják márkanevének értékét, a kellő tulajdonosi információ hiánya pedig nem megfelelő cégműködéshez vezethet. S amennyiben a versenyjogi és adójogi szankciók nem bizonyulnak elegendőnek, akkor a jogalkotó a jogrendszer egészének szankciós zárókövéhez, a büntetőjog eszközeihez nyúl. A szervezetek büntetőjogi felelősségre vonásának elkerülése érdekében szükség van hatékony vállalati rendszerek, azaz büntetőjogi megfelelési (criminal compliance) struktúrák bevezetésére.

A compliance, azaz a megfelelés biztosítása, kevésbé ismert fogalom a büntetőjogi szakirodalomban. A hazai büntetőjog tudománya mindezidáig adós maradt a compliance-re vonatkozó ismeretanyag rendszerezésével, annak ellenére, hogy az a nemzetközi gyakorlatban egyre fontosabb szerepet játszik a gazdasági és korrupciós bűncselekmények megelőzésében. A vállalati megfeleléshez tapadó intézkedések a büntetőjog terepében viszont csak biztos elméleti alapokon fogatosíthatók. Tudományos diákköri dolgozatom keretében ezért a vállalati büntetőjogi megfelelés ismeretanyagát kívánom gazdagítani a releváns szakirodalom, jogesetek és jogforrások feltárása, értelmezése, és azok jövőbeni módosítási lehetőségeinek a felvázolása révén.

BÜNTETŐJOGI TAGOZAT 2 (KÜLÖNÖS RÉSZ ÉS KRIMINOLÓGIA)

ALKONYI ANNA

Pázmány Péter Katolikus Egyetem
Jog- és Államtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Horváth Katalin Renáta
megbízott oktató, PPKE JÁK

Az iskolai kortárs erőszak büntetőjogi és kriminológiai aspektusai

Dolgozatom témája aktuális társas-társadalmi problémát tár fel, melyet Magyarországon viszonylag kevesen dolgoztak fel jogi szempontból. Mivel az iskolai kortárs erőszak egyre nagyobb számban jelenik meg, illetve egyre súlyosabb cselekményeket valósítanak meg a diákok, szükségesnek tartom a probléma fókuszba helyezését annak érdekében, hogy egyetlen bántalmazó tett se maradjon látenciában.

Kutatásom során a jelenlegi gyakorlatra és az erre érkező reakciókra helyeztem a hangsúlyt. Azért, hogy minél aktuálisabb képet kapjak jelenségről, a szakirodalom megismerése mellett, online kérdőív segítségével a diákok tapasztalatait is felmértem.

A jelenség általános bemutatását követően felhívom a figyelmet, hogy a kortárs erőszak az online térben is jelen van, amely legalább ugyanakkora, ha nem nagyobb károkat tud okozni a fiatalokban. A jelenség megvalósulását konkrét esetek elemzésével is szemléltem.

Konklúzióként elmondható, hogy a jelenlegi reakciók a probléma kezelésére előnytelenek és nem hatékonyak. Míg a skandináv országokban bevett helyes kezelési módszerekkel találkozunk, addig ez a magyar gyakorlatból hiányzik, így egyik javaslatom a már ott bevált intézmények átültetése.

Végső soron új törvényi tényállás Btk.-ba való iktatását javaslom az iskolai kortárs erőszak megszüntetése és a szankciók helyes alkalmazása érdekében. Dolgozatomban kiemelem a tanárok és a szülők felelősséget, hiszen jelentős szereppel bírnak a jelenség megelőzésében és kezelésében. A megoldást mindenképp rendszerszintű változás fogja elhozni, melynek az új jogszabály(ok) lehetne az alapköve.

BALOGH ALEXANDRA PETRA

Miskolci Egyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Prof. Dr. Jacsó Judit
egyetemi tanár, ME ÁJK

A pénzmosás jogi szabályozásának legfrissebb tendenciái hazai és európai uniós szinten

A pénzmosás jogi szabályozásának legfrissebb tendenciái hazai és európai uniós szinten

A pénzmosás ("money laundering") jelen korunk társadalmában egy sokat hallott kifejezés. Lényege abban áll, hogy a bűnelkövetők illegális cselekményükből származó jövedelmüket integrálják a világ bankrendszerébe és üzleti környezetébe, azzal a céllal, hogy a legalitás látszatát adják ezen bevételeknek. A piszkos pénzt különböző banki műveletek és gazdasági ügyletek segítségével megmozgatják, átmoszák, hogy bűnös eredetük eltűnjön. A pénzmosás aktualitása örök érvényű, hiszen a bűnözők mindig új utakat keresnek illegálisan megszerzett „jövedelmük” kifelhérítésére.

Dolgozatom fókuszában a pénzmosás elleni fellépés legújabb tendenciáinak vizsgálata áll, de munkám nem nélkülözheti a büntetőjogi és büntetőjogon kívüli szabályozás hazai és uniós fejlődésének felvázolását sem. Bemutatásra kerül a pénzmosás, mint fogalom első megjelenése és története, jogi szabályozásának új és a közeljövőben várható változásai mind hazai, mind európai uniós szinten. Továbbá kitérek a nemzetközi szervezetek szerepére a pénzmosás elleni küzdelemben, valamint egy hozzám közel álló ország, Franciaország szabályozási módszerének karakterisztikus vonásairól is említést teszek. Kutatásom során arra a kérdésre keresem a választ, hogy az új szabályozás hogyan tud hozzájárulni e bűncselekmény hatékonyabb üldözéséhez.

Az Európai Unió folyamatosan erősíti a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem uniós keretrendszerét. Az uniós jogalkotó eddig öt darab irányelvet bocsátott ki a pénzmosás elleni fellépés tárgyában. A legutóbbi, 2018/843 irányelv fő célkitűzései a vállalkozások és a bizalmi vagyonekezelést végző szolgáltatók tulajdoni viszonyainak átláthatóbbá tétele, a kiemelt kockázatot jelentő harmadik országokkal kapcsolatos ellenőrzések szigorítása, valamint a nemzeti pénzügyi információs egységek közötti együttműködés javítása.

A magyar büntetőjogi szabályozást illetően fontos változás következik be 2021. január elsejétől, a büntetőeljárásról szóló törvény és más kapcsolódó törvények módosításáról szóló 2020. évi XLIII. törvény hatályba lépésével. A jogszabálymódosítás legfontosabb elemei (például a pénzmosás szabálysértési alakzatának bevezetése; az orgazdaság és a pénzmosás tényállásának összevonása) részletesen bemutatásra kerülnek dolgozatomban.

BOTOS MIHÁLY BÁLINT

Szegedi Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Gál Andor

adjunktus, SZTE ÁJK

A véleménynyilvánítási szabadság büntetőjogi korlátairól alkotmánykonform értelmezésben

Kutatásom tárgya a véleményszabadság büntetőjogi korlátja: a rágalmazás és becsületsértés törvényi tényállásainak alkotmányos büntetőjogi nézőpontú elemzése. Az Alaptörvény negyedik módosításával a véleménynyilvánítás explicit korlátjaként deklarálta az emberi méltósághoz való jogot. Az új alkotmányos háttér szükségessé tette az első alaphatározatnak számító 36/1994-es AB határozatban foglaltak részbeni újragondolását, új alkotmányos mérce felállítását [13/2014. (IV. 18.) AB határozat]. Erre figyelemmel jelen kutatás fókuszában az elmúlt időszak tárgybeli büntetőbírási gyakorlatának – alkotmánykonform normaértelmezés módszertanával történő – elemzése áll. Dolgozatomban bemutatom a vizsgált alapjogi kollízióhoz kapcsolódó alkotmánybírási gyakorlat fejlődési ívét, valamint az ahhoz fűződő bírósági joggyakorlat alakulását, az aktuális jogalkalmazásban érvényesülő alapjog-dogmatikai tendenciákat.

Kutatásom eredményként megállapítható, hogy az eljáró bíróságok sok esetben az érintett személy státuszának adnak döntő jelentőséget a közügyi jelleg helyett. Az érintett személy minősége a közéleti vitában kifejtett álláspont mérlegelésénél lehet egy értékelési szempont.

Az Alkotmánybíróságnak a tényalapú értékítélet kategóriáját érdemes lenne beemelnie a gyakorlatába, tekintettel arra, hogy a judikatúrában bizonytalan ezen kategória alkalmazása.

Az ultima ratio elvének sérelme kimutatható a való tényállításokkal elkövetett rágalmazás vonatkozásában, hiszen a polgári jogi védelem absztrakt szinten szűkebb, mint a büntetőjogi. Így de lege ferenda konklúzióként állapítható meg, hogy a való tényközléssel megvalósuló rágalmazás dekriminalizálása indokolt.

Megállapítható, hogy a nullum crimen sine lege praevia alapelv azon alaptörvényi rendelkezésekre is kihat, amelyek anyagi jogi természetűek, és ily módon a büntetőjogi felelősség kérdésében való állásfoglalást befolyásolják.

A vizsgált alkotmánybírási határozatok alapján kijelenthető, hogy a testület feloldani látszik a tartózkodó magatartását, hiszen hiába végezték el megfelelően az eljáró bíróságok az alkotmányos értékelési követelményeket, a taláros testület a mérlegelés eredményét is felülbírálja, átlépve ezzel az absztrakt jogértelmező tevékenységét.

FORJÁN REBEKA

Károli Gáspár Református Egyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Prof. Dr. Domokos Andrea

Intézetvezető egyetemi tanár, KRE ÁJK

Emberkereskedelem - a XXI. Század rabszolgasága

A világ harmadik legnagyobb és legdinamikusabban növekvő és működő bűnöző „ipara” az emberkereskedelem. Az Európai Bizottság 2018. évi jelentése rögzíti, hogy az Európai Unióban Magyarország második helyen áll az emberkereskedelemmel leginkább érintett országok rangsorában. A bűncselekmény nem válogat áldozatai között, az országok fejlettségi szintjétől függetlenül a világ minden részén előforduló veszélyforrás. Kiemelkedő társadalomra való veszélyessége ipso facto egyetemes érdeké tette felvenni a harcot az elkövetőkkel szemben. Az Európai Unió tagállamaiban, így Magyarországon is prioritássá vált a hatékony és szoros együttműködés az emberkereskedelem érdemi visszaszorítása érdekében. A bűncselekmény attribútuma a komplexitás és a látencia. A kizsákmányolás célú emberkereskedelem jellemzően a prostitúcióban és a kényszermunkában manifesztálódik. Súlyosan sérti az alapvető emberi jogokat, amelyet Magyarország Alaptörvénye mellett az Emberi Jogok Európai Egyezménye és az Európai Unió Alapjogi Chartája is deklará. Az emberkereskedelem speciális jellegzetességei felvetnek a jogalkotással, jogalkalmazással és a prevencióval kapcsolatban újabb és újabb kérdéseket. Hipotézisem szerint hazánkban az emberkereskedelem kérdése ellentmondásos. A dolgozat törekvése feltárni az emberkereskedelem sajátosságait, kiváltó okait, megállapítani az értelmezésének hiátusait. Szerepet játszottak dolgozatom elkészítésében a társadalmi perspektívák, így egy kérdőíves felmérés válaszaiból kerülhetünk közelebb a bűncselekmény társadalmi megítéléséhez. A kutatás során nagy lépést tettem afelé, hogy az emberkereskedelem társadalmi megítélése új megvilágításba kerüljön a bűncselekmény tárgyi súlyát illetően, bizonyosságot nyerjen, hogy az egyéni elképzelések nem fedik hűen a valóságot a bűncselekménnyel kapcsolatban, továbbá alátámassza annak létjogosultságát Magyarországon. A jelen tanulmányhoz szükséges átfogóbb kutatás szerves részét képezte a fogalmi rendszer és a jogfejlődés történeti áttekintése, illetőleg a bírói gyakorlat vizsgálata is, amelyeket a bűncselekmény jogi hátterét vizsgáló további dolgozatokban is kamatoztathatok majd.

GOÓG-MAGYAR AMADEA LEA

Pázmány Péter Katolikus Egyetem
Jog- és Államtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Belovics Ervin

egyetemi tanár, PPKE JÁK

A környezetvédelem büntetőjogi szabályozása

Jelen tanulmányban egy az emberiség jövőjét meghatározó kérdés fogalmazódik meg, amely az átlagember életében jelentéktelennek is tűnhet, mivel sok esetben „minket közvetlenül nem érintő” problémával állunk szemben. A közigazgatási-, polgári-, és büntetőjogi szabályozások változásában Európa számos országában nagy szerepet tölt be a környezetvédelemért folytatott küzdelem. Környezetünk változásának hatásai már a mindennapi életünkre is hatással vannak, ennek hosszútávú következményeivel azonban a jövő generációja fog szembesülni. A környezetvédelem eszköztárában a büntetőjogi megoldások újnak minősülnek. Fontos kiemelni, hogy a büntetőjog eszköze önmagában nem alkalmas arra, hogy emberi magatartásokat befolyásoljon, valamint mint legsúlyosabb joghátrány csak akkor alkalmazandó, ha egyéb jogi eszközzel nem lehet élni. A környezetvédelmi büntetőjog megfelelő társadalmi támogatottság mellett tudja a leginkább a környezet megvédésének folyamatát véghezvinni.

A Büntető Törvénykönyv hatályos rendelkezése minden eddiginél összefogottabban és egységesebben tekint a környezeti érdekek védelmére, azonban számos kérdés felmerül, részben ezek újdonsága, részben pedig kiforratlansága miatt. A dolgozat megvizsgálja a hazai környezetvédelmi büntetőjog történeti fejlődését, továbbá bemutatja a szűk értelemben vett környezeti bűncselekmények szabályozását, ezek alapján rámutat néhány olyan, továbbra is fennálló kérdésekre és problémákra, amelyekre egyelőre nem érkezett kielégítő értelmezés vagy megoldás sem a jogalkotó, sem a jogalkalmazó részéről. Ide sorolandó többek közt a jogi személyek büntethetőségének problematikája, továbbá a környezeti bűncselekmények védett jogi tárgyának és társadalomra való veszélyességének meghatározása, valamint végrehajtási és ellenőrzési deficit kérdésköre is. A dolgozat célja a mai magyar környezetvédelmi büntetőjog felvázolása, alkotmányjogi és Európai Uniói kitekintéssel, valamint a problémafelvetések és alternatív megoldási javaslatok útján egy hatékonyabb szabályozás elősegítése. Be kell látnia ez emberiségnek, hogy uralkodni nem tud a Földön, azonban védelmét, megőrzését, fenntartását, helyreállítását feladatának kell tudnia.

KÁLMÁN VIKTÓRIA

Szegedi Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

*Dr. Molnár Erzsébet
adjunktus, SZTE ÁJK*

Az önvezető járművekkel kapcsolatos egyes kérdések a büntetőjogi felelősség megállapíthatósága szempontjából

A dolgozatom hipotézisében rávilágítok arra az aktuális problémakörre, miszerint az önvezető járművek megjelenésével számos felelősségi kérdés merül fel büntetőjogi szempontból. A témával kapcsolatban a büntetőjog jelentős szegmenseinek vizsgálat alá vonásával górcső alá veszem a robotjárművekkel elkövetett bűncselekmények büntetőjogi felelősségre vonásánál alkalmazható megoldási alternatívákat. A felelősségi kérdések megtárgyalásának időszerűségét mutatja az, hogy bár egyes szerzők foglalkoztak már az önvezető járművekkel, azonban e problematikus viszonyt még eddig csupán kevesen vizsgálták mélyebb kutatással. Munkámban kifejttem az önvezető közlekedési eszközökkel összekapcsolható objektív felelősségi kérdések előtérbe kerülésének okait, amely bár a bűnösségen alapuló felelősségi elvet áttöri a hazai büntetőjogban, azonban e területen ez teljes mértékben elfogadható megoldás. Egy másik alternatívaként tűnik fel a gyártó felelőssége az okozott következményekért, amelyet két szempontból vizsgálhatunk meg. Egyrészt a mögöttes felelősség intézményének alkalmazásával, másrészt pedig a jogi személyek felelősségre vonásával, amely felelősségi kategória csírái már megjelentek hazánkban is. A kutatásom végső következtetéseként megállapítottam, hogy a fentebb említett büntetőjogi jogintézmények segítségével az önvezető járművekkel elkövetett, főként közlekedési bűncselekmények tetteseinek megbüntetését el lehet érni. A dolgozatban továbbá taglalom a témához kapcsolódó ismereteket is, amelyek e területen nem jártas személyeknek is eligazodást nyújtanak a probléma felgöngyölítéséhez.

A büntetőjogi felelősségi kérdéseket övező kutatás jelentőségét mutatja a társadalom által elvárt morális értékrend követése, valamint az állami büntetőigény kifejeződése e területen egyaránt. A dolgozat tartalmazza mindezen igények által támasztott követelményeknek történő maradéktalan megfelelést, amely egy új szemléletet tükröz a büntetőjogi felelősségi kérdéseket illetően, így olyan megoldást tud nyújtani a jelenleg ismeretes és alkalmazandó jogintézmények mellett, amely novumnak tekinthető a kialakult büntetőjogi jogszabályrendszer keretén belül.

KISJUHÁSZ MARCELL

Eötvös Loránd Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Ambrus István

Egyetemi docens, ELTE ÁJK

Atra mors és Covid-19: A járványok büntetőjogi és szabálysértési jogi aspektusai

A dolgozat a járványok és különösen a koronavírus-járvány hatásait és szabályozási kihívásait vizsgálja a büntetőjog és a szabálysértési jog szempontjából. A téma fontosságát nemcsak annak aktualitása jelzi, hanem a jövőbeni járványokra való szabályozási felkészültség szükségessége is.

A dolgozat keretében bemutatásra kerül a járványfogalom meghatározásának problematikája, illetve a járványhelyzet fennállásának büntetőjogi (és egyben szabálysértési jogi) kérdései. Ezt követően a pandémiák szempontjából jelentős büntetőjogi tényállások ismertetésére kerül sor, vizsgálva többek között a nem akaratlagos magatartások miatti felelősségre vonás, illetve a megfertőzéssel szembeni jogos védelem lehetőségeit; továbbá a sértett fennálló alapbetegsége, mintegy *concausa* folytán bekövetkező eredmény miatti felelősség kérdéseit. A szerző törekedett valamennyi releváns bűncselekmény világjárvány során felmerült gyakorlatának bemutatására.

A dolgozat annak második felében a témával összefüggő szabálysértési jogi normákat mutatja be, kiemelt jelentőséget tulajdonítva a koronavírus-járvány által kiváltott jogalkotási eredményeknek. Ennek keretében többek között sor kerül a hatósági ár kérdéseinek és az árdragítás szabálysértés rekriminalizálásának vizsgálatára, illetve a kötelező maszkhasználatot elmulasztó személlyel szembeni fellépés lehetőségeinek bemutatására. Végezetül pedig a koronavírus-járvány kapcsán elrendelt járványügyi intézkedés megszegésének bűncselekmény helyett szabálysértéssé nyilvánítása körüli problémákat járja körül.

A kutatás végén a jelentősebb külföldi járványüggyel kapcsolatos szabályok bemutatására történik. Mindazonáltal, a terjedelmi korlátok betartása folytán a dolgozat mellőzi a történeti kitekintés részletes, minden korszak valamennyi szabályára kiterjedő tárgyalását, a szabálysértési jog járvány elleni küzdelem körében betöltött szerepének bemutatását, továbbá valamennyi ország járványügyi szabályozásának ismertetését.

LINDT ROLAND

Miskolci Egyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Csemáné Dr. Váradi Erika

egyetemi docens, ME ÁJK

Sed libera nos a malo –

A vallásgyakorlás és egyes vallási felekezetek a büntetőjog tükrében

A lelkiismereti- és vallásszabadság az egyik legalapvetőbb emberi jog, amelyet már az „Emberi és Polgári Jogok Nyilatkozata” is tartalmazott. Az alapjogtudomány számos művelője szerint ez két részjogosítványra bomlik: a hit szabad megválasztásának jogára, illetve e hit gyakorlásához fűződő jogra. Előbbi a XXI. századi jogállamokban korlátozhatatlannak bizonyul, azonban utóbbinak más alapjogok, mint az élethez vagy az emberi méltósághoz való jog, valamint alkotmányos értékek, mint a közbiztonság a gyakorlatban korlátját képezik. Ennek ellenére számos hitközösség vallja, hogy a saját igaz hitük feljogosítja őket akár bűncselekmények elkövetésére is.

Jelen munka egyrészt rávilágít az egyik legalapvetőbb szabadságjogunk védelmét képező jogi rendelkezésekre, másrészt kísérlet, hogy megfelelő elemzés után felvázoljon egy lehetőséget a deviáns vallási csoportok elleni jogi fellépésre.

A dolgozat első szegmense olyan nehezen definiálható fogalmakat igyekszik körülhatárolni, mint a vallás vagy az egyház. Legnagyobb eredménye a téma szempontjából a (destruktív) új vallási mozgalom meghatározása: „társadalomellenes vallási csoport, amely egy világvallás tételeit átalakítva, attól különválva működik.”

Ezt követően rámutat arra, hogy az ilyen mozgalmak által legvesélyeztetettebbek körét a fiatal felnőttek teszik ki, valamint számot ad arról, hogy a vezetők módszerein kívül a csoportokban jelentkező érték- és normateremtő folyamatok is közrejátszanak a tagok elköteleződésében. Nemzetközi szintéren láthatjuk, hogy az egyes jogi aktusok ugyan hirdetik a vallásszabadságot, de annak korlátait nem konkretizálják. Európában egyedül Franciaországban született célzottan e problémakörre vonatkozó szabályozás, ami a vallási jogi személyek büntetőjogi felelősségét helyezte a középpontba.

A hazai joganyag áttekintéséből kitűnik, hogy bár a vallásszabadságot, a vallási csoportokat és az egyházi eljárásokat egyaránt oltalom alá veszi a Büntető Törvénykönyv, a vallásos bűnelkövetésre látszólag nem reagál. Ennek oka az, hogy a meglévő tényállások nagyrészt lefedik azon bűnös cselekmények körét, amelyeket az ilyen szervezetek rendszerint elkövetnek. Mindazonáltal az általános és különös részi összevetés után a tanulmány arra a következtetésre jut, hogy a vallási vezető parancsára elkövetés a közvetett tettesség egy új, eddig szabályozatlan alternatívája, melynek kriminalizálása érdekében megfogalmazásra kerül egy új sui generis felbujtásszerű tényállás tervezete.

MARTINAS ROXANA VIVIEN

Pázmány Péter Katolikus Egyetem
Jog- és Államtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Horváth Katalin Renáta
megbízott oktató, PPKE JÁK

Gyermekpornográfia az online térben

A gyermekpornográfia bűncselekménye mindig is létezett, és mindig is nagy veszélyt jelentett a gyerekekre nézve, azonban a digitális forradalom – különösen az online világ térhódítása – olyan nemvárt kihívások elé állította a jogalkotó és a jogalkalmazó szerveket, amelyekkel igen nehezen tudják felvenni a lépést. Mivel az online tér anonimitást biztosít az elkövetőknek, a bűncselekményre és az elkövető kilétére nehezen derül fény, ráadásul gyakran még a sértett előtt is rejtve marad, hogy gyermekpornográfia áldozatává vált.

A magyar és a nemzetközi szabályozás korántsem mondható homogénnek, így dolgozatom egyik kiemelt részét képezi a nemzetközi és a magyar jogi szabályozás összehasonlítása, külön kiemelve az azonosságokat és a legjelentősebb különbségeket. A gyermekpornográfia elleni egységes és hatékony fellépés hiányát jól példázza, hogy jelenleg még nincs egy nemzetközileg elfogadott és kötelezően alkalmazandó gyermekpornográfia fogalom, ami ahhoz az ellentmondáshoz vezet, hogy amíg egy adott felvétel vagy cselekmény elítélendő az egyik országban, addig máshol ugyanazt a felvételt nem tekintik pornográf jellegűnek, vagy ugyanazt a cselekményt nem tekintik büntetendőnek.

Ezen túlmenően a gyermekpornográfia hazai szabályozásának egyik legkirívóbb hiányossága, hogy a szóban forgó bűncselekmény törvényi tényállása egyelőre még nem tartalmaz speciális rendelkezéseket azokra a fiatalok elkövetőkre nézve, akik egymásról készítenek és tárolgatnak felvételeket. Gyermekpornográfiát ugyanis nemcsak azok követhetnek el, akiket a gyerekek iránt érzett szexuális vágyaik, az anyagi haszonszerzés vagy a gyerekek szexuális kizsákmányolása motivál. A konszenzuális felvételek készítése egyre gyakoribb jelenség a fiatalok körében, amely cselekmények a gyakorlatban ugyancsak kimerítik a gyermekpornográfia törvényi tényállását. Ha elfogadjuk, hogy a beleegyezési korhatárakat elérő fiatalok szabadon létesíthetnek egymással szexuális kapcsolatot, akkor értelmetlen és célszerűtlen büntetőjogi felelősségre vonni őket, ha egymásról felvételeket készítenek és tárolnak.

Annak érdekében, hogy a gyerekek a leghatékonyabb védelemben tudjanak részesülni, a jövőben mindenképpen szükséges újra gondolni a gyermekpornográfia törvényi szabályozását, kiemelt figyelmet fordítva a joghézagokra, valamint a modern kor vívmányaira és akadályaira.

NAGY-PALLAY KLÁRA

Károli Gáspár Református Egyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Prof. Dr. Domokos Andrea

intézetvezető egyetemi tanár, KRE ÁJK

Ebcsont beforr? A társállatokon elkövetett állatkínzás ismérvei

A domesztikációt követően a társállatok sajátosan integrálódtak az ember szociális kapcsolatrendszerébe: a funkcionális kontaktust egy sajátos kötődés váltotta fel. Ezen különleges kapcsolat kialakításával azonban maga az ember determinálta a társállatok védtelenségét, éppen ezért emberi alkotóerő szükséges oltalmuk biztosításához is.

Kutatásom célja, hogy a büntetőjogi védelmet biztosító törvényi tényállás mögé tekintve, kriminológiai aspektusból tárjam az olvasó elé az állatkínzás bűncselekményének ismérveit, felállítva a hazai elkövetésre jellemző okrendszert, választ keresve a kriminológia klasszikus kérdéseire. Ezen információk segítségével lehetőség nyílik egy hatékony, célzott prevenció alkalmazására, valamint az állatkínzás bűncselekményéből fakadó társadalmi konfliktusok feloldására. Évente ugyanis több száz állatkínzást regisztrálnak Magyarországon, mindamellett, hogy a társadalom reális devianciája eltér a nyilvántartott jelenségektől. A magas látencia pedig különösen jellemző az állatkínzásra, amelynek nemcsak felderítése és bizonyítása komplikált, de sok esetben a bűncselekmény elkövetésének realizálása és annak szükségszerű megszüntetése sem magától értetődő egy külső szemlélő vagy a hatóság számára.

Az állatkínzás továbbá kodifikációs szempontból sem egy klasszikus deliktum. A kriminológiához hasonlóan az állatvilág büntetőjogi oltalmára is igaz, hogy ugyan hosszú múltja, de rövid története van. Hiába nevezte nevén például már a Csemegi-kódex is az állatkínzást, a tényállás akkori keretei messze elmaradtak napjaink tudományos és erkölcsi elvárásaitól. Hazánkban először a 2012-es büntetőjogi kodifikáció szakított azon tradícióval, amely az állatkínzást közrend elleni bűncselekményként definiálta: immáron önálló - a környezet és a természet elleni bűncselekményekről szóló - fejezetben kapott helyet a tényállás, amelynek védett jogi tárgya ma már az állatok védelméhez, kíméletéhez fűződő társadalmi érdek. A büntetőpolitika ezen a ponton azonban nem zárhatja le az állatok büntetőjogi védelmének garantálását: megfontolandó például további magatartások pönalizálása vagy az alkalmazható intézkedések bővítése.

Mindemellett kiemelten fontos, hogy a büntetőjog megtartsa ultima ratio jellegét, ennek pedig nem csak az alapelvek által garantált biztosítékok miatt van jelentősége, hanem azért is, mert a büntetőjogon kívüli eszközökkel még időben megelőzhető lenne az állatkínzás bűncselekményének elkövetése.

PAULUS BENCE MÁTÉ

Eötvös Loránd Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Ambrus István

egyetemi docens, ELTE ÁJK

Az állatkínzásra adható megoldások a büntetőjogban

Dolgozatom a Btk. 244.§-ában szabályozott állatkínzás tényállását járja körül. A témaválasztásomnak több oka is volt. Egyrészt a hazai jogirodalomban kevesen foglalkoztak a témával, illetve a bűncselekményt átfogó jelleggel nem kutatták, így a Btk. egy olyan deliktumára bukkantam, mely lehetőségek tárházaként mutatkozik. Másrészt, sajnálatos módon minden hónapban jelennek meg sajtóhírek brutális és embertelen állatkínzásos ügyekről, melyeket általános közfelháborodás követ.

Meggyőződésem, hogy a hazai szabályozás nem megfelelő. A tényállás pontatlan és átgondolatlan, ami a joggyakorlatnak termet problémát, továbbá a hatályos szabályozás nincs figyelemmel a bűncselekmény társadalomra veszélyességére. Az értekezés ezen, jogalkotói mulasztásokra hivatott rámutatni, egyben megoldási javaslatokat is kínál egy modernebb tényállás megteremtésére.

A dolgozatban többek között kifejtésre kerül a bűncselekmény védett jogi tárgyának problematikája, tekintettel arra, hogy az állatkínzás esetén, még mindig a közösségi-társadalmi érdek jelenik meg, szemben az állat, mint érezni, szenvedni képes individuum védelme helyett. Nemzetközi kitekintéssel, európai és amerikai példákat felhozva érvelek amellett, hogy a büntetőjognak ebben az esetben az állatok szenvedésmentes élethez való jogát (amelyre a hazai állatvédelmi törvény is utal), valamint az állat gazdájának a jogát is védenie kellene. Ez utóbbival foglalkozik az eljárásjogi szabályokat vizsgáló rész, melyhez az Alkotmánybíróság friss döntését elemezve hívom fel a figyelmet a bíróságok azon gyakorlatára, mely véleményem szerint *contra legem* utasítja el az állat gazdájának sértetti státuszát.

A törvényi tényállás elkövetési magatartásait kúriai és más bíróságok ítéletein keresztül mutatom be, felhívva a figyelmet, egyes eltérő értelmezések lehetőségére, illetve a hibás döntésekre. Szóba kerülnek azok a társadalmi változások, melyek napjainkban megfigyelhetők az állatvédelem területén, kiemelve, hogy a társadalmi igény az állatkínzók súlyos megbüntetése felé mozdult el. Ehhez kapcsolódik a büntetéstan fejezet, melyben kutatási eredményeim felhasználásával érvelek a bűncselekmény tételkeretének megemlése, és új szankciók bevezetése mellett.

Zárásként de lege ferenda javaslatot teszek, mely azon változtatásokat tartalmazzák, melyek nélkülözhetetlenek egy modern, egyértelmű és a társadalmi elvárásoknak megfelelő tényállás megteremtéséhez.

SEPSI HANNA

Károli Gáspár Református Egyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Prof. Dr. Domokos Andrea
intézetvezető egyetemi tanár, KRE ÁJK

Egy sorozatgyilkos életútja a kezdetektől a lelepleződésig

Kutatásom a sorozatgyilkosokkal kapcsolatos főként feltevéseimre irányult. Eszerinti hipotéziseim a következőkre irányultak. Elsőként megfogalmaztam, hogy a legtöbb ehhez hasonló elkövető szexuális vágyból követi el a bűncselekményt, viszont kutatásom során, mely nagyrészt statisztikai módszereken alapult, bebizonyosodott, hogy a legfőbb indíték az élvezet érzésének hajhászása. Másodikként feltételeztem, hogy a legtöbb elkövető alacsony intelligenciával bíró személy, viszont később ezt megcáfolták szintén statisztikai adatok, illetve különböző sorozatgyilkosok életútjainak elemzései, hiszen kiderült, hogy túlnyomórészt az elkövetők magas intelligencia szinttel bíró emberek voltak. (Azonban itt különbséget kellett tenni a szervezett sorozatgyilkosok, illetve a szervezetlen sorozatgyilkosok között akiknek intelligencia szintje viszont valamivel alacsonyabb volt szervezett társaiknál.) Végezetül pedig megpróbáltam megállapítani, miszerint a kézjegyek fontosabb bizonyíték erejével bírnak, mint a modus operandi bizonyítékok. Ezen feltevéshez is elvégzett statisztikai adatokat alkalmaztam, mely során kiderült, hogy az elkövetőknek minden esetben volt egyfajta kézjegyük mely nagy segítségre volt előkerítésük kapcsán. (több sorozatgyilkosnál is megfigyelhető volt, melyet dolgozatomban hosszasan kifejték.) Végezetül pedig megkíséreltem meghatározni a sorozatgyilkos, mint kifejezés véleményem szerinti megfogalmazását, mely több kutatást figyelembe véve így szólt: Sorozatgyilkosnak nevezzük egyazon személyt aki legalább három, vagy több emberölést követ el, három vagy több különböző helyen, viszonylag hosszabb idő elteltével, illetve az elkövetőhöz társul egy bizonyos kézjegy.

Ezen eredményeim bemutatásával indulnék az Országos Tudományos Diákköri Konferencián.

SOMOGYI CSILLA

Széchenyi István Egyetem
Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Bartkó Róbert

habil. egyetemi docens, SZE ÁJK

Az uzsora-bűncselekményről - de lege ferenda

Dolgozatom három pillérre épül, melyek a következők: fogalmi, dogmatikai és kriminálstatisztikai pillér.

De lege ferenda javaslatom pedig két részből tevődik össze. A dogmatikai pillérhez kapcsolódik egy két részből álló büntetőjogi javaslat, melyben a vagyonek Kobzás kérdéseivel foglalkoztam, illetve a második felében egy új minősített esetet dolgoztam ki. A másik rész egy közgazdaságtani de lege ferenda javaslatot tár fel, mely a prevencióban lehet segítségünkre.

Az uzsora-bűncselekmény elleni küzdelem tehát kétpilléres, egyrészt az ultima ratio jellegű büntetőjog alkalmazása szükséges, mely segít az elrettentésben és a megtorlásban. Ezen pilléren belül több javaslatot is megfogalmaztam, melyek egy része a felderítettségi mutatók javításában szolgálhat segítségül. Másik javaslatom egyrészt a vagyonek Kobzáshoz kötődik, hiszen mint ahogy azt már korábban kifejtettem, ez a jogintézmény jelenleg nem tudja betölteni rendeltetését az uzsora-bűncselekmény esetén. Emiatt szükséges ezen tényállás kapcsán is bevezetni egy vélelmet, melyet csak az elkövető tud megdönteni, ha bizonyítja, hogy az adott vagyon nem bűncselekmény elkövetéséből származik. Másrészt a kutatásom során szembe találtam magam az uzsora-bűncselekmény és a jogosulatlan pénzügyi tevékenység közötti halmazati kérdések eltérő bírói megítélésével, melyre a 2014-ben a Kúria szolgáltatott választ.

Azonban ezzel nem oldjuk meg azoknak a helyzetét, akiknek a sérelmére ezeket a cselekményeket elkövetik, akik a felderítettség javulásával csak rosszabb helyzetbe kerülhetnek, ha nem találunk alternatív megoldást az ő pénzszerzésükre. Ehhez nyújt segítséget a küzdelem másik pillére, a közgazdaságtan. Több olyan megoldást is bemutattam de lege ferenda javaslatomban, melyek hosszú távon lehetnek segítségünkre az uzsora elleni fellépésben, ilyenek az önsegítő csoportok és a mikrohitelzés.

EURÓPAI JOGI TAGOZAT

BECK JUDIT

Széchenyi István Egyetem
Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezetők:

Dr. Horváth Balázs
egyetemi docens, SZE ÁJK

Prof. Dr. Deli Gergely
egyetemi tanár, SZE ÁJK

Dr. Hatwagner - Dr. Kovács Viktória
adjunktus, SZE

A közkerölcsi klauzulák az EU és a WTO gyakorlatában

„Quae facta, contra bonos mores fiunt, nec facere nos posse credendum est” (Papinianus) - tartja a régi latin elv. Azok a cselekmények, amelyek a jó erkölccsel ellenkeznek, jogilag is lehetetlenek, azokat a jogrend nem fogadja be. Kutatásomat is meghatározzák e szavak, hiszen kiválóan példázzák azt, hogy az erkölcsi korlátok régen és napjainkban is mekkora erővel bírtak, valamint bírnak.

Kutatásom középpontjában a közkerölcsi klauzulák érvényesülésének vizsgálata áll, az uniós belső piaci jog, illetve a nemzetközi kereskedelmi jog vonatkozásában. Így összehasonlító jogi elemzésnek vetem alá az Európai Unió és a Kereskedelmi Világszervezet (World Trade Organisation) szabályozását és kereskedelmi gyakorlatát.

Az árukereskedelmet érintő liberalizációs kötelezettségek alóli kivételek gyakorlati érvényesülésére kívánok rávilágítani, e kivételek közül is kifejezetten a közkerölcs körére. A nemzetközi kereskedelmi jogban az árukereskedelem liberalizációja az Általános Vámtarifa és Kereskedelmi Egyezmény, azaz a General Agreement of Tariffs and Trade XX. cikk (a) pontja értelmében, míg az unió belső piacán az áruk szabad áramlása az EUMSZ 36. cikke alapján írható felül.

Dolgozatom első részében a közkerölcsi korlátok kialakulását, római jogi gyökereit mutatom be. Ezt követően a módszertani kérdésekre kívánok rávilágítani, amely a dolgozatom céljának elérésében nyújt segítséget. Továbbá az Európai Unió és a WTO kereskedelmi gyakorlatára helyezem a fókuszot, különösképpen a közkerölcsi kivételek érvényesülésére.

Végső célom az, hogy rávilágítsak az uniós és a nemzetközi kereskedelmi jog gyakorlatának hasonlóságaira és differenciáira. Hipotézisem, hogy habár az EU és WTO szabályozási rezsime jellegét tekintve lényegileg tér el egymástól, ennek ellenére az egyes intézmények gyakorlatában a közkerölcs fogalma és funkciója között lényeges koncepcionális hasonlóságok, illetve azonosságok figyelhetők meg, amely e két intézmény gyakorlata közötti kölcsönhatásként is értékelhető.

FERGE PÉTER

Eötvös Loránd Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezetők:

Dr. Németh Anita
mb. előadó, ELTE ÁJK

Dr. Fazekas János
egyetemi docens, ELTE ÁJK

Az in-house közbeszerzés szabályozási tendenciái, különös tekintettel az Európai Unió Bíróságának ítélkezési gyakorlatára

Az in-house beszerzések jogi szabályozásában meghatározó jelentőséggel bír az Európai Unió Bíróságának (EUB) jogfejlesztő szerepe. A C-107/98. Teckal-ügy óta folyamatosan bővülő ítélkezési gyakorlat még 2019-ben is eredményezhet olyan ítéleteket, amelyek kihatással lehetnek az in-house tényállás alkalmazhatóságára. A dolgozatban felvázolom az elmúlt 20 év ítélkezési gyakorlatát, továbbá megvizsgálom a 2014-es kodifikáció eredményeit. Ezek alapján pedig javaslatot teszek a szabályozás továbbfejlesztésére.

Az in-house esetkörök száma a Teckal-ügy óta folyamatosan gyarapodott. A tagállamoknak egyre több lehetősége nyílt a közbeszerzési jog garanciális szabályainak az elkerülésére. A 2019-ben meghozott C-285/18. Irgita-ügyben az EUB előtérbe helyezi a magánszféra gazdasági szereplői közötti torzulásmentes verseny jelentőségét, amellyel a korábbiakkal ellentétes tendenciák felerősödésére enged következtetni. Az Irgita-ügy mellett továbbá meg kell jegyezni, hogy egyre több tagállam a közbeszerzési irányelvektől is korlátozóbb szabályokat alkotott. Az EUB Irgita-ügyben megfogalmazódó álláspontja, valamint a szigorodó nemzeti jogok véleményem szerint indokoltá teszik a 2014-es közbeszerzési irányelvek kiegészítését. A dolgozat nem vállalkozik szövegszerű javaslat kidolgozására, de az Irgita-ügy tárgyát képező – az EUB által megerősített – litván szabályozás nem csak koncepcióját, hanem szövegezését tekintve is jó kiindulópontként szolgálhat.

Javaslatom szerint az in-house konstrukció alkalmazhatóságát célszerű lenne olyan módon korlátozni, hogy az csak abban az esetben legyen választható, amennyiben a beszerzési ügylet közbeszerzési eljárás keretében történő lebonyolításával a szolgáltatások folyamatossága, jó minősége, valamint elérhetősége nem biztosítható. Egy ilyen alkalmazási feltétel tételesjogban való kifejezett megjelenítése nagyban elősegítené az uniós jog céljainak, valamint alapelveinek a konkrét in-house jogügyletek szintjén történő érvényesülését.

FÖLDES PÉTER TAMÁS

Debreceni Egyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Bartha Ildikó

egyetemi Docens, DE ÁJK

Az erősödő ügynökségek és szerepük az Európai Unióban

Az utóbbi évtizedekben az Európai Unió intézmény rendszere jelentősen átalakult, a jelenlegi szervezeti struktúra már nem teljesen feleltethető meg a Szerződések 13. cikkében meghatározottakkal. A korábbi években megfigyelhetővé vált egy fajta tendencia, amely során az uniós jogalkotó egyre nagyobb számban szervezett ki feladatokat uniós Ügynökségekre. Ezeknek a szervezeteknek jogi keretei ad hoc jelleggel, az adott feladatok mentén kerültek kialakításra, ennek köszönhetően jogi helyzetük rendezetlen, feladataik és hatásköreik sok esetben tisztázatlanok maradtak. Az uniós munkafolyamatokban betöltött szerepüket vizsgálva, jól tetten érhető egy fajta változás is, amely hatásköreik erősödésével, illetve koordinatív szerepből egy fajta szabályozói jelleg felé való elmozdulásként írható le.

Dolgozatomban ezen Ügynökségek jelenlegi helyzetének átfogó bemutatására tettem kísérletet. Dogmatikai elemzés keretein belül felvázolásra került az Ügynökségek elterjedésének íve, rávilágítva azokra a kardinális hiányosságokra, amiket ez a fajta jogalkotási láz hagyott maga után. Ezek után a vonatkozó bírósági eseteken keresztül hatásköreiket tettem vizsgálat tárgyává, amelyek tekintetében szintén tetten érhető egy fajta átalakulás. Ezek alapján pedig arra a következtetésre jutottam, hogy az Ügynökségek szerepe egyre kardinálisabb lett, az unió egyes területein meghatározó szereplőkké váltak annak ellenére, hogy jogi helyzetük továbbra is tisztázatlan, ami többek között jogbiztonság szempontjából is problémás.

GAZDAG NORBERT

Károli Gáspár Református Egyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Becsey Zsolt

tudományos főmunkatárs, KRE ÁJK

A Európai Unió felzárkóztatási politikájának jogi aspektusai

Az Európai Unió felzárkóztatási politikájáról elmondható, hogy az ma már egy bonyolult összefüggésrendszer, melyet a tagállamok közösen alkottak meg, és működtetnek. Az Európai Unió most alakítja ki a 2021–2027-es időszakra szóló költségvetés kereteit, melyek várhatóan jelentős változásokat hoznak, gazdasági és jogi téren egyaránt. Dolgozatomban, csak a kohéziós politika kialakulását, módosulását követem végig a mai napig, főként jogi szempontú elemzésben. Nem érintem az intézményrendszerre, valamint az eljárási rendekre vonatkozó szabályokat.

Eredményeim:

A bővítések hatására, fejletlenebb államok váltak taggá, így az eredeti gazdasági célok teljesítéséhez, automatikusan vált szükségessé ezen területek felzárkóztatása, a kohéziós politika létrejötte, az integráció mélyítése.

Az Európai Unióban tapasztalható centrum/periféria viszonylat, nem csupán az egyes tagállamok között, hanem tagállamokon belül, regionális szinten is értelmezhetővé vált.

A kohéziós politikát alapvetően politikai szándékok formálják, ugyanakkor érik gazdasági, és jogi hatások is. Mindig kompromisszumok, politikai alkuk vezetnek el a végeredményhez, melyek szinte kivétel nélkül az eredeti cél torzulását okozzák (Maastrichti kritériumoknak való megfelelés ellensúlyozása).

A kohéziós politika hatékonysága ellen hat, a tagállamok gyenge kormányzási minősége, az intézményrendszerük elégtelen működése, valamint a tagállami korrupció. Azonban ezzel együtt, az egyetlen eszköz, mely képes lehet a gazdaságilag gyengébb országokat felzárkóztatni.

A 2021–2027-es időszakban is fontos szerephez jut a kohéziós politika, azonban nem kerülhető meg súlyának csökkenése, a teljes költségvetésen belül. Okai lehetnek: A keleti országok miatt korábban bevezetett plafon erősen limitál, és vágja az elkölthető összegeket, ami elsősorban a legszegényebb országokat, és régióikat érinti hátrányosan. Vannak, akik így nettó befizetőkké váltak. A 2. és 3. pillérhez tartozó célok előtérbe kerültek (Erasmus, HorizontEurópa, klímavédelem), az 1-es pillérhez tartozókhöz képest (kohéziós politika).

Gazdaságtörténeti lépésként, a járvány következtében felmerülő plusz kiadásokra közös felelősséget vállalnak, hitelt vesznek fel a tagállamok. Erre új alapot (NGEU) hoznak létre a 2021–2027-es költségvetésben. Ezek idő hiányában, már nem léphetnek hatályba január 1-el, azokat még elfogadni, és ratifikálni szükséges. A folyamatot tovább lassítja a jogállamisági feltételek következtében bejelentett magyar - lengyel költségvetési vétó.

GERNER DOROTTYA

Pázmány Péter Katolikus Egyetem
Jog- és Államtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Lános Petra Lea
egyetemi docens, PPKE JÁK

Vallásszabadság korlátai az Európai Unióban – Különös tekintettel a vallásos viselet munkahelyi korlátozásának kérdéseire

Dolgozatom témáját három muszlim női munkavállaló vallási szimbólumok viselése miatti elbocsátása ihlette. A vallási ruházat és szimbólumok viselésével kapcsolatos jogviták jól szemléltetik az európai egyenlőségeszme és a vallásszabadság konfliktusát, mely a XX-XXI. századi migrációs folyamatok nyomán egyre élesebben veti fel az európai társadalmakban lejátszódó morális, vallási és kulturális konfliktusokat. Mindezek kapcsán számos kérdés felmerül: meddig terjed magánvállalat szabályozási hatalma az alkalmazottak ruházódásával kapcsolatban? Alkalmazhatnak-e a cégek közvetve eltérő bánásmódot a különböző világnézetű és vallású alkalmazottakkal szemben? Korlátozhatják-e a munkavállalók vallásszabadságát a munkavégzés idejére? És végül az örökzöld kérdés: beavatkozhat-e az Unió ezeknek az érzékeny, kulturálisan meghatározott kérdéseknek a nemzeti szabályozásába és ha igen milyen mértékben? Dolgozatomban az Európai Unió Bíróságának joggyakorlata mellett kitérek az Emberi Jogok Európai Bíróságának hasonló ügyekben hozott döntéseinek elemzésére is. Bár az uniós joggyakorlat egyelőre csak kibontakozóban van, ugyanakkor már most látható, hogy a tagállami bíróságok már elkezdtek a vizsgált döntésekhez igazítani a joggyakorlatukat.

A vizsgált jogesetek alapjául szolgáló jogviták, az egyes vallási közösségek ruházódási szabályokhoz való ragaszkodása csupán egy szelete a XXI. században lejátszódó demográfiai folyamatoknak. A vallási csoporthoz való tartozás nemcsak az öltözködést, hanem az élet több területét is befolyásolhatja, amely további nehézségek elé állítja a jogalkotót.

A vallási alapú diszkrimináció tehát ismét egyre aktuálisabb kérdéssé válik az európai demokratikus társadalmakban, egyre komolyabb kihívás elé állítva a többségi társadalom elvárásainak, valamint a kisebbségi és vallási jogoknak megfelelni kívánó tagállami jogalkotókat, valamint a nemzeti, uniós és strasbourgi jogot érvényre juttatni kívánó bíróságokat.

HORVÁTH REGINA

Szegedi Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezetők:

Prof. Dr. Gellén Klára

intézetvezető egyetemi tanár, SZTE ÁJK

Dr. Kertészné Dr. Váradi Szilvia

adjunktus, SZTE ÁJK

A mesterséges intelligencia alkalmazásának hatása az adatvédelemre és annak uniós szabályozására

A kutatásom aktualitását adja, hogy az Európai Bizottság 2020. február 19-én közzétette az „Európai adatstratégia” című közleményét, valamint a mesterséges intelligenciákra (továbbiakban: MI) vonatkozó „Fehér Könyvet”, amelyekben egy az MI-re vonatkozó speciális szabályozás kidolgozását szorgalmazza. Miért is fontos ez? Egyrészt az MI használata egyre inkább kezd terjedni, ugyanakkor az alkalmazása olyan égető problémákat vet fel, amelyekre európai szinten, közösen szükséges reagálni. Másrészt a jó MI alapja a megfelelő mennyiségű és minőségű adat, valamint annak érthető feldolgozása, ezért adatvédelem szempontjából sem elhanyagolható a technológia. A kutatás előzményeit tekintve, érdeklődésem középpontjába az adatvédelem 2018-ban került, amikor Tudományos Diákköri dolgozatot készítettem a GDPR szabályai és az adatbiztonság kapcsolatáról. Ezen kívül felkeltette a figyelmem a Bizottság stratégiájának azon szakasza, amely szerint az adatmennyiség rohamtempóban növekszik és a 2018-as 33 zettabyte értékről 2025-re 175 zettabyte-re fog nőni. Ilyen mértékű adathalmazt már nem nemzeti szinten kell szabályozni, ugyanis az adatok sem állnak meg az országhatárnál. A kutatás célkitűzései közé tartozik egyrészt a Bizottság releváns dokumentumainak feltárása, elemzése, ezek alkalmazási lehetőségének tanulmányozása, másrészt annak a vizsgálata, hogy minden felmerülő jogi problémára megoldást nyújtanak-e. Kutatásaim során az MI-re vonatkozó szabályozás hiányosságaira kívánok rávilágítani és ezekre megoldási javaslatokat kidolgozni, annak érdekében, hogy még eredményesebben működjön a személyes adatok védelme ezen az alakulóban lévő speciális területen. Másrészt dolgozatomban külön fejezetet szánok azon témakör feltérképezésének, hogy az MI-k hogyan kezelik az ún. egészségügyi adatokat, hiszen a koronavírus okozta COVID-19 pandémia, az üzleti szereplők, az egyes államok kormányai és a lakosság szintjén is változásokat hozott, amely alkalmazkodásra kényszerített mindenkit. Az MI kiindulópontját az új kutatások szerint egy etikus használatra alapozó felhasználás és erre épülő szabályrendszer tudná biztosítani. Mindezekhez azonban alapvető lenne, hogy az adatokat egy egységes szabályozás alapján kezeljék, amelynek összefoglalásához, feldolgozásához szeretnék a tudományos munkámmal hozzájárulni.

KAPPEL GERGELY

Pécsi Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

SIMON SOMA PÉTER

Pécsi Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezetők:

*Dr. Kis Kelemen Bence
tanársegéd, PTE ÁJK*

*Dr. Mohay Ágoston Csanád
egyetemi docens, PTE ÁJK*

Az alapvető jogokat tiszteletben tartó technológiával az emberiségért

Jelenkorunk egyik legnagyobb kihívásával nézünk szembe nap mint nap, köszönhető mindez egy szubmikroszkopikus biológiai organizmusnak, azaz a SARS-Cov-2 névre hallgató új koronavírusnak, amely a COVID-19 elnevezésű megbetegedést okozza. Megannyi eszköz áll rendelkezésünkre a vírus terjedésének lassítására a technológiai fejlődés jóvoltából. Ellenben nem szabad szem elől téveszteni, hogy ezek az eszközök jogi keretek és ellensúlyok nélkül beláthatatlan károkhoz vezethetnek az individuum és a kollektívum szintjén egyaránt.

Dolgozatunkban számos szakirodalmat felhasználva megvizsgáltuk a személyes adatok védelmét Kína és Európa szemszögéből egyaránt. Majd az Európai Unióban betöltött szerepét, fejlődési ívét és neuralgikus pontjait elemeztük. Egy jogi megfeleltethetőségi vizsgálaton keresztül körbejártuk a kontaktkövető applikációk GDPR-nak, az Európai Unió Alapjogi Chartájának való megfelelését kiegészítve az Európai Adatvédelmi Testület ajánlásaival. Az általános jogi megfeleltethetőség után megvizsgáltuk a VírusRadar jogilag értelmezhető neuralgikus pontjait az általános kritériumoknak megfelelően, illetve közérdekű adatigényléseken keresztül próbáltuk felmérni az alkalmazás hatékonyságát. Egy kérdőív segítségével mint empirikus kutatásként felmértük az egyének hozzáállását a kontaktkövető alkalmazásokhoz, kiváltképp a VírusRadar applikációhoz. Továbbá megvizsgáltuk az Európai Unió hatásköreit a pandémiával kapcsolatban, annak érdekében, hogy lehetséges-e egy uniós szintű megoldás a kontaktkutatás terén.

Dolgozatunk eredménye annak a bizonyítására, hogy a VírusRadar alkalmazás jelenlegi formájában jogszabálysértő, illetve, hogy a hatályos adatvédelmi jogi rezsím keretei között nem lehet hatékony kontaktkövető alkalmazást kidolgozni. Alternatív megoldást ismertettünk, amely kikerül a GDPR hatálya alól, azzal, hogy nem kezel személyes adatokat, ellenben megvalósításához szükséges a járványügyi helyzet megosztott hatáskörbe való emelése az Európai Unióban és az eszköz kötelezővé tétele.

Következésképpen, az általunk bemutatott eszköz alkalmas az adatvédelmi jogi aggályok kiküszöbölésére, mindamellet, hogy a járvány elleni védekezés hathatós megoldását jelenthetné.

LŐCSEI VIRÁG

Eötvös Loránd Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezetők:

Dr. Erdős István
adjunktus, ELTE ÁJK

Dr. Lukonits Ádám
tanárségéd, ELTE ÁJK

Fél lábbal a paradicsomban? - A Nemzetközi beruházásvédelem új fejezete különös tekintettel az Energia Charta Egyezményre

A nemzetközi választottbíróági eljárások hosszú évek óta meghatározó szerepet töltenek be a nemzetközi beruházásvédelemben. Ez a helyzet Európában változást mutat, hiszen az Európai Unió tagállamainak többsége megállapodott a kétoldalú beruházásvédelmi egyezmények megszüntetéséről és ezáltal az érintett intra-EU beruházásvédelmi választottbíróági eljárások felfüggesztéséről. Az intra-EU viszonyokat érintő multilaterális egyezmények vitarendezési mechanizmusainak tekintetében nem született hasonló döntés. Egy jól működő és integrált belső energiapiac azonban megköveteli a jogbiztonságot és az infrastrukturális beruházások kiemelt védelmét.

Éppen ezért dolgozatom arra keresi a választ, hogy elfogadható-e és fenntartható-e az intra-EU beruházásvédelmi kapcsolatok tekintetében legjelentősebb egyezmény, az Energia Charta Egyezmény alapján indult választottbíróági eljárások rendszere. A kérdés megválaszolása érdekében szerkezetileg két részre bontom a témát. Ismertetem az intra-EU kétoldalú beruházásvédelmi egyezmények fejlődését és joggyakorlatát, külön figyelmet fordítva arra az útra, mely az európai tagállamok döntő többségénél ezen egyezmények megszüntetéséhez vezetett. Kutatásom második állomásaként megvizsgálom az Energia Charta Egyezmény relevanciáját az intra-EU beruházásvédelmi kapcsolatokban. Majd a joggyakorlat elemzésével azonosítom az Energia Charta Egyezmény jelenlegi vitarendezési klauzulájában rejlő problémát.

Végezetül rámutatok arra, hogy a felvázolt problémát lehetséges orvosolni az Energia Charta Egyezmény vitarendezési klauzulájának korrekciója segítségével, és a dolgozat utolsó részében konkrét javaslatokat is teszek ilyen korrekciókra.

NAGY ZSUZSANNA MÁRIA

Miskolci Egyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezetők:

Dr. Angyal Zoltán

dr. habil., egyetemi docens, intézeti tanszékegyeztető, ME ÁJK

Dr. Kiss Lilla Nóra

PhD, Kormánytanácsos (IM), Igazságügyi Minisztérium, kormánytanácsos

A geo-blocking jelensége és jogi háttere az uniós jogban

2020 tavaszán az új típusú COVID-19 koronavírus miatt kialakult veszélyhelyzet még inkább rádőbbsentette a társadalmat arra, hogy mennyire megkerülhetetlen tényezővé váltak életünkben az okos eszközeink. Az okos eszközök alkalmazása számos előnnyel jár, de ezzel egyidejűleg lehetőséget is biztosít a megkülönböztetés új formáinak kibontakozására. Biztosan mindenki tapasztalta már, hogy bizonyos esetekben korlátozzák a tartalmakhoz való hozzáférést. Mindannyiunk számára ismerősen csenghet az a mondat, hogy: „Jogi okokból ez a videó nem tekinthető meg a tartózkodási helyéről”. Ez nemcsak bosszúságot okoz, hanem az információk, tartalmak szabad áramlását is korlátozza a belső piacon, továbbá földrajzi alapon történő diszkriminációt is megvalósít. Ezt a megkülönböztetést nevezzük geo-blockingnak, és ez áll a kutatásom középpontjában is.

Felmerült bennem a kérdés, hogy vajon mi állhat a jelenség hátterében? Miért éri meg ez a szolgáltatóknak? Hogyan érinti a geo-blocking a gazdaságot, a piaci szereplők gazdasági érdekeit, valamint a fogyasztók jogait (például a személyes adatokhoz fűződő jogokat) és érdekeit? Mit jelent mindez az uniós fogyasztókra nézve? Milyen speciális területek fedezhetőek fel? Hogyan próbál (és tud) az Unió gátat szabni a megkülönböztetésnek? Milyen szempontok húzódtak meg a geo-blocking rendelet megalkotásának hátterében?

A geo-blocking aktualitása vitathatatlan, ezért dolgozatomban célja a fentebbiekben megfogalmazott kérdések megválaszolása. Az első fejezetben annak meghatározására törekszem, hogy mi is ez a jelenség pontosan és milyen hatásai vannak. A második fejezetben kifejtem, hogy miért volt szükség a szabályozásra, mi a szabályozási koncepció, mitől jó, esetleg milyen hiányosságokat lehet felfedezni. A harmadik fejezetben a rendelet tilalma alóli kivételekként kerülnek részletezésre a videostreaming és a sportközvetítés. Azért választottam ezt a két területet, mert véleményem szerint ezek a legszemléletesebb példák, amelyek mindenkit érintenek, és melyeken keresztül egyszerűen megérthető a jelenség. A negyedik fejezetben a Hordozhatósági rendeletről lesz szó, ami a geo-blocking megelőzésére szolgál. Az ötödik fejezetben egy fogyasztóvédelemmel kapcsolatban felmerült jogesetet elemzek. Végezetül pedig az összegzés a kutatás során kialakult véleményemet tartalmazza.

SOMOGYI CSILLA

Széchenyi István Egyetem
Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Horváth Balázs
egyetemi docens, SZE ÁJK

Egyesült Királyság kilépésének hatása az Európai Unió kereskedelmére

A kutatásom témája nagyon aktuális, hiszen az elmúlt években végbemenő folyamat eredményeképpen Egyesült Királyság kilépett az Európai Unióból, azonban az Unió és az Egyesült Királyság közötti további kapcsolatról még jelenleg is zajlanak a tárgyalások. Bár a brexit számos területet befolyásol majd, a kutatásomban a kereskedelemre és a kereskedelmi jogi szabályozásra gyakorolt hatásait vizsgáltam.

Dolgozatomban felvázoltam több megoldási modellt is a két fél közötti jövőbeli kapcsolatról, úgy mint, a norvég, svájci, török modell, WTO általános szabályrendszere, illetve a kanadai modell, melyekből az utóbbi két változat maradt releváns forgatókönyv az évek során. Vitathatatlan, hogy az Egyesült Királyság lépésének számos, akár nagy mértékben káros hatása lehet és lesz. Az Európai Unió oldaláról ez egyrészt komoly veszteség, hiszen elveszítette Európa egyik nagyhatalmát, másrészt viszont akár előnyös is lehet, mivel az Egyesült Királyság célja sokszor az volt tagsága során, hogy megakadályozza a szorosabb integrációt, mindvégig az „ever closer Union” ellen dolgozott. Az Egyesült Királyság kereskedelmét nagy valószínűséggel negatívan érinti majd a kilépés, egyes számítások szerint no-deal brexit esetén akár 40 milliárd fontos veszteség is érheti.

Dolgozatomban a brexit kereskedelmi hatásain belül, az autóiparra gyakorolt hatásait vizsgáltam. Ennek során megállapítást nyert, hogy katasztrofális következményei lehetnek 27 annak, ha nem jön létre december 31-ig megállapodás. Ebben a szektorban olyan nagymértékű a kereskedelmi partnerek integrációja, melyben óriási törést jelentene, ha a WTO szabályrendszere alapján folyrna tovább a kereskedelem, és ennek értelmében vámok kerülnének bevezetésre. Ez nem csak a gyártókat érintené, hanem rajtuk keresztül a fogyasztókat is, hiszen a költségemelkedéseket ők áthárítják az ügyfelekre, így egyes számítások szerint extrém esetben akár 2200-3000 euró közötti áremelkedés is várható.

FOGYASZTÓVÉDELMI JOGI ÉS VERSENYJOGI TAGOZAT

BAK MÁRTON FERENC

Debreceni Egyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Bordás Péter

egyetemi adjunktus, DE ÁJK

Az Európai Unió és az Amerikai Egyesült Államok külkereskedelmi dilemmái - különös tekintettel a digitális vállalatok versenyjogra gyakorolt hatására

Jelen tanulmány célja, hogy bemutassa az Európai Unió és az Amerikai Egyesült Államok közötti külkereskedelmi kapcsolatok kritikus kérdéseit, az EU kereskedelempolitikájának dilemmáit, valamint az USA új gazdasági „fegyvereinek”, a digitális-technológiai vállalatoknak az európai versenyjogra és belső piacra gyakorolt hatásait. Mindezt abból a szempontból megközelítve, hogy az uniós és a tagállami jogi szabályozás mennyiben befolyásolja, alakítja vagy éppen nem kezeli megfelelően e fontos kérdéseket.

A kutatásom során az elméleti szakirodalmak feldolgozása mellett, az Unió versenyjogi szabályozásának gyakorlati kérdéseit vizsgáltam, valamint empirikus adatgyűjtés során amerikai és uniós statisztikai adatokat (Eurostat és az USA kormányának hivatalos statisztikái) dolgoztam fel, hipotéziseimet pedig joggyakorlati példákkal igyekeztem alátámasztani. Kutatásomban abból a hipotézisből indultam ki, hogy a jelenleg megfigyelhető transzatlanti gazdasági szembenállás egyik fő mozgatórugóját, a digitális óriásvállalatok körüli versenyjogi és adózási problémák képezik. A rendszerszintű szabályozás gyors létrehozásának útjában áll az uniós tagországok eltérő kereskedelmi és gazdasági érdekei valamint, hogy a digitális óriásvállalatok jelentette innovációs és kutatás-fejlesztési potenciál „importálásához” nagyobb érdeke fűződhet egy tagállamnak, mint az uniós versenyszabályok betartásához. Az erőfölénnyel való visszaélés új dimenziói nyílnak meg ezeken a piacokon a monopolisztikus vállalkozások előtt, melyet számos jogeset is szemléltet.

A digitális óriásvállalatok közgazdasági jellegzetességei, valamint a jogi szabályozási hiányosságok generálják a vizsgált problémát. Nevezetesen a piaci erőfölénnyel való visszaélés új dimenzióinak megjelenését, amelyek lehetővé teszik a domináns vállalatok számára, hogy folyamatosan erősítsék pozícióikat, ellehetlenítsék a versenytársak piacra lépését és megerősödését, mintegy „kapuőrökként” funkcionálva ezeken a hallatlanul fontos piacokon.

A versenypolitikai szabályozás olykor nem tud lépést tartani a digitális piacokon végbemenő gyors változásokkal, ezért a rendszerszintű piaci hiányosságok orvoslása és a verseny visszaállítása szempontjából fennáll annak a kockázata, hogy a gyakorlatban nem lesz hatékony. Mindezek alapján uniós szinten versenyjogi és külpolitikai hatásköri reformokra lenne szükség.

GALINA ILDIKÓ

Szegedi Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Kertészné Dr. Váradi Szilvia

adjunktus, SZTE ÁJK

A XXI. század New Deal-je, avagy a digitális fogyasztóvédelem kihívásai

Napjaink legaktuálisabb kérdései közé tartozik a digitalizáció rohamos elterjedése, valamint a XXI. század új technológiai kihívásai. Ezen területek dinamikus változásai számos más szegmens formálódását is magukkal vonják, ideértve a fogyasztóvédelem kérdéskörét is. Jelen dolgozat célja, hogy feltárja a digitális kor aktuális fogyasztóvédelmi problémáit, bemutassa annak Európai Unió szabályozási hátterét, amelynek alkalmazása gyakorlati példákkal is alátámasztásra kerül. Munkám központi kérdéskörét a fogyasztóvédelmi New Deal képezte, egészen pontosan a 2019/2161 EU irányelv, az ún. Omnibus irányelv vizsgálata. Mivel az irányelvet a tagállamoknak 2021. november 28-ig kell átültetni saját nemzeti szabályozásukba, majd 2022. május 28-tól alkalmazni annak rendelkezéseit, ezért még kialakult joggyakorlatról nem tudtam számot adni, de már születtek állásfoglalások az irányelv javaslatával kapcsolatban. Megállapítható, hogy ezek meglehetősen ellentmondásosak, összességében aggályokkal fogadták az egyes uniós szervek, szervezetek. Kutatási előkérdésem, hogy a Fogyasztóvédelmi New Deal irányelvcsomag szolgálhat-e XXI. századi „New Deal”-ként. Vajon lesz-e akkora jelentősége a fogyasztóvédelmi kérdésekben, mint a XX. század elején Franklin D. Roosevelttel amerikai elnök által kiadott New Deal-nek a gazdasági válság idején? Kérdéseimre egyértelmű választ kaphattam. Amennyiben a tagállamok fogyasztóvédelmi szabályozása valóban teljes mértékben egységessé válik, a fogyasztóvédelmi New Deal irányelvcsomag a XXI. század új New Deal-jeként szolgálhat a digitalizáció formálta fogyasztóvédelem számára.

GARDI ANNAMÁRIA

Szegedi Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezetők:

Prof. Dr. Gellén Klára

intézetvezető egyetemi tanár, SZTE ÁJK

dr. Labancz Andrea

tanársegéd, SZTE ÁJK

Az online vásárlások E-volúciója, avagy a területi alapú tartalomkorlátozás tilalmának jogi szabályozása az Európai Unióban

A kutatás központi témája az Európai Unió szervei által megalkotott Geo-blocking Rendelet, az indokolatlan területi alapú tartalomkorlátozás tilalmáról. A kérdéskör jellegéből fakadóan először foglalkozom az elektronikus kereskedelem jellemzőivel és jogi szabályozásával. Majd az interneten történő vásárlások létrejövetelének legfontosabb kérdéseit érintem, mint például a vásárlási bizalom az online térben. A Geo-blocking Rendelet részletesebb bemutatása előtt a jogszabályi környezet kialakulását is vizsgálom, a szabályozási folyamatot, amely lehetővé teszi a hatékony működést, és amely hozzájárul a Digitális Egységes Piac kialakulásához. Kutatásom egyik fő kérdéseként pontosan erre keresem a választ, hogy ehhez mennyiben tud hozzájárulni a megalkotott uniós jogszabály. Kiemelt figyelmet szánok a Geo-blocking Rendelet bizonyos rendelkezéseire, amelyek az áruk és szolgáltatásokhoz való szabad hozzáférést szabályozza. Végül ehhez kapcsolódóan, az online vásárlások egy igazán lényeges fázisát vizsgálom, az áruk kiszállításának lehetséges problémáit.

Összegzésként elmondható, hogy a Geo-blocking Rendelet megalkotására igenis szükség volt, a digitális egységes belső piac megfelelő és hatékonyabb működéséhez hozzájárul. Az árukhoz és szolgáltatásokhoz való szabad hozzáférést véleményem szerint mindenképpen elősegíti és javítja. Úgy gondolom, az egyes fogyasztóvédelmi szabályok is a jogszabály által erősödtek és bővültek. Az áruk kiszállításának problémaköre azonban valószínűsíthetően számos jogvitát eredményez, illetve eredményez majd az online kereskedők és a fogyasztók között. Az erre vonatkozó szabályozás véleményem szerint kissé ellentmondásos lehet. Hiszen hiába van meghatározva a Rendeletben az árukhoz való szabad és megkülönböztetésmentes hozzáférés elve, ha a gyakorlatban az online kereskedőknek nem kötelezettségük az áruk kiszállításának megfelelő biztosítása az EU területén belül. Ehhez egy olyan modell megalkotására lenne szükség, ahol meghatározott integrált csomagszállítási központok, és ezekhez kapcsolódó kialakított útvonalak kerülnének kialakításra. Ilyen „csomópontokat” úgy gondolom, hogy nem csak az egyes tagállamok belső áruszállításaira, hanem határokon átnyúlóan is lehetne megfelelően alkalmazni. Ezáltal elkerülhetők lennének az indokolatlan területi alapú korlátozó magatartások bizonyos formái. Tehát a Rendelet egy jó és kiemelten fontos előrelépés, amely egy valóban integrált uniós áruszállítási szolgáltatási piac irányába mutat.

NAGY B. DÁVID

Pázmány Péter Katolikus Egyetem
Jog- és Államtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Piunkösty András Etele

adjunktus, PPKE JÁK

A német lecke tanulsága. A digitális adat szerepe az uniós versenyjogban

Andreas Mundt, a Német Szövetségi Versenyhatóság elnöke egy konferencia során megkérte a jelenlévőket, hogy képzeljék el egy falon mindazokat a személyes adataikat, amelyeket a Facebook vagy a Google gyűjtött róluk. „Ez a fal Önök, és ígérem, hogy ez a fal többet tud Magukról, mint a saját feleségük” – mondta. Dolgozatom központi eleme a személyes adat. Bemutatom az adatok jellegzetességeit, az információt, mint kinyerhető értéket. Tudomány képviselői alapján törekszem a digitális ökoszisztéma jellegzetességeinek ismertetésére, és hogy miért tekintenek a személyes adatra a digitális gazdaságban, úgymint új értékmérő, nem ár jellegű paraméter.

Az új digitális érában megjelentek az olyan online platformok, amelyek az ellentételezés nélküli képzetével nyújtott szolgáltatásokat biztosítanak. A digitális óriások, olyan üzleti modelleket fejlesztettek ki, amelyek azon alapulnak, hogy nagy mennyiségű adatot halmoznak fel a bejelentkezett felhasználóktól. Ez ahhoz vezethet, hogy további piaci feltételek megteremtésével jelentős piaci erőre tehetnek szert és versenyellenes magatartást tanúsíthatnak. Ezzel veszélyeztetve a fogyasztók választási lehetőségeit és más vállalkozások versenyképességét. Ezáltal a nagy mennyiségű adatgyűjtési képesség 'kétélű kard' lesz a vállalkozások kezében. Olyan kockázatok ismertetésére törekszem, mint az információs aszimmetria, adatvédelmi paradoxon, fogyasztók önrendelkezési jogának korlátozása, a digitális vállalkozások erőfölénnyel való visszaélése.

Dolgozatom további részében a német Bundeskartellamt a Facebook ellen hozott döntését mutatom be. Megtiltotta a Facebooknak az eddigi, felhasználókkal szembeni magatartását, a különböző forrásokból származó adatok összekapcsolását a platformon általuk nyújtott személyes adataikkal. Tette ezt, nagy meglepetéssel, az Általános Adatvédelmi Rendeletre (GDPR) való hivatkozással. Mindazonáltal, hogy ismertetem a döntés főbb támpontjait, az adatvédelem, a versenyjog és a fogyasztóvédelem kapcsolódási pontjait is összegzem.

Végül a dolgozatom utolsó harmadában arra a következtetésre jutok, hogy a kérdés komplexitása fennáll, hiszen több jogterület is érintett lehet. Ámbár ismertetve a jelenlegi uniós jogalkotási törekvéseket a hatékony jogérvényesítés végett, bizakodásra adhat okot, hogy a fogyasztók önrendelkezési joga érvényesüljön. A jogalkotási törekvésen túl felismerve az olyan jogelvet, mint a tisztességesség, hatékony kiinduló lehet a hatóságok számára a jövőre tekintettel.

SIVÁK VERONIKA

Nemzeti Közszoigálati Egyetem
Államtudományi és Nemzetközi Tanulmányok Kar

Témavezető:

Prof. Dr. Papp Tekla

tanszékevezető egyetemi tanár, NKE ÁNTK

Fogyasztóvédelmen innen és túl – A tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok szabályozása

Az Európai Unió 2005-ben fogadta el a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokról szóló irányelvet, melyet hazánk 2008-ban implementált. A szabályozás célja, hogy egységesítse a fogyasztóvédelmi jogot az Unió területén, és ezáltal magasabb fokú jogbiztonságot teremtsen, és a fogyasztóvédelem magas szintjét valósítsa meg. A dolgozat ezen irányelv bizonyos pontjaira fókuszál, és ragad ki egy-egy gondolatot a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok világából.

A dolgozat a tisztességtelenség-tisztesség fogalmaknak az erkölcsi-jogi összevetésével kezd, bemutatva ezek szerepét a közjog, a magánjog és a fogyasztóvédelem területén. Ezután tárja fel az irányelv megalkotásának szükségességét, valamint rámutat más kontinensbeli államok szabályozására, majd az irányelv felépítését követve részletezi az egyes szabályozási szinteket, ezeknek egymáshoz való kapcsolatát. A dolgozat vizsgálódásának középpontjában az áll, hogy az elmúlt, több mint egy évtizedben az irányelv a benne foglalt rendelkezések érvényesülésének milyen mértékben tudott eleget tenni. Ennek a kérdésnek feltárására a vonatkozó hazai és uniós joggyakorlatokon keresztül kerül sor, valamint a dolgozat elsődleges kutatási eszközeként szolgáló kérdőív segítségével, mely a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok mindennapokban való megjelenését mérte fel. A dolgozat a *de lege lata* és *de lege ferenda* gondolatok mentén összegzi a kutatás során feltárt eredményeket, és fogalmaz meg javaslatokat a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok lehetséges szabályozási irányaira vonatkozóan.

SZABÓ KENÉZ

Pázmány Péter Katolikus Egyetem
Jog- és Államtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Szilágyi Pál Béla

egyetemi docens, PPKE JÁK

Kereskedelmi gyakorlatok a tisztességtelenség határán

A tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok körével a viselkedéstudományok eredményeinek tükrében azért fontos foglalkozni, mert az európai fogyasztóvédelmi közjog jogpolitikájának egyik alapját képező 'átlagfogyasztó' fogalmának értelmezésétől függhet bizonyos kereskedelmi gyakorlatok tisztességtelenség minősítése. Ennek a fogalomnak az értelmezését viszont nem lehetséges egzakt módon levezetni a UCPD rendelkezéseiből, hiszen arról az szerepel az irányelv (18) preambulumbékezdésében, hogy: „Az átlagfogyasztó vizsgálata nem statisztikai alapú vizsgálat. A nemzeti bíróságok és hatóságok – az Európai Bíróság esetjogának figyelembevételével – saját mérlegelési jogkörükben határozzák meg az átlagfogyasztó adott esetben tanúsított jellegzetes viselkedését.”

Dolgozatomban röviden bemutatom a viselkedéstudományok térnyerését a közgazdaságtan és a jog területén, majd jól szemléltethető, a hétköznapi életből vett gyakorlati példák segítségével a tisztességtelenség alapján húzok fel egy határvonalat a tiltásra érdemes és a megengedhető kereskedelmi gyakorlatok között. Céлом volt, hogy megvizsgáljak olyan kereskedelmi gyakorlatokat, amelyeket a UCPD alapján az uniós tagállamok hatóságai nem feltétlenül szankcionálnak, viszont alkalmazásuk széleskörűen elterjedt és a viselkedéstudományok kutatásainak eredményei alapján azok torzíthatják a fogyasztói magatartást. Három olyan csoportot vettem górcső alá, amelyekbe egyenként több – a fogyasztói magatartás torzításának szempontjából hasonló hatású – kereskedelmi gyakorlat is tartozhat. Ezek a csoportok a következők: (1) 'Limitált' kiadás, (2) Az ügylettől való 'könnyű' elállás lehetősége, (3) Horgonyhatás.

Számos viselkedéstudományi kutatás és jogeset segítségével elvégeztem azt a gondolatkísérletet, hogy a fogyasztó magatartása nem bírói mérlegelés tárgyát képezné, hanem egy kérdéses kereskedelmi gyakorlat megítélése során a ténykérdésekben a viselkedéstudományok eredményei lennének irányadóak.

Konklúzióként arra a megállapításra jutottam, hogy a kereskedelmi gyakorlatok megítélése során a tisztességtelenség határvonalát az a tény képezi, hogy az adott kereskedelmi gyakorlat lehetőséget kínál-e vagy pedig rontja a fogyasztó lehetőségét a tájékozott döntésre. Ennek a ténynek a megállapításához elengedhetetlen az elméleti alapot nyújtó Fttv. generálklauzulája, de kutatásom eredménye alapján a viselkedéstudományok eredményeinek gyakorlati alkalmazása is.

SZABÓ LÍVIA

Széchenyi István Egyetem
Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

*Prof. Dr. Lévainé Fazekas Judit
egyetemi tanár, dékán, SZE ÁJK*

A digitális technológiák korának fogyasztóvédelmi kihívásai

A 21. században nap mint nap tanúi lehetünk a digitalizációs forradalom rohamos ütemű térhódításának. A virtuális világpiacra való részvétel mára már mind a kereskedők, mind pedig a fogyasztók számára lehetségessé vált. Érdekes azonban görcső alá vennünk a „gyengébb fél”, vagyis a fogyasztók helyzetét, mert bár a digitalizáció kétség kívül előnyös számukra, egyúttal számos új kihívást és veszélyforrást is rejt magában.

A tagállamokban kialakult szerződési jogi gyakorlat meglehetősen eltérő, összeütközésekre ad alapot. Az Európai Bizottság – felismerve ezt a kritikus helyzetet – 2015-ben úgy döntött, tényleges lépésekre van szükség, és elindította a jogalkotási folyamatot, melynek eredményeképp megszületett a 2019/770 és 2019/771-es irányelv a digitális tartalomszolgáltatásokról és a digitális elemet (is) tartalmazó áruk adásvételéről.

Dolgozatomban a gyengébb fél, vagyis a fogyasztó pozícióját vizsgáltam behatóan, azt is mérlegelve, hogy vajon mely más jogalanyok lehetnek még hasonlóan kiszolgáltatott helyzetben. Álláspontom szerint e körben lenne érdemes említeni a kkv-kat is, amennyiben nem saját gazdasági tevékenységükkel összefüggésben járnak el, hiszen kiszolgáltatott helyzetük valóságos lehet. Több fókuszponton keresztül történő elemzés révén arra jutottam, hogy az irányelvek igazi nívója többek között a bizonyítási teher megreformálásában rejlik. Idáig 6 hónapig érvényesült a hibás teljesítés vételeme – amikor a fogyasztó tulajdonképpen a jótállás kedvezményezettjének pozíciójába került -, ez az időszak azonban 1 évre emelkedik.

Végezetül azt vizsgáltam meg, hogy az irányelvek átültetésére a hatályos Ptk. normarendszere, vagy mindinkább új jogszabályi környezet lenne ideális. E tekintetben arra jutottam, hogy a 2019/770-es irányelvet inkább érdemes lenne egy új jogszabályba, vagy esetleg fogyasztóvédelmi törvényünkbe implementálni, míg a 2019/771-es irányelvnél nem találtam kodifikációs akadályát a Ptk.-ba történő transzpozíciónak.

Úgy gondolom, hogy az Európai Uniónak most kell cselekednie a digitális technológiák dimenziójával kapcsolatban, most kell meghatározni olyan közös uniós szabályokat, amelyek a magas szintű fogyasztóvédelemhez, és egyúttal a vállalkozások számára előnyös üzleti környezet megteremtéséhez is hozzájárulnak. Az irányelvek tükrében pedig hazánkban is célul kell kitűznie olyan fogyasztóvédelmi szabályozási gyakorlat kialakítását, amely lépést tart korunk technológiai vívmányaival és megfelelő jogi keretet biztosít számukra.

TELEKI LÓRÁNT

Eötvös Loránd Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Papp Mónika, PhD

adjunktus, ELTE ÁJK

Adatopóliumok - Az uniós versenyhatóságok versenye a digitális egységes piacért

A digitális gazdaság rohamos térnyerése új kihívások elé állítja a versenyhatóságokat. A digitális óriások gyakorlatait a klasszikus versenyjogi eszközökkel és gazdasági megközelítésekkel csak nagyon nehezen lehet kezelni. Mindemellert mind Bizottsági, mind pedig tagállami versenyhatósági szinten eltérő megközelítések vannak a digitális gazdaság új inputjának, a személyes adatnak értékelési körülményeit illetően.

A tanulmány elsősorban arra keresi a választ, hogy milyen szinergiák azonosíthatók a versenyjog és az adatvédelem között a jelenlegi jogi keretek között, továbbá megvizsgálja és értékeli a hatósági jogalkalmazás tervezett jövőbeli irányait.

A kutatásom eredménye alapján bemutatom, hogy a GDPR bizonyos esetekben egyfajta „whistleblower” szerepben alkalmas jelezni olyan aggályokat, amelyek a verseny szempontjából sem teljesen érdektelenek. Ezzel összefüggésben arra is felhívom a figyelmet, hogy a digitális platformok korlátlan adatgyűjtési gyakorlata elfogadhatatlan a GDPR követelményeinek szempontjából, márpedig az adatgyűjtési gyakorlatok komoly piaci koncentrációt eredményezhetnek.

Azonosítom azokat a területeket is, ahol az adatvédelem nem mindig ilyen segítőkész: bizonyos esetekben a GDPR egy adatállomány védelme által akarva-akaratlanul is megerősíti egy digitális óriás erőfölényét. Ez utóbbi megállapítással összefüggésben bemutatom azokat a jogtechnikai megoldásokat, amelyek lehetővé teszik a GDPR által felállított akadályok lebontását.

A dolgozat keretén belül véleményt formálok a versenyhatóságok és adatvédelmi hatóságok digitális piaci szerepével összefüggésben, végül reflektálni kívánok a Bizottság 2020 nyarán közzétett elképzelésére, amely két új versenyjogi eszközt hozna létre az uniós versenyjogon belül. A preventív jellegű eszköz vonatkozásában bemutatom azokat a gyakorlatokat, amelyeket megfelelően lehet kezelni egy „feketelistás” nevesítés által. Másik, magatartási és strukturális intézkedésekre lehetőséget biztosító eszközzel kapcsolatban kritikát fogalmazok meg, tekintettel a gyakorlati tapasztalatokra, valamint arra, hogy az eszköz komolyan veszélyezteti a versenyjogi jogsértésekkel kapcsolatos magánjogi kárigények érvényesítését.

INFOKOMMUNIKÁCIÓS JOGI TAGOZAT

ALKONYI AURÉL ZALÁN

Nemzeti Közszolgálati Egyetem
Államtudományi és Nemzetközi Tanulmányok Kar

Témavezető:

Dr. Péterfahi Attila András PhD.

egyetemi docens, NKE ÁNTK

Információs kontroll és állami felügyelet a modern Oroszország tömegkommunikációs felületein

Jelen dolgozat elsődleges célja az információszabadság általános helyzetének feltárása és alakulásának bemutatása az Orosz Föderáció területén egészen a rendszerváltás idejétől, azonban annyiban kívánunk újítani a magyarul eddig megjelent munkákon, hogy a fő fókusz az internetre és annak korlátozására helyeztük.

Oroszország a világ egyik legmagasabb szinten digitalizált állama. Online vásárlás, bankolás, ügyintézés, ekormányzás, adatfelhasználás, lefedettség stb. szempontjából az Orosz Föderáció lenyűgöző adatokat produkál, a világelsőik között van. Nyilvánvaló módon az állami tervezés és a monitoring elsődleges fontosságú volt abban a technológiai forradalomban, amely kétségtelenül végbe ment 2000 után az országban.

Ez a forradalom nagyban az államnak köszönhető sikerét és szintúgy az államnak köszönhető, hogy mindazok a társadalmi változások, amelyeket az optimistább társadalomtudósok és közéleti kommentátorok vártak az internettől elmaradtak.

A dolgozat át kívánja tekinteni mindazon politikai változásokat, amelyek a jogrendszer restriktív átalakításához vezettek az orosz kormány internetpolitikája kapcsán.

Be kívánjuk mutatni azt a decentralizált kontrollt, amely jelenleg uralja az orosz kibernetet és el kívánjuk helyezni az orosz Kommunikációs Minisztérium alá tartozó "Kommunikációs, információs technológiai és tömegkommunikációs felügyeleti szolgálat" nevű adatvédelmi és tartalomlimitációért is felelős állami szervet a kontroll és szubverzió e bonyolult rendszerében.

Ezeket a tényezőket keresztül tulajdonképpen meg kívánjuk világítani tehát az orosz információs hadviselés belföldi dimenzióját.

BUDAI ISTVÁN

Pázmány Péter Katolikus Egyetem
Jog- és Államtudományi Kar

Témavezető:

dr. Papp János Tamás
megbízott oktató, PPKE JÁK

Álhírek, Fake News, Dezinformáció - A hamis hírek szabályozási kérdései

A TDK dolgozatom fő témája az álhír, annak terjedése, illetve az ellene való fellépés eszközeinek bemutatása. De mit is nevezhetünk álhírnek, milyen veszélyeket és társadalmi hatásokat rejt magában az egyes megjelenési formáiban? Dolgozatom első részében e kérdésekre kerestem a választ. Megállapítottam, hogy az álhír, mint kifejezés eltérő jelentéstartalommal bír az egyes szerzők esetében, ezért találtam célszerűnek a dezinformáció kifejezés használatát. Bemutattam a dezinformáció megjelenési formáit, veszélyeit és káros társadalmi hatásait, valamint terjedését a közösségi médiában. Dolgozatom második részében kitértem a meglévő szabályozási környezetre, a dezinformáció elleni fellépés jelenlegi gyakorlatára, valamint, hogy a dezinformációval szembeni fellépésre milyen lehetőségek állnak még rendelkezésre.

Kutatásom alapvető célja az volt, hogy megvizsgáljam, elemezzem, mennyiben elégséges és hatékony a dezinformáció elleni fellépés jelenkori szabályozása, illetve hogy az hogyan kapcsolódik és hogyan érinti a közösségi médiát. További cél volt annak megállapítása, hogy milyen indokok alapján szükséges a további polgári jogi szabályozás kialakítása a meglévő jogi szabályozások mellett. Kutatásom során a vizsgálathoz, elemzéshez és értékeléshez szükséges adatokat a terület tanulmányozásával gyűjtöttem össze. Ennek során módszerként szakirodalmi és jogszabályi, valamint esettanulmányi áttekintést végeztem. A környezeti jellemzők tükrében vizsgálatom teljes képet mutat a dezinformáció elleni fellépés jelenlegi helyzetéről.

Kutatásom alapján következtetésem a következők. Megállapítható, hogy a dezinformációval kapcsolatos jelenkori szabályozás már nem elégséges és kielégítő, amely probléma több összetevőből áll. Ezen összetevők a szólásszabadság jogának jelenkori átalakulása, illetve a dezinformáció online terjedése, annak gyorsasága és hatékonysága. Ennek megfelelően a dezinformációval kapcsolatos fellépés szorosan kapcsolódik a közösségi média szabályozásához. A dezinformáció elleni fellépés tehát megkívánja ezen összetevők egymásra való tekintettel történő szabályozását, valamint a társadalmunk médiatudatosságának fejlesztését.

D. HORVÁTH VANESSZA

Pécsi Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezetők:

Dr. Zámbo Alexandra Erzsébet

óraadó, PTE ÁJK

Dr. Kulcsár Gabriella

adjunktus, PTE ÁJK

Láthatatlan ellenség. A cyberbullying jogi megítélésének kérdései

Jelenkor szülőttei szerencsésnek mondhatják magukat, hiszen az utazás élménye legtöbbször számukra megadatott már élete során. A fejlődés következtében azonban nemcsak az egyes államokat elválasztó határok átlépése vált könnyebbé, hanem még a szürke hétköznapok során is ellátogathatunk egy sajátos világba: a cyberbullying világába. Az „útlevél” megszerzéséhez pedig nem szükséges más, mint a különféle online felületek használata. Azonban a virtuális valóság számos veszélyt is magában rejt.

Pályamunkám a cyberbullying jelenségét az iskolás korosztályra fókuszálva vizsgálja. A téma aktualitása abból fakad, hogy, bár az esetszám egyre aggasztóbb mértékben növekszik, s egyre több döntéshozó ismeri fel a probléma súlyosságát, nemzetközi szinten nem egységes annak megítélése, indokolt-e törvényi tényállás megalkotása, illetve, hogy egyáltalán jogsértésként minősíthetők-e az online megaláztatások.

Tanulmányom novuma abban ragadható meg, hogy a kérdést több jogterület, nevezetesen büntetőjog, polgári jog és adatvédelem vonatkozásában tárgyalom, nem megelégedve pszichológiai szempontok bemutatásával sem. Így dolgozatom, akárcsak maga az infokommunikációs jog, több jogág metszéspontjában helyezkedik el. Szintén az e tagozatban történő nevezést indokolja, hogy a cselekmény elkövetése online felületek igénybevételével történhet.

Az USA 22 tagállama kriminalizálta a cyberbullyingot, ez azonban nem feltétlenül értékelhető pozitívként, hiszen a Cyberbullying Research Center felmérése szerint a megkérdezett tisztviselők negyede nem ismerte pontosan a tagállamára vonatkozó jogot. Fontos kiemelni, hogy vannak a cyberbullyingnak olyan aspektusai, amelyeket szigorúbb jogi szabályozás sem tud kezelni, ilyen például a digitális önsértés problematikája.

Mivel az online megaláztatás olyan közösségekben jelenik meg, ahol a csoportnormák akár kimondatlanul is eltűrik a bántalmazást, legfontosabb az egészséges kapcsolattudás erősítése, ezért javaslatokat fogalmazok meg a biztonságos iskolai környezet kialakítása érdekében.

A cyberbullying fiatalokra gyakorolt hatása rámutat arra, hogy a jelenséget nem tekinthetjük az online jelenléttel együtt járó „szükséges rosszként”. Végső következtetésként arra jutottam, hogy a kriminalizálás nem jelentene megoldást, indokolt azonban a jelenség kriminológiai vizsgálata. A büntetőjogi tényállás megalkotása helyett hatékonyabbnak tartanám iskolai bullying – szabályzat kidolgozását.

DR. FARKAS MÁRTON ANDRÁS

Eötvös Loránd Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Menyhárd Attila

tanszékvezető, egyetemi tanár, ELTE ÁJK

Az adatvédelem céljának és szerepének újraértelmezése, a személyes adatokban rejlő piaci potenciálra tekintettel

Világunk rohamléptekkel digitalizálódik, a technológiák, a mindennapi életet egyre inkább az online térbe kényszeríti, maga után vonva az emberi személyiség virtualizálódását is. Ezt látva azt mondhatjuk, a Web 2.0-ás szolgáltatások adatéhsége felemészteni látszik a privátszférát és az adatvédelem az erodálódó magánszféra egyik utolsó bástyája.

Az információs hatalom megfékezésére szolgáló adatvédelem eredendően az állam privátszférát sértő túlterjeszkedésének korlátok közé szorítására szolgált. Azonban az információs társadalomban a Nagy Testvér mellett már felütöttek fejüket a Kis Testvérek is, az online szolgáltatók. Ezzel egy új horizontális front alakult ki a vertikálissal párhuzamosan. Dolgozatomban arra kívántam rámutatni, hogy ez a horizontális befolyás egy újszerű, sokkal finálisabb, gazdaságilag is mérhető kiszolgáltatottságot eredményez, de ezt továbbra is a privátszférán keresztül teszi. Kutatásom központjában így az állt, hogyan képesek realizálható haszonra váltani a szolgáltatók a privacy ilyesfajta kizsákmányolását.

A webes szolgáltatások esetében gyakran ismételt frázis, hogy valójában nem ingyen kapjuk az adott szolgáltatásokat, pusztán az adatainkkal fizetünk értük. Ezt az online térben bevett üzleti modellt vizsgáltam polgári jogi nézőpontból. Miszerint valóban képes-e ellenértékként funkcionálni, azaz forgalomképes lehet-e a személyes adat?

Összességében azt mondhatjuk, hogy ezekben a konstrukciókban szembeötlően eltér a de facto és a de iure helyzet, ezáltal kialakult egy jog által lefedetlen szürke zóna. De iure a felhasználók valóban térítésmentesen vehetik igénybe a szolgáltatásokat és csak ezek rendeltetésszerű használatához adnak meg személyes adatokat és fogadják el az adatkezelési szabályzatot. De facto a kétoldalú piacok logikája mentén azt mondhatjuk, hogy a szolgáltató valójában azért nyújtja a szolgáltatást, hogy a felhasználótól ezzel személyes adatokhoz jusson, még ha ezt nem is kezeli ellentételezésként. Az, hogy a felvázolt de facto helyzet mégis működőképes lehet, a privacy paradoxonnal magyarázható, ami magában foglalja az adatalanyok negligenciáját, miszerint a gyakorlatban elhanyagolható mértékben élnek a jogaikkal.

Amíg ez az attitűd nem változik, a jogalkotó továbbra is közjogi, defenzív jellegű eszközöket lesz kénytelen alkalmazni, de amennyiben megjelenik egy tudatosabb érintetti gondolkodás, akkor megnyílhat az út az információs önrendelkezési jog kiszélesítése és a magánjogi szabályozás felé.

HUSZÁR DANIELLA

Eötvös Loránd Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Gosztonyi Gergeby
egyetemi adjunktus, ELTE ÁJK

Freedom of Expression az algoritmusok világában

A technológia fejlődésével átalakultak mindennapi szokásaink és áthelyeződött a hangsúly a valóságról az internet és a közösségi média világára. A XXI. század embere alapvető jogai egy jelentős részét is gyakran a technikai vívmányainak segítségével gyakorolja és éppen úgy, mint ahogy a hétköznapi életben, ez a joggyakorlás az online térben is sokszor mások érdekeit sértheti, vagy jogait korlátozhatja. Tézisem szerint, az internet végtelen információk halmaza, amely hálózatként köti össze az embereket, sajátos közösségeket alkotva, amelyeket az algoritmusok jelentős mértékben befolyásolnak. A személyes, jelenlévők közötti interakciók hiányának áthidalása okán továbbá szükségszerű feltétele az aktív joggyakorlásnak a „freedom of expression” biztosítása. Dolgozatom középpontjában a közösségi médiában megvalósuló alapvető jogok, emberi jogok gyakorlása áll annak minden sajátosságával. Először az államok szerepvállalását ismertetem az online joggyakorlás biztosításában, majd a szolgáltatókra, mint a szabályozást végrehajtó aktorokra helyeződik a hangsúly. A szolgáltatók fogalma és a felelősségi modellek bemutatása magyarázatot ad arra, hogy miért is érdekelték a platformok aktívan részt venni a szabályozásban, így térve át az általuk alkotott eljárási rendszerek és irányelvek fejezetére, amelyeket eljárásuk alapjaként használnak. Miután ismertetésre kerültek az irányelvek és szabályozási rendszerek, maga az eljárás menete kerül kifejtésre egy kategóriarendszer segítségével, így mutatva be a kifogásolt tartalmak és a megosztásuk során felmerülő jogsértések viszonyát, valamint azok moderálását és a mesterséges intelligencia alkalmazhatóságát. Az utolsó nagyobb egységben a korábban ismertetett eljárási rendszer és a joggyakorlás korlátozása kerül törvényi feltételek mentén vizsgálat alá.

Végezetül pedig az elemzés során felmerülő hibák és hiányosságok orvoslására célok meg egy a szabályozási struktúrát felállítani, amely egy törvényi alapokon nyugvó, a versengő érdekekkel kompromisszumra jutó megoldási javaslatra törekszik, egyszerre használva a technika vívmányait és biztosítva a törvényi garanciákat, hogy a közösségi média világa egy mindenki számára biztonságos szintérré válhasson.

JUHÁSZ DÓRA

Pécsi Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

*Dr. Hobmann Balázs
tanársegéd, PTE ÁJK*

**A Bábel-hal esete –
A mesterséges intelligencia alkalmazásán alapuló gépi fordítás felelősségi kérdései**

A tanulmány célja a mesterséges intelligencia alapú szoftverek jelenlegi szabályozási háttérének és jövőbeli perspektíváinak feltérképezése, különös figyelemmel a mesterséges intelligencia alapú fordítóprogramokra, és az ilyen természetű szoftverekkel kapcsolatban felmerülő jogi felelősségre.

A téma aktualitását a mesterséges intelligencia 'telét' követő, felgyorsult technológiai fejlődés időszakában mi sem bizonyítja jobban, mint hogy az Európai Bizottság idén februárban ismertette az Európa digitális jövőjének megtervezése érdekében létrehozott adat- és mesterséges intelligencia startégiáját. A stratégia számos új kérdést vet fel a mesterséges intelligencia-rendszerek fejlesztése terén, valamint alátámasztja egy egységes szabályozási háttér létrehozásának jelentőségét és időszerűségét.

A dolgozat – egy kiforrott, egységes megközelítés hiányában - a napjainkban érvényben lévő technológiákkal szembeni elvárásokat, a jövőbeli fejlesztések eredményeképp potenciálisan felmerülő jogi kihívásokat vizsgálja hazai és nemzetközi joganyagok, alkalmazott megoldások, különböző javaslatokat felvázoló szakirodalmak felhasználásának segítségével. A technológia megértéséhez szükséges elméleti háttér bemutatását követően a tanulmány vizsgálati körét a mesterséges intelligencia alapú fordítástámogató rendszerekre szűkíti, amelyhez kapcsolódóan kitér a jelenleg irányadó jogszabályi keretrendszerre, a lehetségesen felmerülő problémákra, valamint az ilyen rendszerek által okozott kárért való felelősségre. Végezetül, az előzőekben bemutatott pontok alapján releváns következtetések levonása és értékelése analogikus jogértelmezési módszer alkalmazásával valósul meg.

KARDOS VIVIEN KATA

Szegedi Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Kovács Péter

egyetemi docens, SZTE ÁJK

Joghallgatók adatvédelmi tudatossága

Jelen dolgozat fókuszpontjában a joghallgatók adatvédelmi tudatosságának vizsgálata áll, különös tekintettel annak felmérése, hogy a joghallgatók milyen szintű adatvédelmi ismeretekkel rendelkeznek, a közösségi oldalak használata során mennyire körültekintően járnak el adatvédelmi szempontból, valamint az adatvédelmi tudatosság keretein belül esetlegesen milyen hiányterületek állapíthatók meg.

A külföldi szakirodalom meghatározó jelentőséggel bír a téma feltérképezésében, a privacy literacy mint adatvédelmi műveltség kulcsfontosságú szerepet tölt be. Az empirikus kutatás kvantitatív alapon, kérdőíves felmérés útján valósult meg 205 joghallgató részvételével valamennyi magyarországi állam- és jogtudományi kar képviselőjében. A kérdések összeállításában orientációs pontként szolgált, hogy a tudásra, az attitűdre, valamint a szokásokra is egyaránt kiterjedjen.

A kutatás eredményei számos hiányterületre rávilágítottak. Az eredmények tükrében megállapítható, hogy a joghallgatók mások személyes adatainak védelmére jelentősen kevesebb figyelmet fordítanak, mint a saját személyes adataikra, továbbá a személyes adatok gyakorlati példákon keresztül történő azonosítása nehézséget okoz. A hozzájárulás megadása szempontjából a joghallgatók nem kellő mértékben körültekintők mind az attitűddel, mind a szokásokkal összefüggésben. A „süti” (cookie)-azonosító jelentős hiányosságokra hívta fel a figyelmet, hiszen a joghallgatók mindösszesen alig több mint negyede minősítette személyes adatnak, mindazonáltal a válaszadók több mint kétharmada adatvédelmi szempontból mégis „kockázatosnak” ítélte meg.

Ahhoz, hogy az adatvédelmi garanciák megfelelően érvényesülhessenek, elengedhetetlen az egyének részéről, hogy ténylegesen figyelmet fordítsanak az adatvédelemre mindennapi szokásaik, például a közösségi oldalak használata során. Az adatvédelmi ismeretek bővítése által jelentős mértékben növelhető az adatvédelmi műveltség, amely az adatvédelmi tudatosság szempontjából is meghatározó. A joghallgatók körében a közösségi média a személyes adatok vonatkozásában jelentőséggel bír, a tudatos használat csökkentheti az esetleges adatvédelmi incidensek bekövetkezésének kockázatát. Az adatvédelmi ismeretek oktatásának az adatvédelmi tudatosság fejlesztésében kiemelt szerep tulajdonítható.

KONDRÁT FLÓRA

Pázmány Péter Katolikus Egyetem
Jog- és Államtudományi Kar

Témavezetők:

dr. Papp János Tamás
megbízott oktató, PPKE JÁK

Dr. Szilágyi Pál Béla
egyetemi docens, PPKE JÁK

A nagy platform nagy felelősséggel jár? - A Google mint digitális platform versenytorzító gyakorlata

A digitális platformok számos aspektusban járulnak hozzá, hogy az élet a lehető legtöbb területen hatékonyabb és praktikusabb lehessen. A digitális kereskedelem központi elemeiként olyan tényezőket lehetséges általuk áthidalni, mint a távolság vagy az idő, ők az innováció zászlóshajói. Felmerülhet azonban az az – egyre aktuálisabb – kérdés, hogy milyen szabályozás és hogyan tartja őket kordában?

Minden szabályozás megértéséhez fontos azt is érteni, mi annak tárgya, jelen esetben: mik azok a digitális platformok? Kutatásom során azzal a problémával találtam magam szembe, hogy nem létezik egy egységesen elfogadott definíció. A számtalan meghatározási kísérletet vizsgálva arra a következtetésre jutottam, hogy egyrészt ez nem is lehetséges, másrészt nem is célravezető. Ennek oka az, hogy a digitális platformok működése rendkívül komplex, számos jellemző érvényesülése együttesen határozza meg azt, hogy pontosan hogyan is működnek. Álláspontom szerint ezért egy kétlépcsős rendszer vezethet ahhoz, hogy a praktikus megválaszolásra kerülhessenek a „mi?” és a „milyen?” kérdések.

Az elméleti megközelítés érvényesülését a gyakorlatba történő átültetéssel támasztottam alá. Vizsgálatom tárgyául a Google-t választottam, mivel óriásplatformként gyakorlata meghatározó a digitális platformok versenyében, valamint a belső piac zavartalan működéséért felelős Európai Bizottságnak három erőfőlényrel való visszaélést megállapító határozata született vele szemben. A dolgozat bemutatja a három jogesetet és végig vezeti az Bizottság érvelését, amely a versenytorzító gyakorlat megállapításához vezetett.

A jogesetekből – egyfajta tanulságként – vezettem le elképzelésem, hogy hogyan lehetne a jövőben kialakuló szabályozási keret igazán hatékony. Az új szabályozásnak a digitális platformok működéséhez igazodva komplexnek, exponenciális sebességgel zajló fejlődésükhöz igazodva gyorsnak, a kettőhöz egyszerre tartva magát pedig „platformra szabott” szankciók kilátásba helyezésével kellene operálnia.

A 2020. decemberére ígért Digital Services Act is bizonyítéka az unió jogalkotóinak és jogalkalmazóinak azon álláspontjának, hogy a digitális platformok fontos entitásai a digitális gazdaságnak, képesek sosem látott méretűre nőni. E nagyság azonban különleges felelősséggel jár, amely akkor kérhető számon következetesen, ha áll mögötte egy hatékony és megbízható szabályozási keret, amely egyszerre képes biztosítani a fogyasztók érdekeinek védelmét, a verseny tisztaságát és az innovációt.

KOVÁCS LAJOS PÉTER

Debreceni Egyetem

Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Tóth Andrea Noémi

adjunktus, DE ÁJK

A telekommunikációs eszközök alkalmazása a büntetőeljárásban

A dolgozatomban be szeretném mutatni, hogy ezek a telekommunikációs eszközök hogyan működnek, milyen szabályok vonatkoznak rájuk, s milyen fejlődési fejlesztési irányok képzelhetőek el a jövőben. Szeretném egy másik – pszichológiai – nézőpontból is bemutatni az alkalmazásukat. Ennek során a hangsúlyt arra helyezem, hogyan hathat egy ilyen eszközrendszer az eljárásban résztvevő személyekre.

Hipotézisem az, hogy a telekommunikációs eszközrendszer tökéletesen helyettesítheti a személyes kihallgatást – ahogyan ezt a vírushelyzet alatt tapasztalhattuk – azonban még nem tökéletes ez a rendszer. A technológia fejlődési lehetőségeinek és a kihallgatás előtt alkalmazott pszichológiai tesztnek köszönhetően látok lehetőséget arra, hogy tökéletesítsük ezt az eszközrendszert.

A kutatásom során a pandémiának köszönhetően csak kérdőíveken és a témánk főszereplőjén (tehát a telekommunikációs eszközrendszeren) keresztül tudtam interjúkat készíteni. Kutatómunkám során számos szakcikket, tanulmányt és az online felületről is letölthető könyvet használtam fel, s amikor pedig lehetőségem volt rá, akkor személyesen is bementem a könyvtárakba kutatni. Kutatómunkát szerettem volna folytatni a Debreceni Törvényszéken, de a járványhelyzet miatt kérdőív segítségével tudtam ezt megoldani. Ezen túlmenően a Nemzeti Infokommunikációs Szolgáltató Zrt.-t kerestem meg a kérdéseimmel. Az így kapott válaszokból diagrammokat készítettem, amelyekből következtetéseket vontam le és beépítettem a dolgozatomba. Személyes interjúkat készítettem több különböző személlyel, akik a témám szempontjából releváns információkkal szolgáltak. A dolgozatom pszichológiai fejezetéhez szakirodalom nem állt rendelkezésemre, emiatt csak a saját, valamint az interjú és kérdőíveim alanyainak tapasztalataira támaszkodhattam.

Dolgozatomban a hipotézisem igazolást nyert, hiszen a telekommunikációs eszközrendszer helyettesítheti a személyes kihallgatást mindazokkal a fejlesztési javaslatokkal, amelyeket a dolgozatom V. fejezetében bemutatam. Különös fontosságú ezek közül egy pszichológiai teszt elkészítése a telekommunikációs eszközrendszerrel történő eljárás alkalmazása előtt, hiszen ez adna segítséget a bíróság számára a vallomás hiteltérdemlőségének meghatározásához. Nem hanyagolható el ugyanakkor az sem, hogy mára már csaknem mindenki rendelkezik okostelefonnal és a hozzá kapcsolódó okoseszközökkel, amelyeket a telekommunikációs eszközrendszerrel történő kihallgatás szolgálatába állíthatunk.

MIHÁLY LAURA DOMINIKA

Széchenyi István Egyetem

Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Kelemen Roland

egyetemi tanársegéd, SZE ÁJK

A médiamegosztó portálok terrorista tartalmaival szembeni fellépés külföldi és hazai jogi eszköztára

Hogyan lehetséges az, hogy több millió YouTube felhasználó tekintette meg előben az amerikai újságíró, James Foley lefejezését, mielőtt a megbotránkoztató tartalom eltávolításra került a portál részéről? Hogyan szervezték meg könnyűszerrel a terrorszervezetek a WhatsApp, vagy a Telegram privát üzenetváltási applikációin keresztül a Párizsban elkövetett merényleteiket? Ilyen, és ehhez hasonló kérdésekre keresem választ dolgozatommal, mely interdiszciplináris megközelítéssel kívánja bemutatni a terrorszervezetek médiamegosztó portálokon való jelenlétét és megosztott tartalmaik lehetséges jogi szabályozását.

Sajnálatos módon, a károsultak jelentős része csak a kár bekövetkezését követően gondol az IT biztonságára. Ez hívja fel a figyelmet a preventív intézkedések fontosságára, melyek lehetővé teszik, hogy eme káros hatások jelentősen mérséklődjenek. Ebben pedig a jogászoknak, mint a társadalom mérnökeinek, kiemelt szerepe és felelőssége van. Hangsúlyozom azonban a társadalomtudományok jelentőségét is, mint amilyen a pszichológia, vagy a médiaszociológia, melyek a terrorista tartalmak médiamegosztó portálokon történő terjesztése esetén, a társadalomra és az egyénre gyakorolt negatív hatásokat veszik górcső alá.

E veszélyek fokozott kockázata és relevanciája alátámasztja a jogi felelősséget, akár az állami főhatalom tényleges kiterjesztését is igényelve. De lege ferenda javaslatom keretében olyan külön szabályozási mechanizmus kialakítása és működtetése kerül előtérbe, mely kizárólag multidiszciplináris vizsgálatra alapozva alakítható ki.

PUSKÁS TAMÁS

Pécsi Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Hobmann Balázs
egyetemi tanársegéd, PTE ÁJK

Meddig „él” a személyes adatok védelme?

A dolgozat az elhunyt személyek személyes adatainak védelmével, életük során, valamint halálukkal kapcsolatban felmerült és rögzített adatok kezelésével, a személyes adatokkal való visszaélések megelőzésének szabályozásával foglalkozik. A dolgozat célja a jelenlegi, többszintű jogi szabályozásban felmerülő joghézagok, pontatlanságok feltárása, elemzése, annak érdekében, hogy az adatkezelési- és feldolgozási folyamat szereplőinek helyét, jogait és kötelezettségeit letisztult jogi követelményrendszer szerint lehessen vizsgálni. A dolgozat további célkitűzése egy olyan katalógus kialakítása, amely értelmezhetővé teszi, hogy az elhunyt személy hozzátartozói és az egyéb jogosultak miként rendelkezhetnek az adatok kezelésével kapcsolatban, a kegyeleti jog keretein belül.

A téma jelentősége és aktualitása a mai korban felmerülő, a személyes adatok fokozott védelmét célzó igényre vezethető vissza, ezzel összefüggésben kiemelten vizsgálja a COVID19 járvány kapcsán felmerült élethelyzetek jogi vonatkozásait.

A dolgozat a témakörrel összefüggő hazai és európai uniós jogi normákat, szakirodalmi vonatkozásokat, más országokban alkalmazott jogi megoldásokat vizsgálja, illetve a felmerült esetek, bírói joggyakorlat alapján elemzi a vizsgált kérdéskört. Ennek megfelelően a pályamunka a téma elméleti megalapozása után, az irányadó jogszabályi keret vizsgálata mellett hangsúlyt fektet szakirodalmi vonatkozásokra, a joggyakorlat vizsgálatára is. A pályamunka célja, hogy gazdagítsa a hazai adatvédelmi felfogás horizontját, és hozzájáruljon a területtel kapcsolatos törvényhozás fejlődéséhez.

Eredmények: A munkában összehasonlítottam több uniós tagállam jogalkotását, melyek alapján javaslatot tettem a magyar modell fejlesztésére. Feltártam, hogy a koronavírussal kapcsolatos tájékoztatás adatvédelmi problémáit, valamint alternatívát vázoltam fel. Összeállítottam egy értelmező katalógust az elhunytak adataival való rendelkezésre vonatkozó jogosultságokkal kapcsolatban. Következtetéseket vontam le a multinacionális cégek post-mortem adatkezelési megoldásaiból.

JOG- ÉS ÁLLAMBÖLCSELETI TAGOZAT

ARLETT ANITA

Miskolci Egyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Hegyi Szabolcs
egyetemi docens, ME ÁJK

Egy rendőrképmás-per és elméleti vonatkozásai - A közszereplő és a közhatalmat gyakorló fogalmának dogmatikai elhatárolása

Vizsgálódásom kiindulópontja az a 2011-ben kezdődött rendőrképmás-per, amelyben két jogerős ítélet és két alkotmánybírósági határozat is született. A jogeset fontos közjogi, magánjogi és eljárásjogi kérdéseket is felvet, dolgozatomban azonban államelméleti és jogdogmatikai elemzésekre használom fel az ügyet. Ennek megfelelően természetesen a jogvitát és az eljárásokat is bemutatom a dolgozatban. Az elemzés súlypontját azonban az ügy kapcsán felmerülő államelméleti és dogmatikai, valamint gyakorlati kérdések képezik, amelyek irányt mutathatnak az ilyen és ehhez hasonló esetek elbírálásához.

Miért is van szükség a közszereplők és a közhatalmat gyakorlók körének elhatárolására és pontosabb meghatározására? Egyrészt a polgári jog területén tevékenykedő jogászok számára sem teljesen tisztázottak a közszereplők fogalmi és személyiségvédelmi szempontjai, ami a jelen esetben alaptörvényellenes ítéletek meghozatalához vezetett. Másrészt a bíróságoknak az a megállapítása, amely szerint a rendőrök nem közszereplők, jelentős államelméleti kérdéseket vet fel.

Az elméleti elemzés körében az alkotmányos demokrácia, a mérsékelt állam nyilvános jellegének és az önkormányzás elvének ismertetésével arra kívánok rámutatni, hogy a közhatalom gyakorlása csak korlátozott formában és csak nyilvánosan működhet igazoltan. Ennek az elvnek az a következménye az adott ügyben, egy személyiségi jogi igényérvényesítés során, hogy szükséges a közhatalmat gyakorlók eltérő megítélése a közhatalommal nem rendelkező személyektől, így a közszereplőktől is. A céloom megvilágítani a nyilvánosság elvének a mérsékelt államban játszott kitüntetett szerepét, és azt, hogy az említett személyi kategóriákat fogalomelemzés és dogmatikai elemzés révén elhatároljam egymástól.

Az elméleti és jogdogmatikai elemzéseken túl a dolgozat iránytűként is kíván szolgálni a jogalkalmazás számára, hiszen dolgozatomban a mérsékelt állam alapvetéseivel összhangban, az Alkotmánybíróság határozatainak fényében kidolgozott fogalmi, dogmatikai keret segítséget nyújthat a személyiségi jogi jogalkalmazás számára, ami az Alaptörvénnyel és az Alkotmánybíróság megállapításaival összhangban lévő ítélkezési gyakorlatot eredményezhetne.

BENEDEK FANNI

Nemzeti Közszerológati Egyetem
Államtudományi és Nemzetközi Tanulmányok
Kar

Témavezető:

Dr. Horvátb Attila

egyetemi tanár, NKE ÁNTK

Kultúra a kommunizmus ölelésében – göröcső alatt az irodalom

Jelen tudományos diákköri dolgozat három nagy egységre tagolható, de alapvetően a magyarországi kommunista éra alatt alkotó írók, költők helyzetét veszi göröcső alá. Ehhez mindenekelőtt megkísérli feltérképezni azt a bonyolult szervezetrendszert, melyet a pártállami diktatúra 1945-től fokozatosan épített ki a reakciós múlt felszámolására és az irodalom hatékony propagandacélokra való alkalmazhatóságára.

Ezt követően megismerteti a hatalommal való viszony alapján kategorizált írócsoportokat, miközben megmutatja, hogy az éppen aktuális politikai változások hogyan befolyásolták a kulturális életet és milyen hatással voltak ezekre a csoportokra és a benne tevékenykedő művészekre.

Afféle kitekintés gyanánt egy fejezet taglalja a totalitárius rendszerekre oly jellemző cenzúra mechanizmusát illetőleg a korszak egy különös, magyar jellegzetességét az ifjúsági-és gyermekirodalom felvirágzásának okait.

Az utolsó részben három olyan író-költő életének bemutatására kerül sor, akiket mind magánéletükben, mind közéleti- és művészeti tevékenységükben nagyban befolyásoltak a pártállami vezetés különböző intézkedései.

Kutatásom során arra jöttem rá, hogy a kommunista vezetők számára az irodalom – és az egyéb művészeti ágak is – rendszeridegen volt. Nem értették meg a művészeteket, ezért először megpróbálták bekebelezni, saját – így az elnyomás szolgálatába állítani, propagandisztikus célokra agitációs eszközként használni, de ez irányú törekvéseiket sosem tudták teljes sikerre vinni, köszönhetően a jó néhány bátor, szabadságelvű alkotónak. Az évek múlásával a politika egyre érdektelenebbé vált az állampolgárok befolyásolásában, így egyre kevésbé foglalkozott a kultúrpolitikával is. A fokozatos enyhülés az 1989-es rendszerváltozásban csúcsosodott ki és hozta el az áhított művészetek szabadságát valamint a szólás-és sajtószabadságot, amely a mai napig komoly alkotmányos védelmet élvez Magyarországon.

CSIBOR FERENC

Nemzeti Közszerológati Egyetem
Államtudományi és Nemzetközi Tanulmányok Kar

Témavezető:

Dr. habil. Szmodis Jenő

habilitált egyetemi docens, NKE ÁNTK

Jeremy Bentham reflexiói a nagy francia forradalomra

A kutatás legfőbb célkitűzése volt, hogy a 18. század végén lezajlott nagy francia forradalom eseménysorozatának vizsgálatát egy személyesebb jellegű, a forradalom idején élt személy nézőpontjából valósítsa meg. Ebből kifolyólag a kutatás arra a kérdésre kereste a választ, hogy Jeremy Bentham 1748. és 1832. között élt angol filozófus és jogtudós hogyan viszonyult a forradalom eszméihez és eseményeihez, valamint hozzáállása változott-e azzal, ahogy a forradalom egymást követő eseményei fokozatosan egyre radikálisabbá váltak, és amennyiben változott, akkor milyen módon.

Ez a kérdés megválaszolásának érdekében a kutatás szempontjából a legfontosabb forrásokat jelentették az angol filozófus azon kéziratai, amelyeket a forradalom éveiben, vagyis 1789. és 1799. között írt papírra. A kéziratok feldolgozása során a hangsúly azon volt, hogy belőlük milyen a forradalomhoz fűződő álláspont olvasható ki. Emiatt a munka kiterjedt olyan írásokra, amelyek kifejezetten a forradalom kapcsán készültek, de olyanokra is, amelyek témájukat tekintve nem kapcsolódnak szorosan a forradalomhoz. Ezen művek esetében a motivációt az jelentette, hogy fennállt a lehetősége, hogy belőlük implicit módon meg lehet tudni, hogyan vélekedett Jeremy Bentham a forradalomról, annak hatásairól.

A fentebb megjelölt kéziratokon túl feldolgozásra került Bentham vizsgált időszakból származó levelezése, illetve több a filozófusról szóló életrajzi írás. Ezen dokumentumok esetében a cél az volt, hogy feltérképezésre kerüljön a filozófus személyisége, és azon életeseményei, amelyek döntőleg kihatással lehettek az 1790-es évek alatti tevékenységére, munkásságára. A nagy francia forradalomhoz fűződően a kutatómunka két fő területre terjedt ki, egyrészt a forradalom eseménysorozatának főbb fordulópontjainak felsorolása és időrendi sorrendbe rendezése, másrészt pedig a forradalom kezdetét meghatározó jelentősebb filozófiai gondolatok, eszmék, elvek összegyűjtésére. Ezen két terület átfogóbb jellegű vizsgálatát az tette indokoltá, hogy a nagy francia forradalom történelmi és eszmei háttérének megismerése által nyílt meg a lehetőség arra, hogy meg lehessen vizsgálni, ezen eszméket és eseményeket hogyan láthatott egy korabeli filozófus. Ezen háttérismeretek összegyűjtése jelentette a szükséges alapot, amelyből kiindulva el lehetett végezni a kutatás lényegi részét.

DÖRFLER DÓRA

Eötvös Loránd Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezetők:

Dr. Fleck Zoltán

tanszékegyetemi tanár, ELTE ÁJK

Dr. Czabán Samu

PhD-hallgató, ELTE ÁJK

A népszerűtlen csoporthoz tartozás mint téves bírói ítéletet befolyásoló tényező

Kutatásom fókuszában a téves bírói ítéletekhez vezető okok közül a népszerűtlen csoporthoz tartozás, azon belül is a rassz tényezője áll. E terület az uniós adatvédelmi előírások miatt egy főleg angolszász államokban kutatott témakör. Bár a téves bírói ítéletek és rassz között csupán közvetett okozati kapcsolat áll fenn, kutatásomban összefoglaltam, hogy a sokszor önmagunk előtt is rejtett előítéleteink hogyan befolyásolnak minket, ezáltal az igazságszolgáltatás szereplőit is. A téves ítéletek ugyanis legtöbbször a szemtanú általi téves azonosítás miatt születnek, egyrészt ennek a hátterét vizsgáltam, másrészt az előítéletek társadalmon belül betöltött funkcióját.

Dolgozatomban először is statisztikákkal alátámasztottam, hogy a kisebbségek tagjai felülreprezentáltak a börtönökben, és viszonylag gyakran érik őket téves ítéletek. Továbbá ezért kifejtettem, hogy mik a csoportok, az előítéletek képzésének módja, fajtái, a sztereotípiák és összefoglaltam néhány fontos előítéleteket magyarázó elméletet. Majd bemutattam a szociális dominancia elméletét, ami véleményem szerint a legkomplexebben magyarázza el a társadalmon belüli hierarchia létrejöttét, a csoportok interakcióit és a bűnözés játszmává válását.

Bár legfőképp külföldi kutatásokat foglaltam össze, a hazai helyzetre vonatkozóan röviden bemutattam a romák helyzetét, a fontosabb előítélet-kutatásokat, és a faji, etnikai hovatartozásra utaló adatok kezelésére vonatkozó szabályozást, ami jelenleg nem teszi lehetővé a rassz és téves ítéletek témakörének hatékony vizsgálatát.

Végezetül néhány megoldási javaslatot fogalmaztam meg, aminek segítségével csökkenthetjük az előítéletességet társadalmi és egyéni szinten. Javasoltam egy független, téves ítéletekre specializálódott szervezet létrehozását, amihez az elítéltek közvetlenül tudnának segítségért fordulni. Továbbá fontosnak tartanám, ha előítéletek leküzdésére irányuló érzékenyítő programokat általánossá tennénk. Úgy gondolom, hogy a kirekesztés és egyenlőtlenség egy rendszerszintű probléma, ami fokozott állami szerepvállalással lenne megoldható.

Bízom benne, hogy ha több figyelmet kap az előítéletesség, egyenlőtlenség kérdésköre, és több diskurzus alakul ki e témáról, az emberek jobban felfigyelnek a saját attitűdjükre, és képesek leszünk az embert észrevenni a rassz mögött.

ERDŐS ISTVÁN

Debreceni Egyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Ficsor Krisztina

egyetemi adjunktus, DE ÁJK

**A mesterséges intelligencia általi károkozás vizsgálata
Ronald Dworkin jogelméletének fényében**

A dolgozat felveteti azt a jogi problémát, amely szerint a mesterséges intelligencia által okozott kár esetén egy rendezetlen jogi helyzet keletkezhet, feltéve, ha a mesterséges intelligencia használója nem láthatta előre a károkozást, illetve nem járt el felelősen. E jogi probléma jelentősége és gyakorisága előreláthatóan csak növekedni fog a technológiai fejlődéssel. A dolgozat célja az, hogy a fenti problémára elméletileg megalapozott módon igyekezzen lehetséges jogi választ találni. Így a dolgozat Ronald Dworkin jogelméletén keresztül elemzi e helyzetet. Dworkin absztrakt elméletének egy gyakorlati jogi problémára való alkalmazásával a dolgozat a jogbölcselet relevanciáját, hasznosságát, és értékét is demonstrálni igyekszik.

A jog a tárgyalt esetben bizonytalan, azonban olyan nehéz jogi esettel állunk szemben, amelyben találhatunk jogi megoldást. A dolgozat Dworkin módszerét követve lehetséges válaszokat alkot, majd azokat, amelyek valamely szempontból nem voltak megfelelőek, kizár, és így érkezik el a megfelelő megoldáshoz. A dolgozat célja nem csupán a helyes jogi válasz felmutatása, hanem az is, hogy egy elméletileg megalapozott módszert találjon a helyes válasz megfogalmazására. A dolgozat emellett érvel, hogy olyan helyzetben, amikor a mesterséges intelligencia nem előrelátható módon kárt okoz, és még nincsenek konkrét szabályok alkotva e jogi helyzet rendezésére az üzemeltetője a veszélyes üzemi felelősség szerint, illetve a veszélyes üzemi felelősségi szabályok mögött meghúzódó elvek alapján igazolt módon feleljen az okozott kárért.

FRÉSZ LŐRINC IMRE

Pázmány Péter Katolikus Egyetem
Jog- és Államtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Könczöl Miklós

egyetemi docens, PPKE JÁK

Morálkalauz

Dolgozatomban morális ítélkezésünk alapjaira és helyességére, joghoz való kapcsolatára és lehetséges alkalmazására keresem a választ, teszem mindezt a 20. századi analitikus morálfilozófiai elméletek ütköztetésével. Felmerült bennem a kérdés, hogy létezik-e olyan eset mikor a jog cselekvési kötelezettséget ír elő, de a morális érzékünk mást mond. Ezt a kérdéskört az öngyilkosság büntetőjogi és morális megítélésével vizsgálom.

A tanulmány első részében Lord Patricik Devlin és Herbert Hart között kialakult vita segítségével mutatom be az erkölcs és jog konfliktusát, az erkölcs kikényszeríthetőségét és határait. Megnézem továbbá, hogy morális ítéleteinket mi alapozza meg és mi köze van a szabad akarathoz.

A morális ítélkezés kritikáját Thomas Nagel morális szerencse érvén keresztül mutatom be, mely elmélet a morális ítélkezés megalapozatlanságára hívja fel a figyelmet, s szólít fel arra, hogy az a gyakorlatban újragondolásra szorul. A morális szerencse érvére a libertariánus ágens-okozással és Peter F. Strawson naturalista elméletével válaszolok, miközben bemutatom, hogy ezen ellenérvek is meglehetősen hiányosak, viszont képesek megválaszolni a Nagel által felvetett kérdést.

A strawsoniánus elmélet szerint morális felelősségünk alapja a társas viszonyokban rejlik, azonban elméletét a gyakorlatban bizonyos esetekben nem tudjuk alkalmazni. Az öngyilkosságban közreműködés és a segítségnyújtás elmulasztásának esetében érve nem tudja magyarázni a morális felelősséget, miközben jogi felelősségünk ezekben az esetekben megalapozott.

A morális elméletek elemzése során arra a következtetésre jutottam, hogy morális ítélkezésünk alapja levezethető az emberi intuíciókból, de azok segítségével nehezen adunk pontos választ felelősségünk miértjére. Ugyanakkor nem javaslom a morális ítélkezés elvetését, mert azok segítségével értékítéletet fejezünk ki, mely elengedhetetlen a hétköznapi életünkből.

HAJAS TAMÁS BOLDIZSÁR

Eötvös Loránd Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezetők:

Dr. Fekete Balázs

habilitált egyetemi docens, ELTE ÁJK

dr. Fábian Áron

PhD-hallgató, ELTE ÁJK

A deszegregációs doktrína és a küldetéstudat-logika küzdelme – A Huszár-telep szegregációs ügye

A dolgozat a nyíregyházi Huszár-telepen nyitott görögkatolikus általános iskola szegregációs perét vizsgálja jogelméleti szempontból. A Kúria határozatának dekonstrukciós elemzése által feltárásra kerül az alperesi és a felperesi oldal, illetve az ítélet érvelési struktúrája. A mögöttes szerkezet által a munka két fontos eredményre jut. Egyrészt, megmutatja a jogi szabályozás és a jogi szöveg meghatározatlanságát, ezzel a formalizmus kritikáját adja. Másrészt, Robert M. Cover nomosfogalmára építve az ügyben peres felek érvrendszerei alapján azonosít két normatív univerzumot: a „deszegregációs doktrínát” (felperes, jogvédő csoport) és a „küldetéstudat-logikát” (alperes, egyház). A munka konklúziójában a jogalkalmazás formalizmusának meghaladására és a társadalomban egymás mellett létező jogi narratívák észrevételére hív.

KELEMEN KÁLMÁN

Pázmány Péter Katolikus Egyetem
Jog- és Államtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Könczöl Miklós

egyetemi docens, PPKE JÁK

Egy a sok közül - G. D. H. Cole államelmélete

A XX. század első felének Angliájában jött létre a pluralizmus eszmeáramlata. Ez a társadalom- és államelmélet nem volt unitárius; a hozzá köthető szerzők gondolatai ugyan alapvetően hasonlítottak, mégsem beszélhetünk teljes homogenitásról. Az elmélet legfontosabb üzenete az állam szuverenitásának kétségbe vonása, problematizálása volt. A szerzők különös hangsúlyt fektettek a csoport, mint olyan szerepére az egyén és a társadalom életében. Tagadták az állam mindenhatóságát, nem tekintették kiemelkedőnek a többi társadalmi szerveződés (egyesülés) közül.

Ennek az eszmeáramlatnak volt az egyik legfontosabb képviselője G. D. H. Cole oxfordi professzor. A szocialista gondolkodó több évtizedes munkássága során kifejtette elméletét számos társadalmi-politikai intézményről, az emberi együttélés helyes megszervezéséről. Többi pluralista szerzőtársához hasonlóan elképzelései nem nélkülözték az idealista gondolkodást, és a normatív-leíró módszerek keveredését sem – teóriája mégis értékes része a politikai gondolkodás XX. századi történetének. Eredeti gondolatai, felfogásába vetett hite nélkülözhetetlenné teszik őt.

Jelen dolgozat célja bemutatni (a méltatlanul elfeledett) G. D. H. Cole elméleteit, egyúttal megadva azok szintézisét, különös figyelmet fordítva az államra és annak fogalmi elemeire. A pluralista gondolkodás alapvető jellemzői és a szerző által használt fogalomrendszer ismertetése után értekezem Cole legfontosabb tételeiről. Államképének ismertetése után bemutatom szuverenitás-ellenes elméletét és az általa szorgalmazott alternatív társadalomképet, javaslatát a képviselőlet megfelelő módjáról, végül a helyi önkormányzatok szerepéről alkotott elképzelését is. Gondolatainak áttekintése után összevetem elméletét a pluralizmus általános ismertetőjegyeivel, egyúttal kitérek az őt és társait ért kritikákra. Cole gondolkodására jelentős hatást gyakorolt Rousseau, ennek okán dolgozatomban helyet kap a két szerző egyes elméleteinek összehasonlítása is.

KOVÁCS ZSÓFIA DÓRA

Debreceni Egyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Ficsor Krisztina

egyetemi adjunktus, DE ÁJK

Vissza az erényekhez – az arisztotelészi etika alkalmazása az ítélkezésben

A jogelmélet számára mindig aktuális a kérdés, hogy mitől válik a bírói döntés helyessé. Csak a jogszabály alapján hozhat helyes döntést a bíró vagy figyelembe vehet más érveket is? Ha lehetséges a jogtól való eltérés, hol húzhatjuk meg ennek határait? Mik a helyes döntés kritériumai?

A fentebbi kérdések inspirálták jelen dolgozatot, amelynek alapvető kiindulási pontját egy viszonylag új jogelméleti irányvonal, az erényelméletek jelentik. Kutatásomban az erényelméletek ítélkezéselméleti vonatkozásainak vizsgálatát tűztem ki célul, végig szem előtt tartva annak a kérdését, hogy képesek lehetnek-e ezek az elméletek az ítélkezési gyakorlatban felmerülő problémák komplex magyarázatára és új megoldások adására. Hiszen újra és újra felmerül annak problémája, hogy mit tehet a bíró, ha egy jogszabály nem ad egyértelmű megoldást az eldöntendő esetre, illetve, ha véleményes szerint, a jogszabályból következő döntés igazságtalan vagy méltánytalan eredménnyel zárulna.

Mindezek megvilágítására kiválasztottam egy az ítélkezési gyakorlatban kialakult problémát, amely a közterületen életvitelszerű lakhatás tiltásával kapcsolatban kialakult széthúzó bírói gyakorlat segítségével illusztrálható. Ezen példán keresztül mutattam be, hogy a kialakult bírói álláspontok mögött az ítélkezés helyességéről alkotott különböző felfogások húzódnak meg. Dolgozatom első részében a formalizmus, a dworkini álláspont és az erényelméletek összehasonlítása révén igyekszem rávilágítani arra, hogy közel sem olyan könnyű meghatározni, hogy mi a helyes bírói döntés, mint azt gondolnánk.

Az ítélkezéselméleti gondolkodásban hosszú ideje a formalizmus és antiformalizmus szembenállása dominál. Ebben a környezetben, ahol a kortárs jogelmélet két szembenálló nagy irányának harca kimerülni mutatkozik, jelentek meg az erényelméletek. Az erényelméletek legnagyobb újdonságát az jelenti, hogy az ítélkezés elméleti problémák szempontjából a hangsúlyt a bíró személyére helyezik. Az erényes bíró jellemvonásait fejtik ki, majd ebből vezetik le a helyes bírói döntés kritériumait. Az erényelméletek elemzése során elsősorban Lawrence B. Solum írásai által, a bírói erények kifejtésére törekedtem.

Munkám utolsó részében azt vizsgáltam, hogy tud-e az erényelmélet komplex megoldásokat adni az ítélkezéselmélet alapvető problémáira, tekinthető-e releváns új iránynak a formalizmus és antiformalizmus mellett, illetve, hogy tud-e kompromisszumot teremteni az ellentétes bírói álláspontok között.

LUGOSI VILMOS LEÓ

Pázmány Péter Katolikus Egyetem
Jog- és Államtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Könczöl Miklós

egyetemi docens, PPKE JÁK

Kegyelmet a kegyelemnek? – Jogi kötéltánc az erkölcs és a politika határán

A kegyelem intézménye által a jog mintegy kibúvót enged önmaga alól, amely alapvetően biztonsági szelep funkciót tölt be, azonban ezen a biztonsági szelepen nem kizárólag a morál szivárog be. Rendkívül kivételes és titokzatos a kegyelem, ugyanis ritkán fordul elő és az egyéni kegyelem nem nyilvános, azonban vannak olyan esetek, amikor kiszivárog és felkapja a közvélemény. Később ilyen esetek feldolgozása járul hozzá a lehetséges gyakorlat rekonstrukciójához.

Dolgozatomnak célja, hogy a kegyelem morális és politikai megkettőződöttségének hipotézisén keresztül megvizsgáljam a kegyelem jogintézmények legimmanensebb lényegét, természetét, amely Nero Császár és Áder János köztársasági elnök esetében is szinte megegyezik. Vizsgálódásaimat az antik irodalomban kezdtem Seneca De Clementia c. művének elemzésével, amelyben a nagylelkűség fogalmának rekonstrukciója által keresem annak kapcsolatát a kegyelemmel. A műben megfigyelhető a morális és politikai jellegű érvek szembenállása, amely megfelel a hipotézisben felvázoltakkal. Morális megalapozottság kérdésében Arisztotelész Rétorika és Nikomakhoszi Etika c. műveinek egyes részeit elemezve, kerestem a választ arra, hogy méltányosság alapja lehet-e egy kegyelmi döntésnek. Tehát ebben a fejezetben a kegyelemnek csak a morális oldalával foglalkoztam.

Ezt követően a mai magyar jogban megjelenő kegyelem jogintézményét vizsgáltam, külön bemutatva az országgyűlés által gyakorolt közkegyelem és a köztársasági elnök által gyakorolt egyéni kegyelem elméletét és gyakorlati működését.

Legvégül pedig az a gyakorlatból levonható következtetéseket összevetettem az antik művek konzekvenciáival, valamint a hipotézisben felvázoltakkal.

Vizsgálódásaimat követően arra jutottam, hogy a kegyelem kettős természete az évezredekön átívelő természetéhez tartozik. Így a kegyelem gyakorlásában minidig jelen voltak egyaránt politikai és morális mozgatórugók.

KÖZIGAZGATÁSI JOGI TAGOZAT 1 (ÁLTALÁNOS RÉSZ)

CZIBRIK ESZTER

Miskolci Egyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Czékmann Zsolt

tanszékvezető egyetemi docens, ME ÁJK

Ket. kontra Ákr., avagy a jogorvoslati út a két hatósági eljárási törvény tükrében

Dolgozatomban, az immáron 2018. január 1-jétől hatályban lévő általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (a továbbiakban: Ákr.) és az előző, a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (a továbbiakban: Ket.) jogorvoslati rendszereit vetettem egymással össze. Az Ákr. keretjogszabályként megannyi újítást vezetett be, ezáltal kihívások elé állítva a hatósági jogalkalmazást. A dolgozatomban összehasonlító módszerrel kívántam bemutatni a hatósági eljárás nem szükségképpen szakaszát, a jogorvoslati eljárást. A téma szempontjából releváns nívum, hogy míg a Ket. a fellebbezést tekintette elsődleges jogorvoslati útnak, ezzel szemben az Ákr. már a közigazgatási bírósági felülvizsgálatot, az ún. közigazgatási pert. A kutatást többek között ezen változás indokaira szerettem volna kielezni. Azonban nem maradhatott adós a munka egy statisztikai adatelemzéssel sem, amely azt volt hivatott alátámasztani, hogy miként is tudott ezen változásokhoz a jogalkalmazás igazodni és milyen számú bírósági felülvizsgálati eljárásra került sor regionális, illetve országos szinten. A témához szorosan kapcsolódó jogorvoslatihoz való jogot is bemutattam részletekbe menően. Ezzel összefüggésben ki kell emelni, hogy olyan alapjogról beszélhetünk, amely alaptörvényi szinten biztosított az állampolgárok számára. Ennek értelmében az Alaptörvény XXVIII. cikkének (7) bekezdése meghatározza, hogy „mindenkinek joga van ahhoz, hogy jogorvoslattal éljen az olyan bírósági, hatósági és más közigazgatási döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti.” A dolgozat úgy gondolom, hogy bemutatja a jogorvoslati rendszer változásainak jogpolitikai indokait, összehasonlítja a tételes jogi normákban bekövetkezett változásokat, valamint mindezeket statisztikai adatokkal is alátámasztja.

DELY VIRÁG ANNA

Nemzeti Közszolgálati Egyetem
Államtudományi és Nemzetközi Tanulmányok Kar

Témavezető:

Ludányi Dávid

tanársegéd, NKE ÁNTK

Alapelvek érvényesülése a kormányzati igazgatásról szóló törvényben

Dolgozatomban a 2019. év elején hatályba lépő kormányzati igazgatásról szóló 2018. évi CXXV. törvény (Kit.) vizsgálatát állítom. A dolgozatom egy összehasonlító elemzésre épül, amiben a Kit. változtatásait, újításait a közszolgálati tisztviselőkről szóló 2011. évi CXCV. törvényhez (Kttv) képest veszem a középpontba. Az összehasonlítás alapjául a foglalkoztatási jogviszonyokra vonatkozó alapelvek a két törvényben való megjelenését, érvényesülését választottam. Az alapelvek komplex számbavétele szinte lehetetlen feladat, így munkámban csak néhány alapelvvel foglalkozom. A Kit. szabályozásával az addig főként a zárt közszolgálati rendszer elemeit alkalmazó közszolgálati jogviszonyra vonatkozó szabályok, most a nyílt közszolgálati rendszer, valamint a magánmunkajog szabályai felé mozdultak el. Ezért néhány alapelv érvényesülése is átértékelődött az új törvény alkalmazásában. Így fontosnak tartottam megvizsgálni, hogy ezek az elvek mennyire tudnak érvényre jutni a Kit.-ben, illetve, hogy milyen mértékben történtek a szabályozásban változások a Kttv.-hez képest. Hipotézisként, ehhez kapcsolódva az alábbi kijelentést fogalmaztam meg: „Kit. újításaival a foglalkoztatási jogviszonyokra vonatkozó és alkalmazandó alapelvek érvényesülése, a törvényben való érvényre juttatása veszített értékéből, jelentőségéből”. Kutatásomat e megállapítás köré építettem fel.

A bevezetés után az alapelvekkel foglalkozom az első fő fejezetben. A szakirodalmak segítségével meghatározom az elv fogalmát, általános jellemzőit, majd három alapelvet emel ki részletesebben. A második fő részben a Kit.-ben való megjelenésüket, illetve a Kttv.-hez képest eltérő szabályozásukat vizsgáltam. Majd befejezésként az alábbi következtetésekre jutottam. A Kit. főként a rugalmasságából, a munkáltatói jogkör gyakorlójának nagy teret engedő szabályozásából kiindulva részben eltér a Kttv. alapvető gyakorlatától. Sok esetben megfigyelhető, hogy a törvényben az alapelvek érvényre juttatása nem megfelelően történik meg és ezáltal érvényesülésük veszít jellegéből, tartalmuk elhalványulni látszik. Fontos azonban, hogy ezek az elvek – még ha változtatásokkal is – fennmaradjanak és érvényesülni tudjanak, hiszen az elveket követő magatartással elkerülhetőek a különböző jogsérelmek.

FAZEKAS CINTIA

Pécsi Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Pál Emese

egyetemi adjunktus, PTE ÁJK

Fejezetek a smart city és a helyi önkormányzati feladatellátás problémaköréből

Pályamunkámban a teljesség igénye nélkül az okos város fejlesztési projekt bemutatása mellett törekszem betekintést adni abba, hogy a helyi önkormányzatok a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény 13. § alapján ellátandó helyi közügyek intézését milyen módon tudják integrálni a smart city kínálta lehetőségekbe, illetve ez hogyan valósul meg a gyakorlatban. Annak, hogy e fejlesztések csekély mértékben vannak jelen a kisebb települések feladatellátásában, alapvetően két oka van: tudás- és erőforráshiány. E mechanizmus azonban tovább erősíti a társadalmi-és gazdasági egyenlőtlenség szakadékát.

Dolgozatom második felében kitérek az általam két fontosnak vélt problémakörre: egyfelől az oktatásfejlesztésre, másfelől az egészségügyi kondíciókat javító intézkedésekre. Az egészségügy és az oktatás modernizálása régóta napirenden van, valamint a koronavírus járvány okozta helyzet miatt e két ágazatra nehezedett a legnagyobb súly. Ennek okán vizsgálom az Elektronikus Egészségügyi Szolgáltató Tér használatával kapcsolatos tapasztalatokat, amelyek megismeréséhez kérdőíves formában kértem ki az állampolgárok véleményét, azzal a céllal, hogy megvizsgáljam, mennyiben változott az EESZT Rendszer használatának népszerűsége a pandémia előtt és napjainkban. A Rendszerre vonatkozó vizsgálódásom irányvonalai: az Ügyfélkapus azonosítás problémája, az önrendelkezési jog látszólagossága, az eReceptre korlátozottság és a nem egységes gyakorlat. Az oktatásfejlesztés kapcsán pedig mi sem lehetne aktuálisabb kutatási terület, mint a digitális oktatás, amely elrendelésének kényszerhelyzete számos kérdést vet fel a jövőre nézve. A releváns tapasztalatokat a tanulói, oktatói és szülői oldal megkérdezésével mértem fel.

A helyi feladatellátás kapcsán javaslatom egy olyan országos program, amely valódi lehetőséget biztosít a felzárkózásra. Az EESZT Rendszer kapcsán felvázoltak megfelelően átgondolt jogi háttér biztosításával feloldhatók lennének. A digitális oktatással kapcsolatos meglátásom: az általános- és középiskolákkal szemben a felsőoktatásban nagyobb a nyitottság. Javaslatom az online oktatás lehetőségének biztosítása, azon hallgatók számára, akik időszakosan nem tudnak részt venni a jelenléti oktatásban.

FEHÉR MÁRK

Pécsi Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Dr. habil. Fábíán Adrián
egyetemi docens, PTE ÁJK

**Az önkormányzatok csúfosan “csődeljárásnak” bélyegzett intézménye,
avagy az adósságrendezés**

Dolgozatomban az önkormányzatok adósságrendezési eljárásáról kívánok értekezni.

Fontosnak vélem az adósságrendezés, valamint a csődeljárás fogalmainak elhatárolását, mivel ezen kifejezéseket sok esetben tévesen használják. Szándékom az eljárás megindulásához fűződő okok ismertetése. Elmondható, hogy bár sok olyan tény felsorolható, amely egyes esetekben a folyamat megindulásáért felel, több esetben mégis felmerül valamely bűncselekmény elkövetésének a gyanúja. Végezetül a törvény által támasztott szankciókat kívánom értékelni, esetleges javaslatokat tenni, amelyek véleményem szerint alkalmasabbá tehetnék a törvényt a célzott joghatáselérésére.

HENDRIK KRISZTINA

Károli Gáspár Református Egyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Prof. Dr. Rixner Ádám

tanszékegyetemi tanár, KRE ÁJK

A megyei közgyűlések jövője Magyarországon

Dolgozatomban a megyei közgyűlések jövőbeni formaváltozásait, a lehetséges irányokat járom körül, felvetve a megszüntetés, a további szűkítés, illetve a bővítés forgatókönyveit is.

A jelenlegi megyei önkormányzati rendszer szűkítése, de facto egyenlő lenne annak megszüntetésével. A megyei önkormányzati szint megszüntetése nem látszik időszerűnek, ennek oka, hogy nem lehet semmilyen pozitívummal alátámasztani ezt a jogelméletileg lehetséges utat. Annál több érvet tudunk felsorakoztatni a bővítési elképzelések mellett: így egy olyan, a települési önkormányzatokat segítő-támogató rendszer kialakítása látszik indokoltnak, amelynek része lenne a pályázatok előkészítése, projektmenedzsment típusú támogatás (kisebb települések számára kötelezően, a többi településnek választhatóan) gazdaságfejlesztési feladatok során a megyei koordináció bővítése, területi, regionális fejlesztésben való hatáskör-bővítés, megyei turizmusfejlesztési koordináció, szolgáltatási út térképek kialakítása, megyei értéktár program kiszélesítése, környezetvédelem és klímapolitika koordinációs feladatai, civil szervezeteket segítő-támogató rendszer, az országosan működő civil alap pályázatainál a megyei koordináció, megyei útfelújítási programok koordinációja. A bővítést organikus módon, legalább öt év alatt, fokozatosan javaslom kiterjeszteni.

A dolgozat további javaslatokat is megfogalmaz: például jogdogmatikai szempontból mindenképpen átgondolandónak tartom, a lényegesen nagyobb feladat- és hatáskörrel, vagyonnal és az ezt kiszolgáló erős intézményrendszerrel rendelkező „megyei jogú város” megnevezésének megváltoztatását.

Írásom a megyékkel összefüggő közelmúltbeli változásokat, az újabb feladatokat és lehetséges kitérési pontokat is bemutatja, elemzi: a közelmúlt válságai (pl. migrációs nyomás, pandémia) kapcsán a megyei önkormányzatok szerepe elsősorban koordinációs területen felerősödni látszik. A pandémia negatív hatásainak ellensúlyozásának érdekében ún. különleges gazdasági övezetek kialakítására kerülhet sor, ha a jogszabályban felsorolt konjunktív feltételek fennállnak (A kialakítás során az érintett ingatlanok a város tulajdonából a megyei önkormányzat tulajdonába kerültek, a korábban települési önkormányzat feladat- és hatáskörében lévő államigazgatási feladatok, amelyek jegyzői feladat- és hatáskörében voltak a megyei jegyzőhöz kerültek, helyi iparűzési adó tekintetében a megyei közgyűlés jogosulttá vált rendeletalkotásra és az adó beszedésére).

HOLECSKA ZSÓFIA

Szegedi Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

*Dr. Csatlós Erzsébet
adjunktus, SZTE ÁJK*

A helyi önkormányzati képviselők jogállása a méltatlanság tükrében

Tudományos dolgozatomban a helyi önkormányzati képviselők jogállásával foglalkozom a méltatlanság jogintézményének szemszögéből. A tisztségre való méltóság mint jogállást meghatározó elem a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény vívmánya, amely taxatív felsorolja azokat a körülményeket, amelyek méltatlansági okként az önkormányzati képviselők megbízásának megszűnéséhez vezetnek. A felsorolás szűk körű, büntető és gazdasági alapú, ellenben a méltatlanság közszolgálati tisztviselők esetében hordozott jelentéstartalmával, valamint azzal, amit a szó etimológiai értelme sejtet: vannak olyan magatartási formák, amelyek alapvetően megkérdőjelezzik a közbizalomra való alkalmasságot, és ezzel a tisztségre való méltóságot.

Dolgozatom ennek a kérdéskörnek az elemzését tűzte ki célul.

A kutatás alapvetően doktrinális irányvonalra épül, és ennek fényében vizsgálja a méltatlanságot-mint az Mötv. által bevezetett új jogintézményt. Kiemelve, hogy tisztséget megszüntető okként csak a 2014-es választásoktól létezik, a jogirodalom területén egyelőre fehér foltot jelent, ezért a dolgozat történeti vonalon igyekszik először feltárni a jogállás szabályozásának főbb irányvonalait, keresve a tisztségre való méltóság kritériumainak gyökereit. Igyekszik a jogalkotói szándék nyomon követése révén bemutatni a szabályozási hátteret és annak okait. Az összehasonlító módszert alkalmazva igyekszik párhuzamot vonni az azonos elnevezést viselő, ám teljesen más okokra visszavezethető közszolgálati szabályozással, gyakorlatban előforduló eseteket elemezve a dolgozat megkísérli a jogintézmény dogmatikáját és szabályozását áttekinteni és rendszerbe foglalni. Reflektálva a közelmúltban előfordult, nagy nyilvánosságot kapott körülményekre, valamint a szabályozási környezet és gyakorlat feltárásaként született megállapításokat figyelembe véve a dolgozat konklúzióként de lege ferenda javaslatokkal igyekszik a kimutatott anomáliák felszámolásához muníciót adni a jogalkotó kezébe.

KÁRÁSZ MARCELL

Eötvös Loránd Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Hoffman István

egyetemi tanár, ELTE ÁJK

A normatív közigazgatási aktusokkal szembeni bírói jogvédelem lehetőségei a közigazgatási perrendtartás tükrében

A modern közigazgatás nem működhet normatív aktusok nélkül. Ha pedig a közigazgatás normatív aktusokat is alkalmaz a közfeladatok ellátása során, akkor a hatékony közigazgatási bírói jogvédelmet is biztosítani kell ezekkel szemben, hiszen csak így valósítható meg a közigazgatási bíráskodás két fő célja, a szubjektív és az objektív jogvédelem.

A közigazgatási perrendtartás hatályba lépése nyomán pedig a normatív aktusokkal szemben immáron a hazai jogrendszer is biztosítja a közigazgatási bírói jogvédelmet. A dolgozatnak különös aktualitást ad, hogy a jogalkotó 2019 folyamán több szempontból is átalakította a normatív aktusok megtámadásának szabályrendszerét. Dolgozatomban tehát azt vizsgáltam, hogy a kódex hogyan, milyen eljárásokban teszi megtámadhatóvá a normatív közigazgatási aktusokat, milyen változásokat hozott az említett törvénymódosítás ezek tekintetében, valamint hogy a szabályrendszer mennyiben feleltethető meg a hatékony jogvédelem követelményének. Kutatásom során alapvetően a törvényszöveg jogdogmatikai elemzésére helyeztem a hangsúlyt, ezen felül feldolgoztam a vonatkozó bírói gyakorlatot is.

Kutatásom igazi novumát és egyben gerincét az adja, hogy részletesen elemeztem, hogy a közigazgatási perrendtartás hogyan biztosítja a leggyakrabban alkalmazott normatív aktustípusokkal szembeni jogvédelmet. E körben részletesen vizsgáltam az önkormányzati rendeletek, a köztisztviselői szabályzatok, a közintézeti szabályzatok, valamint a szabályozó hatóságok normatív soft-law rendelkezései feletti közigazgatási bírói kontroll lehetőségeit.

A kutatásom nyomán arra a következtetésre jutottam, hogy a normatív aktusokkal szembeni közigazgatási bírói jogvédelem több szempontból sem tekinthető hatékonynak a hatályos szabályozásban. Az önkormányzati rendeletekkel szembeni szubjektív jogvédelem szintje nem tekinthető elégségesnek, tekintettel az eljárás „alkotmánybírói jellegéből” fakadó sajátosságokra. Az egyéb normatív aktusokkal szembeni jogvédelem sem szubjektív, sem pedig objektív szempontból nem tekinthető hatékonynak a kódex 2019. évi módosításai következtében. A közvetlenül hatályosuló normatív aktusokat az alanyi jogsérelmet szenvedett személyek már nem támadhatják meg közvetlenül, amely a szubjektív jogvédelem szintjének csökkenését eredményezi; a bíróság továbbá csak akkor jogosult a normatív aktus megsemmisítésére, ha a törvényben meghatározott szervek ezt indítványozzák, amely pedig az objektív jogvédelmi funkció háttérbe szorulását mutatja.

KOILÁSZLÓ ÁDÁM

Nemzeti Közszerológálati Egyetem
Államtudományi és Nemzetközi Tanulmányok Kar

Témavezető:

Dr. P. Szabó Sándor

tanszékvezető egyetemi docens, NKE ÁNTK

A kínai közszérológálati etika aktuális kérdései

A dolgozat betekintést nyújt a kínai közszérológálati etika aktuális kérdéseibe, kihívásaiba. A dolgozat bemutatja, melyek a közszérológálati etika szabályozásának jogi, intézményi keretei, kulturális összefüggései, részletesen elemezi a hatályos normák tartalmát, szem előtt tartva a szélesebb társadalmi és politikai kontextust. A dolgozatban a Kínai Népköztársaság Közszerológálati törvényének etikai vonatkozású rendelkezéseit, a Kínai Kommunista Párt Alapszabályzatának vonatkozó rendelkezéseit, illetve az un. „Nyolc előírás a káderek mentalitásáról” című szabályozás rendelkezéseit részletesen elemezzük. A dolgozat kitér a normák betartatásának gyakorlatára, példákön keresztül bemutatja az etikai vétségek fő csoportjait és vizsgálja a kínai kormányzat korrupcióellenes lépéseit.

OTT ANETT

Pázmány Péter Katolikus Egyetem
Jog- és Államtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Varga Ádám

megbízott oktató, PPKE JÁK

Merre tovább kistelepülési önkormányzatok?

Dolgozatom témája a kis lélekszámú önkormányzatok kialakulása, fejlődése, helyzete a jelen korban. A témaválasztás oka egyszóval a gyermekkorom. Magam is egy kistelepülésről származom, emiatt szívügyemnek tekintem a kisfalvak sorsát.

Dolgozatomban a múlt leírása és a jelen vizsgálata során különös figyelmet fordítok a kistelepülési önkormányzatokra, hiszen ahhoz, hogy megértsük a jelenlegi helyzetüket, szükség van a fejlődéstörténetük felvázolására.

A múlt történései és a jelen működési struktúra felvázolása után vizsgálom a megoldási lehetőségeket. Kutatásom során olyan lehetőségeket kerestem, melyek megmenthetik a kis lélekszámú önkormányzatokat, hiszen erre véleményem szerint szükség van. A régmúlt időkben olyan összetartó ereje volt az ilyen kistelepüléseknek, mely példaértékű és pont emiatt kellene segíteni a fennmaradásukat.

Végezetül számomra a dolgozatom bevezetésével zárnám munkám bemutatását, mely talán megmutatja miért lett szívügyem ez a téma:

„Az Úr 1460. évében vagyunk Magyarföldön egy kis faluban Zala vármegyében. A földeken a jobbágyok húzzák a rabigát. A földesúr az úr a környéken. Kevés ember lakja e területet. Követ érkezett. Talán Kanizsai Miklós, a vármegye ispánja küldte? Vagy maga Mátyás király? Vajon miért nem jut szabadság a falvakban élőknek? A városban miért van nagyobb szabadsága a polgároknak? Örök kérdés ez.

540 évvel később...2000-et írunk. A régi falucska immár község. Kong a templom harangja. Dél van. Fújja a májusfát a korai nyár szele, lobognak rajta a szalagok. Az óvodában éppen ebédre hívja az óvónő a gyerekeket. Az iskolásoknak kicsengettek, megtelik az udvar. Az utcán épp a kéményseprő megy át, kötelező neki ellenőrizni a házakat. Az asszonyok a kultúrházat díszítik éppen. Holnap bál lesz. Nyüzsög a falu.

Újabb 20 év elteltével a falu csendes. Már nem állítanak májusfát. Bezárták az iskolát. Nincsenek futkosó tanulók. Nem hallatszik már a csengő hangja. A kéményseprő már nem jön többet. Sokan elköltöztek. Kevés ember maradt. Nincsenek már bállok. Már csak jönnek-mennek az emberek. Mi lesz így a kis falvakkal?”

KÖZIGAZGATÁSI JOGI TAGOZAT 2 (KÜLÖNÖS RÉSZ)

BALLA BORÓKA LUCA

Pázmány Péter Katolikus Egyetem
Jog- és Államtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Gerencsér Balázs
egyetemi docens, PPKE JÁK

Konfliktuskezelés a köznevelésben – Az iskolai alternatív vitarendezés lehetőségei

A nevelési-oktatási intézményekben az oktatási színtér résztvevőinek nagy száma miatt – diákok, tanárok, szülők – a konfliktusok, érdeksérelmek, jogviták, kisebb súrlódások szinte elkerülhetetlenek és természeteseek. A konfliktusok elkerülése helyett létfontosságú célkitűzés a viták hatékony és tartós kezelése. Az alternatív vitarendezés olyan eszköztárral rendelkezik és ezáltal olyan megoldásokat kínál, amely amellett, hogy eredményes konfliktuskezelést nyújt, képes alakítani az iskolai kultúrát, elősegíteni a biztonságos, befogadó tanulási környezet kialakítását és fontos készségeket fejlesztésére is alkalmas, mint az empátia és a bizalom.

Dolgozatom célja, hogy két eset bemutatásán keresztül feltárjam a Magyarországon jogszabályban nevesített, jelenleg opcionálisan igénybe vehető alternatív vitarendezési lehetőségeket. Vizsgálom azok alkalmazhatóságát és hatékony igénybevételeének akadályait. Ismertetek olyan – többnyire az Amerikai Egyesült Államokban – használt módszereket, átfogó projekteket és bevált gyakorlatokat, amelyek alkalmazása álláspontom szerint elősegítené a hatékonyabb konfliktuskezelést, illetve a békésebb, biztonságosabb iskolai légkör megteremtését Magyarországon. Továbbá, bemutatok olyan magyar nevelési-oktatási intézményeket, ahol az alternatív vitarendezés intézményi szinten működik, illetve kizárólag ezeket a módszereket alkalmazzák az iskolai konfliktusok rendezésére. Végül keresem a választ arra a kérdésre is, hogy valóban alternatívát jelent-e a hagyományos konfliktuskezelés helyett az alternatív vitarendezés a magyar köznevelésben.

BARABÁS JAKAB

Pázmány Péter Katolikus Egyetem
Jog- és Államtudományi Kar

BARTL BÁLINT

Pázmány Péter Katolikus Egyetem
Jog- és Államtudományi Kar

Témavezetők:

Dr. Varga Zs. András
egyetemi tanár, PPKE JÁK

Dr. Navratyl Zoltán
egyetemi docens, PPKE JÁK

Diktál a beteg, írja a Doktor, dönt a Hatóság? – Betegjogok érvényesülése az egyedi gyógyszerigénylési eljárásokban

Az egyedi gyógyszerigénylési eljárásokról, melyeket az Országos Gyógyszerészeti és Élelmezés-egészségügyi Intézet (OGYÉI) folytat le, kevés ember tud, mégis sokakat érintenek. A betegnek talán fel sem tűnik, hogy orvosa a kezeléséhez szükséges gyógyszert ily módon szerzi be. Am a járvány és a közelmúlt eseményei rávilágítottak arra, hogy mekkora jelentőségük van a külföldről behozott, itthon még nem engedélyezett gyógyszereknek, vagy a már forgalomba hozott készítmények javallattól eltérő alkalmazásának. Elég csak az SMA-val küzdő kisfiúk esetét említeni, akiken egy amerikai gyógyszer segített, vagy a COVID-19 ellen használt terápiákat, melyek eredetileg más betegségekre lettek kitalálva.

Éppen ezért fontos megvizsgálunk az említett eljárásokban a beteg szerepét, illetve azt, hogy jogait, betegjogait, melyeket az Eütv. garantál, hogyan tudja érvényesíteni. Vajon ügyfél a beteg? Vagy csak az irat tárgya? Szerves résztvevője az eljárásoknak? Vagy csak az adat, amely alapján a hatóság dönt? Ezekre a kérdésekre az Ákr. és ágazati jogszabályok, valamint a gyakorlat alapján fogunk válaszolni. Ahol hiányosságokat észlelünk, ott nemzetközi és hazai példák, valamint új ötletek felhasználásával javaslatot teszünk arra, hogyan lehetne egy még ügyfél- és betegbarátabb eljárást kialakítani.

Viszont az eljárásnak van egy másik fontos szereplője is, az orvos. Ha a beteg szerepe módosul, az óhatatlanul érinti őt is. A német kezelési szerződést alapul véve kívánjuk meghatározni az orvos és beteg közötti jogviszonyt, hogy ebből merítve a betegbarát eljárás megőrizze szakmaiságát.

A főbb jogszabályi keretek lehetőséget adnak arra, hogy olyan eljárás kerüljön kialakításra, melyben a betegjogok – mint az ellátás visszautasítása, tájékozott döntéshozatal – kéz a kézben járhatnának a hatósági eljárásban ügyfelet megillető jogosítványokkal, pl. a kérelemmel való rendelkezés jogával. Ahhoz tehát, hogy a betegjogok a legteljesebb körben érvényesülhessenek, az ágazati jogszabályok finomhangolására van szükség.

A betegbarát eljárás és a szakmaiság megőrzése mellett arra is törekedni kell, hogy sem az OGYÉI, sem pedig az orvosok adminisztratív terhei ne növekedjenek, sőt, lehetőség szerint csökkenjenek. Mindezt úgy, hogy közben a beteg első kézből kaphasson információt az őt érintő gyógyszerigénylési eljárásról.

Fontos, hogy ezek a változások végbemenjenek, ugyanis egy most is tapasztalt pandémia esetén mindennél fontosabbak a betegek jogai, de az ügymenet hatékonyságán is életek múlnak.

GÖNCZI LILI LUCA

Eötvös Loránd Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Hoffman István

egyetemi tanár, ELTE ÁJK

A területfejlesztési támogatások esetén igénybe vehető jogvédelem sui generis jellege - a szabálytalanság fókuszában

A dolgozatomban a közigazgatás egyik, a hazai jog által még meg nem oldott gyakorlati problémájára hívom fel a figyelmet: a területfejlesztési jog jogvédelmének *sui generis* jellegére.

A pályamunkám lényege a jogszabályok által kialakított ellentétek feloldása dogmatikai érvekkel és bírósági ítéletek elemzésével alátámasztva.

A dolgozatom első részében definiálom a területfejlesztést, elhelyezem a jogrendszerben, majd bemutatom az Európai Unió területfejlesztési politikáját is.

Ezt követően ismertetem a német, osztrák, svájci, illetve ír támogatási jogra vonatkozó szabályozást. Bemutatom, hogy az általam vizsgált négy ország sikeresen teljesítette jogalkotási feladatát, egyértelműen létrehozott egy támogatási jogviszonyt – legyen az polgári vagy közigazgatási jogi.

A nemzetközi példák után a hazai szabályozást tekintem át: kiemelem az államház tartási törvény által kialakított dogmatikai hibákat, megfogalmazom, hogy a támogatási szerződés, illetve a támogatói okirat helyesen közigazgatási szerződésnek minősül, valamint tisztázom azt is, hogy a területfejlesztési támogatások felhasználását ellenőrző szerv által alkalmazott jogkövetkezmények közigazgatási szankciónak kell, hogy minősüljenek. Kifejtem a magyar jogrendszer hiányait, és azt, hogy a sem a jogalkotók, sem a jogalkalmazók nem ismerik fel a szabálytalanság horizontális hatályú uniós lábát, mely a szabályozást ellehetleníti. Bemutatom a területfejlesztési jog jogorvoslati rendszerét, és felhívom a figyelmet arra, hogy polgári jogi jogviszonyban a Pp. osztott perszerkezetű eljárásában lényegében egy közigazgatási marasztalási per játszódik le.

Dolgozatom második felében a bíróság ítélkezési gyakorlatát elemzem. Tisztázom, hogy bár a dogmatika alapján a támogatási jogviszony tisztán közigazgatási jogi jogviszonynak minősül, mégis a polgári ügyekben eljáró bíróságok vannak többségben. Kiemelem, hogy ugyan az ítéletek többsége fellebbviteli fórumon született, mégis, a 60 jogszerűségi vitából mindössze 11 ügyben adott helyt a bíróság a felperes keresetének. Ebből levezetem, hogy a támogatott számára igénybe vehető jogvédelem nem felel meg a hatékony jogvédelem követelményének, ezáltal maga a jogállamiság is veszélybe kerül.

A bíróság ítélkezési gyakorlatának elemzésével rávilágítok arra, hogy a probléma megoldást várva a magyar gyakorlatban megtalálható, ezért *de lege ferenda* javaslatokat fogalmazok meg a támogatási jogviszony hatékonyabb szabályozása érdekében.

HEGEDÜS REBEKA

Debreceni Egyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Veszprémi Bernadett
habilitált egyetemi adjunktus, DE ÁJK

A hazai egészségügyi igazgatás elektronikus fejlesztései

Az információs forradalom következtében mára nagyarányban beszivárogtak mindennapi tevékenységeinkbe az informatikai és kommunikációs technológiák, ráadásul napjainkban az egészségügy akarva-akaratlanul is a figyelem középpontjába kerül(t) világszerte, a pandémia az egész világot, közte hazánkat is gyors cselekvésekre készítette. A digitális egészségügy szerepe ebben az időszakban jelentősen megnőtt.

Munkám során arra kerestem a választ, hogy mikor és hogyan kezdődött az egészségügy elektronizációja, hol tart jelenleg és hova tart. Elsősorban a gyakorlati oldalra helyeztem a hangsúlyt, emellett számos jogszabály is elemzés tárgyává vált. A járványhelyzet alatt különösen nagy szerep jut(ott) hazánk viszonylag újnak mondható egészségügyi informatikai rendszerének, az Elektronikus Egészségügyi Szolgáltatási Térnek. A dolgozat kitér az EESZT mibenlétének bemutatására: megszületésére, előnyeire és hátrányaira, fejlesztéseire. Kétség sem férhet hozzá, hogy az e-egészségügy sarokkövét ez a rendszer jelenti, mégis, ahogyan a számtalan erről szóló cikket olvastam, megszületett egy sor javaslat a fejemben, arról, hogy lehetne a rendszeren javítani, ez a dolgozatban bővebben is ismertetésre kerül.

Az uniós célkitűzések között is folyamatosan napirenden szerepel az egészségügyi ellátás javítása. A projektek célja többek között a hatékonyság-növelés, funkcióbővítés, teljeskörű e-ügyintézés bevezetése – de legalábbis az ügyfelek által elektronikus úton indítható ügyek számának növelése, miután a manuális adminisztráció a hatékony erőforrás-felhasználást akadályozza, nem beszélve arról, hogy több költséget és több üzemeltetési feladatot generál.

A digitalizáció tehát mára az ellátás minden szintjén megkerülhetlenné vált. Az intézmények, valamint az intézmények és a betegek közötti kapcsolattartás és információcsere elengedhetetlen, mint ahogy az egészségügyi szakemberek digitális ismereteinek bővítése és az interoperabilitás megvalósítása is javítani tudna a jelenlegi rendszeren, nem beszélve az elektronikus egészségügyi megoldások szélesebb körű használatáról. A szándék kétségtelenül megvan a hazai közigazgatás részéről az új technikai módszerek bevezetésére az egészségügyi igazgatás területén is, és a megvalósítást illetően is évről évre egyre inkább látszik a fény az alagút végén, a legtöbb szakmabeli mégis úgy véli, hogy a digitalizáció még jócskán gyerekcipőben jár hazánkban. Az irány mindenesetre ígéretes.

HOLLÓ RICHÁRD

Eötvös Loránd Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Fazekas János

egyetemi docens, ELTE ÁJK

Innováció az energiaszektorban: A kísérleti szabályozási környezet jogintézménye

Dolgozatomban a nemzetközi térben regulatory sandbox néven ismert kísérleti szabályozási környezet (KSZK) jogintézményét vizsgálom az energiaszektorban. Ez egy olyan közigazgatási eljárásjogi modell, mely innovatív megoldást kínáló ügyfeleknek valós piaci körülmények mellett engedélyez ideiglenes tesztüzemet a hatóság felügyeletével úgy, hogy emellé meghatározott szabályozási könnyítéseket is biztosít. Az eljárás célja, hogy azonosításra kerüljenek a szabályozási környezethez köthető rugalmatlanságok, megfelelési kockázatok, melyeket az eljárást követően a hatóság becsatornázhat a jogalkotó felé. A dolgozatban ismertetem e jogintézmény megjelenésének hátterében húzódó alapvető, a jog, és a társadalom valóságigényei közötti konfliktust, a KSZK-ra vonatkozó általános, uniós jogi korlátokat, valamint a feltérképezett nemzetközi gyakorlatot illetve szabályozást, kiemelve a jogintézményt elsők között alkalmazó brit és holland megoldásokat. A dolgozat záró részében pedig javaslatot teszek a jogintézmény magyar jogba való bevezethetőségének lehetőségéről.

Utóbbihoz felhasználom a nemzetközi modellek által alkalmazott egyes jogalkotási megoldásokat, szintetizálva azokat a magyar jogba beszivárgott ösztönző szabályozásokkal és a hazai energiaszektor valamint közigazgatási jog által biztosított lehetőségekkel. A javaslatom egy olyan általános innovációs inkubátor megteremtését vázolja, mely eszközt ad a szabályozó hatóság kezébe minden szektorbeli innovatív megoldás kezelésére. Magának a dolgozatomnak pedig célja, hogy átfogó bemutatását nyújtsa egy olyan jogintézménynek, amely képes az energiaszektorhoz hasonló hálózatos iparágak szabályozási környezetének kitérttségét mérsékelni a korunk kihívásai, valamint a technológiai fejlődés által szült igényeknek.

MÉSZÁROS BALÁZS

Szegedi Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Siket Judit

adjunktus, SZTE ÁJK

Atomenergia-igazgatás és építésügy: eljárási specialitások a nukleáris létesítmények építésügyi hatósági eljárásaiban

A dolgozat az atomenergia alkalmazására vonatkozó jogszabályi környezetből kiindulva a nemzeti atomenergia-igazgatást és annak szervezetrendszerét járja körül, majd az atomenergiaigazgatás, mint speciális energetikai igazgatási részterület építésügyi hatósági tevékenységét térképezi fel, amely egy bonyolult és igen komplex engedélyezési struktúrát foglal magába, így az engedélyezési eljárásokban az általános eljárási szabályoktól eltérő, speciális szabályozás érvényesül.

A kutatás célkitűzése az atomenergia-igazgatáson belül az építésügyi-igazgatási területben megjelenő nukleáris létesítmények telephelyengedélyezési-eljárására vonatkozó eljárási specialitások kiemelése és indokoltságuk igazolása, amelyet a dolgozat három pillérre helyez:

- a specialitások gyakorlatban történő realizálódására, amely a Paks II. atomerőmű reaktorainak telephelyengedélyezési eljárásában jelenik meg a dolgozatban;
- az atomenergia-igazgatás speciális szakigazgatási jellegére, amelyet kiválóan visszatükröz az, hogy az engedélyeztetésben számos speciális szaktudást igénylő területen elvégzett vizsgálati eredmény becsatolása, majd a hatóság általi értékelése szükséges az engedély kiadásához;
- végül az atomerőművek telepítésének hatalmas anyagi forrásigényére, melyet megerősít a Paks II. atomerőmű beruházás nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű beruházássá nyilvánítása.

Míndemellett a dolgozat a sokügyfeles eljárások tükrében is reflektál az atomerőművi blokkok telephely-engedélyezési eljárására megállapítva azt, hogy a vizsgált eljárás a jó közigazgatás európai követelményrendszerének megfelelő eljárás. A konzekvencia tehát, hogy egy ilyen komplex hatósági (sokügyfeles) eljárás speciális szabályokkal való rendezése elengedhetetlen, amelyet a dolgozatban megjelenített igazolás támaszt alá.

SÁFRÁNY LAURA

Miskolci Egyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Cseh Gergely

egyetemi tanársegéd, ME ÁJK

A piramis csúcsa - Gyermekvédelmi gondoskodás keretébe tartozó hatósági intézkedések

A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény, 1997. novemberi hatálybalépésével hatalmas lépést tett a hazai gyermekvédelem fejlesztése érdekében. Magyarországnak 1901 után újra lett önálló törvénye a gyermekek védelméről.

Az említett törvény megalkotásával és elfogadásával Magyarország megtette a legfontosabb lépést afelé, hogy 'A gyermekek jogairól szóló Egyezményben', valamint Magyarország Alaptörvényében (akkor még Alkotmányában) foglalt rendelkezések megvalósulhassanak.

A törvény megfogalmazta valamennyi Magyarországon élő gyermek alapvető jogait, melynek megvalósulásához komoly garanciákat rendelt. Tekintettel az országban egyre növekvő számban jelentkező veszélyeztetett gyermekekre, a törvény alapvetően új szemléletű és struktúrájú gyermekvédelmi rendszer felépítésével és az ehhez szükséges intézményrendszer kiépítésével kiemelt segítséget biztosít ezen kiskorúak, fiatalok és fiatal felnőttek számára.

Alapvető érdeme a törvénynek, hogy a feladatok megvalósításának érdekében különböző ellátó rendszereket, intézkedéseket hozott létre és vezetett be a gyakorlatba. Ezeket - különös tekintettel a címben említett hatósági intézkedésekre - jelen dolgozatomban szeretném bővebben kifejteni. A törvény alapvető feladata, hogy védi a családot és a gyermeket helyezi a középpontba, azonban ezen intézkedéseknek korlátai is fennállhatnak, melyeket a kutatásom során szintén ismertetni kívánok.

Az említett rendelkezések piramisának csúcsán a hatósági intézkedések alkalmazása áll, hiszen ezek jelentik az ellátó rendszerek végső pontját, a gyermekjóléti szolgáltatás széles bázisát. Az egyes hatósági intézkedések részletes elemzése, a gyakorlatban felmerülő esetek, problémák ecsetelése, az intézkedések előfordulásának számszaki adatai (statisztika) kerülnek kidolgozásra TDK dolgozatomban. Külön ki szeretném emelni a dolgozatban a hatósági intézkedések közötti „átjárhatóságot”, részletesen kidolgozva és bemutatva egyúttal az egyes intézkedéseket.

SZABÓ TAMÁS

Széchenyi István Egyetem
Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

dr. Kálmán János

egyetemi tanársegéd, SZE ÁJK

3D-nyomtatott fegyverek a jog nézőpontjából

Tudományos kutatásom a 3D nyomtatással készült fegyverek problémakörét járja körül, fókuszába helyezve az engedélyeztetési eljárásokat. Keresem a választ arra, hogy miben más egy 3D-nyomtatott fegyver jogi megítélése akármelyik létszakban, mint egy hagyományos fegyveré. A felütés szerepét a markán elhatárolás képezi más jogterületektől, tekintettel a téma igen széles spektrumára, ahonnan azt vizsgálni lehet. Majd egy töményebb blokkban vázolom a technológiai alapokat, hogy az átlagolvasó is elhelyezze a 3D nyomtatás mibenlétét, illetve a benne rejlő lehetőségeket. A következőkben a fő kérdésköröket tárgyalom: miben különbözik ez a fajta fegyver, mik az engedélyeztetési eljárások a megszokott esetekben. Ezen eljárások szervezeti, alanyi, eljárási oldalait is megmutatom, illetve részletszabályokat is említek. Kitekintek a gyártás majd forgalmazás viszonyára és ennek esetleges nemzetközi szálaira. Végezetül szintetizálásként összevetem a különbözőségeket, illetve hasonlóságokat a két fegyverforma között. A második lényeges blokkban, de lege ferenda javaslatokat fogalmazok meg, mint a kutatásom eredménye, annak lezárása.

A kutatási terület úgy gondolom sok megválaszolandó kérdést rejt magában. Ehhez a honi ezirányú tevékenységeknek is fel kell virágozniuk, amire majd a jogalkotónak kell a szabályozást kidolgozni. Az már most látható viszont, hogy a jelenlegi szabályozás ugyan valamilyen módon megfeleltethető ezen új fegyverekre is, azonban ez a ruha sosem fog testhezálló lenni a későbbiekben.

SZÚCS DÁNIEL

Károli Gáspár Református Egyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Móré Sándor

egyetemi docens, KRE ÁJK

A határon túli nemzettestekkel kapcsolatos igazgatási tevékenységek és támogatáspolitikai vizsgálata a kárpát-medencei államok tükrében

A magyar szabályozás vizsgálata során fogalmazódott meg bennem az a tudományos és jogi relevanciával is bíró kérdés, hogy egyes régiók-béli ország (Románia, Ukrajna, Horvát Köztársaság) esetében is feltérképezhető-e az a rendkívül részletes és átlátható, a határon túli nemzettestekre vonatkozó jogi szabályozási struktúra, mely hazánk esetében rendelkezésre áll. Kutatásom fényében megállapítható, hogy a már ismert magyar szabályozás messze élen jár a régió vizsgált országaiban jelenleg fennálló szabályozási modellekkel összevetve. Modellközi összehasonlításom fényében betekinthetünk az egyes államok – konkrét joganyag mentén szerveződő - intézményrendszerébe, valamint képet kapunk arról, hogy miként viszonyulnak az érintett anyaországok a kettős állampolgárság intézményéhez. Magyarország kiemelkedő helyzetét igazolja az a tény is, hogy egyik vizsgált állam alkotmányában sem szerepel *expressis verbis* a felelősségi klauzula, ez pusztán a magyar jogrendszer sajátossága. Többek között a határon túl élő nemzeti közösségekre vonatkozó szabályozás megalkotásának időpontjára, valamint e közösségek résztvevőinek jogszabályban rögzített elnevezésére tekintettel is páratlan a magyar jog. A „szomszédos államokban élő magyarok” kifejezés azt sugallja, hogy bár az érintett személyek az anyaország határain túl élnek, a jogszabályi nyelvezet ezen személyeket a nyelvtani értelmezés síkján – a jelen esetben központi fekvésű – Magyarország köré telepíti. A román modellben a „románok mindenütt” kifejezés szerepel, mely mögött egy világviszonylatban értelmezhető nacionalista jegy bújik meg. Ukrajna joganyagában a „külföldi ukránok” kifejezés egyfajta közömbös jelentéstartalomnak feleltethető meg. Ezzel szemben a „Horvát Köztársaságon kívül élő horvátok” elnevezés a horvát anyaország dominanciáját mutatja a határon túli közösséggel szemben, mellyel már jogszabályi szinten is kvázi eltaszítja magától a közösség tagjait. Nyilvánvalóvá válik számunkra a magyar jogalkotói szándék, miszerint „Egyetlen magyar sincs egyedül”!

**MAGYAR ALKOTMÁNYTÖRTÉNETI (KÖZJOGTÖRTÉNETI)
TAGOZAT**

BAJÁKY ANDRÁS OLIVÉR

Nemzeti Közzolgálati Egyetem
Államtudományi és Nemzetközi Tanulmányok Kar

Témavezető:

Prof. Dr. Pókecz Kovács Attila

egyetemi tanár, NKE ÁNTK

A 13-14. századi bolognai egyetem magyar hallgatóinak szerepe a magyar jogfelfogás alakulásában

Dolgozatomban egy konkrét tudományos feladatot tűztem ki magam elé, valamint a következő tudományos kérdést vizsgáltam. Milyen hatást gyakoroltak a korabeli magyar jogfejlődésre a Bolognai Egyetem magyar hallgatói a 13-14. században? A konkrét tudományos feladatom pedig annak bizonyítása volt, a diákok „vándorlása” a küldő-, és a fogadó országnak is meghatározó szinergiákkal bír. A Bolognai Egyetem magyar hallgatóinak a korabeli magyar jogfejlődésre gyakorolt hatásának feldolgozása érdekében beleástam magam a magyar, angol és német irodalomba. Az általam felvetett tudományos kérdés megválaszolása érdekében először a bolognai glosszátorok első, legkiemelkedőbb alakjának, Irneriusnak a munkásságát emeltem ki dolgozatomban. Ezt követően a Bolognai Egyetem szervezeti fejlődését vizsgáltam. A 12-14. századi bolognai magyar diákokat általános jelleggel elemeztem. Gratianus bolognai oktatásban játszott szerepét kutattam, ezenkívül megemlékezésre került Azo bolognai professzor is, aki nagy valószínűséggel az általam kutatott első magyar jogtudós, Damasus Hungarus tanára volt és munkáira is igen nagy hatást gyakorolt. Dolgozatom következő részében a 13-14. században a Bolognai Egyetemen tanult, majd tanító magyar jogtudósok (Damasus Hungarus, Magyar Pál, Uzsai János, Dörögdi Miklós) életútját, valamint munkásságát vizsgáltam. Elemeztem legfontosabb jogi műveiket, kiemeltem a magyar jogfejlődésre utaló részeket, azokból következtetéseket vontam le. A dolgozat megírása során jogtörténeti forráselemző módszert, valamint összehasonlító jogi módszert alkalmaztam. A jogtörténeti művek mellett történeti műveket is feldolgoztam. A magyar jog fejlődésének szempontjából Damasus Hungarus polgárjogi (szerződések, peres eljárások), közjogi (császári hatalom eredete) kérdésekben hozott új gondolatokat, a jogot érintő elméleti és gyakorlati kérdésekkel foglalkozott munkáiban. Erőteljesen alkalmazta a római jogot elméleti munkásságában, ezzel hozzájárult az európai közös jog fejlődéséhez. Magyar Pál munkáiban a IV. lateráni zsinat és a pápai dekrétumok gyakoroltak hatást a magyar szokásjog fejlődésére. Magyar Pál folytatta a római jog elemeinek a magyar jogrendszerbe történő beépítését. Uzsai János volt az első, aki összegyűjtötte a magyar jogszokásokat, a jogtudó réteg világi irányba történő fejlődését vetítette előre. Dörögdi Miklós a kánonjogi fejlődés intézményi kereteit biztosította.

BURGER BORISZ BENDEGÚZ

Pázmány Péter Katolikus Egyetem
Jog- és Államtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Völgyesi Levente
egyetemi docens, PPKE JÁK

Laikus részvétel a büntetőbíráskodásban mint demokráciabiztosíték – Magyar intézménytörténet összehasonlító szempontú kitekintéssel

A dolgozat a magyar laikus bíráskodás történetét az esküdt- és ülnökbíráskodás valamint a demokratikus alkotmányosság kapcsolatának szempontjából mutatja be, külön hangsúlyt fektetve a jogösszehasonlításra, tekintettel a szabályozás ideológiai megalapozásában és az egyes jogintézmények alkalmazásában jelentkező meghatározó európai tendenciákra.

A XIX. századi Európa polgári államai szinte kivétel nélkül büntető-esküdtbíráskodást vezettek be. Ennek elméleti alapjául a liberalizmus azon gondolata szolgált, amely az esküdtszéket az államhatalom gyakorlásában való néprészvétel egy módozataként az alkotmányosság nélkülözhetetlen elemének tételezte. Az esküdtbíráóságokat Magyarországon is felállították, azonban kérdéses, hogy az 1848-as Sajtótörvény és az 1896-os Bűnvádi perrendtartás végrehajtási szabályai mennyiben feleltek meg a jogintézmény demokratikusságát hangsúlyozó álláspontnak. Természetesen az esküdtbíráskodás és az alkotmányosság szükségszerű kapcsolatának feltételezése a hazai szabályozás visszasságait figyelmen kívül hagyva is kritika tárgyává tehető.

Miután az esküdtbíráskodás igen súlyos gyakorlati problémákat vetett fel a kontinentális államokban, ahol nem szerves módon, hanem forradalmi újításként lett a jogrendszer része, a XX. század folyamán a laikus részvétel ezen módja háttérbe szorult. Az esküdtbíráóságokat tipikusan ülnöki rendszerekké alakították át, miközben továbbra is az esküdtbíráóság terminológiát használtak (Németország, Franciaország), Magyarországon pedig ideiglenesnek mondott jelleggel szüntették meg a jogintézményt.

Ilyenformán az esküdtszék alkotmánybiztosítéki és demokratikus legitimációs erejét annak újraértékelése helyett a továbbiakban a szakirodalomban kevésbé sarkos módon, de az ülnöki rendszerre is kiterjesztették, egyre nagyobb jelentőséget tulajdonítva a laikus elem törvénykezésben való részvétele fogalmának. A laikus bíráskodás ezen fogalma és az azt szükségképpen demokratikusnak tekintő felfogás viszont figyelmen kívül hagyja az esküdt- és ülnökbíráskodás közötti lényegi gyakorlati különbségeket, valamint azt a tényt, hogy a II. világháborút követően az európai kommunista jogrendszerekben az ülnökbíráskodás rendszerét éppen a független igazságszolgáltatás politikai ellenőrzés alá vonásának eszközéül használta fel a diktatúra.

FODOR VIKTOR

Széchenyi István Egyetem
Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezetők:

Dr. Kelemen Roland
egyetemi tanársegéd, SZE ÁJK

Dr. Kecskés Gábor
egyetemi docens, dékánhelyettes, SZE ÁJK

A légi hadviselés szabályozása a második világháború végéig

Dolgozatom témája véleményem szerint az egyik legfontosabb és legkülönlegesebb szabályozási terület. Bár az aviatika több évszázados múltra tekint vissza, az első gyakorlatban is működő repülőgép felemelkedésétől számítva alig telt el több mint 100 év. Ez azt jelenti, hogy szűken értelmezve a légijog rendkívül friss szabályozási területnek számít, ezek alapján pedig érdemes minél többet tanulmányozni a fejlesztése érdekében. Dolgozatom elkészítéséhez különböző cikkeket, tanulmányokat, könyveket használtam fel, melyek a téma megértéséhez elengedhetetlenül szükségesek, valamint jogforrások közül nemzetközi egyezményeket, légijogi értekezleti határozatokat, légiforgalom szabályozásáról szóló egyezményeket találtam feldolgozásra érdemesnek. A jogforrások (vagy azok nemléte) szemléltető példái annak a kezdeti joghézagnak, mely a légi hadviselés kialakulásakor megfigyelhető volt. A dolgozatban szeretném bemutatni, hogy miként kaptak a léghajók, illetve repülőgépek egyre nagyobb szerepet a háború előremenetele során, illetve igyekszem feltárni, hogy a nemzetközi jog miként igyekezett ezt a fejlődést lekövetni.

GYŐRI ÁGOSTON

Debreceni Egyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Papp László

egyetemi adjunktus, DE ÁJK

A Debreceni Református Kollégium Iskolai Törvényszékeinek működése, különös tekintettel az 1836-os szabályozásra

A dolgozat egy különleges, de kevésbé ismert debreceni bírói fórum felépítését és ítélkezési gyakorlatát mutatja be. A Debreceni Református Kollégiumban a 16. század első felétől egészen a 19. század utolsó harmadáig működött az úgynevezett Iskolai Törvényszék (*sedes scholastica*), amely a diákokat tanulmányi és erkölcsi kihágásaikért vonta felelősségre. A kutatás során elsődleges forrásként a Tiszántúli Református Egyházkerület Levéltárában található iskolai törvények, és a törvényszéki ülésekről készült jegyzőkönyvek szolgáltak, ezekhez társultak másodlagos forrásként a különböző kollégiumtörténések munkái. A kollégiumi ítélkezés érdekességét többek között az adja, hogy az Iskolai Törvényszéken első fokon (Alsó Törvényszék) a diákközösség által megválasztott diáktisztviselők és esküdt diákok ítélkeztek, másodfokon (Felső Törvényszék) pedig a professzori kar. Az értekezés két tanév, az 1835 és 1837 közti időszak ítélkezési gyakorlatát ismerteti, kiemelve, hogy melyek voltak a tipikus szabályszegések és az azokért kiszabott büntetések. A Kollégiumban előforduló fegyelmi ügyeket vizsgálva megállapítható, hogy az Iskolai Törvényszék, illetve Debrecen városának világi bírászkodása egymással összhangban működött. A kutatás során arra kerestem választ, hogy a Kollégium, illetve a város igazságszolgáltatási fórumai közt lehetett-e, illetve volt-e személyi átfedés, vagy egyenesen kötelezően kellett-e annak lennie. Az előbbi kérdésre válaszolva az értekezésben kifejtem, hogy az Iskolai Törvényszék és a város világi vezetői közti viszonyban egyensúly figyelhető meg az ítélkezés tekintetében, ugyanis a város vezetői – az Iskolai Törvényszéken esetenként képviseltetve magukat – beleszólást követeltek ugyan maguknak az ügyek elbírálásába, azonban a Kollégium ítélkezési autonómiáját a lehető legszélesebb körben érvényesíteni hagyták.

PAPP CSABA ISTVÁN

Szegedi Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Varga Norbert

egyetemi docens, SZTE ÁJK

A községek feletti felügyeleti jog gyakorlása Csanád vármegyében a dualizmus időszakában (1886-1900)

A közigazgatás-történeti kutatások mindig is magukban hordozzák azokat a megoldási lehetőségeket, mellyel meg tudjuk találni azokra kérdésekre a válaszokat, melyek a jelenben és a jövőben felbukkanhatnak.

A törvényhatóságok és községek közötti viszonyrendszer vizsgálatában a korábbi tudományos elemzések a községi törvények szövegét vették alapul.

A hivatkozott monográfiák és tanulmányok (pl. Cieger András, Csizmadia Andor, Kajtár István, Mezey Barna, Ruszoly József, Sarlós Béla, Süptá István), idesorolva a korabeli szerzők munkásságát is (pl. Kmety Károly, Grünwald Béla), melyek a községek helyzetét dolgozták fel, teljes bizonyossággal alátámasztják a községek és a törvényhatóságok közötti függőséget. Ennek ellenére a feldolgozásokból hiányzott a primer, levéltári forrásokon alapuló vizsgálat. Nem tértek ki az 1886. évi XXII. törvénycikk gyakorlatban történő alkalmazásából adódó tapasztalatokra és a községek szemszögéből történő elemzésre.

A dolgozatban 121 törvényhatósági bizottsági döntés került ismertetésre, amelyek tárgykörök szerinti megosztása a következő. Szervezési szabályrendeletek vizsgálata 27, költségvetéssel kapcsolatos döntések 16, vagyongazdálkodási ügyek 19, közszolgálati jogviszonnal kapcsolatos ügyek és tisztségviselők választása 14, és egyéb különféle közügyek 45 határozat. A vizsgálat tárgyává tett levéltári források a fentebb írt gyakorlati oldalról szemléltetve ismertetik Csanád vármegye és községei közötti viszonyrendszert, a törvényességi felügyeleti jog gyakorlati megvalósulását az 1886 és 1900 közötti időszakban.

A kutatás eredményeként megállapítható, hogy a községek és a törvényhatóságok között erős kontrollrendszer és felügyeleti viszony került kiépítésre, ami a kormány és a törvényhatóságok közötti függőségi viszony helyi szintű leképezését jelentette, biztosítva ezáltal a dualista államszervezeti konstrukció hatékony működését.

SALLAI BALÁZS

Debreceni Egyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Papp László

egyetemi adjunktus, DE ÁJK

A törvényhatósági tisztviselők fegyelmi felelőssége, különös tekintettel a debreceni joggyakorlatra (1870-1944)

Dolgozatom témája a polgári korszak közigazgatási fegyelmi jogának egy lehatároltabb szegmense: a törvényhatósági tisztviselők fegyelmi felelőssége, különös tekintettel Debrecen város fegyelmi joggyakorlatára. Munkámmal szeretnék hozzájárulni a magyar közigazgatástörténeti kutatásához, amellyel a klasszikus polgári korszak „közszolgálati jogának” egy újabb szegmensét vizsgálva. Témaválasztásom azért esett erre – az egyébként jogtörténeti szemszögből kissé elhanyagolt, ám fontos területre – mert a jelenlegi szakirodalom sok esetben csak érintőlegesen foglalkozik a hajdan volt fegyelmi joggal. Másfelől pedig a feltárt, 1,43 iratfolyómétert kitevő debreceni levéltári anyagot eddig még senki sem tette egységes egészként vizsgálódása tárgyává. Kutatásom célja egy átfogó kép kialakítása volt a törvényhatósági tisztviselők fegyelmi felelősségéről, annak fejlődési tendenciáiról és a közigazgatásban betöltött szerepéről. Ezért foglalkoztam kiemelten a debreceni praxissal, s a mintegy 153 lefolytatott eljárás iratait megismerve képet szerettem volna adni e felelősség mindennapos gyakorlatáról.

A dolgozat megírásakor igyekeztem mind elsődleges, mind másodlagos forrásokat felhasználni, így a fegyelmi anyagi jogról szóló fejezet alapját a jogtudományi, illetőleg a levéltári források jelentik, míg a fegyelmi eljárásjogi résznél a dogmatikai elemzéseken és jogszabályokon túl jogalkotási anyagok szolgáltak bázisul. Munkám harmadik nagyobb egységében a jelentősebb, főként európai országok relációjában összehasonlítást végeztem az angol(szász), a francia, a német és az osztrák fegyelmi jog legfontosabb jellemzői tekintetében. Ebből következően a történeti, az esetelemző és az összehasonlító módszert alkalmaztam kutatásaim során.

Főbb kutatási eredményeim a már említett debreceni gyakorlat feltárása, a fegyelmi eljárásjogok legfontosabb ismérvei alapján egyfajta európai fegyelmi jogi modellek megalkotása (angol, osztrák-francia, német), a büntetőjogi és a közigazgatási fegyelmi jogi terminológia gyakorlatban való összefonódásának, hézagpótló hatásának kutatása, a szabályozás hiátusainak, valamint a joggyakorlat ezeket kitöltő szokásainak feltárása, a közigazgatási és a bünvádi eljárások kollíziót elkerülni igyekvő „rutin,” valamint a fegyelmi felelősség mint a centralizáció eszközének elemzése.

SALL ZSÓFIA

Eötvös Loránd Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Képesy Imre

tanárság, ELTE ÁJK

A fiatalkorúak büntető igazságszolgáltatásának reformja a 20. század kezdetén

A 20. század kezdetén hazánk büntetőjogi szemléletmódja is megérett arra a koncepcionális váltásra, amely addigra a nyugati államokban már rég elfogadottá vált. Balogh Jenő pártfogásában a fiatalkorúak kriminalitása mind az anyagi jog, mind az eljárásjog területén átértékelődött, s Magyarországon is a korszellemnek megfelelő rendelkezések kerültek bevezetésre. A fiatalkorúak megmentése valós lehetőségnek látszott és az 1913. évi VII. törvénycikk által festett kép is nagy reményekkel kecsegtetett. De vajon valóban készen állt-e rá a bírói kar, az államapparátus, s a társadalom, hogy egy ilyen gyökeres fordulatot vegyen az évszázados gyakorlat? Felkészült Magyarország egy olyan szignifikáns szemléletváltásra, amelyhez az állam – mint látni fogjuk – nem biztosított megfelelő anyagi, s szellemi körülményeket? Kutatásom során ezen kérdésekre kerestem választ, amelyek alapján a kezdeti hipotézisem beigazolódni látszott. Mind a rendelkezésre álló korabeli ügyiratok, mind a kor jeles büntetőjogi gondolkodóinak elemzése arra engednek következtetni, hogy hazánkban e reformgondolatok túl korán kerültek bevezetésre így széleskörűen, s a jogfejlődés nem várta meg az igazságügy szerves fejlődésének azon fokát, ami a gyakorlati megvalósulás zálogául szolgálhatott volna, értve mindezt egyúttal a társadalmi oldal támogatásának hiányán, s a büntetővégrehajtás fejletlenségén is. Hiányzott az a szellemi érettség, amely már valóban szívvel-lélekkel szolgálhatta volna a züllött fiatalság jó útra térítését. Sokszor valóban hosszú évek kellenek, mire egy-egy törvény a gyakorlatban is kiforr, s ténylegesen elérheti célját, azonban véleményem szerint a fiatalkorúak büntető igazságszolgáltatásának átalakítása, sokkal nagyobb odafigyelést igényelt volna a megvalósítás terén ahhoz, hogy a jogszabályban megfogalmazott célok valósággá váljanak.

SCHLACHTA BOGLÁRKA LILLA

Károli Gáspár Református Egyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Prof. Dr. Stipta István
egyetemi tanár, KRE ÁJK

Fejezetek a bírói hivatás történetéből (1890-1938)

A Fejezetek a bírói hivatás történetéből 1890-1938 című dolgozat betekintést nyújt a bírói hivatás fejlődésének történetébe a dualizmus és a Horthy-korszak adott időszakán belül. Az OTDK dolgozat célja, hogy az eddigi szakirodalomhoz képest új ismereteket tárjon fel. Ehhez alapvetően a primer levéltári források feltárására volt szükség. A kutatási fázisban olyan archivált anyagokat választottam ki, amelyek nívóként szolgálhatnak a tárgykör kutatói és az olvasók számára, ugyanis igyekeztem olyan levéltári fondokat vizsgálni, amelyeket még a hivatástörténeti és jogszakirodalom nem dolgozott fel. A Budapest Fővárosa Történeti Levéltárában 2,7 irattári folyóméternyi forrást tártam fel, és több mint 380 felvételt készítettem, amely során a bírói személyi anyagokat kutattam, illetve ezen belül a bírák személyi táblázatait, valamint a fegyelmi ügyeit vizsgáltam. A feltárt fondok alapján betekintést nyerünk a bírák „titkos minősíté sébe” is.

A kigyűjtött fegyelmi eljárások iratanyagát, az ügytípusoknak megfelelően osztályoztam, e jogesetekből nemcsak a bírák hivatali kötelességzéseit ismerhetjük meg, hanem a magánéletükben tanúsított magatartásukat is, amely során az elsődleges kérdés, hogy a bírói méltóságot sérti-e a bíró által tanúsított magatartás. A fegyelmi ügyeken belül, külön alfejezetet képez a Tanácsköztársaság idején vezető pozícióba kinevezett bírákkal szemben indult fegyelmi eljárások. Ezen felül megismerhetjük a Budapesti Királyi Büntető Törvényszék bírói személyzetének statisztikai szempontok szerint feldolgozott és diagramok segítségével szemléltetett – történetileg releváns – szenzitív adatait is, a születési hely, vallási meggyőződés, családi állapot szempontjai alapján. Az áttekintés során komplex képet kapunk a tárgyalandó korszak bírói hivatásképéről, miközben arra a kérdésre is választ kapunk, hogy a bírónak van-e joga Corpus Iuris területén kívüli szórakozást keresni.

SISKA PÉTER

Pécsi Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Dr. habil. Béli Gábor

egyetemi docens, tanszékvezető, PTE ÁJK

Fegyverek a középkori igazságszolgáltatásban

A fegyverek sajátosságos megjelenést mutatnak a középkori magyar jogtörténetben. Korunk jogához képest e különös differencia fellelhető a hatalmi manifesztációktól kezdve a bizonyítási procedúrákon át a különböző deliktumok széles körében. E dolgozat azonban nem szembeállítani törekszik a jelen és múlt joganyagát, hanem a régi jog interdiszciplináris fájának csupán egy ágát kísérli meg szemügyre venni a fegyverek szemszögéből. Értekezésem egyfajta szinopszis révén kívánja bemutatni ezeket a tradicionális büntetőjog tükörképében, demonstrálva a „fegyverek hatalmát”, vagyis hogy joghatóságokat testesítettek meg, különböző bűncselekmények eszközei voltak, segédkeztek a perdöntő bizonyításban, közreműködtek az ítélet végrehajtásában. A jogtörténet tudományának e kevesebb figyelmet élvező területét korabeli forrásokra támaszkodva igyekeztem feltárni, első sorban az Árpád- és Anjou-kor alatt, egyes esetekben azonban szükséges volt a középkoron is túlmenően későbbi munkákhoz nyúlni e kor joganyagának megértéséhez. Annak érdekében, hogy a különböző jogterületek érintése alapos lehessen, művemben a fegyvereknek máitól eltérő fogalmából kellett kiindulnom. A tárgyalt témakörök tekintetében igyekeztem a szükség és a hely közös nevezőjére jutni.

Megközelítésem annyiban talán újszerű, hogy a szimbólumokból kiindulva, vagyis jogi kultúrtörténeti alapokon építkezve (tartható logikai úton) jutottam el a fegyverek mint bűncselekmények megvalósításához használt eszközök, illetve a perdöntő bajvívás ismérveinek tárgyalásához, kiemelve a jogi szimbolika fontosságát a jogtörténeti kutatások körében.

Noha a rendelkezésre álló keret szűkös volt további részletek bemutatásához, remélhetőleg a jövőben újabb adatokkal sikerül majd jelen kutatásaimat bővíteni, és talán nagyobb figyelmet kapnak e munka révén is a fegyverekkel kapcsolatos jogi szempontú vizsgálódások. Remélem, hogy munkám mind figyelmét, mind érdeklődését felkelti a megtekintőinek, továbbá, hogy jövőbeli kutatásokat ihlet meg, támpontul szolgál azoknak, valamint inspirációt nyújt további, a dolgozatban nem tárgyalt területek vizsgálatához e témakörben.

TÓTH NOÉMI NÓRA

Nemzeti Közszerológati Egyetem
Államtudományi és Nemzetközi Tanulmányok Kar

Témavezetők:

Dr. Peres Zsuzsanna
egyetemi docens, NKE ÁNTK

Dr. Batbó Gábor
tanársegéd, NKE ÁNTK

Horthy Miklós és IV. Károly közjogi kapcsolata

A dolgozatom témájának Horthy Miklós és IV. Károly közjogi kapcsolatának vizsgálatát tűztem ki célomul, elsősorban az államfői tisztség főbb kérdéseit az első világháború lezárta után. A dolgozatban – tekintettel annak közjogtörténeti célkitűzésére – nem vállalkoztam a két államfő életútjának köztörténeti szempontú áttekintésére.

A dolgozatot elsősorban a jelenkori és a kortárs szakirodalom, valamint korabeli források igénybevételel készítettem el. A járványhelyzet miatt elsősorban az elektronikusan elérhető forrásokat tudtam felhasználni.

Az első világháború jelentősen megváltoztatta Európa politikai hatalmi helyzetét, a kialakuló új társadalmi rendszerek az Osztrák-Magyar Monarchiában fennálló államfői hatalmat sem kímélték. Ferenc József halálának következtében, a már így is instabil dualista állam két évvel később IV. Károly uralkodása alatt darabjaira hullott, melynek hatására 1918. november 13-án megszületett az eckartsauai nyilatkozat. A dokumentumban azonban Károly nem a trónról, csupán az államügyek viteléről mondott le, ami a későbbiek során fontos hivatkozási alapul szolgált visszatérési kísérleteihez.

A dolgozat áttekinti IV. Károly trónra lépésének előzményeit, illetve körülményeit a Pragmatica Sanctio tükrében, a béketörekvéseit, melyet a háborúból történő kiugrás gyanánt szeretett volna eszközölni, az eckartsauai nyilatkozat körülményeit, majd pedig az azzal történő „lemondásának” okait, egészen az 1921. évi XLVII. törvénycikkig, amikor hivatalosan is trónfosztottá vált a Habsburg-dinasztia Magyarországon. Bemutatásra kerül továbbá, milyen államfői jogkörök illették a királyt, majd az 1920. évi I. törvénycikk értelmében helyébe lépő kormányzót. Dolgozatom eredményének tartom, hogy átfogó képet adhattam a Habsburg-ház trónfosztásának okairól, a Pragmatica Sanctio és az államfői jogkörök tükrében.

MAGYAR JOGTÖRTÉNETI TAGOZAT

BARTA JÁNOS

Nemzeti Közszolgálati Egyetem
Államtudományi és Nemzetközi Tanulmányok Kar

Témavezetők:

Dr. Barna Attila
egyetemi docens, NKE ÁNTK

Dr. Hermann Róbert
egyetemi tanár, KRE BTK

Gróf Zichy Ödön a rögtönítélő bíróság előtt 1848. szeptember 30.

1848. szeptember 30-án a Görgei Artúr honvéd őrnagy által elnökölt rögtönítélő katonai bíróság kötél általi halálra ítélte gróf Zichy Ödön leköszönt fejér megyei főispáni adminisztrátort, „hazaárulás” - hűtlenség miatt. Az ítéletet még aznap este végre is hajtották. A per és az azt követő magyar és császári vizsgálat teljes anyaga fennmaradt. Ezeket és a korabeli lapok, a kortársak visszaemlékezéseit felhasználva bemutatom az ítélethez vezető politikai, társadalmi utat, rámutatok a hatályos jogszabályokra, az azokat kiváltó okokra, ismertetem a per bizonyítékait. Az ítélet jogszerű volt, ezt még az osztrák minisztertanács is elismerte 1850-ben. További kutatásokat igényel, hogy miért nem vették figyelembe az elítélt gróf mentelmi jogát, amit még a rendi országgyűlés is elismert, később a Vésztörvényben is megjelent. Dolgozatomban bemutatom az eljárás anomáliáit, külön foglalkozom gróf Zichy Pál ügyével, akit a rögtönítélő bíróság nem ítél el, de véleményem szerint jogellenesen nem mentett fel, hanem további bírósági eljárásra utasította (ismertetem, hogy erre miért nem került sor). Levéltári forrásokat és a szakirodalmat felhasználva vizsgálom a hadbírók személyi összetételét. Itt a kutatásom célja az volt, hogy tisztázzam, miért szavazott egyhangúan a bíróság az elítélt bűnösségére. Kutattam visszaemlékezéseik után, de eddig még nem jártam sikerrel. Véleményem szerint az elnöklő Görgei őrnagy tekintélye és véleménye, valamint az ismert bizonyítékok értékelése volt a halálos ítélet kiváltó oka. Ismertetem a hadügyész rendhagyó kinevezését. Összegzem a statáriális eljárás jellemzőit. Kutatásaim során találtam az Országos Széchényi Könyvtárban egy még publikálatlan kiáltványt, melyben Windisch-Grätz herceg mentesítette gróf Zichy Ödönt a magyar kormány intézkedései alól. Publikálni szeretném a későbbiekben a per egyik szemtanúja, Juraszek Károly adonyi segédlelkész császári hatóságok előtt tett kézírásos vallomását. Ez egy publikálatlan kevéssé ismert forrás.

ELEKES DÓRA

Széchenyi István Egyetem
Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

*Dr. Kelemen Roland
egyetemi tanársegéd, SZE ÁJK*

A mozi jogi szabályozása Magyarországon a 20. század első évtizedeiben

A kávéházakból hódító útjára induló mozi gombamód szaporodott szerte a világban, ami magával hozta a jogi szabályozás megjelenésének az igényét is. Az euroatlanti térség fejlettebb országaiban korábban jelentek meg a jogszabályok és ezek a későbbiekben mintául szolgáltak a többi államnak.

Hazánkban először 1901-ben rendelték el, hogy a mozgóképszínházakat kizárólag rendőrhatalósági engedély birtokában lehet üzemeltetni.

Az Országos Mozképvizsgáló Bizottság 1920-ban ténylegesen megkezdte működését és döntött a mozgóképek nyilvános előadáson való eredeti állapotú, vagy csak bizonyos részeinek az eltávolításával alkalmas filmek sorsáról, valamint a 16 éven aluliak számára való bemutatásáról. A kiadott engedélyeket a szerv bármikor visszavonhatta, módosíthatta. Maguknak a mozgóképszínházaknak a nyitását is engedélyhez köthették, amit a belügyminiszter vizsgált felül és állított ki. Főszabályként természetes személyek kaphatták meg és kizárólag egy üzemet tarthattak fent, vagy közösen több személy is kaphatta az engedélyt, de ebben az esetben is csak egy moziban lehetett részesedése.

1920. október 18-ai a belügyminiszteri rendelet fényében minden mozgóképszínház tulajdonosnak meg kellett újítania az engedélyt november 2-ig. Végül nem került sor a végrehajtásra, csak 1921 tavaszán, ugyanis így kívánták a háború borzalmaiktól elszennvedett rétegeket kárpótolni, mégis elsősorban társadalmi szervezetek részesedtek előnyben. Az országgyűlés hiába ellenkezett, a rendeletet végrehajtották és körülbelül a budapesti mozisok háromnegyedét megfosztották vállalkozásától és ingatlanától.

Annak ellenére, hogy a társadalom kedvelt szórakozási formája volt a mozgóképszínházak látogatása, vezetői mégis gyakran anyagi nehézségekkel küszködtek a vizsgált időszakban, számtalan költség megtérítése terhelte őket és a spanyolnátha következtében bevezetett szigorítások sem kedveztek számukra.

Összességében tehát megállapítható, hogy az első világháborút követő zűrzavaros időszakon a jogalkotó igyekezett felülkerekedni, jogszabályokat, szervezeteket alakítani, amik a mozgóképszínházakat szabályozták, ellenőrizték, így próbálta serkenteni működésüket és kontrollt gyakorolni felettük. Véleményem szerint a jogalkotónak sikerült valós eszközökkel fellépnie, elképzeléseit a gyakorlatba is át tudta ültetni, de azok sokszor a regnáló hatalmi elit érdekeit tükrözték.

FŐDI VIOLETT

Pécsi Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezetők:

Dr. Korsós Dr. Delacasse Krisztina

adjunktus, PTE ÁJK

Dr. habil. Béli Gábor

egyetemi docens, tanszékvezető, PTE ÁJK

Az erőszakos közösülés dogmatikai alapkérdései az 1878-1989 közötti időszakban

Kutatásaimat a nők sérelmére elkövetett bűncselekmények terén két évvel ezelőtt kezdtem el. Korábbi TDK dolgozatom – amelyben a magyar büntetőjogi kodifikáció virágkorában azokat a bűncselekményeket elemeztem, amelyek sértettjei alapvetően nők lehettek – meghatározta jelenlegi vizsgálatom irányát is: ezúttal az erőszakos közösülést és a hozzá kapcsolódó bűncselekményeket (szemérem elleni erőszak, megfertőztetés illetve megrontás) vettem górcső alá az 1878. évi törvénycikk hatályba lépésétől egészen az 1989-es rendszerváltozásig. Előzményként felvillantom a Szent Istvántól a Csemegi-kódexig tartó időszak szabályozását és joggyakorlatát, amikor a test bűneit alapvetően valláserkölcsi szempontból ítélték meg. A védelem középpontjában a törvényes házasság állt, ennek okán minden házasságon kívül folytatott nemi kapcsolat büntetendő volt.

Ezen felül rövid kriminológiai ismertetést is nyújtok az egyes szexuális magatartások morális értékeléséről, hiszen a büntetőjogi szabályozást mindig adott korszak társadalmi felfogásába illesztve kell vizsgálni. Így érintem azt is, hogy 1945-öt követően a szocialista eszmék hogyan hatottak a magyar büntetőjogra. Forrásaim alapvetően a három büntető törvénykönyv (1878:V. tc., 1961:V. tv., 1978:IV. tv.) vonatkozó rendelkezései, kommentárjai, illetve a XX. század szakirodalma, továbbá a kapcsolódó bírósági határozatok, melyeket az 1978-as Btk. gyakorlatára vonatkozóan is áttekintettem, így lett 1989 vizsgálódásaim záró időpontja.

Dolgozatom magját az erőszakos közösülés büntetnének analízisa adja. Pályamunkámból kiderül, hogy a bűncselekményhez kapcsolódó dogmatikai alapkérdések hogyan változtak a vizsgált korszakban. Feldolgozási módszerem abban lehet újszerű, hogy nem időrendben mutatom be az egymást követően megjelent törvénykönyvek rendelkezéseit, hanem elméleti csomópontok köré rendezve. Ezáltal kitapinthatóvá válnak az elkövetési magatartásokra vonatkozó hasonlóságok és felfogásbeli különbségek, az aktív és passzív alanyok körének változásai, illetve a stádiumokra vonatkozó elhatárolási kérdések. Ezekén túl kitérek az egyes minősített esetek, valamint a privilegizált esetek ismertetésére, továbbá az eljárás megindításához szükséges kritériumokra is. A vizsgált büntettek bemutatásából kitűnik, hogy az egyes meghatározások között olykor jelentős, olykor pedig minimális a különbség, illetve, hogy az alanyiség szempontjából az életkornak már a Csemegi-kódex előtti korszaktól kezdve rendkívüli jelentőséget tulajdonítottak.

JOÓ LÁSZLÓ ÁDÁM

Debreceni Egyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Balogh Judit

egyetemi docens, DE ÁJK

Egy tollvonással átültetve - A visszatért keleti és erdélyi országrészek magánjoga

A második bécsi döntés rövid, de annál tartalmasabb négy évre visszacsatolta a Magyar Királysághoz a keleti és erdélyi országrészeket, amelyek reintegrációja kiemelt kormányzati feladattá vált. A magyarországi és romániai történészek tollából számos mű keletkezett, amely a terület birtokbavételét hivatott feldolgozni gazdasági, nemzetiségi vagy közigazgatási szempontból, de mindidáig a jogtörténet nem sok szót ejtett erről. A második bécsi döntés, valamint az azt követő magánjogi reintegráció nyolcvanadik évfordulója megfelelő alkalmat szolgáltatott a témaválasztásra.

Kutatásom során a következő kérdésekre kerestem a választ: Végbement-e az 1940-ben visszatért területek magánjogi reintegrációja? Az érintett bíróságok hogyan alkalmazták a fokozatosan kiterjesztett magyarországi magánjog szabályait? Adódtak-e jogalkalmazásbeli nehézségek? Mi volt az oka annak, ha a Kúria eltérő döntést hozott a felülvizsgálati eljárás során?

A bevonulástól számított másfél év alatt végbement a magánjog egységesítése (legalábbis jogszabályi szinten), amely sok vitát váltott ki a gyorsasága és a kodifikáció hiánya miatt. A több mint ezer oldalnyi releváns, általam kutatott levéltári forrás azt mutatja, hogy a visszacsatolt keleti és erdélyi országrészek jogásza – elsősorban az ítéltáblai bírák – többnyire magabiztosan hivatkoztak az Mtj-t, a Kúria döntvényeit és kiemelt ítéleteit. Az anyaországból kinevezett bírók is segítettek a hatályba léptetett joganyag megfelelő alkalmazását. Segítségükre volt még számos összefoglaló mű, amelyekből bizonyára a legtöbb bíróságnak rendelkezésére állt egy-egy példány. Nemcsak a megjelent cikkek, hanem az ismerttetett joggyakorlat miatt is kiemelkedő forrásoknak számítanak a korabeli, jogi témájú folyóiratok, hiszen a területen keletkezett bírósági anyagok nagy része elveszett vagy nem hozzáférhető. A Kúria felülvizsgálati eljárásokban hozott döntései részben az alaki igazság elsőlegessége miatt tértek el az alsóbb bíróságok határozataitól.

Bár 1945 áprilisában a román jogalkotó ezekre a területekre is kiterjesztette Románia teljes jogrendszerének hatályát, a m. kir. kormány jogszabályokat hatályba léptető és átmeneti rendelkezései pozitív és negatív példákként szolgálnak azokra az esetekre, amikor régi és új jogszabályok közötti átmenetet kell biztosítani.

KAMRÁS ISTVÁN

Nemzeti Közszolgálati Egyetem
Államtudományi és Nemzetközi Tanulmányok Kar

Témavezetők:

Dr. Peres Zsuzsanna
egyetemi docens, NKE ÁNTK

Dr. Bathó Gábor
tanársegéd, NKE ÁNTK

Az ittas vezetés egykor és ma

Manapság már életünk elengedhetetlen része a közlekedés. A közlekedés technológiai fejlődéséhez alkalmazkodnia kellett az államnak. A járművek és az utak fejlődésével egyre gyorsabb és veszélyesebb lett a közlekedés, míg az alkohol emberi szervezetre gyakorolt hatásai a régiek maradtak.

Áttekintésem fókuszában az ittas járművezetés áll, ám a megértéséhez szükséges bemutatni a szabályozástörténeti előzményeket, az ittaság és a járművezetés büntetőjogi értékelésének fejlődését és e kettő összekapcsolását az ittas járművezetésben, mint önálló bűncselekményben. A téma feltárásában törekedtem a magyar szabályozást mélyrehatóan elemezni.

Hogyan követte az állam a technológia fejlődését? Az ittaság, hogy befolyásolta/befolyásolja a közlekedési baleseteket? Enyhítő vagy súlyosbító körülmény, ha valaki ittasan vezet? Ezekre a kérdésekre keresem a választ dolgozatomban, egykor és ma.

Hiszen senkinek sem mindegy, hogy jut haza!

KÚN HANGA CECILIA

Eötvös Loránd Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezetők:

Dr. Horváth Attila

egyetemi tanár, ELTE ÁJK

Dr. Képesy Imre

tanársegéd, ELTE ÁJK

Illésházy István hűtlenségi perének jogi és történeti kontextusa

A köznemesi családból származó Illésházy István házasságai révén és tehetségének köszönhetően kapaszkodott fel a 16-17. századi Magyarország társadalmában. Alakja „reneszánsz embert” testesít meg, aki a gazdálkodásban megnyilvánuló tehetségének utat engedve gyarapította vagyonát. Felesége, Pálffy Kata zálogának ügyében került konfliktusba II. Rudolf magyar királlyal. A kamarától Pálffy Kata által zálogban bírt Szentgyörgy és Bazin mezővárosok zálogszerződése 1599 táján lejárában volt. Illésházy azonban, aki családfőként és Pálffy Kata törvényes képviselőjeként saját és az asszony ügyeit is intézte, elmulasztotta meghosszabbítani a városok zálogát, ezáltal II. Rudolfnak lehetősége nyílt azokat a zálogból kiváltani. Az uralkodó Szentgyörgy és Bazin jobbágyközösségét kérte fel a kiváltási összeg előteremtésére. Ezen lépését Illésházy István törvénysértőnek találta, magánjogi és rendi természetű sérelmek megfogalmazása mellett kapcsolati hálóján keresztül támogatókat szerezve próbált meg fellépni az uralkodó ezen intézkedése ellen. Tevékenysége miatt Rudolf király eljárást indított a felháborodott főúr ellen. Illésházy István hűtlenségi pere kiemelt helyet érdemel a magyar jogtörténetben. A per történetének menetét követve kísérletet teszek a per körülményeinek vizsgálatával a tisztázatlan kérdések megválaszolására. A per központi kérdéskörének megfogalmazása, valamint a pertörténet végig követése során kutatásom egyrészt a pertörténeti összefüggésekre, tisztázatlan pontok magyarázatának kidolgozására, másrészt a per magyar jogfejlődésre gyakorolt hatásának kimutatására irányul.

Saját eredménynek tekintem a záloghosszabbítás elmaradásához fűzött elméletemet, amelyben Illésházy vagyonszerző szándékát fedem fel. Kutatásom során kiemelem az Illésházy ellen lefolytatott eljárást a korszak fiskális természetű perei közül erőteljes politikai tartalmánál fogva. A per koncepciójás jellegének magyarázata után kimutatom a per során meglevő német-római jog hatását, amelyre különösen a tényállás felségsértésként való azonosítása és a rendkívüli törvényszék igénybevétele utal.

Illésházy hűtlenségi esete sok szempontból meghatározóvá vált a későbbi korok számára. Illésházy István törekvéseinek nyomát számos törvényen kívül a bécsi béke pontjai is hordozzák, s ezek által igyekezetének eredményei a magyar jogtörténet szerves részeivé váltak.

PAP PÉTER

Eötvös Loránd Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezetők:

Dr. Képesy Imre
tanársegéd, ELTE ÁJK

Dr. Losonczi Eszter
megbízott oktató, ELTE ÁJK

A bírósági végrehajtás során tapasztalható jogalkalmazási hibák Tolna vármegyében az 1920-as években

Mivel jelenleg egy végrehajtó irodában dolgozom Szekszárdon, szerettem volna megismerni annak a jogterületnek a történeti előzményeit, amellyel naponta foglalkozom. Ezt szerettem volna egybekötni helytörténeti vonatkozásokkal is, és így kezdtem el kutatni az első végrehajtási törvényünkkel kapcsolatos iratanyagot a Magyar Nemzeti Levéltár Tolna Megyei Levéltárában. Kutatásom során a bonyhádi és a dombóvári járásból származó, az 1920-as években lefolytatott bírósági végrehajtási ügyeket vizsgáltam abból a szempontból, hogy milyen vélt vagy valós hibák merültek fel az eljárások elrendelése, foganatosítása során. A kutatás megalapozása érdekében a rövid történeti bevezetés után összefoglalom a jogszabályi környezetet, ami a XIX-XX. század fordulóján a bírósági végrehajtást szabályozta. Az általános áttekintés után a konkrét egyedi ügyeket vizsgálom meg. Fontos kiemelni, hogy a levéltári források között csak olyan eljárásokkal találkoztam, amelyek a bíróság elé kerültek, így kutatásom hangsúlya a bíróságok előtt zajlott cselekményekre tolódot. Ennek az az oka, hogy a végrehajtók az ügyeket saját maguk is vezették a bíróságtól külön, saját irodájukban, viszont ilyen típusú iratok a levéltárban nem maradtak fenn. Az egyes esetek kapcsán, mint például az eljárási költségek megállapítása, az ingóságok végrehajtás alá vonása, bemutatom a vonatkozó jogszabályokat, joggyakorlatot, a bíróság álláspontját és a felek (az adós és a végrehajtást kérő, korabeli szóhasználatnál végrehajtást szenvedő és végrehajtató) észrevételeit. A jogesetek elemzéséből arra a megállapításra jutottam, hogy az eljáró törvényszék, az országos joggyakorlathoz következetesen hozzáigazította a járásbírók végzéseit, amikor azok valóban eltértek a Kúria és a többi bíróság által kimunkált jogalkalmazói tevékenységtől. Másik oldalról viszont meg is védte a járásbírók döntését akkor, amikor azokat – amint a tényállásból kiderült – alaptalanul támadták meg a felek. Az is megállapítható, hogy a résztvevők oldalán gyakori volt a jogi képviselő alkalmazása, ha jogorvoslatért fordultak, holott ezt kötelezettségként nem írta elő jogszabály. Jogorvoslatért nem is elsősorban az adósok fordultak a bírósághoz, hanem sok esetben maguk a végrehajtást kérők.

TUNYI MÁRIA VIVIEN

Miskolci Egyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Lehotay Veronika
egyetemi adjunktus, ME ÁJK

Egy per, amely különlegessé tette az ügyvéd életét

„világraszóló cause célèbre”
(Komoróczy Géza)

Ahogy ma, úgy régen is egy ügyvéd számára kulcsfontosságú volt a presztízse. Nyertes és veszített pereinek száma meghatározza egy ügyvéd megítélését a közvélemény számára. Különösen így volt ez a 19. században, amikor még mélyen élt a publikumban az ilyesfajta mentalitás. Akár egy ügyvédről, vagy népcsoportról hallomásból, régi történetekből értesültek az emberek, mivel a falvakban élő emberek egész életükben szinte nem is, vagy csak nagyon ritkán hagyták el falvaik határait, így az ott élő idősebb emberektől, vagy vándoroktól, vagy esetleg néha újságokból értesültek ezekről.

A dolgozatomban arra a kérdésre kerestem a választ, hogy a korabeli sajtóban, hogyan jelent meg a tiszzaeszlári-per és ebben Eötvös Károly szerepe? Milyen motiváló erők hajtották a híres jogászt, hogy védőügyvédként szerepet vállaljon ezen meghatározó perben?

Keresem a választ, hogy Eötvös Károly vajon miért tehette kockára ügyvédi hírnevét, politikai előmenetelét egy bizonytalan végkimenetű ügyben?

Célom annak feltárása is, hogy vajon milyen kutatómunkát végzett az per sikerének érdekében és az igazság felderítése céljából?

Felmerült bennem továbbá az a kérdés is, hogy hogyan alakult az ügyvéd élete és munkássága a Tiszaeszlári-pert követően?

Végül a tanulmányaim számára legrelevánsabb tényeket megpróbáltam összegyűjteni, hogy a XIX. századi büntetőjog illetve büntetőeljárásjog miként segítette, valamint hátráltatta dolgozatom kiemelt alakjának tevékenységét?

ZSIDI CSABA JÓZSEF

Széchenyi István Egyetem
Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Barna Attila

tanszékegyetemi docens, SZE ÁJK

„A pénzre váltott becsület." A rágalmazás és a becsületsértés magyarországi szabályozástörténete 1945-ig

A dolgozat tárgya a becsületsértés modern felfogásának bemutatása a XIX. század utolsó harmadában hatályba lépett Csemegi-kódex, és az 1914. évi becsületvédelmi novella alapján, jogesetekkel is szemléltetve e törvények gyakorlati alkalmazását.

A becsületsértésről született törvények biztosították és ma is biztosítják a büntetőjog oltalmát az emberi méltóságot sértő cselekményekkel szemben. Ezeknek a törvényeknek létrejöttét, változásait mutatja be a dolgozat múlt századi példákkal illusztrálva.

A munka áttekinti a becsület, jó hírnév, becsületsértés, rágalmazás fogalmának történetét a Csemegi-kódexig, a becsületvédelmi novella szabályozását a törvények elemzésével, a szakirodalom felhasználásával. Bemutatja a becsületvédelem egy különös esetét, a párbajt az 1931-es párbaj kódex alapján. A saját kutatómunka eredményeként elkészült munka becsületsértési jogeseteket is közöl elsődleges levéltári források alapján a múlt század első évtizedeiből, valamint a Felsőházi irományok, Főrendiházi irományok és a korabeli sajtó cikkeinek felhasználásával. A dolgozat összefoglalja a hazai jogalkotás azon a kereteit, melyek között az 1878. évi V. törvény megszületett. Megállapítja, hogy később e törvény gyakorlati alkalmazásának ellentmondásaira derült fény, ezeket az új becsületvédelmi novella kívánta orvosolni. Az új törvényi keretek között keletkeztek azok az elsődleges forrásközlésként közölt járásbírói esetek is, amelyek szemléltetik, hogyan zajlottak ezek az esetek a hétköznapi élet, az igazságszolgáltatás legalsó szintjén.

Következtetésként a munka megállapítja, hogy az 1920-30-as években katonatisztek, miniszterek, miniszterelnökök becsületsértési ügyeket gyakran párbajjal intézték el. A parlamenti képviselők szintén, a nem párbajképes „alsóbb osztályok” felől érkező becsületsértési ügyek esetében a mentelmi bizottság járt el. A levéltárban fellelhető jogesetek pedig arra mutatnak rá, hogyan intézték az „alsóbb osztályoknak” egymás közötti rágalmazási, becsületsértési ügyeinek sokaságát a járásbírói ítéletekkel, legtöbbször az első felindulás után már egymással megbékélve.

MUNKAJOGI TAGOZAT 1

BARTÁK ÁRON

Széchenyi István Egyetem
Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Trenyisán Máté

egyetemi tanársegéd, SZE ÁJK

A magánmunkáltató kártérítési felelősségére vonatkozó szabályok összehasonlító elemzése

A munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény hatálybalépésével a munkáltatói kárfelelősség szabályai több ponton megváltoztak. A munkáltató felelőssége azonban továbbra is szigorú objektív felelősség, mely szigorú célja az, hogy arra sarkallja a foglalkoztatókat, hogy olyan munkakörülményeket teremtsenek, amelyben elkerülhetőek a károkozó körülmények. A téma aktualitását jól bizonyítja, hogy 2018-ban a Kúria joggyakorlat-értékelő-csoportja is foglalkozott a munkáltató kártérítési felelősségével.

Dolgozatom a munkaviszonnyal összefüggésben felmerülő károk megtérítésének és megtérülésének rendszerszintű bemutatására irányult. A téma nem új, a megközelítés azonban újszerű. A megközelítés újszerűsége abban áll, hogy a magyar munkajogi szabályozást az osztrák kártérítési és társadalombiztosítási jog rendszerével vetem össze, amely a magyar jogirodalomban csak ritkán és akkor sem átfogó, rendszertani megközelítéssel kerül vizsgálatra.

A magyar szabályozás ún. kártérítési modellt alkalmaz, amely a peres úton való igényérvényesítést helyezi előtérbe. Az osztrák jog ezzel szemben egy merőben eltérő, a társadalombiztosítási jog által alapvetően meghatározott – a kártérítési szabályokra is döntő jelleggel kiterjedő – kompenzációs modellre épül, ahol a bírói út csupán kiegészítő szerephez jut a kötelező biztosításon alapuló rendszerben érvényesülő automatikus, de limitált kompenzáció mellett.

A dolgozat rámutat az egyes jogintézmények eltérő megközelítésére, továbbá az e különbségek mögött fellelhető jogalkotói célokra, amelyek magukban hordozzák a két különböző rendszer legfőbb sajátosságait és rávilágít olyan kapcsolódási pontokra, amelyek kölcsönösen kiegészítve egymást, alapjai lehetnek egy, a kompenzációs rendszer főbb jellegzetességei mentén kialakuló, de azt a kártérítési modell egyes elemeivel ötvöző, immáron teljes kártérítés elvén alapuló szabályozásnak.

DÖRGŐ SÁNDOR

Szegedi Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Ember Alex Frigyes
egyetemi docens, SZTE ÁJK

A munkajogi versenytilalmi megállapodások interdiszciplináris jellemzőinek tudományos vizsgálata

A versenytilalmi megállapodás egy kifejezetten speciális jogintézmény. Jól látható, hogy a jogágak közötti átfedés, kifejezetten markánsan jelenik meg ezen megállapodás kapcsán és talán néhol feloldhatatlan jogkollíziós helyzeteket teremt bizonyos értelmezése. Az azonban vitathatatlan, hogy szükséges jogintézmény, ugyanis a munkaviszony megszűnése után a legeredményesebben ezzel a jogintézménnyel lehet megvédeni a munkáltató jogos gazdasági érdekét. A további szabályozása véleményem szerint szükséges, figyelembe véve a nemzetközi szabályozást, a hazai szakirodalmat és a joggyakorlatot.

A legmélyebb tisztelettel viseltetve a jogalkotók és a szakirodalom felé vélem úgy, hogy bizonyos elemek a tárgyalt jogintézménynek további szabályozásra szorulnak. Nem kívánok egy járható utat kiemelni, az általam problémásnak vélt területekre szeretnék alternatívát kínálni, megfelelően alátámasztva azt úgy, hogy ezek akár együttesen, akár külön-külön is alkalmazhatóak legyenek.

A jogintézmény tüzetes vizsgálatát követően úgy vélem a következő szabályozási kérdésekben lenne helye reformoknak. Az ellenérték minimuma egyértelműen növelésre szorul, akár az alapbér feléig, ad absurdum az alapbérrel megegyező összegig, szükséges lenne egy Mt.-től független nevesített szerződéstípus hasonló tartalommal, illetve a tilalom időtartamának jogszabály általi differenciálása alkalmas lehetne arra, hogy a munkavállalókat védett információkhoz való hozzáférésük arányában korlátozzuk.

Úgy vélem, minden munkajogi tanulmány és tudományos dolgozat kapcsán azt az alapelvet kell szem előtt tartanunk, hogy a munkajog célja tulajdonképpen a munkavállaló és a munkáltató közötti szakadék betemetése, a munkáltató erőfölényének csillapítása, a munkavállaló védelme. A maiore ad minus tehát a versenytilalmi megállapodás - mint munkajogi jogintézmény - célja is ez kell, hogy legyen. Remélem, dolgozatom végére bizonyos összefüggések ismeretében a versenytilalmi megállapodások egy egészen új aspektusát tudom bemutatni.

ÉLES JÁNOSNÉ

Miskolci Egyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Mélypataki Gábor

adjunktus, ME ÁJK

A nyugdíjrendszer egységesítése 1945-től napjainkig

A dolgozat főbb pontjai a történeti megközelítést követik történeti és analitikus megközelítésben, amelyen belül egységes struktúrában, reform-szervezet-dolgozók logikában található az adott korszakra vonatkozó ismeretek.

A társadalombiztosítási rendszer egy jól körülhatárolható része a nyugdíjrendszer.

A nyugdíjrendszer, a nyugellátás minden magyar állampolgárra egyöntetűen vonatkozik, abban a megfelelő kort elért és meghatározott feltételeket teljesítő állampolgárok mindegyike részesül. Társadalmi szintű alrendszerként a nyugdíjrendszerhez kapcsolódó szabályok és a szervezeti, személyi háttér tudományos igényű elemzése így kiemelten hasznosnak bizonyul.

A nyugdíjrendszer vizsgálata során felmerülő kérdések, hipotézisek megválaszolása, továbbgondolása, fontos feladat napjainkban. Ilyen hipotézisek:

H1. A nyugdíjrendszer reformját 1945-től kezdve legfőképpen a rendszer minőségbeli fejlesztésének igénye indokolta, így a hatályos szabályozás a korábbi nyugdíj-jogszabályokkal összevetésben fenntarthatóbbnak tekinthető.

H2. A történeti előzmények és tapasztalatok összessége alapján a jelenleg hatályos nyugdíjbiztosítási rendszer további szigorítása várható.

H3. A nyugdíjrendszer szervezeti és személyi háttere szempontjából kedvezően változott, a vizsgált időszak során.

A gazdasági, társadalmi, demográfiai és egyéb kihívások Európa és a világ számos országában, így Magyarországon is azt mutatják, hogy a nyugdíjrendszerek változása folyamatos, annak illeszkednie kell az aktuális költségvetési lehetőségekhez, a szorítóerők pedig azt mutatják, hogy a nyugdíjrendszerek szigorítása, a jogosultsági idők emelése és a járulékterhek növelése elkerülhetetlen, illetve további, a fenntarthatóságot biztosító lépések is várhatók a közeljövőben.

A szolgálati időt a nyugdíjjárulék alapját képező kereset és a mindenkori minimálbér arányában kell kiszámítani.

Napjainkban többféle biztosítási jogviszony létezik, különbözőségük járulékfizetési különbségekben is megmutatkozik. Vajon mennyire segíti vagy támogatja ez az egységesítési célokat? Képes-e megvédeni a társadalom minden rétegét?

GÁL KRISZTIÁN

Debreceni Egyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Nadas György

habil. egyetemi docens, DE ÁJK

Kollektív jogok és a munkaerő-kölcsönzés kollíziója

Kutatásomban a kollektív jogok, pontosabban a kollektív szerződés és a munkaerő-kölcsönzés jogintézményének összeegyeztethetőségét vizsgálom. Központi kérdésként fogalmazódott meg bennem, hogy a munkaerő-kölcsönzés esetén a kölcsönvevő munkáltatónál alkalmazott kollektív szerződés hatállyal bír-e a kölcsönzött munkavállalókra?

A törvény erre nem ad választ, ugyanakkor a joggyakorlat már kialakított egy álláspontot.

A kérdés megközelítése során lényeges szerepet játszik, hogy a munkaerő-kölcsönzés három pólusú jogintézmény, melynek elemzése után ezen atipikus foglalkoztatási formában fellelhető „quasi munkaviszony” jelleget mutatom be, valamint külön fejezetben foglalkozok azon elméleti lehetőségekkel, hogy mi történik abban az esetben, ha csak a kölcsönbeadónál van kollektív szerződés, vagy ha csak a kölcsönvevőnél van kollektív szerződés, illetve, ha van két kollektív szerződés és azok találkoznak egymással a foglalkoztatás ideje alatt. Dolgozatomban kitérek az uniós jogalkotás és a magyar szabályok összevetésére is. Végül elemzem, hogy a munkaerő-kölcsönzés keretében miképpen érvényesül az egyenlő bánásmód követelménye és rámutatok a szabályozás hiányosságaira is egy jogeseten keresztül.

Összességében elmondható, hogy számos hiánnyal, hibával bír a magyar szabályozás álláspontom szerint, melyekre vonatkozóan megoldási javaslatokat is megfogalmazok.

HERDON ISTVÁN

Debreceni Egyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Zaccaria Márton Leó

adjunktus, DE ÁJK

A nemlétező megállapodások jogdogmatikai dilemmái az individuális munkajogban

Kutatásom témája a létre nem jött individuális munkajogi megállapodások megítélése. Témaválasztásomat az indokolta, hogy közvetlenül mind a magánjogban, mind pedig a munkajogban elhanyagolható számú forrás foglalkozik a nemlétező szerződések dilemmáival. Viszont addig, amíg a polgári jogban a létre nem jött szerződések jogkövetkezményei – végső soron – nem térnek el jelentősen az érvénytelen kontraktusok szankciótól, addig hipotézisem szerint a munkajogban ez már nem mondható el.

E hipotézist alátámasztva nem mellőzhettem a polgári jogi és munkajogi szakirodalmak számba vételét abból a célból, hogy rögzíthessem a nemlétező megállapodások fogalmi kereteit – így különösen kitérve a szerződési szabadságra, a megállapodás fogalmára és létrehozására és a nemlétező és érvénytelen megállapodás határára. Ezen túlmenően szintén nem találtam mellékesnek azokat a fő területeket, ahol a nemlétező megállapodások esetkөre szóba kerülhet, adott esetben, a jogalkotó éppen aktuális megközelítésével szemben. Végső soron pedig jelentős terjedelemben foglalkoztam a szóba hozható jogkövetkezményekkel, amelyre már korábban is utaltam.

Mindent összevetve megállapítható, hogy bár a legtöbb tudományos és jogalkalmazói álláspont rögzít bizonyos munkajogi jogkövetkezményeket, álláspontom szerint ennek alapja csak is contra legem jogértelmezés lehet. A nemlétező munkajogi megállapodások – különösen a munkaszerződések - kapcsán ugyanis téves álláspontnak vélem a munkajogi jogkövetkezmények alkalmazását. Ugyanis véleményem szerint ilyen esetekben már maga a munkajogi jogágiság is kérdésessé válik, nem beszélve arról, hogy melyik bíróságnak van ténylegesen hatásköre az ilyen típusú ügyekben. Végezetül pedig meggyőződésem, hogy jelenleg mind a jogtudománynak, mind pedig a jogalkalmazó szervezeteknek elsődlegesen a dogmatikailag helyes következtetések mentén kellene a döntéseiket meghozni és a jogalkotónak kellene erre a dilemmára olyan megoldást kreálnia, amely egybeesik az elméleti következetességgel és a munkavállalók érdek- és jogvédelmével.

KISS HANGA JOHANNA

Debreceni Egyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Nádasné dr. Rab Henriett Enikő

habil. egyetemi docens, DE ÁJK

A bizalom jelentősége a függő munkaviszonyokban

A bizalom az emberi kapcsolatok alapja, így a munkaviszonyban is megjelenik. Alapvető feltétele a munkáltató és a munkavállaló sikeres és hatékony együttműködésének. Mivel a bizalom és a bizalomvesztés sem egy egzakt dolog, felmerül a kérdés, hogy lehet-e egyáltalán a bizalmat törvényben szabályozni. Továbbá, hogy a bizalomvesztés mennyire alkalmazható mint felmondási ok a munkaviszony megszüntetése során.

A kormányzati szolgálati jogviszony a munkaviszonyhoz hasonlóan tartós és bizalmi jellegű jogviszony. A bizalomvesztés mint a munkaviszony megszüntetésének oka a közszférában is jelen van. A bizalomvesztés kötelező felmentési ok, a kormánytisztviselő magatartásához köthető. A közszférában a bizalomvesztés kógens tényállás, egyszerűbb a szabályozása, mint a Munka Törvénykönyvében szabályozott munkaviszonyban. A munkaviszonyban kisebb a szabályozási háttér, és a meglévő szabályok sem egyértelműek. Ezekben az esetekben általában magánjogi elvekből kell kiindulni.

Más jellegű a probléma a bizalomvesztés tekintetében a közszféra és a munkaviszony szabályozását illetően. A közszolgálatban az érdemtelenség, a bizalomvesztés és a méltatlanság jogintézményeinek egyértelmű elhatárolása okoz nehézséget a mindennapi joggyakorlatban.

A Munka Törvénykönyve által szabályozott munkaviszonyokban a bizalomvesztésre való hivatkozás a joggyakorlatban gyakori, azonban a törvényi szabályozásban kevésbé van jelen.

A törvényi szabályozásban hiátus az, hogy konkrétan nincs meghatározva a Munka Törvénykönyvében felmondási okként a bizalomvesztés; nincs rögzítve pontosan, mi tekinthető, és mi fogadható el annak. A hiátusokat pótolni, a normaszöveget pedig minél inkább konkretizálni kellene. Enélkül a bírói gyakorlatban a bizalomvesztésre való hivatkozás csupán egy olyan „gumisabály”, amelyre munkáltatóként az esetek széles körében lehet hivatkozni. Ez elősegíti a munkáltatói túlhatalmat, ami egyértelműen a munkavállalók kiszolgáltatottságához vezethet, és ellentmond a munkavállalói érdekek védelmének. A bíróságoknak ezekben az ügyekben azért van nehéz helyzetük, mert olyan ítéleteket kell hozniuk, amelyek a szakma és a társadalom értékítélete szempontjából is elfogadhatóak és igazolhatóak. Figyelemmel kell lenniük továbbá arra is, hogy a döntések egymáshoz viszonyítva is összhangban legyenek. A bíróságok szempontjából azonban van némi pozitívuma is a törvényileg nem leszabályozott bizalomvesztésre való hivatkozásnak, hiszen a mindennapi jogalkalmazás lehetőségeit nem korlátozza.

MOLNÁR BARBARA

Miskolci Egyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Prof. Dr. Jakab Nóra
egyetemi tanár, ME ÁJK

A zöld munkahelyek dimenziói

A 21. század számos kihívás elé állítja a munkaerőpiac világot és a foglalkoztatáspolitikát, többek között a klímaváltozás hatásait is egyre inkább érzékelhetjük napjainkban. Az évről évre súlyosbodó klímakrízis következtében felmerülhet a kérdés: Vajon meddig tartható még ez a jelenlegi állapot, amely jóformán a környezeti és a társadalmi értékeket egyaránt semmibe véve, kizárólag a profitot és a minél magasabb foglalkoztatási rátát tartja szem előtt? Milyen következményekkel járna, ha a foglalkoztatás a zöld munka szerint szerveződne, ezzel együtt pedig a tisztességes munkát alapul véve egy olyan koncepciót helyeznénk középpontba, melynek küldetése, hogy a foglalkoztatás és a termelés egyaránt legyen környezetileg fenntartható? A munkaerőpiac átalakulásával milyen új feltételekre lehet számítani, és hogyan szolgálhat erre válaszul a zöld munkahelyek elvén berendezkedő foglalkoztatáspolitikai?

Ezekre és hasonló kérdésekre keresem a választ dolgozatomban, melynek alapját elsősorban a tisztességes munka, a zöld munka és ezen koncepciók foglalkoztatáspolitikai vetülete alkotja. A nemzetközi és az Európai Unió szegmensek mellett a magyar vonatkoztatást is figyelembe veszem vizsgálódásom során.

TÓTH LILIÁNA

Pázmány Péter Katolikus Egyetem
Jog- és Államtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Kártyás Gábor

egyetemi adjunktus, PPKE JÁK

Munkabaleset-e, ha otthon átesem a kutyámon? – A munkáltatói kárfelelősség kérdései távmunka esetén

A mai kor munkáltatójának és munkavállalójának egyaránt új kihívásokkal kell szembenéznie. A munkáltató keresi azokat a lehetőségeket, amelyek segítségével olcsóbb és rugalmasabb formában tudja foglalkoztatni dolgozóit, míg a munkavállalónak fontos, hogy munkája minél jobban összeegyeztethető legyen magánéletével. Ezen igények kielégítése miatt egyre nagyobb teret hódítanak a foglalkoztatásban az atipikus munkaviszonyok, ezek közül is különösen a távmunka. Amellett a tény mellett sem mehetünk el, hogy a 2020-ban kitört világjárvány további változásokat hozott a munka világában és a távmunkavégzés bevezetése milliók számára tette lehetővé, hogy munkájukat otthonuk biztonságában végezzék.

A járvány hozta kényszerszülte helyzetben a távmunkában foglalkoztatottak aránya ugrásszerűen megnövekedett, téve mindezt úgy, hogy a feleknek minimális idejük és lehetőségük volt az esetleges kockázatok felmérésére. A balesetek bekövetkezése nőtt és így elkerülhetetlenné vált annak a kérdésnek a feltétele: hogyan felelhet a munkáltató az otthon bekövetkezett balesetért?

Dolgozatomban, a fentebb kifejtettekből kiindulva, a távmunkavégzésben történő megállapodás legfontosabb pontjainak elemzését követően tértem rá a munkáltató kárfelelősségeinek kérdésére. Ennek során az volt a célom, hogy feltárjam a kárfelelősséggel kapcsolatos értelmezési hézagokat a távmunka során. A speciális helyzetet egy fiktív jogeseten keresztül mutattam be, szem előtt tartva az egyenlő bánásmód követelményét, illetve a munkaviszony feleinek érdekeit is. A hatályos magyar felelősségi szabályok vizsgálata után számba vettem egyéb rendszereket, javaslatokat is, amelyek iránymutatásul vagy pont ellenkezőleg, negatív példaként vehetőek figyelembe.

A téma aktualitása kétséget kizáróan fontos szerepet játszott a fentiek vizsgálatakor, ám a dolgozat elsősorban a jövőbe tekint azzal a feltevéssel, miszerint a távmunkában foglalkoztatás elterjedésével az esetleges jogviták száma is arányosan növekedhet, amely során elkerülhetetlen a kifejtett értelmezési kérdések pontosítása.

MUNKAJOGI TAGOZAT

ÁBRÓK KAMILLA

Debreceni Egyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Zaccaria Márton Leó

adjunktus, DE ÁJK

A véleménynyilvánítás korlátai a munkáltató és a munkavállaló relációjában

Dolgozatom témája a véleménynyilvánítás korlátai a munkáltató és a munkavállaló relációjában, mivel megítélésem szerint a munkavállalói véleménynyilvánítás sajátos problémákat idéz elő a munkajogban. Az alkotmányjogi gyakorlathoz képest a munkajogi megítélés egészen más kontextusba helyezi a szabad véleménynyilvánításhoz való jogot, így mindez nemcsak tudományelméleti kérdéseket vet fel, hanem számos joggyakorlati kihívást is okoz, hiszen munkavállalói oldalon alapjogunk szabadságát hangsúlyozzuk, azonban a munkajogi szabályozás inkább a korlátozásra koncentrál. A kutatás lényege, hogy e belső ellentmondást feldolgozza és az alapjogi szempontok tisztázása után a korlátozhatóság vizsgálata jellemzően munkajogi szempontból valósul meg. E mellett hangsúlyos részt képez a digitális világ és a közösségi média jelentette problémakör, hiszen a munkavállalók sokszor megdöntetlen tevékenysége, véleménynyilvánítása a közösségi felületeken megannyi jogi konfliktust okozhat, ebből kifolyólag figyelmet fordítottam a közösségi média és az online jelenlét generálta kockázatok elemzésére is. A dolgozat célkitűzése, hogy a felmerülő kérdéseket a munkáltató és a munkavállaló relációjában tárgyalja, így a vizsgált jogesetek e felek viszonyában realizálódtak.

Kutatásom során számos kérdésre kerestem megoldást, így konklúzióként megállapítható, hogy a hatályos Mt. előrelépést jelent a korábbi kódexhez képest a vizsgált témát illetően, azonban továbbra is határterületen járunk. A munkavállalók véleménynyilvánításának korlátozása során alkotmányjogi és munkajogi mérlegelést kell elvégezni, hiszen e két jogterület eltérő érdekek védelmére helyezi a hangsúlyt, amelyek közül legerősebb korlátnak a munkáltató jogos gazdasági érdekének védelme bizonyul. Összességében a munkaügyi bíróságokra hárul az a fontos feladat, hogy kialakítsák az egyensúlyt a munkavállalók véleménynyilvánítási joga és a munkáltató gazdasági érdekei között.

BARTOS ÁDÁM LÁSZLÓ

Debreceni Egyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Zaccaria Márton Leó

adjunktus, DE ÁJK

Az adatvédelem jelentősége a modern munkaviszonyokban

A dolgozatom témáját a munkajog és adatvédelem egy sajátos összefüggésének vizsgálata adja, amely egyértelműen a munkavégzés körében tapasztalható digitalizációs hatás növekedéséből származtatható. A jelenség munkajogra gyakorolt hatásának egyik eredménye a dolgozatban ismertetett munkavégzési formák előtérbe kerülése. A számos előny és hátrány mellett azonban kérdésként merül fel, miként garantálhatók a munkavállaló egyes, védelmet igénylő jogosultságai, többek között személyes adatainak védelme a modern munkaviszonyok keretében.

A kérdés adatvédelmi aspektusait megvilágítva, dolgozatomban kísérletet teszek a távmunkavégzés, home office, Bring Your Own Device - jelenség, valamint az applikáció alapú munkavégzés adatbiztonsági szintjének felmerésére. Az előbb említett munkaviszonyok számos, a tipikus munkavégzési formáktól eltérő sajátossága teszi indokolttá az adatvédelmi szempontú elemzés lefolytatását. Az egyedi jellemzőkből adódóan ugyanis különbség mutatkozhat az adatvédelmi alapelveknek való megfelelés, az adatkezelés jogalapja, valamint a munkáltatói ellenőrzés módja és irányultsága körében. A munkaviszonyokban uralkodó adatvédelmi bizonytalanság egyik ellensúlyaként a munkáltató által bevezetett adatvédelmi szabályzat szolgálhat. Ennek szükségességére és az egyes munkaviszonyok sajátosságaihoz igazodó, különböző tartalmi elemek vizsgálatára is kitér a dolgozatban folytatott elemzés. Tekintettel arra, hogy az adatvédelem körében az egyik legjelentősebb szabályanyagnak az Európai Parlament és Tanács 2016/679. rendelete tekinthető, a vizsgálat sem nélkülözi a GDPR által lefektetett normák modern munkaviszonyok körében történő alkalmazhatóságának tesztjét, különös figyelmet fordítva az előbb említett szempontokra.

A pályaművem fő célja így a különböző, modern munkavégzési formák sajátosságaiból adódó adatvédelmi problémákra való megoldási javaslatok kidolgozása. Ennek keretében különös figyelmet fordítok az Emberi Jogok Európai Bíróságának, a hazai bírói gyakorlatnak és a Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság gyakorlatának megoldásaira. Végezetül a dolgozat kísérletet tesz azon kérdés megválaszolására, hogy a GDPR általános szabályai mennyiben képesek kezelni a munkajogban kialakuló modern munkaviszonyok okozta adatvédelmi kockázatokat.

BENYOVSZKY PÉTER

Pázmány Péter Katolikus Egyetem
Jog- és Államtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Gyulanári Tamás
egyetemi tanár, PPKE JÁK

A XXI. század munkajogi kihívása: a gig economy – Klasszifikációs kérdések és szabályozási lehetőségek hazai és nemzetközi szinten a bírói gyakorlat figyelembevételével

Dolgozatomban azokat a foglalkoztatást érintő változásokat mutatom be, amelyeket az ipar 4.0, azaz a jelenleg is zajló negyedik ipari forradalom hívott életre. Az új technológiák új igényeket szülnek, melyekhez a jognak is alkalmazkodnia kell. Ez az alkalmazkodás azonban egy hosszú, folyamatos fejlődést, fejlesztést igényel, hiszen a megfelelő szabályozási és fogalmi keretek kiépítéséhez elengedhetetlen, hogy a jogalkotó a gyakorlatot is tanulmányozza a szabályozandó terület kapcsán. Az internethasználat elterjedésével összefüggésben megjelent új munkavégzési formák gyakorta nem illeszkednek megfelelően a tradicionális fogalmi keretekbe, ami nehezíti a klasszifikációt. Napról napra nő az internet alapú munkavégzést végzők száma, helyzetük azonban számos visszás kérdést vet fel. Jogviszonyuk – a leggyakrabban alkalmazott vállalkozói státuszhoz képest - már első látásra is feltűnő különbségeket mutat mind a hagyományos önfoglalkoztatói státuszhoz, mind a hagyományos értelemben vett munkaviszonyhoz képest, így nehezen illeszthető bele a világszerte elterjedt bináris modellbe. Ezekre a jogviszonyokra tekinthetünk egyfajta „hibrid” jogviszonyként, amelyben ötvöződik a munkaviszony függősége és a vállalkozói lét kiszolgáltatottsága. A platform munkásokat a viszonylagos függőségük ellenére nem illeti meg semmiféle munkajogi garancia, így egyfajta foglalkoztatási szűrkezőna nőtt erre a szektorra, kiaknázva a helyzet újdonságát. A platformok – gyakran mint kvázi munkáltatók – ezt a szűrkezőnát kihasználva mentesülnek számos munkajogi és adójogi kötelezettség alól, azáltal rengeteg pénzt megspórolva gyakran hatalmas piaci előnyre tesznek szert. Ideig-óráig nézhetjük tétlenül ennek a szektornak a „sodródását”, azonban az ebből fakadó problémák előbb-utóbb felszínre törnek, így érdemes már most gondolkozni a lehetséges megoldásokon. Hazánkban még nem, de a világban már számos helyen kerültek bíróság elé a platform gazdasággal kapcsolatos konfliktusok és kérdések, melyek kapcsán az elmúlt években született néhány olyan ítélet és állásfoglalás, mely zsinórmértékül szolgálhat a későbbiekben a jogalkotóknak és a bíróságoknak. Az internet alapú munkavégzés alapvető bemutatásán túl dolgozatomban felvázolom a főbb problémákat, megvizsgálom a közelmúlt bírói gyakorlatát, számba veszem a hazai és külföldi szaktekintélyek főbb álláspontjait a klasszifikáció kapcsán, majd bemutatom az általam legjárhatóbbnak tartott megoldási lehetőségeket.

HAVAS BENCE

Eötvös Loránd Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Petrovics Zoltán
adjunktus, ELTE ÁJK

Korlátozott állásbiztonság a bizonytalan foglalkoztatásban

A klasszikus munkaviszony mellett az utóbbi évtizedek globális tendenciái alapján újabb és újabb foglalkoztatási formák jelennek meg, amelyek jellemző vonása a bizonytalanság. Korlátozott állásbiztonság a bizonytalan foglalkoztatásban című dolgozatom első felében e bizonytalanság alapvető vonásait mutatom be, továbbá ismertetem a munkajog egyik legkonfliktusosabb témaköre, vagyis az állásbiztonság fő kérdéseit, tekintettel utóbbi terület különös érintettségére a bizonytalanodás folyamatában. Munkám második felében meghatározom a klasszikus munkaviszonytól eltérő, állásbiztonsági szempontból bizonytalannak mondható jogviszonyok rendszerét, egyúttal feltárom az ide sorolható foglalkoztatási formák legfőbb jellemzőit, ideértve a bennük rejlő bizonytalansági tényezőket, különös tekintettel az állásbiztonság korlátozott jellegére. Ezzel egyrészt bővíttem a munkaviszony végével foglalkozó szakirodalom perspektíváját, másrészt gyarapítom a bizonytalan foglalkoztatás elméletére vonatkozó ismeretanyagot annak állásbiztonságra koncentráló, tételes jogra való alkalmazásával.

HOSSZÚ-BOZZAY ENIKŐ

Széchenyi István Egyetem
Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Ferenc Jácint

tanszékegyetemi docens, SZE ÁJK

A Munka Törvénykönyve rendelkezéseitől való eltérés lehetősége a veszélyhelyzet alatt

Kutatásom során a veszélyhelyzet alatt kiadott 47/2020. (III. 18.) Kormányrendelet, valamint a 104/2020. (IV. 10.) Kormányrendelet munkajogi relevanciával bíró rendelkezéseinek a munkajogi hierarchiára, illetve az általuk érintett Mt. szabályokra való hatását vizsgáltam.

Arra a következtetésre jutottam, hogy a munkajogi jogforrási hierarchiára, illetve a munkaidőre vonatkozó szabályokra ható kormányrendeleti rendelkezések a munkáltató hatalmi pozícióját erősítették, ugyanis a munkáltató egyoldalú jogosultságával szemben az általuk érintett Mt. szabályok esetében kizárják a kollektív szerződéses rendelkezések alkalmazását a veszélyhelyzet alatt.

Az Mt., valamint a munkáltató és a munkavállaló megállapodása közötti viszonylatban alkotott rendelkezéssel kapcsolatban dolgozatomban javaslatot tettem egy jogalkotói koncepció kidolgozására különleges jogrend esetére. Javasoltam a munkavállaló hátrányára történő eltérést megengedő rendelkezések meghatározásán túl azoknak a kógens szabályoknak a megjelölését is, amelyektől semmilyen körülmények között nem lehet rendeletalkotással eltérni. Továbbá a munkavállaló hátrányára való eltérés esetén a gyengébb fél védelme érdekében megoldás lehet bizonyos mértékű korlát meghatározása is.

A veszélyhelyzet óta az otthoni munkavégzés és a távmunkavégzés keretében történő foglalkoztatásra mind a munkáltatók, mind a munkavállalók részéről a korábbinál is nagyobb igény mutatkozik, ezért indokolt a home office távmunkavégzéstől törvényben történő elhatárolása, valamint szabályozása. Dolgozatomban ezért javasoltam mind az Mt., mind az Mvt. módosítását. Meg kellene vizsgálni, hogy a távmunkavégzésre vonatkozó szabályok, illetve az Mt. egyes rendelkezései alkalmazhatóak-e, vagy bizonyos kérdések sajátos szabályozást igényelnek. A költségek viselésével kapcsolatos kérdések távmunkavégzés esetén is szabályozást igényelnek, illetve a home office munkavédelmi szabályainak kialakítása során célszerű lenne az Mvt. távmunkavégzéssel kapcsolatos szabályainak felülvizsgálata is.

Végül felmerül a kérdés, hogy a járvány okozta problémákra valóban csak az eleve erőfölényben levő munkáltatók javát szolgáló rendeletek jelentették az egyetlen megoldást? Indokolható-e az eleve gyengébb, kiszolgáltatottabb munkavállalók munkajogi védelmének „zárójelbe tétele”? Álláspontom szerint nem, a járvány okozta tanulságokat nemcsak az egészségügyben, gazdaságban, oktatásban, de a munkajogi szabályozást illetően is le kell vonnunk.

JUHÁSZNÉ RICZU ZSÓFIA

Miskolci Egyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Mélypataki Gábor
egyetemi adjunktus, ME ÁJK

A munka digitalizálásának és a robotika bevezetésének munkajogi és foglalkoztatáspolitikai következményei

Jelen dolgozat fő témája a munka világában bevezetésre kerülő digitális folyamatok, a mesterséges intelligencia és robotika munkaerő piacra, a foglalkoztatási helyzetre gyakorolt hatása. Dolgozatomban vázolom a fizikai és szellemi munkát végzők érintettségét, illetve, hogy milyen lehetőségek állnak a munkájukat elvesztők rendelkezésére. Fontosnak tartom kiemelni az egyes képességek, képzettségek és szakmák várható átalakulását, megjelenését és eltűnését, érintve a GIG Economy témakörét, továbbá részletesen foglalkozom az egyes munkajogi elemek várható változásaival.

Kutatómunkám célja a technológiai fejlődés okozta változásokra adott társadalmi reakciók megoszlásának felvázolása. Témámat az RPA technológia illetve a robotok közötti különbségek tisztázásával kezdem, érintve a mesterséges intelligencia eredményeként létrejövő új munkaköröket és az Amazon.com Inc. „HR-robot” kérdéskörét. Kutatásommal egy általános társadalmi megítélést szeretnék felvázolni, a vállalatok, munkavállalók, változáshoz való alkalmazkodását.

A digitális munkavégzés megjelenése munkajogi és foglalkoztatáspolitikai környezetre gyakorolt hatásai az adózás területén is érvényesülnek, ezért a járulékfizetés témája sem mellőzhető. Foglalkoztatáspolitikai szempontjából a technológiai munkanélküliségre való megoldásként európai, és nemzeti szintű programok ismertetésével folytatom, amelyek segítik a munka világában a versenyképesség fenntartását.

Dolgozatom lezárásaként a szakirodalom alapján a munkajog és foglalkoztatás perspektívájából egy általános összegzést próbálok felállítani a digitális technológia, az automatizálás és mesterséges intelligencia által előidézett változások hatásainak kezeléséről, az alkalmazkodás folyamatáról, valamint a várható következményekről.

RÁCZI ZSÓFIA

Miskolci Egyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Prof. Dr. Jakab Nóra
egyetemi tanár, ME ÁJK

Az automatizálás munkaerőpiaci hatásai a robottechnológia alkalmazásának fényében

A már évek óta tartó és még napjainkra is jellemző robbanásszerű technológiai fejlődés az életünk minden területén érzékelhető. Bátran kijelenthetjük, hogy az emberiség átlépett a digitális korszakba, elkezdődött a negyedik ipari forradalom. Az ipari forradalmakra jellemző, hogy alapjaiban rengetik meg a társadalom és a gazdaság szerkezetét, berendezkedését.

A fejlődés következtében nyitva áll a lehetőség a munkáltatók előtt az üzemek, a gyártósorok automatizálására, és ezáltal az emberi munkaerő kiváltására. Az automatizálás, melyet a robotika, mesterséges intelligencia és egyéb technológiák tesznek lehetővé, egy nagyon kényes, és ellentmondásos jelenség. Egyrésztől magában hordozza a gazdasági növekedés, a magasabb termelékenység, a hatékonyság növekedése, a biztonságosabb munkahelyek és a kényelem lehetőségét. Másrésztől felvet egy sor nehéz és a munkavállalók tömegeire nézve ijesztő kérdést. Milyen hatással lesz az automatizálás a munkaerőpiacra? Kiket fog érinteni? Mi történik majd azokkal, akik elvesztik az állásukat? Hogyan kellene ezt a helyzetet a döntéshozóknak kezelniük? Milyen kompetenciákra lesz szükségük munkavállalóknak, ha érvényesülni akarnak a munkaerőpiacon?

Tudományos diákköri dolgozatom célja az előbbi kérdések megválaszolása, valamint az automatizálás, mint jelenség bemutatása, és várható hatásainak feltárása. Elsőként az automatizáláshoz kapcsolódó egyes folyamatokat, fogalmakat tisztáztam. Ennek keretében röviden bemutatásra kerültek az automatizálást lehetővé tevő leggyakoribb technológiák és technikák is. Ezek közül a legnagyobb hangsúlyt a dolgozatban a robotikára fektettem, mert jelenleg a technológia fejlődés különböző vívmányai közül ez az, aminek a használata, elterjedése leginkább alkalmas a közeljövőben munkavállalók tömegeinek munkavégzését kiváltani.

A dolgozatomban az automatizálás várható hatásait több szempontból közelítettem meg, több álláspont is bemutatásra került, valamint konkrét előrejelzéseket, kutatások eredményeit is elemeztem. Végül a tanulmányban összegyűjtöttem néhány megoldási és enyhítést célzó javaslatot, valamint saját ötleteimet is megfogalmaztam.

A téma aktualitását mutatja, hogy az elmúlt néhány év során rengeteg kutatás irányult a területre. Dolgozatom készítése során nemzetközi és hazai szakirodalmat egyaránt feldolgoztam, így általánosságban, globális szinten közelítettem meg a kérdéskört, azonban már a hazai helyzetre, szabályozási környezetre is levetítettem az egyes megoldási javaslatokat.

RÁTKAI MÁRK

Károli Gáspár Református Egyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Prof. Dr. Kun Attila

tanszékegyetemi tanár, KRE ÁJK

Dr. Rácz Ildikó

tudományos segédmunkatárs, KRE ÁJK

A munkajog és a mesterséges intelligencia (AI) kapcsolata

A TDK dolgozat fő témája a munkajog és a mesterséges intelligencia (a továbbiakban: AI) találkozásának vizsgálata különös tekintettel a mesterséges intelligencia általi diszkriminációra, az atipikus munkavégzés irányába való elmozdulásra, a munkajogi felelősségi kérdésekre, és az AI-ra mint később lehetséges elektronikus személyiség.

Figyelembe véve a téma újszerűségét, dolgozatomban döntő többségében külföldi forrásokat dolgoztam fel, természetesen a már meglévő magyar publikációkkal együtt. Szintén a téma népszerűségére tekintettel kevés a témára vonatkozó klasszikus joganyag, így főképpen az AI-val kapcsolatos - feltehetően a jövőbeni szabályozások irányait megalapozó - ajánlásokat vizsgáltam, és azt, hogy a jelenlegi jogszabályok – úgy, mint a GDPR, vagy az egyenlő bánásmódról szóló törvény – mily módon képesek kezelni a jövőben vagy akár már napjainkban is felmerülő mesterséges intelligenciával kapcsolatos kérdéseket.

A dolgozatban javaslatot teszek a jövőben jogszabályok struktúrájára, és felvázolom azokat az irányelveket, amelyek alapján véleményem szerint a későbbi jogalkotás eredménnyel szabályozhatná az AI-t. Felhívom a figyelmet továbbá a munkajogi felelősség megállapításának nehézségére az AI döntéshozói szerepbe kerülésével, és a munkáltatói kártérítési felelősség rendezésére felvázolok egy - az EU parlamenti állásfoglalásban korábban említett - felelősségbiztosítási scenáriót.

SZÉKELY BOTOND MÁRK

Károli Gáspár Református Egyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezetők:

Prof. Dr. Kun Attila

tanszékegyetemi tanár, KRE ÁJK

Dr. Rácz Ildikó

tudományos segédmunkatárs, KRE ÁJK

Munka fogalmának változása a platform munka tükrében

Dolgozatom tárgya a platform munka és az azt övező bizonytalanságból eredő jogi anomália vizsgálata. Kutatásom célját képezte, hogy a platform munkások bizonytalan jogviszonyát elemezve, rendelkezésemre álljon egy olyan konklúzió, amely alapját képezheti egy hipotetikus magyar ítélkezési gyakorlatnak a platform munkások jogviszonyának megítélése tekintetében. Ehhez jelentős részben külföldi szakirodalom került felhasználásra a rendelkezésre álló hazai tanulmányok mellett, továbbá empirikus kutatást folytattam, amely során regisztráltam az Amazon Mechanical Turk, Hive Work, illetve Remotask platformokra, hogy közelebbről, platform munkás szemszögből is megfigyelhessem a jogviszony jellegzetes vonásait. Ezen forrásokat alkalmazva, továbbá a munkaviszony és egyéb jogviszonyok elhatárolásainak szempontjait összefoglaló, a gyakorlatban még mindig irányadó 7001/2005. (MK 170.) FMM-PM együttes irányelv segítségével megkísértem megalkotni egy elméleti magyar ítélkezés szempontrendszerét a platform munka minősítésének tárgyában. Ezen művelet során kiderült, hogy a magyar joggyakorlat – akárcsak a legtöbb külföldi – nincs felkészülve a platform alapú munkavégzés generálta problémákra.

Egyes tényállásokban bizonyára megállapítható lenne a munkaviszony fennállása, viszont legalább ezzel megegyező számú esetben születhetne ezzel az iránnyal ellentétes ítélet. Az akadály leküzdéséhez szükséges megoldás – a kutatómra alapozott véleményem szerint – első sorban a jogi gondolkodásmód, illetve fogalmi eszköztár „frissítésben” rejlik. Tehát a jogviszonyok bináris minősítésének módját megtartva a jelenleg is alkalmazott munkaviszonyra vonatkozó szabályok vagy az egyéb munkavégzésre irányuló polgári jogi jogviszonyokra vonatkozó szabályok keretében kell(ene) speciális rendelkezések útján rendezni a platform munkások jogviszonyát.

NEMZETKÖZI JOGI TAGOZAT 1 (EMBERI JOGOK)

HANDLERY ANNA

Debreceni Egyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Szűcs Lászlóné dr. Siska Katalin

egyetemi docens, DE ÁJK

A székely nép, mint a nemzetközi jog alanya és az autonómia kérdésének vizsgálata

Székelyföld és az autonómia. A két fogalom szinte elválaszthatatlan testvérpárként jelenik meg a különböző fórumokon, hogy felhívja az emberek figyelmét a kérdéskör nemzetközi jogi és nemzeti önérzeti relevanciájára.

A kutatás fő célja annak szemléltetése, hogy milyen szinten alakultak ki az autonómia megvalósulásának feltételei Romániában, milyen esélyei lehetnek az autonómia kivívásának napjainkban. A kérdés komplexitása a terület alapos vizsgálatát indokolta, így elsőként magát a székely népet helyeztem el a nemzetközi jog rendszerében, kiemelve annak nemzetközi jogi alanyiságát. Megállapítást nyert, hogy bár a székely nép a nemzetközi jog alanya, ez nem elég biztosíték arra, hogy az autonómia jogával éljen. Ennek legfőbb akadályai, hogy a nemzetközi jog elsődleges alanyai az államok, illetve a beavatkozás tilalmának elve értelmében az állam döntése, hogyan rendelkezik az autonómiát illetően. Kifejtésre kerül az autonómia definíciója, főbb típusai, valamint az önrendelkezési joggal és a kisebbségi jogokkal való kapcsolata. Nincs általánosan elfogadott álláspont arra nézve, hogy az autonómiát a kisebbségi jogok részének vagy az önrendelkezési jog válfajának tekinthetjük-e. Az említett nemzetközi normák támpontot nyújtanak a székely autonómia lényegi elemeinek megértésében.

Kiemelendő, hogy korábban már létezett székely autonómia, így a székely nép egy jogtalanul elvett intézmény visszaállítását követeli, amit a történelmi, kulturális, szociális érvekre és a Románia által aláírt nemzetközi dokumentumokra alapoznak Hargita, Kovászna és Maros megyék tekintetében. Elengedhetetlen volt az 1889 utáni autonómiakoncepciók vizsgálata. A 16 autonómia-státútumból 4 vonatkozott Székelyföld területi autonómiájára, a többi nagyrészt a személyi elvű autonómiát hirdette, melyek esetében a kisebbségi jogok sokkal szélesebb körben voltak hangsúlyozva. A román alkotmány, mint az autonómia legnagyobb „útonállója” is fontos helyet kapott a dolgozatban, valamint néhány univerzális és regionális nemzetközi dokumentum, amik jogalapot adhatnak az autonómia megvalósítására.

A kutatás során magyar, román és angol nyelvű szakirodalmat dolgoztam fel a tényfeltárássra törekedve, hogy a témát minél objektívebben közelítsem meg. Leíró és az összehasonlító kutatási módszert alkalmaztam, utóbbival kapcsolatban hangsúlyozandó, hogy az összehasonlítás az autonómiastátútumok és a különböző nemzetközi dokumentumok területét érintette.

JUHÁSZ MARINA

Szegedi Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Kertészné Dr. Váradi Szilvia

adjunktus, SZTE ÁJK

Mission (im)possible?

Avagy az emberi jogok érvényesítésének lehetőségei napjaink Afrikájában

Az afrikai kontinensen számos körülmény nehezíti az emberi jogok érvényesítésének lehetőségét: az emberek szegénysége, az utazás lehetősége és információk hiánya, és a kizárólag városi területeken kialakított bírósági rendszer. Mégis, a legfőbb jogérvényesítési akadályokat az Ember és Népek Jogainak Afrikai Bíróságának eljárásában véltem felfedezni. Kutatási előkérdésem a Bíróság által 2020. szeptember 25-én hatályba léptetett Szabályzat létrehozásának céljai köré épült: a 2020 évi ítéleteit alapul véve a Bíróság milyen mértékben mutat hajlandóságot egy „megközelíthetőbb” rendszer kialakítására az előző évhez képest, és hogy milyen sajátos módszereket alkalmaz az elfogadhatósági feltételek nehéz teljesítésének áthidalására az emberi jogok érvényesítésének biztosítása érdekében? Kutatásom során az összes 2020-ban született Bírósági ítéletet feldolgoztam, és arra az eredményre jutottam, hogy az ítéletek kikényszeríthetősége még mindig megoldatlan probléma, továbbá a Bírósághoz beérkezett kérelmekhez fűzött elfogadhatósági szabályokat továbbra is nehéz teljesíteni. Az ítéletek alapján azonban elmondható, hogy a Bíróság igyekszik a méltányossági gyakorlatával áthidalni az elfogadhatósági rendszer nehéz teljesítését. Munkámban a jogérvényesítés problémáit két jogcsoporton keresztül vizsgáltam, így a dolgozatomban szerepet kaptak az afrikai gyermekek és nők jogait érintő kihívások is. A gyermekek jogainak érvényesítése iránt még mindig kevés törekvés mutatkozik annak ellenére, hogy védelmükre 1990-ben megalakult az Afrikai Gyermekek Jogaival és Jólétével Foglalkozó Afrikai Szakértői Bizottság, azonban működése során csupán 6 ügyben született határozat. A nők jogainak érvényesítését akadályozza, hogy habár a védelmük iránt kiadott Maputo Jegyzőkönyv széles körben elfogadott kontinens-szerte, a Bíróság jogosult vizsgálni a Jegyzőkönyv gyakorlatban történő érvényesülését, viszont az eljárásához szükséges a részes államok alávetési nyilatkozata. Jelenleg pedig csak 9 afrikai államtól rendelkezik a Bíróság ezen nyilatkozattal.

A megoldási javaslataim fényében elmondható, hogy megvalósítható egy olyan rendszer kiépítése, amelyen belül az emberek tudatában lennének az őket megillető jogoknak és azok érvényesítési módjainak. Ezért összességében egy „mission possible”-ként, azaz lehetséges küldetesként tekintek az emberi jogok érvényesítésére napjaink Afrikájában.

KATONA ILLÉS LÁSZLÓ

Középiskolai diák

Eötvös József Gimnázium

Drónrajok és plüssállatok - Gyilkos robotok a nemzetközi gyermekjogok vonatkozásában

Amint ezt a nagyhatalmak katonai befektetéseinek tendenciái is tanúsítják, a mesterséges intelligencia egyre inkább átveszi az emberek helyét a háború számos területén. A gyilkos robotok, pontosabban a halálos autonóm fegyverrendszerek képesek lennének bármilyen emberi beavatkozás, illetve annak lehetősége nélkül, teljesen önállóan kiválasztani és megsemmisíteni célpontjaikat. Ezek a rendszerek, bár jelenleg nincsenek tömeggyártásban, illetve katonai bevetésükre elvétve került sor, már számos helyen léteznek és fejlesztés alatt állnak.

Némi keresés után terjedelmes szakirodalomra bukkanunk arra vonatkozóan, hogy a gyilkos robotok számos módon sértik meg a nemzetközi emberi jogi és humanitárius szabályozásokat és normákat. Nem így a gyermekjogokkal kapcsolatban. A gyermekek jogai és védelme mindig is kiemelt szerepet kaptak a nemzetközi jogban, azonban az autonóm fegyverrendszerek vonatkozásában ez a szabályozás nem jelenik meg. Nemcsak a gyermek speciális védelmére, egészséges fejlődésére vagy oktatáshoz való jogára tekintettel érdemes körbejárnunk a témát, de a gyermekkatonák tömeges helyzete, illetve a megtámadásuk legitimitására vonatkozó jogi és erkölcsi kérdések miatt is.

A kutatásban két szempontból vizsgáljuk a gyermekek jogait a gyilkos robotok használatának tükrében. Áttekintjük, egy gyilkos robotok által vívott harcban a gyermekek mely jogai, miért és hogyan sérülnének – erről interjút folytatunk a gyermekjogok, illetve a gyilkos robotok szakértőivel is. Megkérdezzük, hogyan viszonyulnak a fiatalok a gyilkos robotokhoz, és rávilágítunk véleményük jelentőségére, jogi erejére a közlelkiismeret követelményeire tekintettel. Konklúzióként megállapítjuk a gyilkos robotok szembenállását a nemzetközi gyermekjogokkal, és felvetjük a lehetséges jogvédelmi intézkedéseket.

KONCSIK MARCELL IGOR

Eötvös Loránd Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Sulyok Katalin
adjunktus, ELTE ÁJK

Az emberi jogok extraterritoriális alkalmazhatósága a nemzetközi jogban

A dolgozat elkészítése során az emberi jogi egyezmények és a kapcsolódó joggyakorlat, valamint a releváns szakirodalom elemzésén keresztül igyekeztem feltárni, hogy milyen esetekben válnak extraterritoriálisan alkalmazhatóvá az államok emberi jogi kötelezettségei. A kutatás elsősorban a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya, a Gazdasági, Szociális és Kulturális Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya és az Emberi Jogok Európai Egyezménye vonatkozásában kialakult joggyakorlat elemzésén keresztül vizsgálja a kérdéskör progresszív fejlődését. A vizsgált joganyag és joggyakorlat terjedelme több mint ötven évet ölel fel. Az átfogó konklúziók levonása érdekében tíz különböző nemzetközi és regionális emberi jogi testület és bíróság több mint negyven ítéletét és egyéb állásfoglalását elemezi, valamint több mint negyven különböző szakirodalmi forrást dolgoz fel.

A dolgozat megállapítja, hogy bár az emberi jogi egyezmények túlnyomó többsége joghatósági alapon határozza meg saját alkalmazhatóságát, annak gyakorlása nem korlátozódik kizárólag az államok saját területére. Ha valamely különleges körülmény fennállta miatt az államok saját határaikon túl gyakorolnak joghatóságot, emberi jogi kötelezettségeik extraterritoriálisan alkalmazandóvá válnak. Ennek kapcsán a dolgozat vizsgálja az extraterritorialitás területi és személyi modelljét, valamint a kapcsolódó hatékony ellenőrzés tesztet, amelyek az egyes bíróságok joggyakorlatában alakultak ki. A kutatás egyik fő célja volt feltárni, hogy egy pusztán kauzális kapcsolat elegendő lehet-e az államok extraterritoriális joghatóságának megállapításához, amelyre azonban a jog mai állása szerint nem adható teljesen egyértelmű válasz. Ezen felül a dolgozat kiemelten foglalkozik a környezet és emberi jogok kapcsolatával, valamint az államok extraterritoriális kötelezettségeivel az üzlet és emberi jogok kontextusában és vizsgálja, hogy fennállhat-e felelősségük honos transznacionális vállalataik által külföldön elkövetett emberi jogi jogsértések esetében. A dolgozat végül felvet néhány olyan kérdést, amelyek a joggyakorlat alapján jelenleg nem válaszolhatók meg.

MUDRA MÁRTON ISTVÁN

Pázmány Péter Katolikus Egyetem
Jog- és Államtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Ádány Tamás

egyetemi docens, PPKE JÁK

A ius cogens normák elismerésének gyakorlati megközelítése

Jelen dolgozat a nemzetközi jogi normák hierarchiájának „abszolút” csúcsán álló, a jogirodalom és a nemzetközi közösség államai által ius cogens-ként elismert normák természetét tárja fel.

A téma aktualitása a Nemzetközi Jogi Bizottság 2019-ben közzétett tervezete miatt volt indokolt, melyben kísérlet történik a ius cogens normákra vonatkozó közös szabályok lefektetésére. A dolgozat az említett tervezet és annak kommentárja az elfogadás és elismerés kérdéskörét érintő részeinek részletes vizsgálatát is tartalmazza. A téma feldolgozásához és a struktúra kialakításához iránymutatásként a Nemzetközi Bíróság Statútumának 38. cikke szolgált. A dolgozat az ott meghatározott nemzetközi jogforrási formák sorrendjét követve térképezi fel a ius cogens normák elismerésére vonatkozó jelenlegi gyakorlat aspektusait. A téma ismertetésében a Bizottság álláspontjával és az elfogadott gyakorlattal kapcsolatosan kritikák is megfogalmazódnak. Kiemelendő a dolgozat nemzetközi szokásjoggal foglalkozó része, amelyben egy átfogó elmélet felvázolása található. Ennek talán legfontosabb indoka a szokásjogi jogforrási forma elsőrendű alkalmassága, a ius cogens normák megjelenési formájaként. A dolgozat törzsét elsősorban az előbbiekben felvázolt vizsgálat teszi ki. A ius cogens normák különleges helyzete az erkölcs viszonylatában azonban megalapozta egy jogfilozófiai fejezet beillesztését is. A dolgozat mélyrehatóan vizsgálja a ius cogens normák érvényességét a filozófia síkján is, így nem csupán a formai kritériumok részleteinek feltárására kerül benne sor. A dolgozatban végül e fejezet az alapvető fogalmak tisztázása után, a törzsét képező pozitív jogi vizsgálat előtt kapott helyet. A válaszadás a ius cogens létjogosultságára így megelőzi a konkrét módszertani kérdések magyarázatát.

A felvázolt javaslatok és különösen a Nemzetközi Jogi Bizottság egységesítő törekvései arra engednek következtetni, hogy az elkövetkezendő évtizedekben jó eséllyel gyökeres változások következhetnek be a ius cogens jogi jelenségének nemzetközi közjogi felfogásában, amelyhez jelen dolgozat is kívánt hozzájárulni.

PÁLINKÁS PETRA

Nemzeti Közszoigálati Egyetem
Államtudományi és Nemzetközi Tanulmányok Kar

Témavezető:

*Dr. Nagy Noémi PhD
adjunktus, NKE ÁNTK*

A nők elleni erőszak tilalma az Isztambuli Egyezmény alkalmazásának tükrében

A pályamunkám témája a nők elleni erőszak tilalma, amelyet kifejezetten az Isztambuli Egyezmény vonatkozásában vizsgállok meg. Fontosnak tartottam, hogy megemlítem a nők elleni erőszakkal foglalkozó fontosabb univerzális és regionális (európai) nemzetközi egyezményeket és jogi dokumentumokat is, amelyeket a bevezetést követő első fejezetben vizsgáltam meg. Az Isztambuli Egyezménnyel zártam az egyezményeket tartalmazó fejezetet, illetve egy külön alfejezetben az egyezmény ellenőrző testületéről, a GREVIO működéséről is írtam.

A következő nagy fejezetet az országtanulmányok elemzésének szántam, amelyben négy régiót vizsgáltam meg és mindegyik régióban 2-2 államot tanulmányoztam. Olyan országokat választottam ki, amelyekről a GREVIO elkészítette az első értékelő jelentését, a Felek Bizottsága pedig az államokhoz fűzött ajánlását. Az elemzés alapja az volt, hogy az országok bűncselekménnyé nyilvánítják-e az egyezmény 33-40. cikkeiben megfogalmazott erőszakformákat. Továbbá minden egyes országnál leírtam néhány intézkedés bevezetésére a Felek Bizottsága által tett javaslatot. Végül az egyezményben meghatározott erőszakformák kriminalizálása alapján összehasonlítottam a nyolc országot. Ez az összehasonlítás volt a kutatásom célja, ugyanis egy átfogó képet szerettem volna kapni arról, hogy az államok az egyezmény hatályba lépését követően milyen változásokat, illetve újításokat hoztak a büntetőjogban a különböző erőszakformákra vonatkozóan.

A kutatásom rávilágított arra, hogy az egyezmény nagyban hozzájárult a nők elleni erőszak területén eddig, az államok által tanúsított magatartás megváltoztatásához, mivel vagy új jogszabályokat alkotnak, vagy a régieket módosítják, továbbá az áldozatokkal foglalkozó támogató szolgáltatásokat is folyamatosan fejlesztik. Mind ezek mellett azonban vannak még hiányosságok, amelyek mihamarabbi orvoslására a GREVIO felhívja a figyelmet.

A pályamunkám elkészítéséhez szinte csak angol nyelvű forrásokat, többek között az egyezmények eredeti szövegeit, az országtanulmányok tekintetében a GREVIO első értékelő jelentéseit és a Felek Bizottságának ajánlásait használtam fel.

PREISINGER NIKOLETTA

Széchenyi István Egyetem
Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Ganczer Mónika
egyetemi docens, SZE ÁJK

A gyermek jogairól szóló egyezmény magyarországi érvényesülése: lehetséges fejlődési irányok

Napjainkban a gyermekek jogainak védelme központi kérdéssé vált. A Gyermekjogi Egyezmény az első a nemzetközi dokumentumok között, mely átfogó védelemben részesíti a gyermekek jogait. Az Egyezmény legnagyobb vívmánya annak felismerése, hogy csak privilegizált szabályozással valósítható meg a védelmük. Az Egyezmény, valamint a megvalósulását ellenőrző Gyermekjogi Bizottságának tevékenysége jelentősen nagy fordulatot eredményezett a gyermekek világában. A dolgozatomban az Egyezmény magyarországi érvényesülésének vizsgálatát tűztem ki célul, a Bizottság három fő általános ajánlásának hazai érvényesülésének elemzésével. Az Egyezményben részes államok és Magyarország gyakorlatát hasonlítottam össze, a kiválasztott területek elemzésével, ezáltal nyújtva teljes képet az Egyezmény gyakorlati megvalósulásáról. A gyermekjogi biztos intézményének szükségességét vizsgáltam és javaslatot tettem a gyermekjogi ombudsman létrehozására. A fogyatékossgal élő gyermekek jogait is vizsgálódás tárgyává tettem, mely során az oktatás inkluzívva tételét helyeztem központba. Kutatás alá vontam a gyermeki jogok védelmét a fiatalkorúak igazságszolgáltatásában. Néhány európai ország tapasztalatai alapján javaslatot tettem a hazai szabályozás lehetséges fejlődési irányaira. A vizsgált általános kommentárokról összességében elmondható, hogy Magyarországon számos előrelépés – melyek főként a jogalkotás területén figyelhetők meg – történt a megvalósításuk érdekében, de az igazi áttörés még várat magára, hiszen a gyakorlati megvalósulások gyakran nehézségekbe ütköznek. Összességében megállapítható, hogy az ENSZ által kialakított rendszer, a Gyermekjogi Egyezményen, valamint a Bizottság általános kommentárjain keresztül segít kijelölni a lehetséges irányokat és célokat. Ereje és jelentősége nem mindenhatóságában, hanem a segítség lehetőségeinek, a nemzetközi együttműködés keretein belüli megvalósulásában rejlik.

SÁRI LILLA

Nemzeti Közszolgálati Egyetem
Államtudományi és Nemzetközi Tanulmányok Kar

Témavezető:

Dr. Hárs András

tanársegéd, NKE ÁNTK

Női jogok védelme és szexuális erőszak a fegyveres konfliktusokban

A fegyveres konfliktusokat kísérő nemi erőszak a háborúkkal egy idősebb, ennek ellenére a nemzetközi büntetőjogi felelősségre vonására csak relatíve nemrég került sor. Míg a Második Világháborúig a háború sajnálatos velejárójaként vélekedtek a nemi erőszakra, utána a társadalmi átalakulásoknak és civil mozgalmaknak köszönhetően ez átalakult, és konszenzus született a büntetőjogi felelősségre vonásokról.

Az 1990-es években az ENSZ BT által létrehozott Jugoszláv Nemzetközi Törvényszék és a Ruandai Nemzetközi Törvényszék történelmi jelentőségű jogesetei, a Furundzija ügy, Akayesu ügy, Kunarec ügy, Muhimana ügy és a Nyiramasuhuko ügy folyamán a vádlottakat bűnösnek találta és elítélte az adott Nemzetközi Törvényszék nemi erőszak mint népiirtás, háborús bűn vagy emberiség elleni bűntett miatt.

A Jugoszláv és a Ruandai Nemzetközi Törvényszékek ebben a folyamatban olyan nehézségekbe ütköztek, mint a legitimitásuk megkérdőjelezése, a nemi erőszak nemzetközi jogi definíciójának hiánya vagy tisztázatlansága, a téma kényessége és a tanúskodni tudó túlélők félelme a vallomástételtől.

Az akadályok ellenére a két törvényszék munkája vitathatatlan jogfejlődést eredményezett a nemzetközi büntetőjogban, amit illusztrál a Sierra Leone-i Különleges Bíróság joggyakorlata, különösen Charles Taylor ügyében, ami nagy horderejű eset volt, főként a véres gyémántok problematikája miatt, de számos szexuális erőszak érintettségű vádpontot is hoztak a volt líbiai államfő ellen.

A dolgozatban arra kerestem a választ, hogy miként került a nők elleni szexuális erőszak a háborús bűnök közé, ebben a folyamatban milyen nehézségekbe ütközött és mi vitte előre, valamint, hogy milyen potenciális fejlődési lehetőségek léteznek ezen a téren a nemzetközi jogban.

SCHUBERT BÁLINT

Pécsi Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Kis Kelemen Bence

tanársegéd, PTE ÁJK

A Holodomor nemzetközi büntetőjogi megítélése az emberiség elleni bűncselekmények és a genocídium fogalma alapján

Pályamunkám középpontjában az 1932 – 33 közötti időszakban a mai Ukrajna területén végig söprő éhínség (Holodomor) nemzetközi büntetőjogi megítélésének kérdése áll. A nemzetközi közösségben számos egymással ellentétes álláspont alakult ki, az éhínség nemzetközi büntetőjogi megítélésével kapcsolatosan. A viták középpontjában álló kérdés, hogy a Holodomor az emberiség elleni bűncselekmény vagy pedig a népirtás kategóriájába tartozik-e?

A dolgozat célja, hogy a Holodomor, mint történelmi esemény tényállásának bemutatását követően a hatályos a nemzetközi jog alapján minősítse a történeteket. A helyes következtetések levonásához elengedhetetlen az emberiség elleni bűncselekmények részletes bemutatása, kitérve történelmi fejlődésükre, illetve a nemzetközi büntetőbíróóságok gyakorlatában történő realizálódásukra. Ezt követően szükséges a genocídium bűncselekményének bemutatása, melynek keretében először annak nemzetközi büntetőjogban történő megjelenésének történetét, majd a hozzá kapcsolódó gyakorlat bemutatása történik meg, kiemelve azokat a karakterisztikus pontokat, melyek alapján következtetéseket vonhatunk le az esemény megítélésével kapcsolatban.

Az alkalmazott kutatási módszertan alapja szakirodalmi kutatás, állami gyakorlat (az éhínség kapcsán tett állami nyilatkozatok) felhasználásával, illetve a szerződéses jog, valamint a bírói gyakorlat elemzése. Az emberiség elleni bűncselekmények és a genocídium fogalmainak bemutatása számos magyar és idegen nyelvű tanulmány, cikk és monográfia, valamint a nemzetközi büntetőtörvényesékek előtti ügyek felhasználásával és vizsgálatával, a bennük tett megállapítások alapján történt. A konklúzió és a következtetések levonása a két bemutatott fogalom alapján, a felvázolt kritériumok és meghatározások, valamint a történelmi a tények kontextusba helyezésével történt.

A dolgozat konklúziója kettős: egyrészt a Holodomor nemzetközi büntetőjogi kategóriájának kettős megállapítása, miszerint az éhínség kezdeti időszakában emberiség elleni bűncselekmények elkövetése állapítható meg, ugyanakkor a későbbi szakaszában ez kiegészül, a genocídium bűncselekményének elkövetésével; másrészt, pedig az e megállapítások által implikált esetleges jogkövetkezmények (mint például a felelősségre vonás lehetősége) felvázolása.

SZAPLONCZAY EUFÉMIA

Nemzeti Közszerológáti Egyetem
Államtudományi és Nemzetközi Tanulmányok Kar

Témavezető:

Dr. Csapó Zsuzsanna
egyetemi docens, NKE ÁNTK

A humanitárius nemzetközi jog emberi jogi aspektusainak vizsgálata, különös tekintettel az aktuális kihívásokra

A tudományos diákköri dolgozat a nemzetközi jog két területét, a nemzetközi humanitárius jogot és az emberi jogokat, ezek kapcsolódását, valamint kihívásait elemzi. Az első fejezetek az emberi jogokat és a humanitárius jogot, illetve ezeknek kapcsolatát részletezi, melynek bemutatása után a humanitárius jog aktuális kihívásainak elemzése következik, különös figyelmet fordítva azok emberi jogi aspektusaira.

A dolgozat során három különböző kihívás jelenítődik meg. Az első kérdést a humanitárius jog betartása veti fel. Ez a problémakör általánosan jellemző a jogterületre. Mivel ez a jelenség nem csupán jelenkori probléma, hanem a kezdetektől fogva meghatározó, ezért a dolgozat állandósult kihívásként utal rá. A másik két tárgyalt jelenséget elsősorban a folyamatos technológiai fejlődés idézi elő.

Az informatikai hadviselés kérdése már az előző évszázad végén megjelent. Az elmúlt évtizedekben számos esemény világított rá arra, hogy a kibertér újszerű tényezői miatt a humanitárius jog bizonytalan, olykor hiányosnak mutatkozik.

Több nemzetközi szervezet keretei között, különböző szabályozási törekvések indultak el, ám egyelőre nem született átfogó, kötelező érvényű eredmény.

A másik felvetett aktuális kihívást az autonóm fegyverrendszerek adják. Ezek az eszközök a mesterséges intelligencia révén érdemi emberi ellenőrzés nélkül, saját maguktól képesek kiválasztani és megtámadni célpontjukat. Az ily módon működő rendszerek rendkívül összetettek, fejlesztésük és használatuk több szempontból is megosztó.

Az autonóm fegyverrendszereket mind a humanitárius jog, mind az emberi jogok szempontjából sok kritika éri, melynek következtében egy nemzetközi kampány létrejöttével mellett az erre vonatkozó nemzetközi szintű előírás előkészítése is megindult.

A fegyveres konfliktusok kapcsán az eddigiekben is látható volt az emberi jogok bizonyos mértékű korlátozása, ám a dolgozat során említett két új aktuális kihívás ezzel kapcsolatos újabb kérdéseket vetnek fel, melyek további, specifikus szabályozást igényelhetnek.

NEMZETKÖZI JOGI TAGOZAT 2 (NEMZETKÖZI SZERZŐDÉSEK)

BAGI NIKOLETTA DÓRA

Nemzeti Közszerológálati Egyetem
Államtudományi és Nemzetközi Tanulmányok Kar

Témavezető:

Dr. Hárs András

egyetemi tanársegéd, NKE ÁNTK

A kínzás és embertelen bánásmód tilalmának érvényesülése az európai és az amerikai regionális emberi jogi rendszerekben

A dolgozat a kínzás és embertelen vagy megalázó bánásmód vagy büntetés tilalmából kiemelve a kínzás és embertelen bánásmód tilalmát vizsgálja, mint fokozott figyelmet igénylő emberi jogot. Bemutatja, hogy az Egyesült Nemzetek Szervezete, az Európa Tanács, valamint az Amerikai Államok Szervezete az általuk megalkotott emberi jogi egyezményekben milyen fogalmi keretek közé szorította azt.

A dolgozat fókuszában a két legjelentősebb regionális emberi jogi bíróság áll, az Emberi Jogok Európai Bírósága, valamint az Emberi Jogok Amerika-közi Bírósága. Említést kap az univerzális emberi jogi védelmet biztosító Egyesült Nemzetek Szervezete, s annak kínzás elleni egyezménye.

A dolgozat az Emberi Jogok Európai Bíróságának, valamint az Emberi Jogok Amerika-közi Bíróságának joggyakorlatát veti össze egymással, s arra a kérdésre keresi a választ, hogy lehet-e hatékonysági szempontból hierarchiát kialakítani, s ha igen, melyik Bíróság kerekedik felül a másikon.

Erre az összehasonlítás módszere a legalkalmasabb, így a munka során is ez a módszer kerül középpontba. A dolgozat igyekszik az említett bíróságok, s az őket felállító regionális egyezmények felépítését, struktúráját, ítélezési gyakorlatát, döntéseit, valamint az általuk biztosított emberi jogi védelmet górcső alá venni.

A kutatás különböző jogeseteken keresztül feltárja az Emberi Jogok Európai Bíróságának korszakalkotó jogértelmezését, valamint az Emberi Jogok Amerika-közi Bíróságának szintén újszerű ítélezési gyakorlatát. Konklúziót von le az elemzett esetek ítéleteiből, majd az így kapott eredményeket összeveti egymással. Az elemzés során egyértelműen kiderült, hogy az Amerika-közi Bíróság előszeretettel hivatkozik európai társára. A kutatás legfőbb eredményeként mindenképp kiemelhető a bíróságok egymás ítélezési gyakorlatára tett kölcsönhatása.

BALÁZS GERGŐ

Eötvös Loránd Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Kajtár Gábor

habilitált egyetemi docens, ELTE ÁJK

Tiszta kezek, piszkos ügyek - a jogellenes magatartásra alapított keresetek a nemzetközi jogban

A jogellenes magatartásra alapított keresetek érvényesítését a világ összes jogrendszere korlátozza valamilyen formában, azonban a pontos szabályok tekintetében számos eltérés mutatkozik. Jelentős zavar uralkodik ennek kapcsán a nemzetközi jogban is, különös tekintettel a tiszta kezek néven ismert eljárási kifogásra, amely egyes állítások szerint a keresetek visszautasítását vonja maga után.

Az angolszász jogokban gyökerező tiszta kezek elv elismerése alapjaiban változtatná meg a nemzetközi jogviták menetét, rendkívül erős eljárási kifogást biztosítva az alperesek számára. Az elvre visszatérően hivatkoznak a nemzetközi joggyakorlatban és a szakirodalom jelentős része is támogatón nyilatkozik, azonban egészen 2019-ig elkerülte a Nemzetközi Bíróság, hogy ítéleteiben érintse a kérdést. Noha ekkor elutasító ítéletek születettek, kérdéses, hogy a nemzetközi joggyakorlat széttartó értelmezésére ez milyen hatást gyakorolhat, hiszen a különböző fórumok más-más tényállásokban és joghatásokkal támaszkodtak erre a koncepcióra.

Ennek megválaszolására egy újszerű, átfogó jellegű tanulmánnyal kívánok választ adni, amely a magyar, az angol és francia nyelven megjelent elméleti megállapítások összegzése és nemzetközi jogi kontextusba helyezése mellett hat nagy nemzetközi ítélkezési fórum (ICJ-PCIJ, ITLOS, ICSID, PCA, WTO, IUSCT) periratainak elemzését és a nemzeti jogi előzmények összehasonlító magánjogi vizsgálatát is magába foglalta. A kutatás rávilágít az egyes testületek ítélkezési gyakorlatának tendenciáira, köztük olyan szervezetekére is, amelyek eddig elkerülték a szakirodalom érdeklődését, valamint korábban nem vizsgálat ítéleteket és értékelési szempontokat is bevont a kutatásba. A nemzetközi jogi kitekintés az általános alapelvek mellett nagyobb jogterületek, így a szerződéses jog és az államfelelősség, a diplomáciai védelem, a tengerjog és a beruházásvédelem témájában is új eredményekre támaszkodik. Ezáltal nemcsak dogmatikailag pontosabb logika mentén kerültek rendezésre a korábbi megállapítások, de azok kiegészítésre, kijavításra kerültek saját eredmények alapján

FARKAS LUCA ÁGNES

Eötvös Loránd Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Kajtár Gábor

habil. egyetemi docens, ELTE ÁJK

Diplomáciai menedék(jog) - létezik jogintézmény jogforrás nélkül?

A diplomáciai menedékjog a nemzetközi jog aktuális és jogi státusát illetően erősen vitatott kérdése. Hazai relevanciája is vitathatatlan, hiszen az 1956-os forradalmat követően Nagy Imre és Mindszenty József bíboros is egy-egy nagykövetségen kaptak menedéket, amely a bíboros életét meg is mentette. Aktualitását a 21. század gazdag és sokszínű állami gyakorlata adja, vitatott jellegét pedig az, hogy a diplomáciai menedékjog alapvetően a szuverenitás megsértését eredményezi. Az utóbbi évtizedekben emberi jogok nemzetközi rendszere, bírói gyakorlata és extraterritoriális alkalmazhatósága jelentős fejlődésen ment keresztül, amely indokoltá teszi a diplomáciai menedékjog lehetséges jogalapjainak újragondolását.

Dolgozatom célja annak a kérdésnek a megválaszolása volt, hogy azok az államok, amelyek nem részesülnek diplomáciai menedékjogra vonatkozó nemzetközi egyezményeknek, és nem tartoznak regionális szokásjog hatálya alá sem, milyen jogalappal indokolhatják a diplomáciai menedék nyújtásának jogszerűségét. Kutatásom során tizenegy állam gyakorlatának részletes elemzésével arra törekedtem, hogy a diplomáciai menedékjog 20. és 21. századi eseteit feltárjam. A dolgozat így nemzetközi szinten is hiánypótló, az állami gyakorlat átfogó áttekintésére épülő, eredeti alkotás.

Elemzésem során megállapítottam, hogy nem beszélhetünk olyan nemzetközi szokásjogi szabályról, amely megengedné az államoknak diplomáciai menedékjog nyújtását. Azonosítottam továbbá, hogy az államok nemzetközi egyezmény és általános szokásjogi norma hiányában egyrészt humanitárius okokra, másrészt az emberi jogok védelmére hivatkoznak diplomáciai menedék nyújtásakor.

Ugyan a humanitárius megfontolások valóban szerepet játszhatnak egy-egy diplomáciai menedék legalizálásában, azok mégsem alkotnak olyan jogalapot, amely a menedékjog nyújtását a bécsi egyezmények és a területi állam szuverenitásának fényében jogszerűvé tennék. Ezzel ellentétben az államok emberi jogi kötelezettségei alkalmasak lehetnek a diplomáciai menedékjog igazolására. Az Emberi Jogok Európai Egyezménye és a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya nem csupán jogszerűvé tehetik diplomáciai menedék nyújtását, de az állam kötelezettségeként elő is írhatják azt. Így annak ellenére, hogy a diplomáciai menedékjog per se nem a nemzetközi szokásjog része, alkalmas eszközként szolgálhat az emberi jogok védelmére, ha alappal feltehető, hogy a befogadott személy a területi államban súlyos emberi jogi jogsértésnek lenne kitéve.

KISS MÁTYÁS

Pécsi Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Kis Kelemen Bence

tanársegéd, PTE ÁJK

Az Egyesült Államok és Irán 2020-as katonai akcióinak nemzetközi jogi megítélése az erőszak alkalmazását kivételesen lehetővé tevő jogalapok szempontjából

2020. január 3-án a bagdadi nemzetközi repülőtéren az amerikai hadsereg egy dróntámadás keretében likvidálta Kászem Szulejmáni iráni tábornokot. A támadásra válaszul, Irán január 8-án légitámadást hajtott végre amerikai katonai támaszpontok ellen Irak területén. Jelen dolgozat tárgya az Egyesült Államok és Irán 2020-as katonai akcióinak nemzetközi jogi megítélése az erőszak alkalmazását kivételesen lehetővé tevő jogalapok - a *ius ad bellum* - szempontjából. Dolgozatom célja, hogy választ adjak az olyan felmerülő kérdésekre, mint a két ország légicsapásainak jogszerűsége vagy jogellenessége, illetve, hogy ezek a katonai akciók változtathattak-e a hatályos nemzetközi jogon. E kérdések megválaszolásához az események rövid ismertetése után, a nemzetközi jog *de lege lata* – az erőszak alkalmazására vonatkozó – szabályrendszerét, illetve a támadásokra adott különböző állami reakciókat vizsgálom. A kutatás eredménye szerint mind az USA mind pedig a perzsa állam katonai akciója jogszerűtlen volt a hatályos nemzetközi jogi normák keretei között, és az akciók sem változtathatnak a *de lege lata* nemzetközi jogon.

KRAJNYÁK ENIKŐ

Miskolci Egyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Raisz Anikó

egyetemi docens, ME ÁJK

közjogászati államtitkár, Igazságügyi Minisztérium

A kizárólagos gazdasági övezet elhatárolási problémái Görögország példáján keresztül

Bár az 1982-ben elfogadott, Montego Bay-ben aláírt nemzetközi egyezmény átfogó szabályozást nyújt a tengerjog kérdésében, a felmerülő konfliktusok megoldásakor megkerülhetetlen szerepe van az univerzális szokásjognak is. Ezt egyrészt az a tény támasztja alá, hogy mind az Egyezmény, mind annak elődje, az 1958-as genfi egyezmények a szokásjogból merítettek, annak összefoglalóiként foghatók fel, s a nemzetközi bíróságok gyakran hivatkoznak a nem kodifikált szokásjogra is. Másrészt pedig, számos tengerparttal rendelkező állam nem ratifikálta az Egyezményt, amely rendelkezései helyett rájuk nézve a szokásjog az irányadó.

Ilyen helyzet áll fenn Görögország és Törökország között: előbbi az Egyezmény alapján jelölte/jelöli ki tengeri övezeteit, míg utóbbi ezeket az elhatárolási szabályokat, s az általuk felállított határvonalakat nem fogadja el. Különösen nagy feszültséget kelt a kizárólagos gazdasági övezet elhatárolása, amely azt a vonalat jelöli meg a tengerben, ameddig a parti államok számára biztosítottak a gazdasági erőforrások: ezen a területen joguk van felkutatni, illetve kitermelni a talajzaton található forrásokat. Mivel a problémát a Montego Bay-i Egyezmény alapján nem lehet megoldani, s a kérdést bilaterális szerződés sem rendezi, feltételezhető, hogy a szokásjoghoz kell visszanyúlni.

A dolgozat célja, hogy jogi választ találjon erre a problémára, amely érdekében más hasonló jellegű tengerjogi konfliktusok, bírósági döntések is bemutatásra kerülnek. A görög-török tengerjogi vita ugyanakkor egy nagyobb folyamatba ágyazódik be, amely eredményei a napjainkban megkötött, illetve egyeztetés alatt álló kétoldalú görög szerződések, amelyek Albániával, Egyiptommal és Olaszországgal rendezik az ország kizárólagos gazdasági övezetének határait. Az Egyezményt ratifikáló államok között született megállapodások rámutatnak arra, hogy ellentétes érdeket képviselő álláspontok esetén is van lehetőség a konfliktus békés rendezésére. Az a tény azonban, hogy Törökország saját szabályai szerint kívánja megoldani a kérdést, nem ebbe az irányba mutat, ám kérdés, hogy a szokásjog alkalmazása alapján milyen eredményre vezethet a konfliktus.

SENVICZKI ÁKOS

Széchenyi István Egyetem
Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Kecskés Gábor

egyetemi docens, dékánhelyettes, SZE ÁJK

A repülés biztonságának nemzetközi jogi szabályozása

Dolgozatom témája a nemzetközi légi jog, azon belül pedig a repülés biztonságának a szabályozása. Véleményem szerint a témával azért fontos foglalkozni, mert a légi közlekedés folyamatosan fejlődik, egyre több ember választja ezt a közlekedési módot. Ugyanakkor a fejlődéssel mindig felmerülnek újabb és újabb problémák, megoldandó kérdések. Így van ez a repülésbiztonság területén is. Számos különböző veszély fenyegeti a repülésben lévő légi járműveket, kezdve a fedélzeten elkövetett erőszakos bűncselekményektől, a rádióforgalom megzavarásán át egészen a repülőgépek felrobbantásáig. Ezen cselekmények javarészt elő is fordultak már, tehát megtörtént esetekre kell reagálnia a jogi szabályozásnak.

A nemzetközi közösségnek szorosan együtt kell működnie e területen, hiszen a repülőgépek jó része több állam légtérén halad keresztül, tehát ez egy nemzetközi kérdés, és a problémák megoldása csak közösen kialakított módokon lehet hatékony. Az államoknak át kellett hidalnia azt a problémát, hogy a légi jármű egy folyamatosan mozgásban lévő dolog, amely útja során több állam területén is áthalad. El kellett döntenie, hogy melyik államnak legyen joghatósága a repülőgépeken és az azok ellen elkövetett bűncselekmények tekintetében, továbbá ki kellett alakítani egy egységes szabályozást, amely lehetővé teszi, hogy az ilyen bűncselekmények elkövetőit olyan súlyos büntetéssel sújtsák, ami a generális prevenciót is szolgálja. A repülésbiztonság veszélyeztetésével nem csak a légi jármű, hanem az azon tartózkodó ártatlan emberek élete is veszélybe kerül, ezért nagyon fontos, hogy az államok egységesen lépjenek az elkövetővel szemben, és ne fordulhasson elő az, hogy a joghatóság hiánya miatt ne lehessen felelősségre vonni az elkövetőt.

Dolgozatomban szeretném bemutatni, hogyan valósult meg ez az együttműködés, milyen nemzetközi szerződések kötöttek egymással az államok, és ezek hogyan vitték tovább a repülést egy biztonságosabb közlekedési mód kialakulása felé vezető úton.

SZABÓ LÁSZLÓ MÁTÉ

Debreceni Egyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

*Dr.Szűcs Lászlóné dr.Siska Katalin
egyetemi docens, DE ÁJK*

Az 1990-es években létrehozott ad hoc törvényszékek a nemzetközi jogban

A II. világháborút követően a háborús főbűnösök felelősségre vonásával úgy tűnt, hogy a jövőben nem lesz szükség átmeneti jellegű, ad hoc törvényszékek felállítására, azonban ez sajnos nem így történt. Az 1990-es években a volt Jugoszlávián belül kirobbant délszláv háború során, illetve az 1994-ben Ruandában elkövetett népirtásban együttesen több, mint egymillió ember vesztette életét. A nemzetközi közösségnek ezért közbe kellett lépnie a nemzetközi béke és biztonság helyreállítása, illetve az elkövetők felelősségre vonása érdekében. Ebből kifolyólag hozta létre az ENSZ Biztonsági Tanácsa a volt jugoszláv és a ruandai ad hoc büntetőtörvényszékeket.

A két büntető fórumot a felállításával kapcsolatban számos támadás érte, azonban az Antonio Cassese által elnökölt Fellebbviteli Kamara egyértelműen kimondta, hogy az ENSZ Alapokmányának 39. cikke értelmében a Biztonsági Tanács eldöntheti, hogy az adott helyzetben mely intézkedést tartja a legalkalmasabbnak és ez alapján akár nemzetközi büntető fórumot is létrehozhat. Ezen érvelés alapján már nem volt kérdés, hogy mindkét törvényszéket jogszerűen hozták létre.

A két törvényszék Statútuma részletes anyagi jogi és eljárásjogi szabályokat tartalmaz. Mindkét Alapokmány magában foglalja a joghatósági szabályokat, nevezetesen a területi és időbeli, a személyi, a párhuzamos, valamint a tárgyi joghatóságra vonatkozó szabályokat, illetve az egyéni büntetőjogi felelősség szabályait. Mindkét Statútum tartalmazza továbbá a törvényszékek szervezeti felépítésére vonatkozó rendelkezéseket, valamint olyan garanciális eljárásjogi szabályokat, mint a terhelt jogai, a sértettek és tanúk védelme, valamint az eljárás menetére vonatkozó előírások.

Habár a két törvényszéket működésével kapcsolatban számos kritika érte úgy vélem, hogy a szabadságvesztésre ítélték magas száma, illetve a garanciális anyagi jogi és eljárásjogi szabályok meghaladják a két bírósággal szemben megfogalmazott bírálatokat. Összességében elmondható, hogy a két törvényszék a tevékenységével hozzájárult a nemzetközi béke és biztonság helyreállításához, az elkövetők felelősségre vonásához, továbbá a nemzetközi jog fejlődéséhez, alapot adva annak „továbbfejlesztéséhez”.

TÖRÖK CSABA

Debreceni Egyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

*Dr.Szűcs Lászlóné dr.Siska Katalin
egyetemi docens, DE ÁJK*

Repülésvédelem

Dolgozatommal a légiközlekedés-védelem sarokköveit kívánom bemutatni annak gyakorlati ismertetése által. A szabályozási környezetben foglalt helyének meghatározására párhuzamba állítom a légiközlekedés-védelmet a légiközlekedés-biztonsággal, rámutatok a helyére az általános szintű nemzetközi légijogban, valamint utalok a nemzetközi jog egészével fennálló kapcsolatára. Kutatásom célja, hogy a repülésvédelem területének – a terjedelmi korlátok figyelembevételével – minél szélesebb spektrumát összegezzem egyetlen, átfogó munkában.

Mindenekelőtt a légiközlekedésnek, valamint a légiközlekedés védelmének történetét nemzetközi jelentőségű légikatasztrófák példáján keresztül tárom az olvasó elé, amelyekre az egyes védelmi intézkedések és szabályozások bemutatásánál azok komplexitásának átláthatóvá tétele, valamint a megértés elősegítése érdekében újra és újra visszautalok. A vizsgálódás során átfogó képet nyújtok a légiközlekedés védelmének általános intézményi és szabályozási rendszeréről is (különös tekintettel az ICAO-ra és a vonatkozó nemzetközi egyezményekre), illetve a légiközlekedés alapvető fogalmairól, amelyek álláspontom szerint szintén nélkülözhetetlenek a szakterület megértésének megkönnyítéséhez.

A kutatásban a repülésvédelem igen széles területét két aspektusban ismertetem. Egyrészt vizsgáltam a repülőterekhez kapcsolódó védelmi intézkedéseket: a repülőterek légi oldalának védelmét, a jogosult és jogosulatlan tartózkodás értelmezését. Hangsúlyt fektettem a rendzavarás tényére, miután a nemzetközi repülőterek biztonságvédelmi kultúrája napjainkra igen szenzitív módon értékeli olyan rendellenességeket is, amelyek minden más esetben alighanem enyhébb megítélés alá esnének. Másrészt vizsgáltam a repülés védelmét, ennek körében elemeztem a védelmi célú átvizsgálásokat, a légi járművek védelmét, a nemzetközi terrorizmust, és a pilóta nélküli légi járművek okozta aktuális kihívásokat.

A kutatás során nagy számban használtam a magyar mellett angol, kis számban pedig német nyelvű forrásanyagot, valamint jelentős mennyiségű nemzeti és nemzetközi joganyagot dolgoztam föl. Módszeremet a leíró jelleg jellemzi, amely során legnagyobb hangsúlyt a gyakorlatiasságra való törekvésre fektettem.

PÉNZÜGYI JOGI TAGOZAT

CSÓTI DÓRA

Eötvös Loránd Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Kecső Gábor

adjunktus, ELTE ÁJK

Zöldülő jegybankok a klímaváltozás elleni küzdelem tükrében

Az ENSZ Éghajlatváltozási Keretegyezménye keretében elfogadott Párizsi Megállapodásnak célja erősíteni az éghajlatváltozásra adott globális választ, többek között azáltal, hogy a pénzügyi mozgásokat összehangolja az alacsony üvegházhatású-kibocsátások és az éghajlatváltozás hatásaival szemben rugalmasan ellenálló fejlődés felé tartó pályával. A pénzügyi világ tehát nem függetlenítheti magát ettől a folyamattól, valamilyen módon válaszolnia kell a klímaváltozás kihívásaira.

A dolgozat a környezetvédelmi szempontok megjelenését a monetáris rendszer és a pénzügyi piac jogán belül vizsgálja. A feldolgozott téma fogalmi alapvetéseinél különös tekintettel voltam a környezeti fenntarthatóságra és a fenntartható szemléletrendszer különböző megjelenési formáira a befektetési folyamatokat illetően. A dolgozat keretei között azt szerettem volna bemutatni, hogy a Magyar Nemzeti Bank, valamint a pénzügyi piac számára miért kiemelten fontos a klímaváltozás elleni küzdelem. Ennek kapcsán kitértem arra is, hogy milyen szerepe lehet ebben a folyamatban a jegybankoknak, kifejezetten pedig az Magyar Nemzeti Banknak, milyen lehetőségei és eszközei vannak a Párizsi Megállapodásban kitűzött célok elérése érdekében. A dolgozatban célom volt feltérképezni a zöld pénzügyeket, mint új pénzügyi szolgáltatási szegmens főbb vonásait és jelenlegi hazai helyzetét. A zöld pénzügyek bemutatásánál kiemelt figyelemmel voltam a zöld piac katalizátorára, a zöld kötvénykibocsátásra, amire a magyar pénzügyi piacon először 2020 nyarán került sor. A zöld szerepvállalás keretek közé helyezése érdekében, célom volt egyfajta szervezeti hátteret felállítani, melyben többek között releváns jegybanki kezdeményezések, valamint a zöld termékekre vonatkozó sztenderdek regionális szabályozása szerepel.

Kutatásom során arra a következtetésre jutottam, hogy a fenntarthatósági pénzügyi szabályozás egyik legfontosabb eleme a környezeti kockázatkezelési rendszerek kialakítása és fejlesztése, ezért a dolgozatban részletesen kitértem az éghajlatváltozással kapcsolatos kockázatok típusaira és ezek mérésére. A téma aktualitása mellett, azt is szem előtt tartottam, hogy a következő évtizedekben a gazdaság vezérelvének a fenntarthatóságnak kell lennie, melynek egyik eredményes eszköze lehet a zöld pénzügyek területe és annak vetületei.

FÁBIÁN FANNY

Pázmány Péter Katolikus Egyetem
Jog- és Államtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Halász Zsolt

egyetemi docens, PPKE JÁK

**Kincs, ami nincs –
A kriptovaluták felhasználási területei és megítélésük jogi szempontból**

A 2020-as év mindenki számára változást hozott. Átalakultak az oktatásról, a munkáról és a mindennapi életről alkotott eddigi fogalmaink, szokásaink. A digitalizáció eddig nem tapasztalt mértékben értékelődött fel; a munkavégzés, kapcsolattartás, ügyintézés, vásárlás átkerült az online térbe. A felgyorsuló digitalizációs folyamatok miatt egyre jelentősebb mértékben kell informatikai tudásunkra, technológiai eszközparkunkra hagyatkoznunk mindennapi életünkben. A vásárlási szokásaink is átalakultak; az elektronikus formában létező számlapénz, sőt, a virtuális pénzek jelentősége is felértékelődött. 2009-ben, alig több, mint 10 éve kezdte meg térhódítását a bitcoin, mint az eddig talán legismertebb és legelterjedtebb fizetési eszközként funkcionáló virtuális eszköz.

A digitalizáció hatásai, vívmányai kétséget kizáróan hasznosnak bizonyulnak mindennapjainkban – amennyiben adottak az innováció keretei, legyen az technikai, társadalmi, vagy akár jogi keret. A virtuális fizetőeszközök jogi keretei azonban még mindig nem egységesek; nem tisztázottak jelenleg az engedélyezési, felügyeleti, fogyasztó- és befektetésvédelemi kérdések, így ezen kérdésekre kerestem a választ dolgozatomban.

FERENCZI BALÁZS KÁROLY

Eötvös Loránd Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Kecő Gábor

egyetemi adjunktus, ELTE ÁJK

Az iratbetekintés korlátozhatósága és a kétszeres értékelés tilalma adóügyekben

Dolgozatomban az adóeljárás és a büntetőeljárás két olyan metszéspontját kívánom bemutatni, amely a gyakorlatban kifejezetten aktuális. Ezek az iratbetekintési jog és a kétszeres értékelés tilalma. A dolgozat megírásával két kérdésre szerettem volna választ kapni. Az egyik az, hogy létezik-e az iratbetekintésnek ideális terjedelme az adóigazgatási eljárásban? A másik pedig az, hogy célravezető-e, ha a bírói jogértelmezésre hagyja a jogalkotó a kétszeres értékelés tilalmával kapcsolatban felmerülő valamennyi probléma megoldását adóügyekben?

Az iratbetekintés terjedelmével kapcsolatban nem sikerült megtalálnom azt a megoldást, amely az adóeljárás minden résztvevője számára megnyugtató lenne. Ennek oka, hogy mind az Alkotmánybíróság, mind az Európai Unió Bírósága meggyőző érveket sorakoztatott fel. Egyrésztől nem hagyható figyelmen kívül az adóitók fontossága, a kapcsolódó ellenőrzéssel érintett adózó érdekeinek védelme. Másrésztől ugyanígy támogatandónak tartom, hogy az adóalanyok mind az adóigazgatási eljárásban, mind az adóperben megfelelő lehetőséget biztosítsanak az eljárás iratainak megismerésére. Ezért arra a következtetésre jutottam, hogy az egyedi ügy konkrét körülményei között ítéhető meg adekvát módon, hogy az iratbetekintés korlátozása aránytalan volt-e. Amíg általános szinten a korlátozhatóság mellett, illetve ellen felhozható érvek kioltják egymást megítélésem szerint, addig azok az egyedi ügyre vetítve nagy valószínűséggel elbillennek az egyik vagy a másik irányba.

A második kérdés esetében több sikerrel jártam. A kétszeres értékelés tilalmával kapcsolatban megfogalmazott kérdésre azt a választ tudom adni, hogy a jogbiztonságot és a kiszámítható jogalkalmazást sokkal inkább elősegítené egy egyértelmű normatív szabályozás, amelyre példaként szolgálhatnak a dolgozatban bemutatott nemzetközi gyakorlatok. A kialakítandó szabályozás lényeges tartalma szerintem az, hogy kiküszöbölje annak lehetőségét, hogy egyedi értelmezés kérdésévé váljon, hogy lehet-e az adóalanyt két büntető jellegű szankcióval sújtani.

GUSZTOS ÁDÁM

Szegedi Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Vig Zoltán

adjunktus, SZTE ÁJK

Adóoptimalizáció az Európai Unión belül egy magyar adóper tükrében

A dolgozat és kutatásom célja, hogy az egyik legjelentősebb hazai vonatkozású adóper feldolgozásán keresztül megvizsgálja, hogy az Európai Unió valamely tagállamának honosságával rendelkező gazdasági társaságoknak milyen adóoptimalizálási lehetőségei vannak az Unió n belül, amely lehetőségek potenciálisan megnövelhetik a versenyképességüket a globális piacokon. Alapvető kérdésként merült fel a kutatás során, hogy az uniós jogból eredő szabad letelepedés jogának kihasználása eredményezheti-e adójogszabályok megsértését, illetve elég-e erre az alapvető uniós szabadságra hivatkozni, vagy kellene más indokok is, amelyek megalapozzák egy másik tagállamban történő letelepedés szükségességét. Konkrétan a perben az volt a kérdés, hogy a felperesként szereplő vállalatcsoport üzleti modellje ellentétes-e az uniós és a hazai jogszabályokkal. Az adójogi aspektus mellett az eljárás során fontos alapjogi kérdésként merült fel, hogy a NAV által fogatosított, és a tényállás felderítése körében hivatkozott titkos adatgyűjtés jogszerű volt-e. Az ügyben több bírói fórum is kifejtette az álláspontját. Az eljárás ügy kezdődött, hogy a NAV egy kiugróan magas összegű adóhátralékot és bírságot állapított meg a későbbi perben felperesként szereplő gazdasági társaság terhére. Első fokon a közigazgatási határozatok felülvizsgálatáért felelős bíróság viszont új eljárás lefolytatására kötelezte az adóhatóságot. Az eljárás során Európai Unió Bíróságának véleményét is kikérték előzetes döntéshozatali eljárás keretében. Az ügy végül a Kúria előtt folytatódott felülvizsgálati eljárásban, abban a kérdésben, hogy az adóhatóság által fogatosított titkos adatgyűjtés jogszerű volt-e. Az eljáró tanács kifejtette, hogy információgyűjtés során beszerzett bizonyítékok jogszerűségi felülvizsgálatára a közigazgatási bíróság törvényi felhatalmazás hiányában nem jogosult, és egy büntető bíróságnak kell a bizonyítékok beszerzésének jogszerűségéről döntenie. Amíg ez nem történik meg, addig az így beszerzett adatok bizonyítékként nem használhatók fel.

Kutatásom során megállapítottam, hogy az uniós jogból következő szabad letelepedés jogának kihasználása eredményezheti adójogszabályok megsértését. Tehát nem elég erre az alapvető uniós jogra hivatkozni, kellene más indokok is, amelyek megalapozzák a más tagállamban történő letelepedés szükségességét. A vállalkozásnak bizonyítania kell, hogy az áttelepülést nem az adóelőny motiválta, hanem más észszerűségi szempontok is közrejátszottak abban.

HADHÁZI KATA

Miskolci Egyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Varga Zoltán

egyetemi docens, tudományos és nemzetközi dékánhelyettes, ME ÁJK

A lineáris és progresszív adózás összehasonlítása

A TDK-dolgozatom fő témájául egy elég érdekes területet választottam, az egy- és többkulcsos adózás összehasonlítását. A dolgozomban részletesen ismertetem a lineáris és a progresszív adózás előnyeit és hátrányait, a német adózás szabályait – személyi jövedelemadó tekintetében – és általánosan szemléltetem az egy- és többkulcsos adózást. Továbbá kifejtésre kerül az évek során a költségvetési hiány, a bevételek és a kiadások. Végül, de nem utolsó sorban kitértem az Európai Unió tagállamainak személyi jövedelemadózáására is, köztük részletesebben ismertetésre kerültek Belgium és a Skandináv országok – uniós vonatkozásban. A dolgozatom alapvető célját az szolgálta, hogy összehasonlítsam az egy- és többkulcsos adózást, amiből végül leszűrjem annak negatív és pozitív hatásait. Melyik módszer jobb, vagy kevésbé jobb. A várt eredményként az szolgált, hogy a 2011-ben bevezetésre került egykulcsos személyi jövedelem adózásunk jó hatással szolgál-e a jövőben. Részletesebb kifejtésre kerül a progresszív adózás Németországban, megvizsgáltam annak rendszerét, szabályait, amelyből kiderült pár meglátás. A vizsgálatom módszerét tekintve összevettem pénzügyi szemlét, adójogi forrásokat és zárszámadási törvényeket. A kutatásom összegzéseként elmondható, hogy a vizsgálatom eredménye az lett, az egykulcsos adórendszer szintén ugyanolyan „jó”, mint a testvére, a többkulcsos adózás. Azonban az elért eredményként azt kaptam, hogy kevésbé „híres”, kevésbé hatékony és társadalombarát, mint a progresszív adózás. De ezt a feltevést, mindenki saját maga dönti el.

HORVÁTH DOMINIK

Pécsi Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Bujtár Zsolt PhD

adjunktus, PTE ÁJK

A „mamutok” vándorlása

Az AUDI HUNGARIA Zrt. – egy külföldi cég - éves szinten 1,8 százalékát fizeti be a kötelezően 9 százalékban meghatározott társasági adójának különféle kedvezményeknek, illetve módszereknek köszönhetően. Egy hazai kis- vagy középvállalkozásnak ezzel az óriással szemben koránt sincsen annyi lehetősége a társasági adójának csökkentésére. Jelen tanulmány erre a különös helyzetre keres magyarázatot. Nemzetközi kitekintés keretében megvizsgálja az adóverseny kialakulásának okait, valamint kísérletet tesz az adóverseny lehetséges jövőbeli irányainak és annak hatásainak meghatározására is.

Magyarország valóban adóparadicsom? A társasági adó csökkentése az adóelkerülés egyik változata? Milyen gazdasági következményei láthatóak? Az adózási „háború” elkezdődött, meddig tartható ez a helyzet? Ezen kérdésekre keresi a választ ez az írás a gazdaság, az államháztartás, a pénzmosás, a különféle EU-s, illetve állami kedvezmények, valamint maga a társasági adónak az elemzésének segítségével.

KITTLER LAURA

Pázmány Péter Katolikus Egyetem
Jog- és Államtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Veres Zoltán

megbízott oktató, PPKE JÁK

Pénzmosási mechanizmusok nyomon követése a bankok szemszögéből

A dolgozatom központi témája a bankrendszerben megvalósuló kétes pénzmozgások, mint a pénzmosás és annak folyamatai iránt az a körüli anekdoták keltették fel az érdeklődésemet, meg persze az egyre fokozódó nemzetközi küzdelem és éles visszhang a pénzmosás tevékenysége iránt.

A pénzmosással szemben, és az ellene való fellépés érdekében kiépített intézményi és jogi rendszerek tagállamonként eltérőek lehetnek. A büntetőjogon kívül található, és kutatási területtel egybeeső szabályozási rendszerben a pénzmosás szempontjából kiemelten veszélyeztetett tevékenységet folytató intézmények, csak úgy, mint a pénzügyi szektor intézményei részére szóló olyan szabályok találhatók, melyek betartásával kívánják elejét venni az illegális úton-módon megszerzett pénz bankok által működtetett infrastruktúrába történő beágyazódásának.

Az Unió élén jár a pénzmosás elleni küzdelemben, megállapítható, hogy a folyamatosan szigorodó, merev jogszabályi háttér önmagában nem lehet, és nem is elegendő. Az irányelvek mögötti szándék világos és egyértelmű, de ehhez a jogszabályok alkotójának is folyamatosan fel kell vennie a versenyt a dinamikusan fejlődő és bővülő szervezetek módszereivel, valamint nagy hangsúlyt kell fektetni az egyes nemzetek együttműködésének elmélyítésére is.

A dolgozatom során érintettem a pénzmosás lehetséges elkövetési formáit, bár ezt a teljesség igénye nélkül szinte lehetetlen felsorolni, valamint az elmúlt mintegy ötven évben tett intézkedéseket, jogszabályi háttér kidolgozását, és a jogszabályi rendelkezések végrehajtását biztosító szervezeti, humán és informatikai-technikai rendszerek elméleti és gyakorlati működésének bemutatását. Ezen szempontok alapján világossá vált, hogy a gyanús ügyletek vagy személyek felfedezésére a banki alkalmazottak folyamatos kihívással néznek szembe, arról nem beszélve, hogy a tettenérés indokolatlanul körülményes és hosszas folyamat.

Az azóta közzétett V. irányelv értelmében belátható időn belül a gazdasági társaságok tulajdonosainak adatait nyilvánossá és mindenki számára hozzáférhetővé kell tenni. A tényleges tulajdonosokra vonatkozó információkat tartalmazó adatbázis összekapcsolása megkezdődött ugyan, de kérdés, hogy képes lesz-e az Unió egy ekkora adatbázist folyamatosan naprakészen tartani? Ki lehet-e bújni az azonosítási kötelezettség alól, és vajon meddig szolgálja ki a pénzmosás elleni küzdelem igényét?

KOVÁCS VIKTÓRIA

Debreceni Egyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Bordás Péter

egyetemi adjunktus, DE ÁJK

**Szélmalomharc vagy gordiuszi csomó? -
A digitális vállalatok és a robotok adóztatásának szabályozási kihívásai**

A kutatásom fő témáját a digitális alapon nyugvó gazdaság, valamint a robottechnológiák térnyerése révén előálló adójogi kihívások és szabályozási problémák adják.

A digitális gazdaság szerves részét képező multinacionális cégek összetett, bonyolult szerkezeti struktúrával bírnak, így nehezen nyomon követhető az adózási helyzetük. Dolgozatomban részben az erre vonatkozó szabályozási folyamat fejlődését, s a lehetséges megoldásokat vizsgálom. Továbbá egy másik, aktuálisnak mondható jogi kihívás, a robotika áll a kutatás középpontjában. A munkavállalót felváltó robot után megfizetett adók hiányában ugyanis az állam súlyos bevételektől esik el, amely hosszútávon komoly gazdasági és társadalmi aggályokat vet fel.

A témához kapcsolódó nemzetközi szakirodalmi források feldolgozását követően a jogi szabályozás eddigi állapotát és lehetőségeit vizsgálom nemzetközi szinten. Ezt követően bemutatom néhány ország hatályos szabályozását, feltárom azokat a hiányosságokat, amelyek miatt nem képes érdemi konszenzus létrejönni, és nem képes a jogi szabályozás lépést tartani a technológia fejlődésével. Emellett ismertetem a megoldáshoz biztosított lehetséges eszköztárat és javaslataimat. Mindezek alapján törekszem a hipotéziseim alátámasztására, a felvetett kérdések megválaszolására.

Megállapítást nyert, hogy a szabályozás stagnálása a nemzetközi konszenzus és a tagállamok ellentétes szabályozása miatt alakult ki. A technológia fejlődése pedig folyamatos innovációk okozta akadályt gördít a jogalkotó elé, aki emiatt képtelen követni azt. Mindezekre tekintettel a kutatómunka eredményeként több lehetséges eszközt és szabályozási megoldást vázoltam fel, mind a digitális vállalatok, mind a robotok adóztatása kapcsán.

Kulcsszavak: nemzetközi kihívás, konszenzushiány, robotok, adójog

KRAJNYÁK ENIKŐ

Miskolci Egyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Prof. Dr. Nagy Zoltán
egyetemi tanár, ME ÁJK

A digitális cégek adóztatása kapcsán felmerülő kérdések és az arra adott válaszok összehasonlító jogi elemzése

A 20. század technológiai innovációi gyökeres változást eredményeztek a gazdasági életben, amelyek nemcsak a vállalkozásokat, hanem a jogalkotókat is kihívás elé állították. A korábbi, fizikális piaci jelenlétre épülő, ún. „brick and mortar” gazdaságra vonatkozó szabályozás már nem nyújt elegendő támpontot ahhoz, hogy a gazdaság globalizációja által felvetett problémákat megoldja. Ezek a problémák a jog számos területén, így az adatvédelem, az érdekvédelem, a bírósági illetékesség vagy a felügyelet kapcsán vetnek fel kérdéseket. Dolgozatom szempontjából a leglényegesebb jogi aspektus az adószabályozással összefüggő problémák vizsgálata, ugyanis a nemzeti szintű szabályozások különbözőségei visszaélésekhez vezethetnek.

A határokon átnyúló szolgáltatásokat nyújtó digitális cégek kihasználják az egymással inkonzisztens nemzeti szabályozások teremtette réseket, kikapukat, amelyeket az államok egymás között, bilaterális szerződések útján igyekeznek rendezni. A digitális cégek terjeszkedése azonban gyorsabb tempóban halad, mint a szabályalkotás, ezért a kettős adóztatás, a kettős nem-adóztatás, az adóelkerülés és az adókikerülés kérdését már egyre kevésbé lehet lokális, egy-két államra vonatkozó szabályozással megoldani. Jóllehet, a probléma magasabb szinten is felismerésre került, s vannak több országra kiterjedő, átfogó jellegű javaslatok (amelyeket az OECD vagy az Európai Unió fogalmazott meg), ám ezek jellegükénél fogva kevésbé kikényszeríthetőek, egyelőre (?) nem kötelező erejűek.

Úgy vélem, egy következetes, összehangolt multilaterális szabályozás előtt példaként állhatnak a kifejezetten a digitális cégeket megcélzó, a digitalizáció problémáira modern megoldásokat kínáló nemzeti szabályozások, amelyre mindeztől elszórtan találhatunk példát. Ezek közül kiemelendő a francia és a cseh szabályozás, amelyek párhuzamba állításával, valamint az Európai Unió irányelv-tervezetének való megfelelésüknek vizsgálatával a jövőbeli digitális adóztatás lehetséges irányaira igyekszem rámutatni.

NÉMETH-KISS SZÓFIA

Debreceni Egyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Bordás Péter
adjunktus, DE ÁJK

Minél több, annál jobb? – A környezetvédelmi adók szabályozási anomáliája egyes uniós tagállamokban

A környezetvédelem témája napjainkban aktuálisnak mondható, a környezetszennyezés mindenkit érintő, globális probléma, amely kezelésére a környezetvédelmi adók – mint a kormányok számára rendelkezésre álló eszközök – alkalmasak lehetnek, ugyanakkor sok múlik azok szabályozási formáján.

Kutatásom során a környezetvédelmi adókhoz kapcsolódó szakirodalmi elemzés mellett jogelemző és jogértelmező vizsgálatot folytattam, kiterjesztve ezt nemzetközi szintre, megvizsgálva több tagállam hatályos jogi szabályozását, valamint empirikus adatgyűjtés során tagállami és uniós statisztikai adatokat feldolgoztam fel.

Bebizonyosodott, hogy a tagállamonként nem teljesen azonos tartalommal rendelkező környezetvédelmi adók kevésbé képesek beváltani a hozzájuk fűzött reményeket, sok esetben inkább fiskális bevételnek minősülnek az államháztartás bevételi oldalán.

A három uniós tagállam – Magyarország, Németország és Svédország – összehasonlítása során megállapítást nyert az a tény, hogy eltérő az ökoadókból származó bevételek aránya az összes adóbevételhez viszonyítva. Ennek oka a tagállamok környezetvédelemre irányuló kiadásaiban, környezetbarát technológiák alkalmazásában keresendő, ugyanis az Uniós adatokat vizsgálva megállapíthatjuk, hogy a legmagasabb közvetlen környezetvédelmi adóbevétellel nem a legfejlettebb, jóléti államok rendelkeznek. Megállapíthatóvá vált az is, hogy a környezetvédelmi adókból származó bevételek nagysága nem feltétlenül azt tükrözi, hogy az adott ország mennyire környezettudatos – hiszen a környezetvédelemre fordított kiadások épp ellenkező képet mutattak, mint inkább az állami beavatkozás szükségességét jelentik.

A kutatás alapján feltárt jogi problémára véleményem szerint egy összehangolt környezetvédelmi adórendszer jelentené a megoldást az Európai Unióban – a tagállamok adószuverenitása ellenére/mellett – hiszen a környezetszennyezés megelőzése és a környezet állapotának fenntartása jobban megvalósulhatna, ha a környezetvédelmi szempontok a szabályozás széles körébe beépülnének, beleértve a tagállamok adópolitikáit, különösen a környezetvédelmi adók rendszerét.

SZABÓ TAMÁS

Pázmány Péter Katolikus Egyetem
Jog- és Államtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Halász Zsolt

egyetemi docens, PPKE JÁK

„Ki fizeti a révészt?” – A multilaterális fejlesztési bankok felügyeletének hiányossága

Dolgozatomban a multilaterális fejlesztési bankok felügyeletének hiányosságával foglalkoztam. A dolgozat kapcsán arra próbáltam felhívni a figyelmet, hogy a napjainkban több olyan pénzügyi intézmény működik a világban, melyeket nemzetközi szerződés hoz létre, és amelyeknek részvényesei maguk az országok. Nemzeti fejlesztési bankokhoz képest sokkal bonyolultabb szervezeti felépítéssel és jelentős összegű saját tőkével rendelkeznek. Mégis egy valami hiányzik e bankok működéséből, ez pedig a prudenciális felügyelet. Dolgozatomban arra hívtam fel a figyelmet, hogy miközben óriási a kitétsége a dolgozatban szereplő multilaterális fejlesztési bankoknak (MDB) a ténylegesen befizetett pénzeszköz állományuk ennek csak töredéke. A dolgozat első részében kísérletet tettem a multilaterális fejlesztési bankok fogalmának meghatározására, történeti áttekintésen és szervezeti bemutatáson keresztül. Ezt követően megvizsgáltam a felügyelet jelentését, illetve hazai példán keresztül szemléltettem, hogy mi a prudenciális felügyelet szerepe a hazai pénzpiac működésében. A dolgozat további részében részletesen elemeztem a példa intézmények pénzügyi beszámolóit. Ebből az elemzésemből kitűnt, hogy az egyes bankok kihelyezett kölcsönösszege valamint vállalt garanciája sokszorosa a ténylegesen befizetett saját tőkének. Továbbá bemutatásra került, hogy az MDB-k által kihelyezett pénzeszközök, mely szektorokba irányulnak. Dolgozatomban két lehetséges megoldást vázoltam fel: az egyik, hogy a jelenleg a részvényes államok részére előírt alacsony tőkebefizetési kötelezettség helyett a részvényes államok részvényeiknek megfelelő teljes tőkét szolgáltatassák be, míg a másik megoldás egy prudenciális felügyeleti feladatokat ellátó szerv létrehozása az MDB-n belül.

Témaválasztásomnak az volt az indoka, hogy bemutassam, egy olyan problémával állunk szemben, amely akár mindennapjainkra is kihatással lehet. Ugyanis ha a kölcsönfelvevő ország(ok) fizetéseképtelenségi helyzetbe kerülnének, és nem tudnák visszafizetni a folyósított kölcsönt, a ténylegesen befizetett alacsony tőkeállomány miatt veszélybe kerülne a bank működése, mely multilateritása révén országok soraira hatna ki. Egyik országnak sem érdeke, hogy egy ekkora intézet működéseképtelen legyen, ezért tőkét kell investálni ezekbe a bankokba, mely tőkét az államoknak saját nemzetgazdaságukból kell előteremteniük. Adódik a kérdés, ki teremti elő ezt a tőkét? Vagyis ki fizeti a révészt? – Mi, adófizető állampolgárok.

VARGA DÓRA

Szegedi Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezetők:

Dr. Kamplér Béla

egyetemi docens, SZTE ÁJK

Dr. Gyenge Balázs

egyetemi tanársegéd, SZTE ÁJK

A digitális szolgáltatások adóztatásának egyes aspektusai az Európai Unió Bíróságának esetjogában

Tudományos kutatómunkám tárgya a digitális szolgáltatásokat nyújtó vállalkozások adóztatásával kapcsolatos agresszív adótervezés eredményeként fellépő problémák vizsgálata. A kutatás fő célkitűzése a digitális szolgáltatásokkal kapcsolatos uniós és tagállami megközelítések vizsgálata a magyar reklámadó fényében. Munkám során az Európai Unió Bíróságának a magyar reklámadóhoz, illetve a digitális szolgáltatások nemzeti adóztatásához kapcsolódó esetjogi döntéseit elemeztem, amelyekből a következtetéseket levonva rámutattam arra, hogy milyen kérdések merülnek fel a digitális szolgáltatások adóztatása területén az Európai Unióban. Ezen túlmenően a dolgozat részletesen ismerteti, hogy a digitális gazdaságban működő vállalkozások által nyújtott digitális szolgáltatások a hatályos nemzeti és uniós jogi szabályozás keretei között hogyan adóztathatók, milyen lehetséges eszközök állnak rendelkezésre és a jelenleg létező jogtechnikai megoldások alkalmasak-e a digitális gazdaság által támasztott kihívások kezelésére. További célkitűzése annak bemutatása, hogy az európai jogalkotás milyen válaszokat talál a digitális szolgáltatások adóztatása tekintetében. Láthatóvá kívánja tenni, hogy az adóztatásnak melyek azok az elemei a joggyakorlatban, amelyeket a Bíróság sérelmesnek, az uniós joggal össze nem egyeztethetőnek ítél meg, illetve magyarázatot adni a digitális szolgáltatásokkal kapcsolatban kiszabott bírságok jogalapjára és azok mértékére. A téma aktualitását adja a digitális gazdaság növekedésének üteme, valamint a gazdaság e szegmenséhez kapcsolódó agresszív adótervezésnek köszönhető adóelkerülő magatartások terjedése. A gazdasági életben a digitális szolgáltatások nyújtásával kapcsolatos adózási kérdések ugyanis kétségessé teszik az adózás igazságosságával és a közteherviselés elvének érvényesülésével napjainkig elért eredmények fenntarthatóságát.

POLGÁRI ELJÁRÁSJOGI TAGOZAT

BALÁZS PETRA

Szegedi Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

SZABÓ PATRIK ANDRÁS

Szegedi Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezetők:

Dr. Pákozdi Zita

adjunktus, SZTE ÁJK

Dr. Szívós Kristóf

doktorandusz, SZTE ÁJK

A felek igazmondási kötelezettsége a polgári perben

A peres felek nyilatkozataival kapcsolatban egyik legvitatottabb kérdés azok tartalmára, a valósággal való megegyezésére vonatkozik. A hatályos polgári perrendtartás megalkotása során vitás kérdés volt, hogy annak legyen-e alapelvi fejezete és ha igen, akkor milyen alapelveket tartalmazzon. A Pp. I. fejezete így csak a vezérlő elveket tartalmazza a lehető legtömörebb megfogalmazásban, ezzel is biztosítva az alapelvek minél magasabb absztrakciós szintjét. Az új polgári perrendtartás koncepciója kifejezésre juttatta, hogy a törvény elején külön fejezetben elvi éllel mindössze néhány alapelvet (vezérlő elvek) szükséges megjeleníteni, mintegy kiemelve, melyek a kódex legfontosabb rendező elvei. A dolgozat témája a felek perbeli igazmondási kötelezettségének vizsgálata, kiemelt figyelemmel a jóhiszeműség elvére is, tekintettel arra, hogy a dolgozat fő kérdése, hogy a jogalkotó megfelelően szabályozta-e az igazmondási kötelezettséget azzal, hogy a jóhiszemű pervitel elvétől elválasztotta. Kutatásmódszertanát tekintve a hatályos szabályozás értékelésén felül történeti elemzést és jogösszehasonlítást is végez, utóbbi keretében a német és osztrák perrendtartás megoldásait elemzi. A dolgozat legfontosabb eredményei az alábbiak szerint foglalhatók össze: Helyesnek tartjuk a jóhiszeműség és az igazmondási kötelezettség elválasztását a két rendelkezés eltérő személyi hatálya miatt. A dolgozat rámutat arra, hogy a kétszeres szankció nem fenntartható, hiszen ha van különös jogkövetkezmény, nem szükséges pénzbírságot is alkalmazni. A dolgozatban ennek orvoslására jogszabálmódosítást javaslunk, amelynek megadjuk mind a tervezett szövegét, mind annak indokolását. Ezen felül a dolgozat rávilágít arra, hogy az alapelvi fejezet objektív mércéi problematikusak, hiszen a tudati oldalt figyelmen kívül hagyja.

BUBORI NÓRA BEÁTA

Pécsi Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Mészáros Pál Emil
egyetemi tanársegéd, PTE ÁJK

A közjegyző szerepe az Európai Öröklési Rendelet alkalmazásával összefüggésben

A dolgozat fő témája a közjegyző nemzetközi öröklésében betöltött szerepe, éppen ezért részletesen kitér az Európai Öröklési Rendeletre [az Európai Parlament és a Tanács 650/2012/EU rendelete (2012. július 4.) az öröklési ügyekre irányadó joghatóságról, az alkalmazandó jogról, az öröklési ügyekben hozott határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, valamint az öröklési ügyekben kiállított közokiratok elfogadásáról és végrehajtásáról, valamint az európai öröklési bizonyítvány bevezetéséről] kapcsolódó megoldásokra is.

A dolgozat metodológiájában megköveteli a témához szorosan kapcsolódó hazai és nemzetközi jogforrások értelmezését és elemzését az ismert értelmezési technikák (elsősorban a nyelvtani, a joglogikai, valamint a jogszabály, illetve a jogalkotó akarata/szándéka szerinti értelmezés) segítségével. A dolgozat nem hagyja figyelmen kívül a rendelkezésre álló magyar, továbbá nemzetközi szakirodalom és gyakorlat feltérképezését, és a gyakorlatban felmerülő kérdések, problémák tanulmányozását sem.

A tanulmány összehasonlítja az eddigi és jelenlegi magyar „öröklési gyakorlatot”, majd amellett érvel, hogy az uniós standardok hosszú távon elősegíthetik – elsősorban az Európai Unió tagállamai közötti – öröklési ügyek „letisztultabbá” válását.

A kutatás eredményeképpen megállapítható, hogy az öröklési ügyekhez kapcsolódó integrációval egy újabb lépést tettünk a gyorsabb és egyszerűbb eljárások felé. Ami a kezdetekben még – mint minden újonnan bevezetett intézmény – nehézségeket okozhatott, az mára megnyugtatónak tűnő módon rendeződni, normalizálódni látszik.

GÖNCZI BARBARA

Debreceni Egyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Prof. Dr. Pribula László

tanszékvezető egyetemi tanár, DE ÁJK

A kapcsolattartásra vonatkozó határozat végrehajtása iránti eljárás, mint új nemperes eljárás

A kapcsolattartásra vonatkozó határozat végrehajtási kérdéseinek aktualitását az adja, hogy 2020.03.1. óta a gyámhatóság helyett a bíróság, nemperes eljárás keretében rendelkezik hatáskörrel ezen eljárások tekintetében. Jelentősége abban áll, hogy igen gyakori az előfordulása, illetve egy család életében akár visszatérő jelleggel is jelen lehet. A dolgozat a régi és az új szabályok összehasonlító elemzése mellett a kialakulófélben lévő járásbírói gyakorlatra is hangsúlyt fektet. A tanulmány célja, hogy választ keressen olyan kérdésekre, hogy miért volt szükség hatásköri változásra, és hogy az új szabályok alkalmasak-e arra, hogy kiküszöböljék a régi hibákat. Kérdésként merülhet fel, hogy a bírói gyakorlat alapján a jogalkotói céloknak eleget tesz-e a módosítás, illetve prognosztizálható-e új probléma. További kérdés, hogy a járásbírói hatáskör külön nevesítése jelentheti-e azt, hogy a jogalkotó nem a személyi állapotot érintő perek sajátosságait szándékozza alkalmazni. Van-e különbség a felróhatóság és az önhiba között és beszélhetünk-e családjogi felróhatóságról? Hogyan lenne érdemes a lejárt követeléseket értelmezni, illetve lehetne-e rövidebb az eljárás megindítására nyitva álló határidő? Az igazolt költségre vonatkozó kérelem kötelező tartalmi elem? Mi a helyzet a személyes meghallgatásokkal kapcsolatban, szükséges vagy teljesen mellőzhető? Hogyan alkalmazhatók az intézkedések és mennyiben szolgálja a magas összegű pénzbírság kiszabása vagy a rendőrségi közreműködés igénybevétele az önkéntes teljesítést? Alkalmazható-e a mediáció az eljárásban? Végezetül, a járványhelyzetre való hivatkozás mennyiben lehet alapos? Mindezen kérdéseket megvizsgálva a kutatásom és tapasztalataim alapján fogalmaztam meg valamennyi fejezet végén a javaslataimat. Ha ki kellene emelnem a javaslatok közül a legfontosabbakat, akkor a következőket említeném. A lejárt, idő előtti, illetve a nem végrehajtható kérelmeket a hiánytalan kérelmek mellett a részbeni visszautasítás szabályainak megfelelően értelmezném, amely nem eredményezné oly sok teljes kérelem visszautasítását, mint amennyi a kezdetek óta előfordult. Szorgalmaznám a személyes meghallgatásokat és szélesebb tájékoztatási, javaslattételi eszközökkel ruháznám fel a bíróságot, mint amellyel a gyámhatóság is rendelkezett.

Végezetül egy esetlegesen kialakuló, újabb veszélyhelyzet idején pozitív diszkriminációban részesíteném azokat a foglalkozásokat, amelyek a veszélyhelyzet miatt fokozott veszélynek vannak kitéve.

KASZÁS REBEKA

Debreceni Egyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezetők:

Dr. Molnár Judit

egyetemi docens, DE ÁJK

Prof. Dr. Pribula László

tanszékvezető egyetemi tanár, DE ÁJK

Polgári perjogunk különleges jogrendben

Tanulmányomban azt vizsgálom, hogy a vírushelyzet okozta rendkívüli változásokhoz hogyan alkalmazkodott az igazságszolgáltatási rendszer, valamint, hogy a folyamatos működéshez milyen jogalkotói lépések váltak szükségessé.

Dolgozatom egyik jelentős részét a veszélyhelyzet kihirdetését követő különleges jogrendben érvényesülő perrend tanulmányozásának szentelem. Az egyes jogintézményeknél az általános szabályok rövid áttekintését követően elemzem a veszélyhelyzetben alkalmazandó speciális szabályokat, illetve minden egyes jogintézménynél külön kifejtem a gondolataimat és a kutatás során bennem felmerült kérdéseket. A témakör teljes áttekintéséhez fontosnak tartottam az átmeneti, valamint a veszélyhelyzet megszűnését követő állapot és azon elemek bemutatását, melyek megtartását a jogalkotó érdemesnek tartotta a veszélyhelyzet megszűnését követően is.

Álláspontom szerint szükséges ezzel a témával foglalkozni, mivel nem lehet tudni, hogy mikor kerül sor egy újabb világjárványra vagy ehhez hasonló, az ország működését megzavaró külső hatásra. A téma elemzése során igyekeztem olyan javaslatokat megfogalmazni az egyes jogintézményekkel kapcsolatban, amelyek a jövőben egy „tökéletesen működőképes” veszélyhelyzeti perrend megalkotásához vezethetnek.

A kutatás eredményességéhez az újonnan hatályba lépő speciális szabályok vizsgálatán túlmenően, fontosnak tartottam a gyakorlat tanulmányozását is. A vizsgálat során lehetőségem nyílt a veszélyhelyzeti perrend ügyiratainak áttekintésére, valamint több bíróval is konzultálhattam a különleges eljárásrendről.

KÖNYVES GRÉTA

Eötvös Loránd Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Völcsy Balázs István
egyetemi adjunktus, ELTE ÁJK

Erre nem volt még precedens - Értekezés a korlátozott precedensrendszer egyes perjogi vonatkozásairól

2020. április 1-jén az egyes törvényeknek az egyfokú járási hivatali eljárások megteremtésével összefüggő módosításáról szóló 2019. évi CXXVII. törvénnyel bevezették a korlátozott precedensrendszert Magyarországon. Ennek értelmében kötelező lesz követni minden egyes a Bírósági Határozatok Gyűjteményében közzétett egyedi ügyben 2012-től hozott kúriai határozat jogértelmezését, ezektől eltérés csak a határozatban kifejtett indokolással lehetséges. Az új szabályozás azonban nem illeszkedik koherensen a hatályos polgári perrendtartás rendszerébe, felvet néhány dogmatikai és alkalmazási problémát. Dolgozatomnak célja, hogy megvizsgáljam, a jelenlegi polgári perjogi szabályozás miképpen segítené a korlátozott precedensrendszer érvényesülését a magyar jogrendszerben, mely jogintézmények lehetnek aggályosak, és igyekszem megoldást kínálni szabályozásukra, hogy minél hatékonyabban szolgálhassák a jogegységesítés célját. Kiemelt figyelmet fordítok az anyagi pervezetésre, a pertárgyfogalomra és az új perorvoslati eszközre, a jogegységi panaszra.

Az anyagi pervezetés elemzésénél kifejtem, hogy az eljárás egészén végig kellene vonulnia ahhoz, hogy leginkább szolgálhassa a perkoncentráció elvét, de ennél is fontosabbnak tartom a felek jogvitájának célszerű és végleges rendezését, mint célt, melynek érvényesülése érdekében már a keresetindítási szakban is helyesnek találnám alkalmazását.

A pertárgyfogalom elemzése kapcsán megvizsgáltam, hogy melyik segítheti a leghatékonyabban a felek jogainak érvényesítését amellet, hogy a perbe vitt jogaik feletti rendelkezési joguk is érvényesülhessen, álláspontom szerint ez a kéttagú pertárgyfogalom.

Végül ismertetem a jogegységi panasz egyes szabályait és értékelem azokat. Kifejtem, hogy hatékonyságáról, indokoltságáról még nem lehetséges állást foglalni, ezen jelző eléréséhez több követelménynek is meg kell majd felelnie a korlátozott precedensrendszernek, de a jogegységi panasz benyújtására való határidő rövidségét is aggályosnak tartom. Jogfejlesztő tevékenysége miatt örvendetesnek tartanám, ha különvélemény csatolásának lehetősége nyitva állna a bírók számára.

Összességében tehát megállapítottam, hogy bizonyosan nehézséget fog okozni az eltérő jogászai gondolkodásmód elsajátítása, számos kérdést fel fog vetni az új rendszer, de mindenképpen üdvözölendő, hogy ismét ráirányította a figyelmet az ítélkezési gyakorlat egységére, kiszámíthatóságára, mely a jogbiztonság egyik sarokköve.

KRIZSÁN ZOLTÁN

Pázmány Péter Katolikus Egyetem
Jog- és Államtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Horváth E. Írisz
egyetemi docens, PPKE JÁK

„A kivétel erősíti a főszabályt” - A perbeli szükséghelyzetek

Az új jogintézményként bevezetett perbeli szükséghelyzetek – azaz az állítási és bizonyítási szükséghelyzet – szabályozása alapos kodifikációs előkészítő munkán alapul. A Pp. méltányossági alapon megoldást kínál a peres felek információ-aszimmetrikus helyzetének felbontására. Dolgozatomban a két jogintézmény ismertetését és a felmerülő problémák körbejárását tűztem ki célul.

Az állítási szükséghelyzet a perfelvételi szakaszban teremt egyedi mérlegelési helyzetet a peres felek részére. Ebben az esetben a tényállításhoz szükséges információ nem áll a peres fél rendelkezésére. Megállapítható ugyanakkor, hogy ebben a vonatkozásban már a bizonyítási eljárás kereteit és irányát is befolyásolja.

A bizonyítási szükséghelyzet pedig a bizonyítási eljárás során adja meg a lehetőséget egy zsákutcába került, a bizonyítékok hiánya miatt elvesztettnek látszó polgári peres ügy „megmentésére”. A tényállításhoz szükséges információ rendelkezésre áll, a peres fél mégsem tudja bizonyítani annak fennállását.

Nem kizárt ugyanakkor, hogy a polgári per során máskor kerül szükséghelyzetbe a peres fél. Szintén nem kizárt, hogy a felperes másik felperessel, vagy az alperes másik alperessel szemben, illetve az alperes a felperessel szemben kerül perbeli szükséghelyzetbe.

A főszabály alól kivételt, egy eljárásjogi kedvezményt állapít meg a törvény: a tényállítási vagy bizonyítási kötelezettség nem teljesítése ellenére a tény állítását vagy a bizonyítandó tényt a bíróság valószínűleg fogadhatja el a feltételek fennállása esetén.

Kutatásom során az eddigi bírói gyakorlati tapasztalatokat is figyelembe véve meg kellett állapítanom, hogy a szabályozás több helyütt újragondolandó. Indokoltnak tartom többek között a peres felek méltányos érdekeinek nagyobb fokú védelmét, az arányosság elvének érvényesítését mindkét fél viszonylatában, illetve annak az esetnek a jogszabályba foglalását is, ha a polgári perben nem álló harmadik személy miatt kerül valamelyik peres fél szükséghelyzetbe.

LIU VIKTOR

Eötvös Loránd Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Völcsy Balázs István
egyetemi adjunktus, ELTE ÁJK

A keresetváltoztatás korlátai az elsőfokú polgári peres eljárásokban

A jogalkotónak az új polgári perrendtartás bevezetésével feltételezhető szándéka volt, hogy a perelhúzási lehetőségek számát visszaszorítsa, ennek egyik színtere a keresetváltoztatás szabályozása. Az osztott perszerkezetű eljárásban főszabály szerint csak a perelőkészítő szakaszban, vagyis a perfelvételi szakban lehet keresetet és ellenkérelmet változtatni, erre az érdemi tárgyalási szakban már csak nagyon korlátozott mértékben van lehetőség. A dolgozatomban szeretnék választ kapni arra a kérdésre, hogy ezek a korlátozások mennyire akadályozzák a perhatékonyságot. A továbbiakban pedig szeretnék választ kapni arra is, hogy a perindítási szakban lehetséges-e egyáltalán a keresetváltoztatás, illetve a korlátozott precedensrendszer milyen hatással lehet a szabályozásra.

Pályamunkám a törvény két időszakában halad. Egyrészt a 2020. április 1. utáni időállapotot ismerteti, másrészt viszont reflektál a 2020. november 26-án kihirdetett novellára is, melyben a jogalkotó drasztikusan belenyúlt a keresetváltoztatás szabályozásába.

A kutatásom eredményként megállapítottam, hogy a jogalkotó a 2021. január 1-től hatályba lépő módosításokkal többnyire pótolta a joggyakorlat által felvázolt hiányokat, ugyanakkor ezzel egyidejűleg – ha nem is szándékosan –, de újakat generált. Megállapítottam, hogy a korlátozott precedensrendszer a keresetváltoztatás szabályait tekintve jogértelmezési kérdéseket vett fel, ugyanakkor a jogi érvelés megváltoztatásának a keresetváltoztatás fogalmából való kivezetésével ez megoldani látszódnak. A perindítási szakban előforduló keresetváltoztatás lehetőségére azt a következtetést vontam le, hogy elméleti szinten lehetséges, ez pedig inkohereenciákhoz vezethet. Ebből az okból kifolyólag egy új keresetváltoztatási fogalommal álltam elő, mint de lege ferenda javaslat.

PAP KRISTÓF

Eötvös Loránd Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Erdős István

egyetemi adjunktus, ELTE ÁJK

Jogosak a kétségek? Hagyomány és megújulás a nemzetközi választottbírák függetlenségének és pártatlanságának szabályozásában

A függetlenség és pártatlanság követelménye a nemzetközi kereskedelmi és beruházásvédelmi választottbíráskodásban a választottbírák egyik legfontosabb etikai kötelezettsége. A választottbírák kiválasztása során a felek magánautonómiájának érvényesülése ellentétbe kerülhet a választottbírói eljárás integritásához fűződő érdekekkel. Utóbbi érdek leképeződése a függetlenség és pártatlanság követelménye.

Dolgozatomban vizsgálom a függetlenség és pártatlanság követelményét magát, annak dogmatikai és pszichológiai hátterét, a szabályozási tárgy nehézségeit, ezt követően pedig a hatályos szabályrendszereket, különösen az UNCITRAL és az ICSID által felállított sztenderdeket. Végezetül pedig a vizsgálatom kiterjed az utóbbi évek jogalkotási folyamatainak eredményeként az ICSID és az UNCITRAL által közösen kidolgozott Magatartási Kódextervezetre. A kutatásom elsősorban a nemzetközi választottbírói és nemzeti bírói joggyakorlatra, valamint a külföldi és hazai jogirodalomra terjedt ki.

A függetlenség és pártatlanság követelménye a választottbíráskodás egyik fundamentális eleme, amely biztosítékként szolgál mind a felek, mind a társadalom részére a választottbírák ítélezési tevékenységének megbízhatóságáról. A választottbírónak nem a tényleges tudati állapota a mérvadó ebben a kérdésben, a jogforrások igyekeznek objektívizálni az alkalmazandó sztenderdeket, ezáltal a látszatra fókuszálni, illetve széles teret engedni a választottbírák mérlegelésének, amelyet utólag a felek számos eljárási eszközzel felülvizsgálhatnak.

Az új szabályozási kísérletek a fokozott kiszámíthatóságra törekednek, ám kérdéses a célkitűzés, illetve a meghozott szabályok alkalmassága is. A feleknek a kiszámíthatóság áll az érdekében, viszont a választottbírák ugyanúgy meg kell feleljenek a független ítékezés követelményeinek. A kutatásom során arra jutottam, hogy a kiszámíthatóságnak a Kódextervezetben megjelenő eszközei lerontják a választottbírák mérlegelési jogkörét saját függetlenségük és pártatlanságuk terén, ezáltal szakítva a joggyakorlat hagyományaival. A választottbíráskodás ugyan magánigazságszolgáltatást jelent, de a választottbírák mérlegelési jogkörének korlátozása kiüresítheti az ítélezési tevékenységüket. A Kódextervezet lehetővé kellene tegye a mérlegelést, illetve alternatív megoldás lehet a transzparencia növelése. Egyébként nehéz elképzelni, hogy az új szabályok ne hassanak ösztönzően a kizárási eljárások kezdeményezésére, csökkentve az eljárások hatékonyságát.

**POLGÁRI JOGI TAGOZAT 1 (SZEMÉLYEK JOGA ÉS
SZEMÉLYISÉGVÉDELEM)**

BÍRÓ VIVIEN ENIKŐ

Károli Gáspár Református Egyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Boóc Ádám

tanszékegyetemi docens, KRE ÁJK

Az elektronikus végrendelkezés szabályai különös tekintettel a hazai és az amerikai jogfejlődésre

Tanulmányomban az elektronikus végrendelkezés magyar jogrendszerben történő szabályozásának lehetőségét kutatom, kiindulópontként tekintve azt a tényre, hogy a rohamos technológiai fejlődés mellett egyre sürgetőbb kérdés egy a társadalmi elvárásoknak megfelelő és kellően innovatív megoldás kidolgozása a klasszikus, római alapokon nyugvó kérdéskör – a végrendelkezés - vonatkozásában.

Példaként tekintek az Amerikai Egyesült Államokban kialakított szabályozási koncepciókra, amelyek magyar jogba történő implementálásának előnyeit és hátrányait is szemügyre veszem. Az elektronikus végrendelkezés kérdésének kutatása körében véleményem szerint elengedhetetlen olyan alapvető fogalmak tisztázása, mint például az elektronikus végakarati, így e fogalom meghatározására is kísérletet teszek, figyelemmel a magyar jogrendszer kereteire.

Dolgozatomban a magyar szabályozás történeti áttekintését követően jogeseteken keresztül ismertetem az amerikai jogban meghonosodott – olykor adott államokban eltérő – normákat, végig veszem a lehetséges megoldásokat és a dolgozatban feltett kérdéseimre adott válaszok keretében de lege feranda javaslatokkal is élek. Kifejtem álláspontomat a potenciálisan alkalmazható lehetőségekről és ajánlást teszek konkrét szabályozási metódusokra is.

BOKOR JÚLIA MÍRA

Pázmány Péter Katolikus Egyetem
Jog- és Államtudományi Kar

Témavezetők:

Dr. Koltay András

egyetemi tanár, PPKE JÁK

dr. Takó Sándor

megbízott oktató, PPKE JÁK

A filmes karaktereket övező jogi kérdések és a „character merchandising” – Kitekintés a nemzetközi joggyakorlatra a bírósági döntések tükrében

Mindenkinek van egy kedvenc filmje, amellyel a lelke azonosulni tud. A filmek varázslatos világa egészen kis gyermekkorunktól kezdve végig kíséri az életünket. Úgy gondolom mindannyian éreztük már úgy, hogy szívesen beleszöppennénk egy magával ragadó film történetébe, atmoszférájába. Ezt a mesés érzést váltja valóra a character merchandising, a XXI. század újkeletű jogügylete. Manapság a világ minden pontján találkozhatunk ezzel a jogügylettel. A filmipar legnagyobb bevételét produkálja, megelőzve az egyébként hollywoodi kasszasikerek mozivetítésekből származó jövedelmét. De vajon kit is illet meg pontosan a character merchandising-ból származó tetemes jövedelem? Többek közt erre kérdésekre keresem a választ a pályázati munkám folyamán.

A character merchandising egy nagyon izgalmas, rendkívül összetett jogügylet. Ahhoz hogy a benne rejlő potenciált maximálisan kihasználva tudjuk alkalmazni, először a karakterhez fűződő jogosultságokat kell megszereznünk. Ehhez a szellemi tulajdon labirintusában kell kiigazodnunk, mind szerzői jogi és védjegyjogi kérdéseket illetően. Ezután a merchandising szerződést, mint nagy piaci profitot produkáló jogügyletet veszem górcső alá. A pályázati munkám folyamán arra is keresem a választ, hogy különböző országok jogrendszeri miképpen alkalmazzák a jogügyletet. Láthatóan valamelyest hasonló szabályozás létezik rá, azonban az angolszász és a kontinentális jogrendszer más logika alapján használja a jogügyletet. A pályázati munkámban rávilágítok arra, hogy az angolszász jogrendszerben egy kifejlett szövetségi szintű szabályozással találkozhatunk. Európában azonban országonként eltérő szabályozás létezik. Magyarországon nem találunk olyan jogszabályt, amely teljes mértékben rendszerezné ezt a területet. Több törvény különböző jogterületenként szabályozza, ezek összehasonlítása után tudjuk elemezni a felhasználás különböző módjait. A character merchandising egy határokon átnyúló, interdiszciplináris jogügylet, amely számos részterületet érint. Ebből adódóan nélkülözhetetlen lenne egy egységes szabályozási keretrendszer kialakítása nemzetközi szinten a jogügyletet illetően.

DÖMÖTÖR DÓRA VERONIKA

Pázmány Péter Katolikus Egyetem
Jog- és Államtudományi Kar

Témavezetők:

Dr. Varga Ádám
megbízott oktató, PPKE JÁK

Dr. Navratyl Zoltán
egyetemi docens, PPKE JÁK

Szülészeti erőszak, háborítatlan szülés, otthonaszülés

A szülés nemtől, kortól, gyermekvállalási kedvtől függetlenül minden élő ember életének szerves része, meghatározó eseménye: egy ponton meg kellett ugyanis születniük, Alaptörvényünk értelmében pedig Magyarország kiemelkedő figyelmet fordít a nők és a gyermekek védelmére. Az utóbbi pár évben azonban egyre jobban előtérbe került a szülészeti erőszak intézménye. A dolgozatban bemutatásra kerül, hogyan kapcsolódik alap-, és betegjogokhoz, különösen az emberi méltósághoz és az önrendelkezéshez való joghoz, a szülés során végzett beavatkozásokhoz (kiemelve a szülészeti ellátásba szervesen beleépült rutinszerű beavatkozásokat), a felek közötti szerződéshez, és mégis mi vezethetett oda, hogy egyenesen 'erőszaknak' nevezzék.

A háborítatlan szülés az egészségügyről szóló törvénnyel és az általános szülészeti ellátással való kapcsolatában kerül kifejtésre. Megállapításra kerül továbbá, hogy a két ellátási forma közül melyik 'megfelelő', melyik biztosítja a szülő nő és a magzat jogainak érvényesülését.

Az tervezett otthonaszülés (mint intézeten kívüli szülés) körüli viták és ellentmondások feloldása érdekében az azt szabályozó 35/2011. (III. 21.) Kormányrendelet a magzat élethez való, és a szülő nő testi egészséghez való jogának biztosítását szolgáló rendelkezései elemzésre kerülnek, ahogy az is, 'negatív sajtója' ellenére mégis miért van igényük a várandós nőknek az otthonaszülés intézményére, illetve milyen jogaik teszik lehetővé számukra a választást.

FRANK MÁTÉ

Széchenyi István Egyetem
Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

*D. Keszű Brana Arnold
egyetemi adjunktus, SZE ÁJK*

**A személyiségvédelem kihívásai az egészségügy területén - különös tekintettel az élet,
testi épség, egészség védelmére**

A személyiségvédelemnek kardinális szerepe van a személyi viszonyok szabályozása körében, hiszen a modern társadalmak jogrendszerének egytől-egyig fontos célkitűzése az emberi személyiség kiteljesedésének a biztosítása, azaz az ember és más jogalanyok személyiségének, valamint az azt alkotó egyes személyiségi jogoknak a védelme. Polgári Törvénykönyvünk a személyiségi jogok általános védelmével operál, így a törvény a személyhez fűződő jogok mindennemű megsértését tilalmazza. E jogok abszolút szerkezetére tekintettel mindenki köteles a tiszteletben tartásukra és a megsértésüktől való tartózkodásra. Az élet, testi épség, egészség mint nevesített személyiségi jog vonatkozásában, ugyanakkor említhetünk olyan szituációkat, amikor megsérül e személyes jog, de valamely jogellenességet kizáró körülmény fennállása folytán e jogsértésekért nem állapítható meg a polgári jogi felelősség.

A személyiségi jogok részleteiben történő vizsgálata kiemelkedően fontos napjainkban, hiszen e jogokat maga a törvény nem definiálja, tartalommal való kitöltésüket a bírósági jogalkalmazásra bízza a jogalkotó.

Dolgozatomban megvizsgálom a személyiségvédelmi generálklauszula hazai bírósági joggyakorlatbeli értelmezését, valamint annak érvényesülését. Górcső alá veszem az orvosi mulasztások következtében keletkező felelősségi igényeket, valamint ezek orvoslásának hazai „esetjogban” kialakult gyakorlatát, továbbá a felelősségi kérdések körében kitérek – a XXI. század technikai vívmányainak eredményeképpen létrejövő lehetséges jogsértések új válfajára –, a mesterséges intelligencia által vezérelt orvosi diagnosztikai eszközök keretében.

GYÖRGY NOÉMI

Pécsi Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Bércesi Zoltán

címzetes egyetemi docens, PTE ÁJK

A szakmai titokvédelem a magánjogban, különös tekintettel az orvosi és az ügyvédi titokra

A “titok” kifejezés hallatán elsősre a magánéletünkkel kapcsolatba hozható, rejtett adatokra, tényekre asszociálunk. A kérdés azonban sokkal összetettebb, mivel e körbe sorolható minden olyan információ, amely az egészségügyi állapotunkra, magánéletünkre, üzleti helyzetünkre és rengeteg más területre is kihathat. A titokvédelem normarendszere összetett, nem csupán a magánjog, hanem számos más jogterület is védelmi eszközöket nyújt, illetve szankciókat tartalmaz. E védelmi igény napjaink digitális világában különös érellel jelentkezik.

A dolgozat a személyiségi jog, a személyiségvédelem kereteiben a titokvédelem egyes speciális kérdéseit kívánja elemezni, a hivatásbeli titkokra, és azok védelmére fókuszálva. A dolgozatnak ugyanakkor nem célja az összes hivatásbeli titokfajta részletes bemutatása: két hivatásrend – az orvosi és az ügyvédi - sajátos titokjogi, titokvédelmi szempontjait és szabályozási környezetét vizsgálja.

A tanulmány bevezetesként a titokvédelem intézményét a legtágabb keretek közé helyezve ad vázlatos rendszertani áttekintést a személyiségi jog, a személyiségvédelem és a privacy dimenzióiról. A munka fókusz témáját az ember legszemélyesebb adatait, titkait ismerő és őrző ügyvédi, illetve az orvosi hivatásrendi titok értelmezése és védelmi rendszerének bemutatása adja. Ennek keretében különösen azt vizsgálja, milyen jogi és egyéb szabályozó lehet a szakmai titkokat védelemben részesíteni, mi a tárgya titoktartási kötelezettségnek, amelyre mindkét területen feleltek, milyen kivételek korlátozzák e kötelezettség terjedelmét, továbbá milyen szankciókat írnak elő az egyes törvények, etikai kódexek a titoksértés esetére. Mind az ügyvédi, mind az orvosi titokfajta külön törvényi szabályozást is nyújt a jogalkotó, ezzel is hangsúlyozva védelmük súlyát. A téma szempontjából elengedhetetlen, hogy az adatvédelem problematikája is rövid teret nyerjen a dolgozatban, így az is rövid értékelés tárgyát képezi, hogy az adatvédelem miként kapcsolódik a titokvédelemhez, hogyan járul hozzá a titok titokban maradásához.

A titokvédelem fontosságának az oka, hogy hiába részesítik törvények, etikai kódexek védelemben, ennek ellenére a titoksértés legsúlyosabb következményét képtelenek kiküszöbölni. Hiszen bármilyen szankció ellenére a jogosulatlanul megismert titkos információ az emberi tudatból nem törölhető.

A kutatás főbb tételeit és következtetéseit a dolgozat záró egysége nemcsak összegzi, hanem meghatározott szempontok szerint elemzi és rendszerezi is.

KALMÁR DÓRA

Pécsi Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Bércesi Zoltán

címzetes egyetemi docens, PTE ÁJK

Személyiség a kereskedelemben

Napjainkban fogyasztói társadalmunk egészét átszövik a kereskedelmet elősegítő reklámok, illetve szponzorált tartalmak. Ezek jelentős befolyással vannak a vásárlókra, és meggyőző erejükkel készíttetést keltenek arra, hogy az adott termékeket beszerezzék. Ez általában az előnyeik, és ezekkel kapcsolatos kedvezmények ismertetésével történik. Fontos szempont, hogy az adott termékről szóló reklám minél meggyőzőbb legyen, illetve minél szélesebb körben eljusson a fogyasztókhoz. Ennek skálája jelentősen kibővült a 21. századra. Nem csak az újságokban, televízióban, vagy a plakátokon láthatunk hirdetéseket, hanem az internet használata során is, amikor pusztán az emailjeinket tekintjük meg. Ezen felül a Facebook, Instagram, és más közösségi oldalakra bejelentkezve gyakran találkozunk akár ismert, vagy hétköznapi emberek által közzétett hirdetési tartalmú posztokkal. Így az általuk megalkotott vélemény az adott termékről nagyobb hatással van a vásárlóra, mivel bízunk azok valóságtartalmában. Ebből kifolyólag a fogyasztóval szemben az adott terméket illetően felelősséggel tartoznak a hirdető személyek, akiket manapság gyakran hívunk influenszereknek, mely mára ismert foglalkozásnak is tekinthető.

A dolgozat tehát vizsgálja kezdetben magát a személyiséget, annak érvényesülését, felhasználását, a személyiségünk alapján megillető jogokat, illetve a személyiség tárgyiasulását, melynek eredményeként a személyiség megjelenik a reklámokban. Majd reklámok kialakult szabályozását ismerteti, mivel utóbbi nagyrészt keretjogszabályként szolgál az influencerek tevékenysége során. E tevékenység során a gyakorlatban számos joghézaggal szembesülünk. Egyre több etikai problémát von maga után az ebből adódó személyiségi jogok megsértése, vagy a nem megfelelő módon való hirdetések közzététele. Dolgozat így arra is megoldást próbál kínálni, hogy milyen új jogszabályok megalkotásával lehet orvosolni és a jövőben való elkerülését megelőzni a modern világunkban a közösségi oldalakon megjelenő ezen problémáknak.

MÁTYUS ANDRÁS

Szegedi Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Prof. Dr. Görög Márta

intézetvezető egyetemi tanár, SZTE ÁJK

A sérelemdíj funkció-analízise

A 2013. évi V. törvény (Ptk.) – felváltva a korábbi, elméleti és gyakorlati ellentmondásoktól terhes nem vagyoni kártérítés jogintézményét – a személyiségi jogok megsértésének önálló szankciójaként vezeti be a sérelemdíjat, mely kettős funkcióval bír: egyrészt célja az, hogy akit személyiségi jogában megsértenek, olyan pénzbeli juttatásban részesüljön, amely az elszenvedett nem vagyoni sérelmeket hozzávetőlegesen kiegyensúlyozza, kompenzálja. Másrészt magánjogi büntetésnek is tekinthető a hasonló jogsértések megelőzése érdekében, preventív jelleggel. A mára már több mint 6 és fél éves életútja alatt még nem készült kifejezetten funkció-analízis szempontú tanulmány, holott igenis kardinális jelentőségű a kérdéskör, hiszen csakis a funkció-analízis mentén kaphatunk átfogó képet abban a tekintetben, hogy e szankció kettős szerepét a bíróságok miként értelmezik a mindennapok során.

Tanulmányomban több szempontból elemzem, hogy a sérelemdíj kettős funkcióját a bíróságok hogyan értékelik az előttük fekvő ügyekben, melyik jelleg domborodik ki az összecszerűség és melyik a jogalap kapcsán. Mivel a kutatás alapvetően empirikus jellegű, ezért minél több ítélet feldolgozásán keresztül vizsgálom, hogy, milyen szempontokat értékel a judikatúra a kompenzációs (pl.: elszenvedett testi sérülések, lelki változások, életkor, a sértett családi élete, életvitel megváltozása stb...) és milyen szempontokat a prevenció funkció (pl.: jogsértés súlya, elhúzódó jellege stb...) keretében.

Dolgozatom központi kérdése úgy szól, hogy milyen funkciót tulajdonít a joggyakorlat a sérelemdíjnak. Leszögezhető, hogy a judikatúra jogalap tekintetében, egységesen a kompenzációs funkció talaján áll. A sérelemdíjra a bírák – összhangban annak elsődleges funkciójával – elsősorban az elszenvedett immateriális sérelmeket orvosló, az elveszett életörömök pótlására szolgáló jogintézményként tekintenek és az előzetes jogirodalmi aggodalmak és lehetséges veszélyek ellenére nem térítették el azt a polgári jog elveivel összeegyeztethetetlen büntető kártérítés felé, ugyanis kizárólag a sérelemdíj prevenció funkciójára – mint jogalapra – hivatkozva a bíróságok nem hoznak ítéletet. Előfordul, hogy egy kirívóan súlyos, tartós jogsértés esetén előtérbe kerül a visszatartó jelleg, azonban az esetek döntő többségében a prevenció funkció csakis a marasztalás összegének kialakítása során nyer értékelést, méghozzá – értelemszerűen – összecszerűséget emelő tényezőként.

NAGY BOTOND

Szegedi Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezetők:

Prof. Dr. Görög Márta

dékan, intézetvezető egyetemi tanár, SZTE ÁJK

Dr. Juhász Zsuzsanna

egyetemi docens, SZTE ÁJK

Az elítéltek vagy egyéb jogcímen fogvatartottak alapvető jogait sértő elhelyezési körülmények miatti sérelemdíj iránti igények joggyakorlata

A dolgozat vizsgálódásának fókuszába eső kérdéskör az elítéltek vagy egyéb jogcímen fogvatartottak alapvető jogait sértő elhelyezési körülmények miatti sérelemdíj iránti igények joggyakorlata. A téma jellegéből fakadóan kettős kutatási kérdés került megfogalmazásra. Az első polgári jogi jellegű, s arra irányul, hogy a joggyakorlatban milyen felperesi, alperesi és bírósági tendenciák jelennek meg az elhelyezési körülményekkel összefüggő sérelemdíj kapcsán. A második a büntetés-végrehajtás tárgykörét érinti, s elválaszthatatlanul következik az elsőből: a bírói gyakorlatból milyen, a magyar büntetés-végrehajtási körülményeket jellemző sajátosságok tárhatóak fel. Ezek megválaszolása empirikus kutatómódszertant igényel, így 91 darab 2014 és 2020 közötti ítéletet dolgoztam fel. Tehát a dolgozat bemutatja a sérelemdíj jogintézménye szempontjából releváns teljes időszakot, azaz a felperesi, alperesi és bírósági karakterisztikák nemcsak pontszerűen, hanem fejlődési ívükben kerülnek ismertetésre. Először a felperesi kereseteket taglalom: részletezem, hogy mire irányul a kereseti kérelmük, melyik személyiségi jogaikat vélik sérülni, illetve milyen létbeli jelenségekre alapozzák a jogsértést. Második pontként vizsgálom az ellenkérelmeket illetően, hogy az alperesek milyen jogi érvekkel kívánják alátámasztani, hogy nem követtek el jogsértést, vagy hogy velük szemben sérelemdíj kiszabására nincs lehetőség. Ezután térek rá a bírói gyakorlat vizsgálatára. Először részletezem, hogy a bíróságok miként kezelik a megállapítási kereseteket, vagyis a jogsértés meg- vagy meg nem történtének kérdését. Majd bemutatom a marasztalási kereseteket, amelyek kapcsán a bíróságok szerint releváns felelősségi rezsimeket, illetve az annak megfelelő részkövetelményeket taglalom. Kitérek a sérelemdíj és az elhelyezési körülményekkel összefüggő kártalanítás mátrixára is, mielőtt a kutatási kérdéseket megválaszolnám. A polgári jogi kérdés kapcsán egy ideális modellt vázolok fel, amelyben az eljárási szereplők megfelelő hivatkozásokat tesznek és döntéseket hoznak. Ezek révén a felperes biztosítani tudja, hogy a sérelmei miatt a jogsértést megállapítsák és számára sérelemdíjat ítéljenek meg. Az alperes a modell követésével elérheti, hogy a megítélt sérelemdíj összege minél kisebb legyen, a bíróság pedig helyes dogmatikai alapokra helyezkedhet. A büntetés-végrehajtási kérdés kapcsán pedig megoldási javaslatokkal élek, amik mentén felszámolhatóak az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények.

SZÚCS TAMARA

Debreceni Egyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Varga Nelli Edina

adjunktus, DE ÁJK

A cselekvőképtelen állapot aktuális kérdései

A cselekvőképtelen állapot jogintézménye az utóbbi évtizedekben kevésbé foglalkoztatta a jogtudomány művelőit, a rá vonatkozó szabályozást pedig hosszú ideje nem módosította a jogalkotó. A hatályos rendelkezések igen szűkszavúak a Polgári Törvénykönyvünkben. Ezzel szemben a jogintézmény bírói gyakorlata széleskörű, miközben a jogalkalmazók a cselekvőképtelen állapotban tett jognyilatkozatokhoz fűződő joghatást, a semmisséget csak a legkritkább esetben állapítják meg. Ennek okát egyrészt a bizonyítási eljárás komplexitásában és nehézségében kereshetjük, másrészt pedig abban, hogy sok esetben csak a belátási képesség nagymértékű csökkenését lehet megállapítani, ami nem ad alapot a cselekvőképtelen állapotra vonatkozó jogi normák alkalmazására. Egyre nagyobb problémát okoz tehát azon személyi kör jognyilatkozatainak érvényessége, akiknek a belátási képessége nem hiányzik teljesen. Őket nem óvják a cselekvőképtelen állapotra vonatkozó szabályok, de jogaik védelmét gondnok, támogató vagy törvényes képviselő sem szolgálja, így teljesen kiszolgáltatott helyzetbe kerülnek.

A cselekvőképtelen állapotot kiváltó tényezők és a modern társadalmi jelenségek szoros összefüggést mutatnak egymással. Elegendő, ha csak párhuzamot vonunk az alkohol és a drog okozta bódult állapot, mint a cselekvőképtelen állapot lehetséges okai, illetve az alkoholizmus és az új pszichoaktív szerek terjedése között. Aktualitásként említhetjük a napjaink egyik legégetőbb válságát kiváltó koronavírus okozta járványhelyzetet is. Nem egyértelmű, hogyan befolyásolja a koronavírus az emberek szellemi képességeit, érvényesek-e a fertőzött, oxigénhiányos állapotú személyek által tett jognyilatkozatok, vagy lehetséges, hogy a súlyos betegség a belátási képességükre is kihat.

Vizsgáljuk a jogintézmény történeti fejlődését, jelenleg hatályos szabályozását, a bizonyítási eljárás komplexitását, a külföldi megoldási modelleket. A feltárt problémákra reflektálva az eddigiektől eltérő kontextusba helyezzük a cselekvőképtelen állapotot, és megfogalmazzuk a jogalkotásnak és a jogalkalmazásnak címzett de lege ferenda javaslatainkat. Úgy gondoljuk, hogy egy új kategória, a korlátozottan cselekvőképtelen állapot bevezetése megvalósítaná a kiszolgáltatott személyek jogainak védelmét, a cselekvőképtelen állapotot kiváltó tényezők közötti differenciálással pedig egységesebbé válhatna a hazai ítélkezési gyakorlat. Hipotézisünk, hogy a cselekvőképtelen állapot jogintézménye létezett, létezik és létezni is fog.

POLGÁRI JOGI TAGOZAT 2 (CSALÁDJOG)

GUBACSI ILDIKÓ

Szegedi Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Hegedűs Andrea

egyetemi docens, SZTE ÁJK

Gyermeki jogok Magyarországon, a Gyermek Jogainak Bizottsága Magyarország hatodik időszakos jelentése kapcsán tett záró észrevételeinek, továbbá a Gyermekjogi Civil Koalíció Alternatív jelentésének tükrében

A gyermekek jogainak védelme és érvényesülésük biztosítása igen nehéz és sokrétű feladat. Vitathatatlan a jogi és jogalkotási eszközök szerepe, hiszen például az erőszak különféle formáival vagy a hátrányos megkülönböztetéssel szemben ezek hiányában nem lehet hatékonyan fellépni, ugyanakkor az emberi oldalról sem szabad megfélemlíteni. Hiába kerülnek ugyanis pontosan rögzítésre az alkalmazandó intézkedések, ha a társadalom szemlélete, erkölcsi értékrendje, valamint értékítélete ellentétes azokkal és nem mutatkozik hajlandóság a változtatásra. Értékelve és összegezve a dolgozatomban foglaltakat, arra a megállapításra jutottam, hogy a hatékony jogérvényesítés és jogvédelem megvalósítása érdekében elengedhetetlen a két oldal összehangolása. Egyrészt továbbra is szükség van a megfelelő jogalkotási, illetve jogi szabályozó eszközökre, másrészt minden lehetséges módon törekedni kell arra, hogy széles körben és pozitív irányban változzon a társadalmi hozzáállás és az értékrend. Minél közelebb kell hozni az emberekhez az aggodalomra okot adó körülményeket és jelenségeket, hiszen, ha csak elméletben hallanak róluk, nem tudják azokat igazán átérezni, így problémásabb és jóval lassabb folyamat a kívánt változás elérése. Ennek egyik lehetséges eszközeként a köznevelési intézmények és a civil szervezetek bevonásával fontos lenne minél több, e célt szolgáló program és rendezvény szervezése, melyeken együtt vehetnének részt a szülők és a gyermekeik. Emellett – a problémák feltárása és mielőbbi megoldása érdekében – valamennyi kiemelt terület kapcsán kulcsfontosságú a reprezentatív felmérések és az átfogó tanulmányok végzése, illetve készítése. Tekintettel arra, hogy a gyermekek a „gyengébb fél” helyzetében vannak, kiemelt figyelmet kell fordítani a fentebb részletezettek megvalósítására.

HADHÁZI EDIT

Debreceni Egyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Varga Nelli Edina

adjunktus, DE ÁJK

Apa csak egy van? - avagy a vélelmezett apa vérségi származás kiderítéséhez fűződő joga

Képzeljük el azt a szituációt, hogy egy, magát a gyermek vérszerinti apjának tudó, jogilag apai státuszban lévő vélelmezett apa egyszer csak tudomást szerez arról, hogy valójában nem is tőle származik a gyermek. A vérségi származás eltitkolása egyenesen az identitás magját érintő támadás, amely nem maradhat jogi értékelés nélkül. A származással való szembesüléssel együtt járó identitásvesztés elsősorban nem vagyoni sérelemként jelentkezik a vélelmezett apa életében, amelyet a jognak valamilyen formában tudni kell kompenzálnia, és amely meghaladja a családjog lehetőségeit. A feladat a személyiségi jogra vár.

A hipotézis alátámasztásához vezető úton a családi jog jelenti a kiindulópontot, a vélelmezett apaság ugyanis családjogi kategória, a gyermek származásának vélelmezett apa előli eltitkolása pedig elsősorban családjogi konfliktus. A családi jog által biztosított mozgástér felmérése után a dolgozat letér a családi jog útjáról, és a polgári jog merőben eltérő terepére merészkedik: a vélelmezett apa helyzete a személyiségi jog szemüvegén keresztül kerül új megvilágításba. A bírói gyakorlat elemzése az, ahol a családjog és a személyiségi jog útja összeér és bizonyos értelemben összefeszül. Az, hogy ennek a vélelmezett apa helyzetén messze túlmutató konfliktusnak béke vagy további harc lesz a kifutása, nagyrészt napjaink joggyakorlatán áll. Azonban a magam részéről – a vélelmezett apa védőjeként – a vérségi származás eltitkolása kérdésében fegyverszünetet javaslok.

HALÁSZ SZILÁRD

Miskolci Egyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Leszkeven László
egyetemi docens, ME ÁJK

A túlélő házastársat megillető haszonélvezeti jog egyes kérdései

A dolgozat kísérletet tesz egy, a magyar öröklési jogban több száz éves hagyományra visszatekintő, nagy múltú intézmény, az túlélő házastársat megillető haszonélvezeti jog, az özvegyi jog áttekintésére. Rövid, a történeti előzményeket éppen csak felillantó bevezető után a jogintézménynek a polgári jogon belüli elhelyezését tűztük ki célul. Ebből a célból szükségesnek, sőt megkerülhetetlennek látszott az 1959. évi Polgári Törvénykönyv és a jelenleg hatályos Ptk., azaz a 2013. évi V. törvény vonatkozó rendelkezéseinek egybevetése. Annál is inkább, mert az új Ptk. jelentős

módosításokat eszközölt az özvegyi jogra vonatkozó jogi szabályozásban, melynek következtében jelentős mértékben megváltozott az özvegyi haszonélvezeti jog eddig megszokott arculata, néhol gyökeres változásokról is beszélhetünk. Az egybevetést nem az egyes jogszabályhelyek összehasonlításával, hanem a jogintézmény részletkérdéseinek tárgyalása során ejtettem meg, annak érdekében, hogy a módosítások jogi célját könnyebben ki lehessen domborítani. A dolgozatban a kutatás során feldolgozott szakirodalmat igyekeztem a lehető legrészletesebben bemutatni. Elsősorban a mértékadó kommentárirodalomra voltam tekintettel, de a téma körülményében korábbi – még a régi Ptk-t tárgyaló – jogi irodalom is hasznosnak bizonyult. Emellett nem hagyhattam természetesen figyelmen kívül azokat az eseti döntéseket sem, melyek a dolgozat témáját érintik. Figyelemmel kellett lenni arra, hogy a kodifikáció előtti és utáni jogszabályi állapot sokszor alig különbözik egymástól, a normaszövegben tapasztalható eltérések ugyanakkor sok esetben alapvető módosulást eredményeznek a jogintézmény arculatában. Amennyire szükségesnek mutatkozott, támaszkodnom kellett a Ptk-t előkészítő kodifikációs folyamat során készült tanulmányok megállapításaira is. Elsősorban Weiss Emília tanulmányaira szeretnék itt utalni. A téma jellegéből adódóan számos kérdés nem képezi különösebb vita tárgyát, e

tekintetben a munka igyekszik a szóban forgó kérdéstről lehetőség szerint részletes, átfogó képet adni. Emellett a dolgozat számos vitatott kérdést is igyekszik bemutatni, ezek nagy részében kísérletet tesz az állásfoglalásra is.

KRAJNYÁK ENIKŐ

Miskolci Egyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

*Dr. Heinerné Dr. habil. Barzó Tímea
tanszékvezető egyetemi docens, ME ÁJK*

A magyar és a görög házassági jog szabályozásának hasonlóságai és különbségei

A kutatás témája a magyar és a görög házassági jog átfogó vizsgálata, elemzése, összehasonlítása. Tanulmányom kiindulópontja az a körülmény, hogy a házasság intézménye szoros kapcsolatban áll az egyházakkal – hiszen korábban az egyház jog szabályozta, s csak később, a XIX-XX. században tették kötelezővé a polgári házasságkötést, illetve tették lehetővé a házasság felbontását –, ám míg Magyarországon a két intézmény elválasztása alkotmányos követelmény, addig Görögországban a mai napig államegyháziság működik. Ez a felfogás a hatályos szabályozásokra is rányomja a bélyegét, hiszen a görög jog az egyházi házasságkötést is érvényesnek tekinti. Úgy vélem, a görög szabályozás azért is érdekes, mert Magyarországon kevés figyelmet kap, hiszen a szakirodalom kevésbé dolgozta fel mind a görög jogot általában, mind pedig a görög polgári jogot, családjogot. A kutatás motivációja tehát kettős: egyrészt egy olyan, összefoglaló, dogmatikai jellegű tanulmány készítése, amely lehetővé teszi a görög szabályozás ismertetését a hazai irodalomban, másrészt pedig a hasonlóságok és különbségek bemutatásán keresztül a hatályos hazai szabályozás tágabb perspektívából való megismertetése.

A kutatás első lépése a házasságkötés és a házasság felbontásának vizsgálata, amely a házassági jog legalapvetőbb egysége. A szabályozás történeti-dogmatikai feltárását követően a házassági jog másik nagy területe kerül feldolgozásra: a házassági vagyoni jog, amely tekintetében is figyelemre méltó különbségek találhatók. A görög polgári jog például, bár nem zárja ki, de nem is szabályozza a házassági vagyoni szerződés intézményét, s a vagyonmegosztás esetében is inkább a vagyonkülönítési rendszer érvényesül. A választás tudatosan esett a görög jogra, hiszen a magyar szakirodalom inkább a nyugat-európai modellekkel foglalkozik, míg Görögország – speciális, egyházi jelleggel áthatott szabályozásából adódóan – általában az összehasonlítási perspektíván kívülre esik.

NAGY ZSUZSANNA MÁRIA

Miskolci Egyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

*Dr. Heinerné Dr. habil. Barzó Tímea
intézeti tanszékegyetemi docens, ME ÁJK*

Az olasz és a magyar családjogban érvényesülő házassági vagyoni rendszerek

A dolgozat célja az olasz családjogban érvényesülő törvényes vagyoni rendszer és a házassági vagyoni szerződésekre vonatkozó olasz szabályok bemutatása, párhuzamba állítva a magyar szabályozással, melyeket olasz és magyar forrásokra, valamint jogszabályokra alapozva elemzek. Az első fejezetben a dolgozat szempontjából lényeges alapfogalmak, valamint a két országban jogilag szabályozott párkapcsolati formák áttekintésére kerül sor. A kutatást egy rövid történeti áttekintéssel kezdem, mely elengedhetetlen mind a családjogi szabályozások, mind a későbbiekben kifejtett vagyoni rendszerek megértéséhez. A harmadik fejezetben a vagyoni rendszerek szabályozása kerül kifejtésre, külön alfejezetekre tagolva a törvényes házassági vagyoni rendszert, a házassági vagyoni egyezményt, a vagyonekülönítést. A vagyoni rendszerek konszekutív kifejtése után röviden összegzem a felfedezni vélt hasonlóságokat és különbségeket, ezzel próbálva egyszerűsíteni a megértés folyamatát. A negyedik fejezetben egy különleges olasz jogintézményt, a vagyonalapot ismertetem. Végezetül a dolgozat záró részében összegzem a kutatási eredményeimet.

A téma aktualitása egyrészt abban rejlik, hogy a házastársak vagyona az elmúlt évtizedekben értékében jelentősen megnőtt, másrészt lényegesen összetettebb lett a házastársak tulajdonában lévő vagyontárgyak köre is. Az elmúlt fél évben Erasmus+ ösztöndíjjal Olaszországban, a Università del Salento-n folytattam jogi tanulmányaimat, ezért esett választásom az olasz rendszer vizsgálatára és összehasonlítására a magyar házassági vagyoni joggal.

TÓBIÁS DIÁNA

Miskolci Egyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Kriston Edit

tudományos segédmunkatárs, ME ÁJK

**Mi lesz velem? –
avagy a gyermektartás problematikus pontjai a hatályos szabályozás fényében**

A szülő gyermek viszony állandó kérdés a mindennapokban. A szülők és a gyermek egymáshoz való viszonya nem csak társadalmi, de komoly jogi kérdésnek is bizonyul, aminek értelmében a megfelelő jogi környezet megteremtése komoly feladatot ró a jogalkotóra. Ugyanakkor mi történik, ha a családok kettészakadnak? Mi lesz a gyermek sorsa? A gyermek tartása legáltalánosabban a rokontartás szabályaiban testesül meg, ami mindig is kiemelt jelentőségű kérdés volt a családjogban. 2014. március 15.-én lépett hatályba a Polgári Törvénykönyv, aminek egyik legjelentősebb változása, hogy magába integrálta a családjogi szabályozást. Az 1952. évi IV. tv (Csjt.) megalkotásától kezdve részletesen szabályozta a rokontartás kérdéskörét, amit a Polgári Törvénykönyv a társadalmi igényekhez igazodóan módosított. A megváltozott jogszabályi környezethez hasonlóan a gyermektartás rendezése is átalakult a mindennapokban. A családok és a szülők foglalkozásának a sokszínűsége miatt egyre nagyobb figyelmet szentel a bírói gyakorlat az ilyen jellegű ügyek elbírálására. Ez azért fontos, hiszen manapság minden családban már a szülők keresetének mérlege, valamint a gyermek szükségleteinek vizsgálata is egy kardinális kérdés az ítélelhozatalkor. Dolgozatom megírásakor arra törekedtem, hogy elsősorban a gyermektartás szabályait mutassam be a rokontartás egyes pontjai alapján, mindezt jogalkotási megoldásokat bemutató elemzés útján.

A vizsgálódásom másik kiemelt célja, hogy rávilágítsak a bíróságok egyik nagy kihívására, tehát, hogy egységes elbírálás alá essen minden hasonló ügy vagy kiemelt figyelem fordítása szükséges az egyes esetekben. A külön élő szülő általában a „könnyebb utat” választja, amikor a tartásdíjról van szó, ami az anyagiak és a felelősség megosztását jelenti, de ez nem feltétlenül kedvező gyermekük számára. Valamint az sem elhanyagolható, hogy a gyermek hogyan viszonyul a szülőhöz, hiszen ez is kardinális kérdés lehet a döntésben.

TÓTH KRISZTINA MÁRIA

Nemzeti Közsolgálati Egyetem
Államtudományi és Nemzetközi Tanulmányok Kar

Témavezető:

Dr. Simonné Dr. Gombos Katalin
tanszékvezető egyetemi docens, NKE ÁNTK

A gyermek meghallgatásához való jog jelentősége az Európai Unió jogellenes gyermekelviteli ügyeiben

Dolgozatom során az Európai Unió családjogi területei közül a gyermekek jogellenes külföldre vitelét vizsgáltam meg, s arra a kérdésre kerestem a választ, hogy milyen jelentőséggel bír a gyermek meghallgatásához való jog, ez hogyan befolyásolja az eljárások kimenetelét. A téma aktualitását a növekvő esetszám mellett a nehezen értelmezhető fogalmak adták, melyek tisztázása kiemelt tényezője dolgozatomnak. A jogi háttér megalapozása érdekében vizsgáltam többek között a New York-i Gyermekjogi Egyezményt, illetve a Brüsszel IIa Rendeletet. A családjogi perekben a gyermek meghallgatása s véleményének figyelembe vétele egyre nagyobb jelentőséggel bír, s ezt a Lundy-modell értelmezésével, a gyermekbarát igazságszolgáltatás iránymutatásával, valamint a gyermek legfőbb érdeke, mint fogalom tisztázásával támasztottam alá. Azt, hogy ez hogyan valósul meg a gyakorlatban, 9 európai és 3 hazai jogeset elemzésén keresztül próbáltam szemléltetni. A nemzetközi eseteket az Európai Unió Bírósága, valamint az Emberi Jogok Európai Bíróságának esettárából választottam ki, s valamennyi a nehezen értelmezhető fogalmakat és a gyermek meghallgatását foglalja magába. A hazai perek pedig a Kúria joggyakorlatából kerültek ki, szintén az előbb említett kérdéseket vizsgálva. Összességében arra a következtetésre jutottam, hogy az Európai Unió a jogellenes gyermekelviteli ügyekben hatékonyan tud együttműködni, azonban a tagállamok a szabályok értelmezése során nagyfokú bizonytalanságot mutatnak. Ezen felül pedig noha elismerik a gyermek meghallgatásához való jog jelentőségét, szükséges az erre szakosodott szakemberek számának növelése, valamint az esetek egyedi körülményeinek átfogóbb vizsgálata.

POLGÁRI JOGI TAGOZAT 3 (SZELLEMI ALKOTÁSOK JOGA)

BAKOS LAJOS

Károli Gáspár Református Egyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezetők:

Dr. Boóc Ádám

Tanszékegyetemi docens, KRE ÁJK

Dr. Kókai-Kunné Dr. Szabó Ágnes

Megbízott oktató, KRE ÁJK

Szellemi tulajdon a sportban

A pályamunka azzal a céllal került megírásra, hogy összefüggéseket és kapcsolódási pontokat mutasson be a sport és a szellemi tulajdon között, amelyek karakterizálják a sportágak fejlődésének útját és amelyek a történelemben meghatározók voltak. Mivel a technológia fejlődése a modern társadalom egyik kulcskérdése, ezért a sportban betöltött szerepére és a benne rejlő lehetőségekre is fontos figyelmet fordítani. A dolgozat megírása során számos szakirodalmat és forrást használtam fel, amelyekkel vagy a folyamatban lévő jogászképzésem vagy a korábbi diplomáim megszerzése során ismerkedtem meg. A dolgozat fókuszpontjában a sporthoz kapcsolódó védjegyek, formatervezési mintaoltalmak, azok bitorlásának és a jogérvényesítés lehetőségének kérdése áll. A bevezető részben egy általános áttekintés található a sport és az alkotások történelmünkét karakterizáló hatásairól, továbbá a dolgozat számos kutatási kérdése is itt került megfogalmazásra. A második részben a sport és a szellemi tulajdon újkori kapcsolódási pontjainak elemzése található. Ebben a részben a kutatás kiterjed a Szellemi Tulajdon Világszervezete (WIPO) és a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala (SZTNH) által fenntartott adatbázisokban megtalálható oltalmak közül néhány elemzésére is. Kizárólag ezen adatbázisokban fellelhető védjegyoltalmakat és formatervezési mintaoltalmakat jelenít meg a pályamunka. A védjegyek kapcsán a kutatásban megjelenik néhány nagyobb sportruházat és sporteszköz gyártó jogi személy tulajdonát képező oltalom is, továbbá a legnevesebb nemzetközi sporteseményünk, az Olimpiai Játékokhoz kapcsolódó oltalom, szabályozás és a sportrendezvény történelme is. A dolgozat végén bemutatásra kerülnek az egyes iparjogvédelmi oltalmakhoz kapcsolódó jogérvényesítési lehetőségek is, továbbá személyes gondolatok és a munkámból eredő tapasztalatok, amelyek elősegíthetik a dolgozat egyes pontjaiban felvetett problémák megoldási folyamatát.

Kulcsszavak: sport, védjegy, szellemi tulajdon, jogérvényesítés

ERDŐSI GERGELY

Szegedi Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezetők:

Dr. habil. Mezei Péter
egyetemi docens, SZTE ÁJK

Dr. Harkai István
tanársegéd, SZTE ÁJK

Merre tovább jogkimerülés? - A digitális jogkimerülés határai az Európai Unióban

A XXI. században egyre inkább meghatározóvá válnak a nemzetközi kereskedelem fellendüléséhez kapcsolódóan annak egységesítésével, szabályozásával kapcsolatos kérdések. Mára már kétség sem férhet hozzá, hogy a globalizáció térnyerésével a szellemi tulajdonvédelemben is új szemléletre van szükség.

Ennek okán jelen dolgozat a digitális szerzői jog egyik legaktuálisabb aspektusa, a jogkimerülés problémakörének az elemzésére tesz kísérletet. A digitális technika, valamint az internet térhódításával ugyanis egyre inkább szélesednek azon problémakörök, melyek a terjesztési jog kimerülésének lehetséges irányait boncolgatják. Joggal merül fel a kérdés: a modern technika környezetében is érvényesnek tekinthető-e a jogkimerülés elvi tétele?

A dolgozat három nagy egységre osztható. Az első rész a jogkimerülés intézményének a fogalmi elemeit, forrásait járja körül. A második rész a digitális jogkimerülés problémakörének vizsgálatára tesz kísérletet az európai uniós, valamint a tagállami esetjog bemutatásával.

A pályamunka további része arra tér ki, hogy szükség van-e a jogkimerülés intézményére a digitális korban, annak milyen társadalmi, gazdasági hatásai vannak mind a felhasználók, mind pedig a jogosultak szemszögéből. Mindezek mellett megoldási javaslattal áll elő a jogintézmény jövőjét, valamint egységes, európai bírósági gyakorlatának az egész társadalom számára hasznos, lehetséges irányát illetően. A dolgozatban az Egyesült Királyság Európai Unióból való kiválásával kapcsolatban a jogintézmény területi hatályát érintő régi-új kérdések is górcső alá kerülnek.

GEYER-HIRT DÓRA

Pázmány Péter Katolikus Egyetem
Jog- és Államtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Ujbélyi Dávid

megbízott oktató, PPKE JÁK

Miriád kérdés a Myriad-döntéssel kapcsolatban, avagy a laws of nature dogmatikája az Egyesült Államok szabadalmi rendszerében és ennek tanulságai

A dolgozat azt vizsgálja, hogy a szabadalmi jognak egy szűk területe, az in vitro diagnosztika oltalma milyen tendenciát mutat jelenleg az Egyesült Államokban. Elemzésre kerül az Egyesült Államok bíróságainak ún. laws of nature kivételekre felfűzött érvrendszere és ezzel kapcsolatban a legfontosabb bírósági döntések, illetve vizsgálat tárgyát képezi, hogy miként alakult a biotechnológiai ipar szabadalmi bejelentési tendenciája ezen döntések fényében.

Kutatás tárgyát képezi továbbá, hogy a gyorsan és gyakran kiszámíthatatlanul változó egyesült államokbeli jogalkalmazói nézőpont milyen reakciót vált ki a biotechnológiával és az USA szabadalmi rendszerével foglalkozó egyes szakértőkből, illetve az is, hogy mennyiben próbálnak egyes, az in vitro diagnosztikával foglalkozó cégek alkalmazkodni a folyamatosan változó helyzethez.

A dolgozat célja igazolni azt a feltevést, miszerint az in vitro diagnosztikával foglalkozó, találmányukat szabadalmazni kívánó cégek, amennyiben az Egyesült Államokban is oltalmat kívánnak nyerni adott találmányra, az aktuális egyesült államokbeli jogalkalmazói tendenciákhoz igazodva, az eredetihez képest lényeges tartalmi változtatással nyújtják be igénypontjaikat. Ezt a felvetést alátámasztva a dolgozat példákat hoz arra, hogy milyen találmányok nyerhettek szabadalmat az Egyesült Államokban az elmúlt néhány évben annak ellenére, hogy azok természeti törvényen alapultak. Ezekkel a példákkal a dolgozat megkönnyíti azon magyar szabadalmasok feladatát, akik biotechnológiai találmányukat az Egyesült Államokban is oltalom alá kívánják helyezni, megismertetve őket az USPTO elmúlt évekbeli érvrendszerével és nézőpontjával a természeti törvényen alapuló szabadalmak kapcsán.

ILYÉS GÁBOR

Debreceni Egyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Kiss Tibor

adjunktus, DE ÁJK

A filmalkotások szerzői jogi jogvédelmének irányai – Az ítélkezési gyakorlat tendenciái

Napjainkban Magyarország igazi nagyhatalomnak számít filmkészítés terén, 2016 óta a produkciós költségek elérik az évi 117 milliárd forintot. A filmipar azonban nem működhetne olajozottan megfelelő szabályozás és jogalkalmazói gyakorlat nélkül.

Ezen dolgozat célja egy csokorba gyűjteni a speciálisan filmalkotásra vonatkozó szerzői jogi jogszabályokat és bírói gyakorlatot, értékelni, hogy megfelelnek-e az ipar és a technológiai fejlődés által megkövetelt kritériumoknak. Áttekintést ad a dolgozat a jogalkotás egyes hiányosságairól, néhány ellentmondásáról, javaslatokat téve a gyakorlat indukálta normatív szabályozásra. Ilyennek hiányosságnak mondható a gyakorlatban létező, de a magyar szerzői jogi törvényből hiányzó filmforgalmazási és merchandising szerződés, melynek szabályait a szerző részletesen ismerteti a jogalkalmazás által kidolgozott gyakorlat alapján.

A dolgozatban kiemelt szerepet kap a speciálisan filmalkotásokra vonatkozó bírói gyakorlat értékelése, ugyanis az erre vonatkozó átfogó elemzésben nem bővelkedik a magyar jogirodalom. Az Sztj. absztrakt megfogalmazásai számos esetben vezetnek jogvitához, mely során a bírói jogértelmezés kiemelt jelentőséggel rendelkezik. Megannyi jogvitát megvizsgálva a szerző meghatározza, hogy melyek a leginkább tisztázatlan kérdések ezen a jogterületen (milyen alkotás jogosult a védelemre, ki minősül a film szerzőjének, mennyire alkalmazható a felhasználási szerződés filmek esetén, hogyan viszonyul a megfilmesítési szerződéshez etc.), igyekszik megfelelő válaszokat adni ezen kérdésekre a jogalkalmazás eredményeire támaszkodva, kiegészítve de lege ferenda javaslatokkal.

A szerző célja, hogy egy olyan átfogó elemzést, részletes áttekintést adjon a filmalkotások felhasználására vonatkozó szerzői jogi védelemről, ami a normatív szabályozás mellett a judikatúra által alakított gyakorlat fejlesztésének irányait is megjelöli.

KÓCSÓ MARTIN

Szegedi Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Prof. Dr. Görög Márta

déán, intézetvezető egyetemi tanár, SZTE ÁJK

A gyógyszerhamisítás vizsgálata a szellemi alkotások jogának tükrében, különös tekintettel az egyes iparjogvédelmi vonatkozásokra

A kutatásom során a gyógyszerpiacon megvalósuló hamisítást vizsgáltam, a szellemi alkotások jogának szempontjából. Az alapfogalmak és a téma jelentőségének ismertetése után vizsgálatom arra irányult, hogy a hamisítói tevékenység mekkora mértékben van jelen a gyógyszeriparban, milyen hatást gyakorol a piaci verseny tisztaságára, s miként lehetne hatékonyabban fellépni a gyógyszerpiacon megvalósuló hamisítással szemben magánjogi eszközökkel. A kutatási kérdéseim elsősorban elméleti jellegűek, s a szakirodalom széleskörű, átfogó, mélyreható feldolgozásával kívántam vizsgálni, összehasonlító jogi módszertant követve, hiszen a feltárt problémák elsősorban külföldi modellek mentén orvosolhatóak. Dolgozatomban bemutattam napjaink szabadalmi rendszerét, és az azt veszélyeztető hamisítói tevékenységeket, részletesen taglalva a vonatkozó hatósági reakciókat. Kitértem arra, hogy milyen szempontból nem vezet a valós probléma megoldásához a jelen szabályozás, majd a piaci viszonyok vizsgálatával kiemeltem, hogy mely esetekben van lehetőség a szabadalmi rendszer visszaélészerű kihasználására. Zárásképpen egy lehetséges szabályozási modellt állítottam fel, amely a tisztességesebb piaci verseny kialakítása mellett, a hamisítói tevékenység csökkenését is maga után vonja.

SÁNDOR MÉDEA LOLA

Pázmány Péter Katolikus Egyetem
Jog- és Államtudományi Kar

Témavezető:

dr. Takó Sándor

megbízott oktató, PPKE JÁK

Film koprodukció hazánkban és az Európai Unióban. A filmkoprodukciós szerződés

A filmgyártás napjainkban nemcsak határokon belül, hanem azokon túl is képes olyan audiovizuális kapcsolatokat létrehozni, amelyben az államok filmelőállítói egymással összefogva, alkotói, technikai, illetve pénzügyi hozzájárulást nyújtva, szerződéses akarategységben állva tudnak egy filmalkotást elkészíteni, majd forgalmazni a közönség számára. Konszenzusuk leglényegesebb tartalmi elemeit koprodukciós szerződésben rögzítik. Ugyanakkor az országok filmelőállítóinak egy komplex, szerteágazó jogi hálózat keretei között kell együttműködniük egymással a filmkoprodukciós szerződésen belül.

Jelen tanulmány a nemzetközi filmkoprodukciók jogi szabályozását mutatja be az Európai Filmkoprodukciós Egyezmény, majd a bilaterális megállapodások vonatkozásában, illetve a filmkoprodukciós szerződés elengedhetetlen tartalmi elemeit részletezi. Emellett a dolgozat megpróbál rávilágítani magánjogi szempontból a magyar filmkoprodukciós gyakorlatban észlelhető esetleges hiányosságokra, ahol még fejlődési lehetőség mutatkozik a koprodukciókra érzékeny északi országokhoz képest, mivel ezen országok ideális példával szolgálhatnak Magyarország számára is, például egy koprodukciós szerződés minta biztosításával. A kutatás kísérletet tesz ezen hiányosságok kiküszöbölésére olyan megoldási javaslatok implementálásának lehetőségével a magyar filmkoprodukciós gyakorlatba, amelynek segítségével a filmelőállítók szélesebb körű lehetőségekkel és sokkal nagyobb ambícióval vághatnak bele akár nagyobb költségvetésű nemzetközi audiovizuális projektek gyártásába is. A kutatás során olyan producerekkel is kapcsolatban álltam, akik több hazai és nemzetközi koprodukciós filmalkotásban részt vettek, mint producer, köztük Muhi Andrással, Balázs Béla-díjas és Oscar-jelölt producerrel interjút is készítettem, aki meghatározó személyisége a magyarországi filmkoprodukcióknak.

SZABÓ LÍVIA

Széchenyi István Egyetem
Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

*D. Keserű Brana Arnold
egyetemi adjunktus, SZE ÁJK*

A szoftverek védelmének jogi lehetőségei – különös tekintettel a mesterséges intelligencia vívmányaira

A 21. században a mesterséges intelligencia robbanásszerű térhódításának lehetünk tanúi. A technológia és a jog mindig is sajátos kölcsönhatásban álltak egymással, és ez napjainkban különösképp igazolást nyer. Minden MI vezérelte rendszerben a közös elem egy jól működő algoritmus, a vezérlő szoftver. A kulcskérdés az, hogy ezt a szoftvert jogi szempontból milyen szabályozási keretek közé érdemes helyeznünk, mi is az ideális védelmi forma?

Főszabály szerint hazánkban a szoftverek szerzői jogi védelem alá tartoznak, míg azonban más jogrendszerekben szabadalmi oltalom tárgyát is képezhetik. A nem megfelelő szabályozás azonban különösen súlyos problémákat vethet fel, például az önvezető gépjárművekbe telepített szoftverek esetén.

Dolgozatomban a mesterséges intelligencia alapjainak lefektetése után több oldalról is megvilágításba került a szerzői jogi védelem és a szabadalmi oltalom. A hitelesebb elemzés érdekében jogösszehasonlító módszer alkalmazásával az Egyesült Államok joggyakorlatát is beható vizsgálat alá vettem.

Kutatásom alapján az a meggyőződésem alakult ki, hogy bizonyos fokig mindkét védelmi forma megfelelő védelmet nyújt, azonban nincs minden téren teljes körű védelmi szabályozás, éppen ezért indokolt egy eddigiektől eltérő, teljesen új rendszer kidolgozása. Ezt egy sui generis rendszer képében tartom megvalósíthatónak, amely bizonyos fokban szerzői jogi vonásokat is tükrözne. Az újítás alapját az adatbázisok jogi védelmi rendszere képezné, ugyanis sok esetben a kritériumok adaptálhatóak lennének a szoftverekre vonatkoztatva. Ehhez az 96/9/EK irányelvet, illetve szerzői jog törvényünk adatbázis előállítók védelmére vonatkozó fejezeteit vettem alapul. Az alapvető újdonság maga a védelem tárgyának konkrét specializálása, a követelmények újragondolása, bizonyos többletfeltételek meghatározása, a jogosult kör bővítése, és a védelmi idő korszerűsítése lenne. A szellemi alkotások területének alapelvét képező párhuzamos oltalom fennállását elkerülvén, szükségesnek tartom a szoftverek szerzői jogi védelemből történő kizárását.

Az eredményeket mérlegelve úgy gondolom, mind tagállami, mind uniós szinten célul kell kitűzni olyan szabályozási gyakorlat kialakítását, amely lépést tart korunk technológiai vívmányaival, megfelelő jogi keretet biztosít számukra, és figyelembe veszi mind a szoftverfejlesztők, mind a felhasználók jogos érdekeit. Összességében elérkezettnek látom az időt e közel 50 éves jogi kérdéskör megoldási lehetőségeinek újragondolására.

SZUNYOGH ÖRS PÉTER

Miskolci Egyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Udvarhelyiné Dr. Sági Edit

egyetemi tanárségéd, ME ÁJK

„Jussát várja a...” szerző – A szerzőket megillető díjazás szabályai

Alapvető elvárás a szerzői jogi jogviszonyokban, hogy a szerzői jogi oltalom alatt álló alkotás szerzője a felhasználásért cserébe megfelelő díjazásban részesüljön. A mai szerzői jogi törvények, nemzetközi egyezmények és Európai Unió jogi aktusok már azon az elven szabályoznak, hogy a szerző érdekeinek védelme a lehető legteljesebb körben valósuljon meg, ami alól természetesen a díjazás kérdése sem képezheti kivétel tárgyát. Mindebből kitűnik, hogy a szerzői jog fontos részét képezi a szerzőket megillető díjazás és ezen belül is a méltányos díjazás kérdése, amely mondhatni alapvető elvként jelenik meg a vonatkozó szabályokban. Az Európai Unió több tagállamában is megfigyelhető az utóbbi jogintézmény alkalmazása az egyes nemzeti szerzői jogokban, emellett egyes közösségi jogforrásokban is megtalálhatóak rá a vonatkozó rendelkezések. Ilyen, a közelmúltban született jogalkotási produktum az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2019/790 irányelve, mely bár sok más kérdésre is kiterjed, és számos tekintetben szerzői jogi novumokat fogalmaz meg, mégis lényeges, átültetendő rendelkezéseket tartalmaz a méltányos díjazás jogintézményét illetően is a tagállamok számára. Tudományos dolgozatomban a szerzőket megillető díjazás, ezen belül is a méltányos díjazás, illetve a bestseller klauzula vizsgálatán túl ez utóbbi jogintézmény érvényesülésének lehetőségét is bemutatom, egy a közelmúltban lezárt jogvitán keresztül. Mindemellet az Európai Unió több tagállama (úgy, mint Lengyelország, Magyarország vagy Németország) szerzői jogának vonatkozó rendelkezéseit, valamint az említett CDSM irányelv egyes cikkeit is összevetem.

Kutatásom kiemelt részét képezi a már említett bestseller klauzula, melyről úgy vélem, hogy a szerzői jogi jogviszonyokban a szerző, mint a védelemre az esetek nagy részében jobban rászoruló, „gyengébbik fél” jogai és érdekei védelmének teljes biztosítását jelentheti, mint a védelem egyik végső eszköze. Hipotézisem továbbá, hogy a klauzula – speciális jellegéből és a bíróság elé jutó ügyek relatíve alacsony számából adódóan – önmagában kellő „visszatartó erővel” bír ahhoz, hogy az ügyek, melyekben alkalmazásának lehetősége felmerülhet, megegyezéssel záruljanak le bírósági szakba jutás helyett, ami által a szerzői jogi jogviszonyokban résztvevő felek – a szerzők, a felhasználók és a nagyközönség – megfelelő, de legalábbis kiegyensúlyozott kapcsolatának megőrzése is megvalósulhat.

TOPLENSZKI ZALÁN

Miskolci Egyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Angyal Zoltán

dr. habil., egyetemi docens, intézeti tanszékegyetű, ME ÁJK

A design védelme, avagy formatervezésiminta- oltalom az Európai Unió Bírósága gyakorlatában

Elképzelhető az életünk kreativitás nélkül? Példának okáért gondoljunk csak bele, hogy milyen lenne, ha mindenkinek ugyanolyan ruhát kellene hordania vagy minden termék egyforma csomagolással rendelkezne! Ezen orwelli szürreális elképzelés szerencsére a könyvek lapjaira szorul, és az emberi elme nap mint nap előáll újabbnál újabb ötletekkel, stílusirányzatokkal. Számos külföldi és hazai vállalkozás helyez egyre növekvő hangsúlyt a termékeik színvonalas megjelenése, illetve azok esztétikus csomagolása által kiaknázható piaci előnyökre. Felismerték, hogy a formatervezés kapcsán a termékfejlesztésbe befektetett szellemi tőke piaci értékteremtő képessége kisebb ráfordítások mellett is meghaladhatja a műszaki fejlesztéssel elérhető eredményeket. A dizájn manipulatív, vizuális hatása miatt hatást gyakorol a fogyasztó vásárlási szokásaira és így jelentős gazdasági előnnyel bír, különösen a XXI. század technológiai fejlődésének korszakában.

A tanulmány elsődleges célja adekvát, normacentrikus képet adni a formatervezési mintaoltalom szabályozásáról, a termék külső kialakításának esztétikáját védő iparjogvédelmi intézményről, az Európai Unió Bírósága által tárgyalt ügyek felhasználásával, hazai és idegen nyelvű források segítségével. Továbbá célom, hogy az elméleti feltáró és összefoglaló tevékenység mellett egy empirikus vizsgálatra is épülő tudományos munka eredménye körvonalazódjon az olvasóban. Olyan témakört választottam, amely a tudományos szakirodalomban nem túl gyakori, így másodlagos célom a jogintézmény szélesebb körben történő megismertetése tudományos minőségben.

A dolgozat középpontjában az oltalmazhatóság feltételei, ennek problémái állnak. A kutatásom során olyan eredményekre jutottam, amelyek a gyakorlat szempontjából jelentősek, segítik a designvédelem alkalmazását és a jövő tervezői számára útmutatásul szolgálhatnak. Így például – a teljesség igénye nélkül – megállapítottam, hogy a szabadalmi eljárás során bemutatott tervek, újdonságrontó hatással bírnak, vagy például, hogy az újdonság és egyéni jelleg, mint az oltalmazhatósági feltételei között megfigyelhető bizonyos átfedés, továbbá, hogy Európai Unió Bírósága a kizárólagos műszaki meghatározottság, mint oltalomból kizáró ok esetén, szembehelyezkedett korábbi gyakorlatával és paradigmaváltás hajtott végre, mivel már nem a formák sokféleségének elvére támaszkodik, hanem a tervező szándékának vizsgálatára.

TÓTH ÁGNES

Pázmány Péter Katolikus Egyetem
Jog- és Államtudományi Kar

Témavezetők:

Dr. Tattay Levente

professor emeritus, PPKE JÁK

Dr. Pogácsás Anett

adjunktus, PPKE JÁK

Mennyire örök, ami kőbe vésett? - avagy az építészeti művek átdolgozásának aktuális szerzői jogi kérdései

Az építészeti művek szerzői jogi megítélése az utóbbi évtizedekben jelentős változásokon ment keresztül. Érzékelhető magának az építészetnek mint kultúrának a gyengesége. A szerzői jog e területe sajnos sokáig háttérbe szorult a többi művel szemben és a felmerült dogmatikai és gyakorlati problémákra sem születettek megoldások.

A jogosulatlan műfelhasználások, ezen belül is a tervfelhasználások és műátdolgozások azt mutatják, hogy mind a társadalom egészében, mind a szakmai körökben az építészeti művek szerzői jogának elismerése és a felhasználásukhoz kapcsolódó törvényi ismeretek hiányosak. Az érintett felek részéről alacsony jogtudatosság tapasztalható, a tervezések során számos esetben nem megfelelően, vagy egyáltalán nem térnek ki a szerződések a szerzői jogi kérdések megnyugtató rendezésére.

A problémák sokasodása felkeltette a szerzői joggal foglalkozó szakmabeliek érdeklődését és megjelentek fontos kérdéseket tárgyaló művek a jogirodalomban. A felvetődött hiányosságokra a szakirodalom készségesen reagált és iránymutatásokat adott egy megfelelőbb jogi környezet kialakítására. Azonban nem csak a jogi szakirodalmat foglalkoztatta a jogi szabályozás átgondolása és átalakítása.

Némely hiányosságok áthidalása megkezdődött, bizonyos irányba elindult az építészeti művek szerzői jogának áttekintése és átgondolása. Azonban azt kell látnunk, hogy az eltelt hosszú idő sem volt elég arra, hogy valamennyi, gyakorlatban is felmerülő kételyre megnyugtató válasz szülessen.

Munkámban az építészeti művek szerzői jogi kérdései mellett, áttekintem az átdolgozás jelenlegi szabályozásával kapcsolatban felmerülő akadályokat és hiányosságokat. Továbbá az erre reagáló szakértői vélemények és bírói joggyakorlat iránymutatásait. Kutatásomban különösen kiemeltém az építészeti alkotások esetén felmerülő szerző szerzői és tulajdonos jog- és érdekösszeméréseit.

Dolgozatom több pusztán egy összefoglaló műnél, ugyanis a kutatásom végig vezetése és lezárása során feltárom a megoldási javaslatokat, melyek kiutat jelenthetnek az építészeti alkotások szerzői jogának aktuális válságos helyzetéből.

POLGÁRI JOGI TAGOZAT 4 (SZERZŐDÉSI JOG, FELELŐSSÉGI JOG)

BÁCSKAI MÁTÉ

Pázmány Péter Katolikus Egyetem
Jog- és Államtudományi Kar

Témavezetők:

Dr. Kiss Anna

megbízott oktató, PPKE JÁK

dr. Papp János Tamás

megbízott oktató, PPKE JÁK

Az elektronikus személyiség jogi felelőssége

A dolgozat címére tekintve évtizedekkel ezelőtt akár a tudományos fantasztikum keretein belül is megállhatta volna a helyét. A XXI. század robbanásszerű technológiai fejlődésének köszönhetően azonban már elkerülhetetlen a mesterséges intelligencia jogtudományi vizsgálata, bármennyire is tűnik ez a holnap problémájának.

Tanulmányomban először is a mesterséges és a természetes intelligencia kapcsolatát vizsgálom, majd ezt követően térek ki a jogi szempontokra, mindenképpen szem előtt tartva azt, hogy a mesterséges intelligencia és a robotika értelmezése komplex vizsgálatot igényel. Látnunk kell, hogy a jog világát is egyre jobban behálózza a mesterséges intelligencia, mi sem bizonyítja ezt jobban, mint az, miszerint az igazságszolgáltatásban már ma is nagyon meghatározó szerepet tölt be. Ahogy mindennek, a mesterséges intelligenciának is lehet „rossz” oldala...

Az alaptézishez hűen, arra kívántam választ találni, hogy miként is értékelhető a mesterséges intelligencia felelőssége – ha létezik egyáltalán ilyen – mind a büntetőjog, mind a polgári jog eszmerendszerén keresztül. A jelenlegi dogmatikai követelményeket megtartva és a hatályos szabályozás alapján analógiákat felállítva igyekeztem megoldási alternatívákat is felkínálni.

BORSI REBEKA KATALIN

Pázmány Péter Katolikus Egyetem
Jog- és Államtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Szilágyi Ferenc
adjunktus, PPKE JÁK

Macskák, gazdik, szomszédok - A kedvtelésből tartott macskák szabad mozgásából fakadó polgári jogi kérdések, különös tekintettel a jogtárgyiságra és a szomszédjogokra

Köztudott, hogy a macska az egyik legnépszerűbb háziállat Magyarországon. Az Európai Unió háztartásaiban körülbelül 74,4 millió macskát tartanak, ezzel a kutyát is megelőzve a leggyakoribb házi kedvenc. Az is köztudott, hogy a macska viszonylag szabadon mozgó állat. Erre az az Alkotmánybírósági határozat is rámutat, mely szerint az állattartó tulajdonjogát sérti, ha a vadászterületre tévedt macskáját kilövik, ugyanis az elcsatangolt macska nem feltétlenül gazdátlan. Természetes látvány, hogy macskát látunk egyik kertből a másikba átugrani, vagy az úttesten átszaladni. Szinte mindenkinek van pozitív vagy negatív élménye szabadon csatangoló macskákkal kapcsolatban. Dolgozatom kiindulópontja ez a jelenség.

Van-e a macskának joga a csatangoláshoz? Az állatok nem jogalanyok, azonban különleges, élő-érző és szabadon mozgó dolgok. Elvárható-e a macskatartótól, hogy ne hagyja csatangolni a macskáját? Ha hagyja, az milyen polgári jogi vitákhoz vezethet?

A macska szabad mozgása több dologi jogi kérdést vet fel, úgy, mint a tulajdonjog és a birtoklás alakulása és az ezekből fakadó jogok és kötelezettségek. Ezen kívül a deliktuális felelősség körében kötelmi jogviszonyokat is keletkeztethet, tekintettel a macska által okozott károkra. Mivel a macska csatangolásából eredő problémák leggyakrabban a szomszédok közti viszonyban jelennek meg, ezért dolgozatomban az állattartás és szomszédjogok ütközésére fókuszálok.

Dolgozatomban arra a megállapításra jutottam, hogy a polgári jogi jogszabályok nem adnak elegendő útmutatást arra nézve, hogy a macska csatangolásának kérdésében mihez igazodjon a macskatartó, holott erre a jogalkotónak a szomszédjogi törvényben lenne lehetősége. Hiszen egyrészt, ha a macska csatangolása az állatvédelmi rendelkezések és a joggyakorlat szerint is legitim, akkor esetében a tilosban találás értelmezhetetlen, másrészt önmagában a csatangolás nem jelent a szükségtelen zavarást.

De lege ferenda javaslatom ennek a problémának a megoldására az, hogy a szomszédjogi törvényben rögzíteni kell, hogy a macska természetes viselkedéséből adódóan a pusztán csatangolás nem jelent szükségtelen zavarást, valamint, hogy a tilosban találás szakaszát ebből következően – abban az esetben, ha a macska nem okoz kárt – a macskára nem kell alkalmazni. Dolgozatom célja az volt, hogy rávilágítsak arra, hogy egy olyan mindennapi, egyszerű jelenség, mint a macskák csatangolása is több, fontos jogi kérdést vet fel.

DINGA ANNA

Pécsi Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Bércesi Zoltán

címzetes egyetemi docens, PTE ÁJK

Szerződések közérdekű érvénytelensége

A közjog és magánjog egymáshoz való viszonya napjainkban is aktuális kérdésként merül fel a jogrendszer tagozódását illetően. Általánosságban elmondható, hogy mára e két fogalom nem definiálható szimplán ellentétes fogalompárként, hiszen határaik a társadalmi, illetve gazdasági változások következtében elmosódtak. Ez a folyamat erőteljesen érzékelhető a szerződési jog területén is. A blankettaszerződések elterjedésével, illetve fogyasztóvédelmi igényének gyarapodásával szükségessé vált az állami beavatkozás a magánjogi jogviszonyokba, különösen ott, ahol a mellérendeltség, illetve a felek egyensúlyi helyzete felborult. Főszabály szerint az állam a felek magánautonómiájába nem, vagy csak kivételesen avatkozhat be. A szerződésekre vonatkozó szabályok a Polgári Törvénykönyvben – a szerződési szabadság biztosítékeként-javarást eltérést engedőek, azaz diszpozitív jellegű szabályok. A felek viszonyainak speciális eseteiben azonban megfigyelhető a szabályozás védelmi funkciója, a közérdek védelmének igénye, ami miatt elengedhetetlen bizonyos kógens normák alkalmazása. A szerződési jogon belül, ennek talán a legplasztikusabb tükrözője az érvénytelenség jogintézménye, amely számos problémát vet fel a jogalkalmazás terén, a jogérvényesítés legitimációjának, az érvénytelenségi jogalapok érdekháttérének, illetve ezzel összefüggésben jogkövetkezmények vizsgálatának során. A dolgozat elsődlegesen azokat a problémákat kívánja górcső alá venni, különös tekintettel azon érvénytelenségi okok elemzésére, ahol a magánérdek mellett a jogalkotó közérdek védelmi igénye is megjelenik. A pályamunka meghatározó része foglalkozik a fogyasztói szerződések általános szerződési feltételei tisztességtelenségének vizsgálatával, hiszen a „gyengébb fél” védelmének háttérében itt is megjelenik a közérdek, illetve a közérdekű igényérvényesítés lehetősége. Ehhez kapcsolódóan a tanulmány elemzi az ügyész, mint sajátos – a jogirodalomban periférikusan kezelt – magánjogi jogalany szerepét, és állást foglal az ügyész által érvényesíthető közérdekű igények jogalapjainak viszonya kérdésében is.

KERESZTURI GRÉTA

Károli Gáspár Református Egyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Prof. Dr. Nochtai Tibor
egyetemi tanár, KRE ÁJK

A szerencsejáték szerződés, az ázsiai és európai, azon belül a magyar fogadási rendszer összehasonlítása, illetve a hazai szerencsejáték

Ahogy a cím is összetett úgy maga a dolgozat felépítése is. Dolgozatom fő témája tágabb értelemben a szerencsejáték szerződések világának bemutatása, mely során kitérek a főbb törvény által nevesített szerződési fajtákra, azon belül az egyes részletszabályokra. Valamint bemutatásra került magának a magyar szerencsejáték piacnak az elemzése, ahol megfogalmazódnak a hazai piac alakulásának lehetséges kimeneteli módjai. A dolgozat komplexitása abban is megnyilvánul, hogy a szerencsejáték szerződésekkel összefüggő pénzügyi, közigazgatási jogi intézmények is említésre kerülnek. Továbbá szó esik az egyes Unió szabályok meglétéről. Külön részt kapott a Kelet-Európai szerencsejáték piac elemzése. A dolgozat szűkebb értelemben az ázsiai és európai fogadási rendszer összehasonlítása. Itt azon belül, hogy összehasonlításra kerül a két rendszer, olyan kérdések is felmerülnek, amelyek segítenek megérteni azt, hogy milyen veszélyek is rejlenek a fogadási rendszerek léteben. Kifejezetten nagy figyelem irányul a sportfogadások elemzésére. De olyan kisebb ám annál nagyobb jelentőséggel bíró kérdések is helyt kaptak a dolgozatban, mint például a fogyasztóvédelem, illetve az adózás részletszabályai. Valamint a dolgozat talán legkiemelkedőbb része tartalmaz egy adóoptimalizálási javaslatot az állami bevételek növelésére, melynek alapjául a tudás alapú játékok szolgálnak. Itt meghatározásra kerül a tudás alapú játékokból származó nyereség definíciójának elsőkénti megfogalmazása. Továbbá tartalmazza magának a tudásnak szónak az értelmezését és fontosságát, amely kapcsolatba hozható az egyes játék fajtákkal. Kidolgozásra került egy ábra formájában testet öltő javaslat, amelyből jól kivehető a jelenlegi szabályozástól való eltérés.

KÓSA DOROTTYA

Eötvös Loránd Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Menyhárd Attila

egyetemi tanár, ELTE ÁJK

Információs aszimmetria a szerződési jogban

A dolgozat célja, hogy egy átfogó elemzést adjon arról, hogy a szerződési jogban hogyan jelenik meg az információhiány és ezt hogyan kezeli a jogi szabályozás, illetve a szerződő felek. A kutatást megalapozó összefüggés, hogy az információ védett jószág, amely birtokosának monopóliumot jelent, ezáltal egyéni haszonszerzésre használható. Ebből következik az a konfliktus, hogy ha az információ megosztására kötelezzük annak jogosultját, akkor az így bekövetkező egyéni haszon csökkenés miatt a jogosult nem lesz érdekelt a további információgyűjtésben. Míg a dolgozat az információ feltárásához és védelméhez fűződő érdekek konfliktusát a normatív szabályozás és a felek szerződéses megállapodásainak szintjén vizsgálja, addig a piaci viszonyokat és a gyakorlatban elterjedt példákat elméleti szempontból elemzi.

A kutatás elméleti háttérét a tökéletesen versenyző piac képezte, mely hatékonyságát torzítja az, ha nem teljes informáltságban születnek döntések, az információ aszimmetria tehát a piaci kudarc egyik formája. A piaci mechanizmusban a felek tökéletesen informált helyzete azáltal valósulhat meg, ha a felek az információgyűjtési és információátadási kötelezettségüknek maradéktalanul eleget tesznek. Ennek kereteit az együttműködési és tájékoztatási kötelezettség generálklauzulája, a szerződési akaratihákra vonatkozó szabályok és az információ fajtáinak meghatározása jelenti. Joggazdaságtani szempontból ugyanis az információt többféleképpen csoportosíthatjuk és értelmezhetjük. Ez alapján elkülöníthetünk olyan információ típusokat, amelyeket a jog átadási kötelezettséggel terhel: az alkalmoszerűen szerzett információt, a mély titkot, illetve az olyan információt, amely a felek számára nem egyforma mértékben hozzáférhető. A kutatás során azonosítottam olyan eseteket is a vállalatfelvásárlás témakörében, amelynél élesen kiütközött, hogy a normatív szabályozás által biztosított jogkövetkezmények nem jelentenek elég biztos megoldást a felek számára. Ezért a kereskedelmi jogi gyakorlatban alkalmazott, az információhiányból eredő kockázat kezelésére szolgáló common law-beli intézményeket is részleteztem.

A vizsgálat során arra jutottam, hogy jogalkalmazói szempontból az információ aszimmetrikus helyzetek interdiszciplináris értékelésére van szükség. Úgy vélem, hogy az információ fajta szerinti elkülönítésére támaszkodó közgazdaságtani és a szerződési jogra vonatkozó joggazdaságtani szemléletmód alkalmazása az ideális jogalkalmazói tevékenység letéteményese.

MIHALIK VIKTÓRIA

Károli Gáspár Református Egyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Prof. Dr. Pókecz Kovács Attila

egyetemi tanár, KRE ÁJK

**A feltűnő értékaránytalanság szabályozása a Ptk.-ban
és érvényesülése a bírói gyakorlatban**

A kutatás során azt vizsgáltam, hogy a szolgáltatás és az ellenszolgáltatás feltűnő értékaránytalanságának jogcíme milyen mértékben érvényesül a gyakorlatban. Arra kerestem a választ, hogy mennyire sikeresen lehet erre a megtámadási jogcímre hivatkozni, és hogy melyek azok a kereseti kérelmek melyek során a legtöbbször felmerül. A kutatás három részre tagolódik. Az első részben bemutatom, hogy a szolgáltatás és az ellenszolgáltatás feltűnő értékaránytalanságának milyen jogtörténeti előzményei vannak, és a modern jogban, miként érvényesül ez a megtámadási ok. Ezután összehasonlítom, a régi és az új Ptk. közötti szabályozásbeli, különbségeket, majd vizsgálom, hogy a bírói gyakorlat mennyiben változott az idők során. A bírói gyakorlat elemzése során arra keresem a választ, hogy a sérelmet szenvedett felek miért nem elsődleges megtámadási okként hivatkoznak a feltűnő értékaránytalanságra, valamint hogy a bíróságok miért mellőzik az esetek során.

PALATINUS FANNI

Pécsi Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Prof. dr. habil. Nochtá Tibor

tanszékegyetemi tanár, PTE ÁJK

Sportjogi jogviszonyok sokszínűsége a magyar jogban

Ha az utcán egy járókelőt megkérdezzük mit tud a sportról sok mindent el fog tudni mondani. Ám ha a sportjog témakörére kérdezzük rá, már el kell gondolkodnia az embernek. De ez miért is van így? Ez az a kérdés, ami foglalkoztatott engem is, mikor eldöntöttem, hogy ebben a témakörben mélyre kell ássak, hogy megértsem ennek az összetett jogágnak a rejtelmét.

Felnőttek között is találunk bőven olyan embert, aki nem jártas a sportjog világában, holott a hétköznapokban számtalanszor részt veszünk sporteseményeken, és nem tudjuk, hogy ezek a sportolók milyen jogi háttérrel rendelkeznek. Nehéz különbséget tenni közöttük, hogy vajon milyen jogviszonyban áll egy sportoló, akár amatőr utánpótláskorú játékosról van szó, akár profi sportemberről. Munkajogi vagy megbízási, esetleg tagsági viszonyban van a sportszervezettel, hiszen akár csapaton belül is eltérő lehet a játékosok szerződése. Vajon a csapatsportot űző sportember más szerződéssel rendelkezik, mint az egyéni sportoló? Milyen különbségek fedezhetők fel egy profi és egy amatőr sportoló szerződése között? Felvetődik a kérdés, mi történik abban a speciális helyzetben, ha egy járvány felborítja a profi szerződéssel “dolgozó” sportember életét, ilyenkor létrejöhet irányába egy kártérítési igény ennek kapcsán, avagy sem?

Ezekre a kérdésekre nehéz választ találni, hiszen a magyar sportjogban ez egy nyitott felvetés, a sportról szóló 2004. évi I. törvény nem rendelkezik ilyen specifikusan ezekről a kérdésekről, ezért speciális jogszabályok szükségesek ahhoz, hogy választ kapjunk ezekre a kérdésekre, és megállapítsuk, vajon egységes-e a mai magyar jogban a sportjog szabályozása, avagy sem.

A dolgozat gyakorlatiasabb bemutatása érdekében mélyinterjúk készültek a sportban kiemelkedő szakemberekkel, sportolókkal. A kutatási eredmények és a mélyinterjúknak szerzett tapasztalatok alapján elmondható, hogy a törvény számos olyan rendelkezést is tartalmaz, amely a sportolói jogállással összefüggésben, a sport társadalmi szerepét illetően a gyakorlattól esetenként eltér, mégis fontos jogi kereteit biztosítja a sporttal összefüggő jogviszonyoknak. Kutatásaim során arra a következtetésre jutottam, hogy a gyakorlatban számos olyan szabályozási kérdés vetődik fel, amely adott jogvitákban bírói mérlegelésre szorul, a jelenleg hatályos Sporttörvény sokrétűsége és összetettsége okán.

PÁZMÁNDI PATRIK

Eötvös Loránd Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezetők:

Dr. Tókegy Balázs Péter

habilitált egyetemi docens, ELTE ÁJK

Dr. Szabados Tamás

habilitált egyetemi docens, ELTE ÁJK

A kontraktuális kártérítési felelősség alóli mentesülés, különös tekintettel a COVID-19-járványra, valamint a gazdasági szankciókra

A modern kapitalista gazdasági élet alapját képező szerződések legnagyobb hányada zavartalanul teljesedésbe megy, azaz a felek szerződészerűen teljesítik azokat, azonban bizonyos esetekben valamelyik fél nem teljesíti az általa vállalt kötelezettséget, amellyel így a Ptk. 6:137. § szerinti szerződésszegést valósít meg, gyakorta kárt okozva ezzel a másik szerződéses félnek, amely esetekben – a felek eltérő rendelkezése hiányában – a Ptk. 6:142. – 6:152. § által meghatározott kontraktuális kártérítési felelősségi szabályok alkalmazására kerül sor. Különös gyakorisággal valósultak (és valósulnak) meg szerződésszegések a rendkívülinek tekintendő COVID-19-járvány időszaka alatt, továbbá e tendencia jellemző még a világpolitikában időről időre megjelenő gazdasági szankciók vonatkozásában is. E körülmények a Ptk. 6:142. § szerinti felelősség alóli mentesülésre adhatnak okot abban az esetben, ha teljesül az e szakaszban foglalt konjunktív feltételrendszer.

Dolgozatomban annak a lehetőségét vizsgálom, hogy a COVID-19-járvány, valamint a gazdasági szankciók mennyiben és milyen feltételek megvalósulása esetén biztosítanak mentesülést az említett kontraktuális kártérítési felelősség alól, kitekintéssel a gazdasági szankciókhoz kapcsolódó nemzetközi magánjogi kérdésekre. Az említett mentesülési körülményekhez kapcsolódóan bemutatom továbbá a teljesítés lehetetlenné válását, valamint a bírósági szerződésmódosítást mint adott esetben felmerülő potenciális kimeneteleket.

Kutatásaim eredményeként arra jutottam, hogy a COVID-19-járvány, valamint a gazdasági szankció mentesülést biztosíthatnak a kontraktuális kártérítési felelősség alól, ugyanakkor az erre történő hivatkozás alapján nem automatikusan mentesül a károkozó fél. Az ellenőrzési körön kívüli, előre nem látható körülmény, valamint a körülmény vagy kárkövetkezményeinek elhárítása konjunktív feltételrendszerének valamennyi eleme esetében tekintettel kell lenni bizonyos eltérésekre, így például az érintett szerződéses jogviszony tartalmára, a szerződéses felek eltérő nemzetközi gazdasági kapcsolataira vagy a szektoriális különbségekre; utóbbi állításom ellenére mégis megállapíthatónak vélek bizonyos olyan általános szabályokat, amelyek iránymutatásként szolgálhatnak az említett körülmények kapcsán felmerülő jogviták elbírálásában.

RÁCZ BALÁZS

Miskolci Egyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Dr. habil. Barta Judit

intézeti tanszékvezető egyetemi docens, ME ÁJK

A pótmunka és a többletmunka jogkérdései a kivitelezési szerződések körében

Az építőipar a gazdaság egyik húzóágazata, amely mögött óriásira duzzadt közjogi és magánjogi szabályozás áll. A legtöbb nagyberuházás állami, uniós pénzből valósul meg, emiatt közbeszerzési eljárás alá tartozik. Ezekben az eljárásokban a szerződéseket előre elkészítik, az ajánlattevő kivitelezőknek nincs ráhatása e szerződések tartalmára, ami már önmagában is későbbi konfliktusok forrása, ettől nagyobb baj, hogy az ajánlattevő az általa bevont alvállalkozók szerződéseiben is érvényesíteni kívánja a közbeszerzési szerződés „kemény” kikötéseit. Ezek pedig szinte kötelezően jogvitákhoz vezetnek. A közbeszerzési szerződések problémakörébe tartozik az is, hogy az ún. FIDIC szerződések beépültek a gyakorlatba, azonban ezek nem a magyar jogi szabályozást veszik alapul, sőt, olykor kifejezetten megsértik az eltérést nem tűrő közjogi szabályokat. Gyakorlati alkalmazásuk sok konfliktus forrása.

Az építőipari ágazat évek óta több, jogi gyökerekkel rendelkező problémával is küzd, pl. a körbetartozások jelensége, a hibás, szakszerűtlen kivitelezések és az igényérvényesítés nehézsége, a közbeszerzési eljárásokban megjelenő szerződések eltúlzott, gátló kikötései, a pótmunka és többletmunka elhatárolásának és jogi rendezésének problematikája, stb.

A dolgozat néhány frekventált kérdést igyekszik megragadni és mélyebben elemezni, hangsúlyos figyelemmel az építési beruházásokat érintő közbeszerzési eljárásokra.

SVEDA TAMÁS GYÖRGY

Eötvös Loránd Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezetők:

Dr. Menyhárd Attila
egyetemi tanár, ELTE ÁJK

Dr. Lukonits Ádám
tanárségéd, ELTE ÁJK

Tagállami felelősség uniós jogi mintára - az Európai Unió jogának szerepe a jogalkotói kárfelelősség hazai elterjedésében

1991. november 19-én az Európai Unió Bírósága (EUB) először mondta ki több évtizedes joggyakorlata során, hogy az Európai Unió (EU) tagállamai kártérítési felelősséggel tartoznak az uniós joggal ellentétes jogalkotás miatt. Ezzel egy viszonylag szigorú, objektív alapokon álló, hibrid felelősségi alakzatot hozott létre. 2018-ban a legfelsőbb magyar bírói fórum, a Kúra akként értékelte Magyarország uniós jogból fakadó kártérítési felelősségét, hogy konkrét Ptk.-beli jogalap, valamint az állam és a károsult közötti kötelmi jogviszony hiányában Magyarország nem vonható felelősségre. A két döntés között 27 év telt el, amely idő alatt hazánk az EU teljes jogú tagjává vált, magával vonva az uniós jogból és az EUB döntéseiből fakadó kötelezettségeket. Ezt azonban mintha a magyar bírói gyakorlat nem érzékelné.

Kutatásomat ez az alapvető ellentmondás ihlette. Dolgozatomban ezért bemutatom: annak ellenére, hogy a tételes jog szintjén a magyar jogrendszerbe beépült az uniós kárfelelősségi alakzat, a bíróságok kevésbé voltak befogadók. Mindmáig tartózkodnak áttörni az immunitás évtizedek óta hangoztatott elvét. Ez a probléma azonban az előzetes döntéshozatal gyakoribb kezdeményezésével kezelhető.

A fordított diszkrimináció is megoldásra vár, amelynek következtében magyar jogalanyok szenvednek hátrányt külföldiekhez képest az igényérvényesítés során. E téren a magyar bíróságok alkotmányos szabályok alkalmazásával igyekeznek a hátrányos helyzetet elhárítani, azonban álláspontom szerint a probléma valódi megoldása a tagállami szabályok harmonizációjában rejlik.

Nem tudja befogadni a magyar bírói gyakorlat a végső fórumként eljáró bíróságok felelősségét sem. Azonban a bíróságok által hivatkozott *res iudicata* és a jogbiztonság elve nem áll antagonsztikus ellentétben az egyént megillető kártérítéshez való joggal. További problémát jelent az előzetes döntéshozatal kezdeményezésétől elzárkózó bírói gyakorlat, amely az uniós joggal konform döntéstől fosztja meg az igényérvényesítőt, és az immunitás megalapozatlan érvét erősíti fel.

A rendszerszintű problémák komoly következményekkel járhatnak: a Bizottság akár kötelezettségszegési eljárást is indíthat Magyarország ellen, amennyiben nem változtat a bírói gyakorlat viszonylag rövid időn belül téves álláspontján. Ezt elkerülendő, dolgozatomban de lege ferenda javaslatokat fogalmaztam meg, amelyek segítségével hazánkban is érvényesülhet az EUB gyakorlata által 30 éve formálódó tagállami kártérítési felelősség intézménye.

ZSURZSA ZSOLT JÓZSEF

Szegedi Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Görög Márta

egyetemi tanár, SZTE ÁJK

A bírósági jogkörben okozott kárért való felelősség az ügyvédi kárfelelősséggel való összehasonlításban, az elvárhatóság szempontjából

A dolgozat fókuszában a szerződésen kívüli károkozásért való felelősség egyik speciális alakzata, a bírósági jogkörben okozott kárért való felelősség vizsgálata áll. Az elmúlt évtizedben a bíróságokkal szemben indított kártérítési perek statisztikai azt mutatják, hogy az esetek maximum 5-10 %-ában kötelezik az eljáró bíróságokat a jogértelmezési vagy jogalkalmazási hibáikkal a feleknek okozott károk megtérítésére. Érdekes kérdés ezért annak vizsgálata, hogy ennek a jelenségnek mik lehetnek az okai, valamint, hogy vajon ezek az okok indokolják-e ezt a gyakorlatot. A vizsgálat eredményeként több olyan jogalkalmazási megoldás is azonosításra került, amelyek külön- külön is rendkívüli módon megnehezíthetnék a bíróságokkal szembeni kártérítési igények érvényesítését, de együttesen szinte lehetetlenné teszik azt. Elsősorban a kirívóan súlyos jogsértés doktrínájára, valamint a jogerős bírósági döntések tartalmi immunitására hivatkozva a kártérítési perek bírósági az alapügyekben eljáró bíróságok olyan mérvű jogalkalmazási és jogértelmezési hibáit tekintik a felróhatóság körén kívüli magatartásnak, amely alapján erősen megkérdőjelezhető a bíróságok mentesítése a kártérítési felelősség alól.

Különösen igaz ez annak fényében, hogy egy másik jogász hivatásrend, az ügyvédség esetén a felróhatóság körét sokkal kiterjesztőbben értelmezik a bíróságok, azaz az ügyvédi tevékenység során realizált, sokkal enyhébb fokú hibák esetén is megállapítják az ügyvédek kártérítési felelősségét. A különbség lehetséges okainak feltárására összehasonlító elemzés tárgyává tettem a két jogász hivatásrend kárfelelősségének történeti kialakulását, a felelősségük jogszabályi hátterét és a kapcsolódó joggyakorlatot, rövid kitekintést téve külföldi példákra is. Az átfogó elemzés alapján pedig javaslatok megfogalmazására került sor a fennálló gyakorlat orvoslására, mind a jogalkalmazás, mind a jogalkotó számára.

POLGÁRI JOGI TAGOZAT 5 (KERESKEDELMI JOG)

BARANYAI MARCELL

Pécsi Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Bujtár Zsolt PhD

adjunktus, PTE ÁJK

A magyar árnyékbankrendszer működése és szabályozása

Az Amerikai Egyesült Államokban 2007-ben megalkotják a shadow banking, vagyis árnyékbankrendszer fogalmát, de a tyúk előbb volt, mint a tojás. Kitört a gazdasági világválság, láncreakcióban ütötte fel a fejét a régről ismert tőzsdekrach jelenség. Európa vezető bankjai olcsó forrásokat gyűjtöttek amerikai pénzügyi alapjaikon keresztül, amelyeket new-yorki és londoni irodák segítségével kihelyeztek az értékpapírosított jelzáloghitel-piacon. A baj nem maradt el, jelentős tőkevesztéseket volt szükséges elkönyvelni és az okozott likviditási problémákat is kezelni kellett. Természetesen a dominó effektus Magyarországot sem kímélte, tekintettel a hazai árnyékbankrendszer nemzetközi kapcsolataira, összefonódásaira. Ezen tanulmány hiánypótlásként íródott, hiszen Magyarországon kizárólagosan a magyar árnyékbankrendszerrel és azt részletességgel kutatva tudományos munka még nem született, így ez az első. A mű célja rávilágítani a magyar árnyékbankrendszer működésére, bemutatni annak szereplőit és tevékenységüket a 2007-2009-es gazdasági világválság és annak előzményeitől kezdve az elmúlt tíz év konjunktúráján át a legújabb gazdasági világválságig, hiszen kétség sem férhet hozzá: az elmúlt húsz évben komoly hatást gyakorolt az árnyékbankrendszer Magyarország gazdasági helyzetére is. Ugyanakkor kiemelendő, nem telt el nyomtalanul ez az idő sem, hiszen a világ legfőbb nemzetközi pénzügyi szervezetei kidolgozták a maguk módszertanát, fogalomrendszerüket és szempontjaikat az árnyékbankrendszer, mint fenomén definiálására, megfigyelésére és felügyeletére. A magyar árnyékbankrendszer sajátos motívumait és jellegzetességeit egy külön erre a célra összeállított kérdőívvel és kutatással is szemléltetem, amely segít betekintést nyerni a hazai pénzügyi intézmények és egyéb nem-banki szereplők árnyékbanki, esetlegesen szürke és fekete zónás tevékenységébe. További célkitűzésként jelenik meg a magyar árnyékbankrendszer szabályozásának bemutatása és annak fejlesztésére való javaslatok, gondolatok megfogalmazása, illetve jelen tanulmányban kerül megfogalmazásra az árnyékbankrendszer, mint definíció eddigi legpontosabb meghatározása.

Kulcskifejezések: árnyékbankrendszer, pénzeszközök, kockázat, tőkefinanszírozás, likviditás, hitelek finanszírozása, gazdasági világválság, tőzsdekrach, Európai Unió irányelvek, Magyar Nemzeti Bank, gyenge felügyelet, javaslatok a magyar szabályozáshoz

FÚZI NORBERT

Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem
Kolozsvári Kar

Témavezető:

Dr. Veress Emőd

egyetemi tanár, RO EMTE KVK

A korlátolt felelősségű társaság és az affectio societatis viszonya

A korlátolt felelősségű társaság egyszerre hordozza a személy- és a tőkeegyesítő társaságok stílusjegyeit, a társaságon belül a tagok közt jelen van egy kölcsönös, intuitu personae jellegű bizalmi viszony, vagyis az affectio societatis.

Dolgozatomban a társaságok e formáját vizsgálom összehasonlító jogi módszerrel a román és a magyar szabályozás fényében. Az átláthatóság kedvéért a dolgot két nagyobb részre osztom. Az első részben bemutatásra kerülnek olyan klasszikus társasági jogi elemek, mint a korlátolt felelősségű társaság alapítása, a társaság működése, ügyvezetése, az ügyvezetők felelőssége és a társaság módosítása valamint a tagkizárás és a visszavonulás. A második részben górcső alá veszem a társasági rész illetve az üzletrész átruházhatóságának problémás elemeit. Elsődlegesen a román szabályozást hasonlítom a magyarhoz, ezért azt részletesebben tárgyalom. Kitérek azonban a két ország szabályozásbeli különbségeire is a kft-t illetően.

Arra a kérdésre keresem a választ, hogy mennyire sérül az affectio societatis a társasági részeknek illetve az üzletrészeknek a társaságtól idegen személyre történő átruházása esetén. A kutatásom során arra a következtetésre jutok, hogy míg a magyar szabályozás igyekszik megőrizni az affectio societatis, addig a román jogban a közelmúlt törvénymódosításai arra engednek következtetni, hogy a társasági rész elindult az értékpapírosodás útján, úgy is fogalmazhatnánk, hogy „részvényesedik.” Ennek oka, hogy fellazulni látszanak a társasági rész átruházhatóságának szabályai, a kógencia helyét sok esetben a diszpozitivitás veszi át. A tagok egymás közti bizalmi viszonyrendszere megbomlani látszik, így veszélybe kerül az affectio societatis és háttérbe szorul a korlátolt felelősségű társaság személyegyesítő jellege.

KECZE DOMINIK

Pécsi Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Prof. dr. habil. Nochtá Tibor

tanszékegyetemi tanár, PTE ÁJK

**Fókuszban a vezető tisztségviselők felelőssége –
A kontinentális társasági jogtól az USA vállalati jogi világáig**

A felelősség kérdése mindig is sokat kutatott téma volt a gazdasági jog területén, kiváltképpen a társaságok vezető tisztségviselőinek tevékenységi körét nézve. Az idők során számos szerző foglalkozott már ezzel a rendkívül érdekes és felettébb összetett probléma körrel.

Tanulmányomban három ország joggyakorlatára támaszkodva (Magyarország, Németország és az Amerikai Egyesült Államok) egyfajta jogösszehasonlítás keretén belül teszek kísérletet arra, hogy ismertessem melyek azok az aktuális trendek illetve változások, amik ebben az igen összetett és szerteágazó témakörben megfigyelhetők.

Hazánk joganyagaiból elsőként 1875. évi XXXVII. tc. (K.T.) és a 2006. évi IV. tv. (Gt.) vázlatos bemutatása után hatályos Polgári Törvénykönyvünk rendelkezéseinek részletesebb elemzésére kerül sor. Kitekintve Európába a német Polgári Törvénykönyv (BGB); a korlátolt felelősségű társaságokra vonatkozó törvény (GmbHG) és a részvénytörvény (AktG) szabályozását elemzem. A témával összefüggésben az Egyesült Államok híres vállalati botrányait (lásd: Enron) és az azt követő reformkísérleteket vizsgálom.

A fentebb említett igen gazdag forrásanyagok dolgozatomban történő részletesebb ismertetése során álláspontom szerint világossá válik, hogy a társasági jog mekkora utat járt be az elmúlt évszázadokban; ám útja során végig megőrizte azokat az alapelvárásokat, melyeket napjainkban is megfogalmazunk a vezető tisztségviselőkkel szemben, jelesül a gondos eljárás követelménye, a jóhiszeműség és tisztesség. Ugyanakkor az aktuális trendeket nézve felszínre törnek az olyan premisszák, mint az üzleti kockázat, mely manapság szerves részét képezi a társas gazdálkodások világának.

Felelősségi jogi esszém utolsó szegmensében ismertetem a Corporate Governance (Felelős Társaságirányítás) intézményének szerepét, mely arra hivatott, hogy elejét vegye a csalárd, hitelezőket megkárosító társasági gazdálkodásnak; egyszersmind elősegítse, hogy a különböző társaságok vezető tisztségviselői feladatukat a prudencia és a compliance jegyei mellett lássák el.

KOCSIS RÉKA

Széchenyi István Egyetem
Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Keserű Barna Arnold
egyetemi adjunktus, SZE ÁJK

A vagyonkezelés innovációja: avagy a bizalmi vagyonkezelési szerződés és a vagyonkezelő alapítványok összehasonlító jogi elemzése

Az idegen vagyonnal való gazdálkodásnak számos különböző jogi konstrukciója alakult ki a jogtörténet során. A vagyonkezelés, mint jogintézmény alapjait már az ókorban is ismeretesek voltak, ugyanis hamar igény mutatkozott egy olyan szabályozás kialakítására, amely képes lehetőséget teremteni a vagyon – más által – történő kezelésére, használatára. Az idő múlásával a jogintézmény számos ponton bizonyította szabályozásának létjogosultságát, tekintve, hogy mind az angolszász, mind a kontinentális jogrendszerekben rengeteg különböző változata terjedt el az évszázadok során. Dolgozatomban a vagyonkezelés egy speciális változatával, a bizalmi vagyonkezeléssel kívánok részletesen foglalkozni, vizsgálva különösen a hazai törvényhozás innovatív jogalkotási tevékenységét a jogintézményt érintően.

A téma aktualitását alátámasztja többek között a hazánkban megfigyelhető jogalkotási hullám. Habár a magyar jogrendszer korábban is ismerte már a vagyonkezelés intézményét, ki kell emelni, hogy ez sokáig főként csak a közjog területén érvényesült, és az állami, illetve önkormányzati vagyonok más által történő kezelésében öltött testet.

Kutatásom során foglalkoztatott egyrészt a bizalmi vagyonkezelés és az öröklési jog viszonya: milyen összefüggések mutathatók ki az általam vizsgált jogintézmény és például a kötelesrészi igény között, továbbá hogyan viszonyul egymáshoz a kezelt vagyon és a hagyaték tárgyát képező vagyon. Vizsgálat tárgyává tettem továbbá a kezelt vagyon védett jogi pozíciójának és a fedezetelvonó ügyleteknek az egymáshoz való viszonyát, emellett egyfajta közjogi kitekintés keretében körbejártam a bizalmi vagyonkezelést érintő egyes adónemekkel és illetékekkel kapcsolatos kérdésköröket.

A vizsgált jogi konstrukciókat érintően célul tűztem ki egy olyan összehasonlító jogi elemzés kidolgozását, melyre – tekintettel arra, hogy a legújabb jogintézmény megszületése a 2019-es évi jogalkotási tevékenység eredménye – talán még nem volt példa ilyen terjedelemben. Dolgozatom végére érve az elvégzett kutatási tevékenységemnek köszönhetően megszerzett ismereteim birtokában joggal jelenthetem ki, hogy a bizalmi vagyonkezelési jogviszony létesítésére alkalmas jogintézmények megalkotásával hazánk kétséget kizáróan azon országok szintjére emelkedett, amelyek jogrendszerében e jogi eszközök már évszázadok óta rendelkezésre állnak.

PAP KRISTÓF

Eötvös Loránd Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Csizmazia Norbert
egyetemi tanárság, ELTE ÁJK

Hitelezővédelem az új fizetéseptelenségi irányelvben

A dolgozat témája az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2019/1023 irányelvével által bevezetendő megelőző szerkezetátalakítási eljárás, különös tekintettel annak hitelezővédelmi rendelkezéseire, hitelezővédelmi szintjére. Az eljárást egyrészt az Irányelv számára modellként szolgáló, valamint egyéb meghatározó szerkezetátalakítási rendszerekre figyelemmel vizsgálom, összehasonlítva többek között az amerikai, német, angol és francia fizetéseptelenségi jog szabályaival. Vizsgálatom kiterjed továbbá az eddig ismert holland és német átültetési kísérletekre, a Dr. Csőke Andrea által készített nem hivatalos magyar törvénytervezetre, valamint az Irányelvet ért jogirodalmi kritikákra is. Végezetül vizsgálom az új eljárás viszonyát a hatályos magyar fizetéseptelenségi joghoz, különös tekintettel a reorganizációs célú csődeljárásra.

Az Irányelv által intézményesített eljárás egyértelműen adóközpontú. Ez nem meglepő, hiszen a modellként szolgáló eljárások vonzereje is ebben rejlik. Az Irányelv által szabályozott megoldások számos helyen megkötik a hitelezők kezét, mivel a hatékonyság érdekében bizonyos esetekben a hitelezőket is rá kell kényszeríteni az együttműködésre ahhoz, hogy az adós szerkezetátalakítása megvalósulhasson. Az új szerkezetátalakítási eljárásban a hitelezők jogai mind anyagi jogi szempontból, mind eljárási jogi szempontból korlátozódnak. Az eljárás lehetőséget ad az adósnak, hogy adott esetben megakadályozza, hogy a hitelezők éljenek a szerződéses jogaikkal, akár az adott hitelező vagy hitelezői osztály beleegyezése nélkül is. Az eljárás sikere viszont csak a felek együttműködése esetén valósulhat meg, hiszen végső soron mindkét oldal érdeke egy még életképes adós megmentése. Az eljárás ebben az együttműködésben ösztönzi a feleket, kiegyenlítve a tárgyalási pozíciókat, de teret hagyva a rugalmasságnak, ezáltal átmenetet biztosítva a formális fizetéseptelenségi eljárások és a kontraktuális reorganizáció között.

Az Irányelv értékelése tagállamonként eltérő lehet. Magyarországon a reorganizáció különösen alacsony hatékonysága szintén káros a hitelezők számára, hiszen elenyésző az adósok megmentésének az esélye. A szerkezetátalakítási eljárás – megfelelő átültetés esetén – optimális hitelezővédelmi védelmi szintet tud felállítani, és reális esélyt tud biztosítani a még életképes adósok számára a fizetéseptelenség elkerülésére, ezáltal pedig a hitelezői követelések megtérülésére. A kulcs minden bizonnyal a születendő tagállami szabályokban rejlik.

STIPKOVITS TAMÁS

Széchenyi István Egyetem
Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezetők:

D Szegedi András
egyetemi docens, SZE ÁJK

Dr. Vermes Attila
egyetemi adjunktus, SZE ÁJK

Ki ér le előbb az uniós csúszdán? avagy tagállami versengés a törzstőke szabályozása területén

Az EU tagállamainak a törzstőke szabályozása területén kialakult versengésének a hátterében a kis- és középvállalkozások érdekeinek az érvényesítése állt és jelen tanulmányom megállapításai szerint a start-up vállalkozások „megtartásáért” folytatott versengés adhat új lendületet a jelenségnek.

A fent említett versengésnek két hulláma volt, az elsőt az EU bírósági döntései, a Centros, Überseering és Inspire Art ügyekben hozott döntései indították el. Mivel az Európai Unió Bírósága ezekben az ügyekben meglehetősen kiterjesztő értelmezést adott a letelepedés szabadságának számos ország lecsökkentette a törzstőkeminimumot (Franciaország, Magyarország, stb.).

A második hullámot a Societas Privata Europaea, az akár egy eurós jegyzett tőkéjű, új európai társasági forma tervezete váltotta ki, melynek hatására a németek kidolgozták a „kétébességes kft.” rendszert. A klasszikus német kft. mellett be lehetett jegyezni egy eurós jegyzett tőkével is korlátolt felelősségű társaságot, ennek azonban nem GmbH hanem UG volt a neve és szigorúbb szabályok vonatkoztak rá. A német modell nagyon sikeres volt, így Ausztria és Magyarország is követte, habár utóbbi egy elég sajátos módon.

Hazánkban az új Ptk. bevezetésével visszaállt a 97-es hárommilliós törzstőkeminimum, azonban a törzsbetét rendelkezésre bocsátásával kapcsolatos szabályok meglehetősen elnézőek, sok kiskaput engednek meg.

Az érdemi törzstőkekritérium előírásával kapcsolatban visszatérő érv annak hitelezővédelmi funkciója. Azonban ezt az álláspontot már a 2000-es években komolyan megkérdőjelezték és összességében kevesebb érv szól mellette mint ellene. Azonban a magasabb törzstőkeminimum mellett lehet egyéb érveket is keresni, például jelezhet egy szükséges piacra lépési küszöböt.

Megvizsgáltam a regisztrált kft.-k számát és csökkenésre lettem figyelmes. A start-up vállalkozásokat érdemes külön vizsgálni a kkv.-ktől, hiába egyeznek meg bizonyos paramétereik a gazdasági életben teljesen más funkciót töltenek be. A start-up vállalkozások életében van egy „halál völgye” időszak, amikor a kiadások jóval magasabbak a bevételeknél, ezt az időszak egybecsúszhat azzal az időszakkal, amihez a Ptk. osztalékfizetési moratóriumot rendel a törzsbetét befizetésének hiánya esetén.

SZILI MÁTÉ ZALÁN

Pécsi Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Bujtár Zsolt PhD

adjunktus, PTE ÁJK

Az egyszintű és a kétszintű társaságirányítási modell elemzése és összehasonlítása

A dolgozatom fókuszában az egyszintű és kétszintű társaságirányítási modell áll. Az egyes cégek társaságirányítási sajátosságait és működésüket alapvetően határozza meg, hogy a jogszabályi környezet mely modell alkalmazhatóságát teszi lehetővé, amennyiben a társaságnak választási lehetősége van, melyik szisztéma adaptálása mellett dönt. Magyarországon a jogalkotó a társaságra bízza, hogy a kettő közül mely rendszert alkalmazza.

Dolgozatom legfőbb kérdése, hogy a két legfőbb társaságirányítási modell, a monista és a dualista struktúra között sorrendbeli különbséget lehet-e tenni. Jobban, hatékonyabban működik-e egyik a másiknál?

Munkámban először a felelős társaságirányítás, eredeti angol nevén corporate governance, relevanciájának miertjét vázolom fel röviden, amit követően a definiálására született néhány meghatározást ismertetek. A két szisztéma alaposabb megértése végett kitérek a shareholder és a stakeholder elméletekre is. A modellek általános jellemzése után az általam vizsgált művek (továbbiakban: szakirodalom) értékelését és ajánlásait vettem át, ami alapot nyújtott ahhoz, hogy az utolsó fejezetben Charlotte De Moor holland igazgatókkal végzett interjúiból nyert álláspontokat összevegyem a szakirodalom értékelésével.

A dolgozatom végén kísérletet tettem a szisztémák közötti sorrend felállítására, valamint körvonalaztam saját meglátásaimat, megfogalmaztam saját következtetéseimet, amelyek röviden az alábbi pontokban foglalhatók össze:

I. A társaságok hatékonyságát illetően a szakirodalom nagyobb jelentőséget tulajdonít a szisztémákat meghatározó jellemzőknek, mint azt a gyakorlat igazolná. Az interjúalanyok egyértelműen a személyek kompetenciájára helyezik a hangsúlyt és másodlagosnak tekintik a strukturális megoldásokat.

II. A két modell között a szakirodalom nagyobb szakadékot, különbséget sejtet, semmint az a gyakorlatban megvalósulni látszik. Egyre több olyan kezdeményezést látni, hogy az egyik modell a másik modell meghatározó jegyét jelentő megoldást emeli át és alkalmazza.

III. A két struktúra jellemzőit - a társaságirányítás hatékonyságát potenciálisan befolyásoló legfontosabb tényezők alapján - összevetve, az egyszintű társaságirányítás megoldásai tűnnek funkcionálisukat tekintve hatékonyabbnak.

RÓMAI JOGI ÉS EGYETEMES JOGTÖRTÉNETI TAGOZAT

GIOVANNINI MÁTÉ

Károli Gáspár Református Egyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Prof. Dr. Jakab Éva
egyetemi tanár, KRE ÁJK

A negotiorum gestor felelőssége a római klasszikus jogban

Culpa est immiscere se rei ad se non pertinenti (Pomp. D. 50, 17, 36), azaz ha valaki olyan ügybe avatkozik bele, mely nem rá tartozik, az culpa. Vajon valóban ekképp viszonyultak az individualista rómaiak a megbízás nélküli ügyvitel (negotiorum gestio) tényállásához, vagy a pomponiusi absztrakció leegyszerűsíti a megbízás nélküli ügyvivő (negotiorum gestor) klasszikus jogi felelősségére vonatkozó szabályozást?

A Digesta–töredékek közel sem alkotnak oly homogén rendszert, hogy bizonyossággal alkothassunk egy általános regulát a negotiorum gestor felelősségéről. Mint tudjuk, a római iurisperitusok esetjogászok voltak, ezért a negotiorum gestor felelősségéről a vonatkozó fragmentumok forráscentrikus exegézisével kaphatunk képet. Dolgozatomban — többek között — e feladatra vállalkozom.

A negotiorum gestio magyar irodalma csekély, így munkám során a témában született elsősorban német és olasz nyelvű szakirodalmat dolgoztam fel.

A negotiorum gestio ókori társadalomban betöltött sajátos funkciói indokolják, hogy dolgozatomban kísérletet tegyek a jogintézmény szociáletikai hátterének feltérképezésére.

A retrospektív kutatás előfeltételének tartom a korszak szellemiségével való azonosulást, és úgy vélem, a negotiorum gestor felelősségének autentikus feltárása érdekében szükséges, hogy lekövezzük az intézmény fejlődését, kezdve a baráti segítségnyújtás erkölcsi köteleességétől egészen a magánautonómiát védelemben részesítő jogi normákig.

A negotia gesta lényegében minden olyan ügyvitelt magában foglal, mely nem tartozik speciálisan a mandatum vagy a tutela körébe, így e gyűjtőfogalom alá megannyi szöveghely rendelhető. A dolgozatban — terjedelmi korlátok miatt — nem lehetséges az összes, a negotiorum gestiót kiegészítő jelleggel megállapító forrás feldolgozása, ezért mindenekelőtt a Digesta harmadik könyvének ötödik titulusa alá tartozó fragmentumok kerülnek górcső alá. Ennek megfelelően jogösszehasonlító módszert a negotiorum gestióval közeli rokonságban álló instrumentumok tekintetében alkalmazok.

Tetten érhető a szakirodalom ellentmondásossága a negotiorum gestor felelősségének behatárolása terén, ezért a különböző koncepciók elemzése és saját hipotéziseim megfogalmazása során törekszem mindig a forrás kontextusához visszatérni.

HORVÁTH KATA ZSUZSANNA

Szegedi Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Pozsonyi Norbert
adjunktus, SZTE ÁJK

Ope consilio furtum facere **A modern részesi alakzatok történeti előképei a D. 47,2 titulusában**

Nagy Ferenc 2013-ban megjelent monográfiájában (Régi és új tendenciák a büntetőjogban és a büntetőjog-tudományban, Akadémiai Kiadó, Budapest, 2013.) rámutat arra, hogy a modern büntetőjog, illetve a büntetőjog-tudomány szellemi forrása három kútfőből merítenek, ezek: a római jog, a kánonjog és a (jog)filozófia. Kifejtette, hogy: az általános felfogás szerint a római büntetőjogi jogintézményekből és elvekből kevés került át a modern jogba, a valóságban azonban megállapítható és forrásokkal igazolható, hogy a „ma alkalmazott büntetőjogi alapelvek nagy része közel hasonló formában érvényesült” (i.m. 19. oldal) már az antik Rómában is. Természetesen azt is hozzáteszi, hogy ezen szabályozás elméleti magyarázatára a római jogban nem került sor, azonban gyakorlati alkalmazásukra igen (i.m. 19. oldal). Ennek kapcsán Nagy megemlíti – többek között – azt is, hogy a rómaiak ismerték a részesség vonatkozásában a modern jogban alkalmazott elhatárolást (i.m. 19. oldal).

E dolgozat célja a részességi kategóriák történeti előképeinek, ún. történeti „magvainak” bemutatása a római jogi forrásokban. Ezt a vizsgálódást a római jogon belül is leszűkítem a Digesta 47,2 de furtis titulusába felvett források vizsgálatára.

E kutatás során arra keresem a választ, hogy a maihoz hasonló, illetve azonos élethelyzetek megítélésére milyen jogi rendezés található a római jog forrásaiban. Erre tekintettel a kutatási módszertanom a jogi exegézis klasszikus elemző módszerén alapul. A dolgozat könnyebb megérthetősége érdekében törekszem arra, hogy a dolgozatban megjelenő valamennyi latin szöveghez fordítást mellékeljek.

Az exegézisek során nem kívánom modern dogmatikai kategóriákba belekényszeríteni az antik Rómában meglévő, illetve alkalmazott jogi formákat, de a modern életviszonyokban is megjelenő helyzetekre reagálni szeretnék.

A római jogban alapvetően nem volt pontos szabályrendszer kiépülve, hiszen a lényegi kérdést számukra az jelentette, hogy az adott ügyben az actiót meg lehet-e adni vagy sem. Szűkebb elméleti kategóriákban nem gondolkodtak. A rómaiak tehát nem dolgozták ki a részességi kategóriák általános (absztrakt) fogalmát, azonban jogérzetük helyesen sugallta, hogy például a részesség esetén megvalósuló közreműködői magatartást jogilag értékelni kell. Végezetül, hangsúlyozni szeretném, hogy jelen dolgozatnak nem célja a részesség jogintézményének teljes történeti gyökereinek a levezetése, hanem e modern kategóriák római jogi előképeit szeretném csupán vizsgálat tárgyává tenni.

KALÓCZKAI DOROTTYA

Eötvös Loránd Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Fazekas János

egyetemi docens, ELTE ÁJK

Az Amerikai Egyesült Államok ügynökségeinek szerepe a zárt közszoigálati rendszer megteremtésében

Pályamunkám témájául az Amerikai Egyesült Államok ügynökségeinek a zárt közszoigálati rendszer kialakításában vállalt szerepét választottam, hiszen ennek a folyamatnak az elvi alapjai napjainkig jelentőséggel bírnak, ugyanis a közszoigálat modelljei nem léteznek egy államban sem tiszta formájukban, így folyamatos eltolódások figyelhetők meg hol az egyik, hol a másik javára. E sajátos szervtípus érdekes konfliktust tár egy európai jogász elé a menedzsmentszemléletnek köszönhetően. Az állam közszoigálatának fejlődési íve és az ehhez kapcsolódó jogi szabályozás bemutatása természetesen nem elhanyagolható a dolgozat során ahhoz, hogy az ügynökségek kialakulását megalapozhassa a jogdogmatikai érvelés, amely egy hipotézis igazolását, adott esetben megcáfolását kívánja elérni. A tételmondat lényege, hogy a Kongresszus a zárt közszoigálati rendszer megalkotására hozta létre az ügynökségeket, amellyel azokat a saját alkotmányos feladatát segítő, azt megvalósító intézményként ágyazta be az USA közszoigatásába. A dolgozat ezzel azt kívánja igazolni, hogy a tudományos vezetés, azaz a scientific management elvei szerint történt az USA közszoigálatának zárt rendszerré való átalakítása a 19. és a 20. század fordulóján. Ennek megfelelően azt vizsgálja, hogy az a gyakorlat, amely szerint az elnöki exekutiva gátját képező, a Kongresszus által létrehozott ügynökségek sora mennyiben feleltethető meg az említett üzemvezetési elveknek, tehát Frederick Winslow Taylor (illetve Henri Fayol) elméletének.

A dolgozat arra a konklúzióra jutott, hogy a zárt közszoigálati rendszer kialakításának lépései – az ügynökségek ténykedésével az élen – megfeleltethetők Taylor négy alapelvének, amellyel az üzem elérheti tökéletes működését. Ezen túl igazolást nyert az az állítás is – amelynek szükségképpen eleme volt az előbbi következtetés – hogy a Kongresszus valóban saját hatáskörében, saját alkotmányos feladatát teljesítendő alkotta meg az ügynökségeket a zárt közszoigálati rendszer megteremtésére, hiszen az elnök egyszemélyi felelőssége a közszoigatás szervezése iránt hatalmas terhet jelent az adminisztratív képességekkel nem feltétlenül rendelkező államfőnek, amely mint „hibás” működés, megakadt egy másik alkotmányos szerv „helyes” lépésében. Ennek megfelelően az ügynökségek a fékek és ellensúlyok rendszerének leképeződései, amelyek a common law logikája alapján az állandó, a hatalmi ágak merev elválasztásából adódó, az azok közötti konstruktív rivalizálás eredményeként könyvelhetők el.

KARÁCSONY DÁVID

Pázmány Péter Katolikus Egyetem
Jog- és Államtudományi Kar

LENGYEL RITA

Pázmány Péter Katolikus Egyetem
Jog- és Államtudományi Kar

Témavezetők:

Dr. Erdődy János

egyetemi docens, PPKE JÁK

Dzsida Orsolya

latin nyelvtanár, PPKE JÁK

Liber Singularis Regularum – Fragmentumok

Jelen dolgozat egy négyéves kutatómunka eredménye, amely megkísérli gazdagítani a római jog magyar nyelvre lefordított forrásainak körét azzal, hogy a hagyomány által Ulpianusnak tulajdonított Liber Singularis Regularum legfrissebb forráskritikai szövegén alapulva nyújtja át az olvasónak a római jog egy igen fontos gyűjteményének első teljes, önálló magyar fordítását.

A szöveg vegyesen tartalmaz joganyagot a személyi, családi, dologi és öröklési jog területéről, könnyű nyelvezete és magyarázatai alkalmassá teszik arra, hogy a római jogban kevésbé jártas érdeklődő olvasók is átfogó képet kapjanak a római jog császárkori állapotáról.

Célunk az volt, hogy a latinról magyar nyelvre fordítás által széleskörűen elérhetővé tegyük az akadémiai közönségen túl a joghallgatók számára is az eredeti szöveget és fordítói munkánk eredményét Ulpianus művének klasszikai-filológia és római jogi szempontú elemzése által.

A dolgozat a Liber Singularis Regularum öröklési jogi vonatkozású fejezeteit tekinti át, az ezekből kiválasztott töredékek fordítását kommentár elkészítésével igyekeztünk érthetőbbé tenni, illetve megmagyarázni. A fejezetek egyes fragmentumait számok jelölik, a latin szöveg után pedig annak magyar fordítása következik. A legtöbb fragmentumot önálló kommentárban elemeztük, ahol pedig didaktikai-észszerűségi szempontból fontosnak tartottuk, ott összevontunk néhány fragmentumot, amit a megfelelő módon jeleztünk is.

LINDT ROLAND

Miskolci Egyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Csemáné Dr. Váradi Erika

egyetemi docens, ME ÁJK

Sed libera nos a malo –

A vallásgyakorlás és egyes vallási felekezetek a büntetőjog tükrében

A lelkiismereti- és vallásszabadság az egyik legalapvetőbb emberi jog, amelyet már az „Emberi és Polgári Jogok Nyilatkozata” is tartalmazott. Az alapjogtudomány számos művelője szerint ez két részjogosítványra bomlik: a hit szabad megválasztásának jogára, illetve e hit gyakorlásához fűződő jogra. Előbbi a XXI. századi jogállamokban korlátozhatatlannak bizonyul, azonban utóbbinak más alapjogok, mint az élethez vagy az emberi méltósághoz való jog, valamint alkotmányos értékek, mint a közbiztonság a gyakorlatban korlátját képezik. Ennek ellenére számos hitközösség vallja, hogy a saját igaz hitük feljogosítja őket akár bűncselekmények elkövetésére is.

Jelen munka egyrészt rávilágít az egyik legalapvetőbb szabadságjogunk védelmét képező jogi rendelkezésekre, másrészt kísérlet, hogy megfelelő elemzés után felvázoljon egy lehetőséget a deviáns vallási csoportok elleni jogi fellépésre.

A dolgozat első szegmense olyan nehezen definiálható fogalmakat igyekszik körülhatárolni, mint a vallás vagy az egyház. Legnagyobb eredménye a téma szempontjából a (destrukatív) új vallási mozgalom meghatározása: „társadalomellenes vallási csoport, amely egy világvallás tételeit átalakítva, attól különválva működik.”

Ezt követően rámutat arra, hogy az ilyen mozgalmak által legvesélyeztetettebbek körét a fiatal felnőttek teszik ki, valamint számot ad arról, hogy a vezetők módszerein kívül a csoportokban jelentkező érték- és normateremtő folyamatok is közrejátszanak a tagok elköteleződésében. Nemzetközi szintéren láthatjuk, hogy az egyes jogi aktusok ugyan hirdetik a vallásszabadságot, de annak korlátait nem konkretizálják. Európában egyedül Franciaországban született célzottan e problémakörre vonatkozó szabályozás, ami a vallási jogi személyek büntetőjogi felelősségét helyezte a középpontba.

A hazai joganyag áttekintéséből kitűnik, hogy bár a vallásszabadságot, a vallási csoportokat és az egyházi eljárásokat egyaránt oltalom alá veszi a Büntető Törvénykönyv, a vallásos bűnelkövetésre látszólag nem reagál. Ennek oka az, hogy a meglévő tényállások nagyrészt lefedik azon bűnös cselekmények körét, amelyeket az ilyen szervezetek rendszerint elkövetnek. Mindazonáltal az általános és különös részi összevetés után a tanulmány arra a következtetésre jut, hogy a vallási vezető parancsára elkövetés a közvetett tettesség egy új, eddig szabályozatlan alternatívája, melynek kriminalizálása érdekében megfogalmazásra kerül egy új sui generis felbujtásszerű tényállás tervezete.

RÁSI VIKTÓRIA ESZTER

Miskolci Egyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Sárly Pál

egyetemi tanár, ME ÁJK

Szakralitás az államközi kapcsolatokban: a fetiales szerepe az ókori Rómában

Dolgozatom célja a fetiales bemutatása, valamint annak magyarázata, hogy miért játszott igen jelentős szerepet Rómában, a királyság, köztársaság és császárság korában. Továbbá rámutatok a fetiales szertartásai és a modern hadijogot övező procedúrák közötti hasonlóságokra.

Dolgozatomat öt fejezetre bontottam. Elsőként a fetiales szervezetét, a papi tisztséget, a testület által ellátott feladatokat és a fetialisok megválasztását ismertetem. Később kitérek a fetiales kialakulására, ezen belül az erre vonatkozó különböző elméletekre. Bemutatom a fetialisok legfontosabb szertartásait, többek között a hadüzenet átadását és a nemzetközi szerződések megkötésében vállalt szerepüket. Feltárom a testület átalakulását a királyság korától a császárság koráig, kitérve azokra az okokra, melyek miatt ezek a változások végbementek. Végül röviden bemutatok néhány hasonlóságot a fetiales tevékenysége és a modern hadijog elemei között, rávilágítva, hogy a testület hatással volt a mai eljárásokra is.

Kutatómunkám során főként ókori szerzők munkáit, emellett több magyar és angol nyelvű cikket és szakkönyvet használtam fel.

Azért választottam dolgozatom témájaként ezt a papi testületet, mert véleményem szerint bár a vallás és háború látszólag egymással összeegyeztethetetlen, a történelem során sokszor bebizonyosodott, hogy ez nem igaz. Fiatalkoromtól kezdve érdelek a szabályok közé szorított háború témaköre, pont ezért érdekesnek tartom egy olyan papi testület létét, ami közvetlen a háború intézményéhez kapcsolódik.

WEIGERT CSENGE

Nemzeti Közzolgálati Egyetem
Államtudományi és Nemzetközi Tanulmányok Kar

Témavezető:

Prof. Dr. Pókecz Kovács Attila

egyetemi tanár, NKE ÁNTK

Győztes nagyhatalomból vesztes középhatalom - A francia nagyhatalmi szerep megváltozásának okai a két világháború közötti időszakban a külügyminisztérium és a francia külpolitika tükrében

A tanulmány főként államtudományi, igazgatási és igazgatásszervezési kérdésekkel foglalkozik, valamint a francia külügyminisztérium szervezeti felépítésén és személyi állományán keresztül próbál választ adnia a francia nagyhatalmi szerep változásának okaira. Kutatásom során egyrészt a külügyminisztériumhoz kapcsolódó tényezőket vizsgáltam, másrészt bemutattam azokat az 1919 és 1940 közötti, valamint az azt közvetlenül megelőzően és követően végbement gazdasági, társadalmi kül- és belpolitikai folyamatokat is, amelyek szükségesek a téma megfelelő átlátásához és megértéséhez. Választ vártam azokra a kérdésekre, hogy hogyan változott meg Franciaország világpolitikai szerepe, és miért nem tudta hatalmát megerősíteni és azt érvényesíteni Németország ellen a vizsgált időszakban, milyen elemek játszottak szerepet a hanyatlásban, és milyen jelentősége volt ebben a külügyminisztériumnak.

A béketárgyalások szerepét vizsgálva arra a következtetésre jutottam, hogy a francia hanyatlás elindításához, és a francia szövetségi rendszer gyengüléséhez nagy mértékben hozzájárultak. Megállapítottam, hogy a belpolitika sem mutatott stabilitást, mivel jellemzőek voltak a gyakori kormányváltások, valamint a jobb- és baloldali mozgalmak megjelenése. Franciaországnak meg kellett küzdenie demográfiai és gazdasági nehézségekkel, valamint a világgazdasági válság által okozott helyzettel is. Ezek a tényezők mind hozzájárultak a francia hanyatlás erősödéséhez, illetve megnehezítették a megfelelő külpolitika alkalmazását. Utóbbira a külügyminisztérium nem megfelelő szervezeti felépítése és működése is jelentős hatással bírt. Kutatásom során olyan területeit vizsgáltam a külügyminisztériumnak, melyben nehézségek figyelhetők meg a vizsgált időszakban annak ellenére, hogy Franciaország igyekezett fejleszteni az ország külpolitikájának első számú intézményét.

Kutatásom során arra az eredményre jutottam, hogy Franciaország nem tudta kihasználni az első világháborús győzelmét, helyette hanyatlásnak indult. A folyamathoz hozzájáruló tényezők közül a legnagyobb szerepe a külügyminisztérium szerkezetének és működésének volt, amely nem tudott alkalmazkodni a kor követelményeihez, ezáltal végső soron az ország második világháborús összeomlását okozta.